

TRACTATUS PERVTILIS SVMMEQVE

necessarius, De irregularitate, suspensione, & interdicto ecclesiastico, Editus à Reuerendissimo Gondifaluo de Villadiego Sacri palatij apostolici auditori, cum aureis additionibus recognitus & emendatus: Vna cum totius tractatus Summarijs, numeris, & Indice alphabetico, Didaci Perezij Hispani vtriusque iuris, & in Salmanticensi Academia Vesperorum sexti Decretalium cathedræ professoris studio & summa diligentia restitutus.

EX CAPITVLO PRIMO Epitome.

- 1 **I**rregularitas quid.
- 2 Irregularitas omnis de iure positivo & non diuino est inducta.
- 3 David fuit præfigurator Christi.
- 4 Veteribus secundum Apostolũ omnia in figura cõtigerunt.
- 5 Ordo iudicialis est de iure positivo, licet fuerit in paradiso terrestri præfiguratus.
- 6 Princeps tollere potest ordinem iudicalem, & qualiter.
- 7 Clausula sola facti veritate inspecta inducit ordinis iudicialis remotionem.
- 8 Dispensatus à summo Pontifice cum causa, vel sine ea, est tutus quo ad forum fori, & quo ad forum conscientie, in his quæ positivi iuris sunt. Quid in dispensato ad pluralitatem beneficiorum? Questio est rigurosa.
- 9 Papa in his, quæ iuris positivi sunt, nulla etiam facta expressio

A pressio

C. 3.
C. 1.

TRACTATUS PERVTILIS SVMMEQVE

necessarius, De irregularitate, suspensione, & interdicto ecclesiastico, Editus à Reuerendissimo Gondifaluo de Villadiego Sacri palatij apostolici audito-
re, cum aureis additionibus recognitus & emendatus:
Vna cum totius tractatus Summarijs, numeris, & Indice
alphabetico, Didaci Perezij Hispani vtriusque iuris,
& in Salmanticensi Academia Vesperorum
sexti Decretalium cathedræ professoris
studio & summa diligentia
restitutus.

EX CAPITVLO PRIMO

Epitome.

- 1 Regularitas quid.
- 2 Irregularitas omnis de iure positivo & non di-
uino est inducta.
- 3 David fuit præfigurator Christi.
- 4 Veteribus secundum Apostolũ omnia in figura cõtigerunt.
- 5 Ordo iudicialis est de iure positivo, licet fuerit in paradiso
terrestri præfiguratus.
- 6 Princeps tollere potest ordinem iudicalem, & qualiter.
- 7 Clausula sola facti veritate inspecta inducit ordinis iudicia-
rij remotionem.
- 8 Dispensatus à summo Pontifice cum causa, vel sine ea, est tu-
tus quo ad forum fori, & quo ad forum conscientie, in his
quæ positivi iuris sunt. Quid in dispensato ad pluralitatem
beneficiorum? Questio est rigurosa.
- 9 Papa in his, quæ iuris positivi sunt, nulla etiam facta ex-

A pressio

- pressionem causæ dispensat, cum sit eius potestas amplissima.
- 10 Dispensatio absque causa facta potius factum temerarium quam dispensatio, & potius dissipatio, quam dispensatio dici debet.
- 11 Dispensatus in his quæ diuini vel naturalis iuris sunt, prout est votum, & iuramentum sine causa, vtrum sit securus in conscientie foro?
- 12 Homicida voluntarius dispensatus à Papa sine causa in casu irregularitatis est tutus in conscientia.
- 13 Papa in beneficalibus habet liberam & absolutam potestatem, & est pro ratione voluntas.
- 14 Irregularitas cur inuenta?
- 15 Irregularitas per baptismum, num. tollatur?
- 16 Irregularitas nunquam habet locum nisi à iure sit expressa.
- 17 Pœna priuationis iuris vel priuilegij, non habet locum nisi exprimat in iure.
- 18 Pœna depositionis non habet locum, nisi sit expressa.
- 19 Clericus nunquam censetur priuatus ipso iure suo beneficio, quanuis grauissimum delictum commiserit.
- 20 Suspensionis pœna non est canon late, sed ferenda sententia.
- 21 Clericus homicida non perdit ipso iure beneficia. Ideo securè ante eorum priuationem ea renuntiat, ibi vide.
- 22 Fructus beneficij sunt beneficiati, eosque optimo iure & sine lesione conscientie ante priuationem post commissum homicidium, consumere poterit.
- 23 Irregularitates plures, non perpetus erant in veteri lege.
- 24 Irregularitates ex veteri testamento, aliquando in nouo metaphorice recipiuntur, & quare tam exactè custodiebantur in veteri testamento?
- 25 Sacrificia veteris testamenti, an haberent virtutem expiandi vel

- di vel proficiendi? & quid de circuncisione? & de ea plura remissiuè.
- 26 Irregularitas prouenit ex delicto, aliquando ex defectu corporis, aliquando ex defectu sacramenti. Adde Angel. Clauasium in summ. verb. irregularitas. quest. 1.
- 27 Excommunicatus, suspensus, & interdictus, celebrando efficiuntur irregulares, vide cap. infra proxim.
- 28 Idem in celebrante tempore interdicti, iuris obseruantia explosa.
- 29 Irregularis est simoniacus in ordine, &
- 30 Clericus per saltum promotus.
Notoriè criminofus, & Illegitimi.
Irregularitas prouenit ex defectu vel deformitate membrorum.
Bigamus est irregularis, & arreptitius, vel morbo grauatus, seu leprosus.
- 31 Item infamis infamia facti, & infamis infamia iuris canonici, vel civilis etiam post peractam poenitentiam.
Infamia predicta quomodo inducitur, & aboletur.
- 32 Sexus muliebris impedit ordinis susceptionem.
- 33 Regula est, quòd omnis ille dicitur irregularis, qui sine dispensatione prohibetur ordinari.

Introductio breuis.

VONIAM irregularitatum materia clericis, alijsque ecclesiasticis viris summè existit necessaria, mandato superioris urgente. Quorundam etiam amicorum precibus flagrantibus dignum censui, paucula quædam & vtiliora his scriptis commendare.

CIRCA quem primò quæro. Quid est irregularitas? Dicendum quòd est nota seu impedimentum canonicum ex facto seu defectu proueniens: qua quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri: & in eisdem ministrare: vnde dicitur irregularitas, dicendum quòd ab, in, quod est sine & regula, quia contra regulam iuris est irregularis est natus, vel aliter procedente tempore taliter dispositus, vel quòd non potest assumi ad ordines vel in susceptis ministrare.

ADDITIO NOVA.

Eccle. 30. **Q**VONIAM in Ecclesiastico cap. 30. scriptum est, sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in eis vacabit, narrationem virorum nominatorum conserua bit. Quæ verba ad nos retulisse existimo, cum nostra æta te maxime in nostro iure sint plurima, tam à grauißimis, quàm etiam ab auctoribus modernis in diuersis locis scripta, & aliqua inter nostrates repugnantia, ad eò quòd fateri possumus cum Salomone in libro Ecclesiastes cap. 6. verba sunt plurima, multa que contraria in se habentia.

Et frequens inquisitio auctorum sit nimis Iureconsultis laboriosa, & finem (vt ita dixerim) in hac materia habemus. Quod summè necessarium est, vt vnusquisque diiudicabit, & si oppressus ingenio existat, tum etiam quia copia Theologorum & Iuristarum in hoc tractatu summè est necessaria. Cum sit Ecclesiastica, & quæ spectat ad forum conscientie. Quæ de causa ego Didacus Perez vtriusque iuris professor Salmantinus pro communi vtilitate cum aliquibus scholijs, numeris, & summarijs locupletandum & ab omnibus vitijs, quibus scatebat purgatum typographis tradendum, hunc tractatum decreui, cum sit

materia

materia frequens & quotidiana: & ideo plenius studenda seu attingenda ex sententia Pauli Consulti in l. legauit. ff. de libera. lega. l. 1. ff. ad exhibend. & l. 1. ff. de procuratorib.

Tum etiam, quia ad ea quæ quotidie contingunt & frequentiora sunt Consultorum decisiones constitui debent, admoniti (prout sumus) à iure Consulto in l. ex his. & l. nã ad ea. ff. de legibus. facit l. 1. §. sed si. C. de vet. iur. enucle. & in procem. Sexti decre. §. nos tunc. ad quem summo Deo adiutore aggredior. ¶ Et dico hanc irregularitatis diffinitionem esse originaliter. Guiliel. Durant. in suo Speculo lib. 1. titul. de dispensationib. §. iuxta propositionis ordinem. in princ. quã refert & approbat Diuus Antoni. Archipræsul Florentinus in Summa in 3. part. titu. 28. c. 1. in prin. Syluest. in verb. excommunicatio. in 4. dubio. 1. & in verb. irregularitas. in princ. Nicola. Plou. in tract. de irregularitate. col. 1. & singulariter Ioan. de Anania in Rubri. de cleric. excom. ministran. col. 2. vbi declarari istam diffinitionem per fructa, & Nicol. in tract. de Sacerdot. cap. de irregularitate. fol. 77. Præposit. in sum. 30. dist. nu. 4. Et in idem reincidente videntur verba in hoc scripta per Ang. in sum. verbo, irregularitas. in 1. in princip.

Irregularitas vero quòd dicatur ab, in, quod est sine, & regula: vnde irregularis, quasi contra ecclesie regulam natus, siue extra eam positus propter defectum vel factum, vt est hic expressum ab isto domino. Et ista allusio, seu deriuatio fuit. Guiliel. in Specul. vbi supra. versic. dicitur autem. num. 2. Cum quilibet ordinari possit qui non est expressè prohibitus, & ante ipsum hæc fuerunt Innoc. quem ipse nõ allegat in c. nisi cū pridem. §. personæ. vbi multa bona dicit (licet confuse more suo) in materia irregularitatis, de renuntiationib. & ibi Anto. de Butri. in lect. Abb. Panor. nu. 17. Ioan. Montaign. in tract. de bigamia. q. 1. versic. nunc illã declarando. & Angel. Clauasi. & Syluest. in suis summis

verb. Irregularitas. in prin. & Ioan. de Anani. in. c. quidam. col. 3. nu. 10. de homicid. vbi ponit, quæ nam sit irregularitas? & quot sunt eius species? & ad quid sit inuenta? & pro hac deriuatione irregularitatis nos Hispani habemus legem Regiam parti. 1. titul. 9. in. l. 18. ibi, *Es irregular por ello. Que quiere tanto dexir, como clerigo que es fuera dela derecha regla que deuria tener.*

Lex re-
gni.

2 Addendum insuper est ad id quod inquit autor, irregularitatem fuisse inductam à iure positiuo, & non à iure diuino. Eundem Guilielmum in loco supra allegato verific. Papa autem. & ibi nu. 37. idem Archidia. & communis in. c. miror. 50. distinct. Innoc. in. c. ad audientiam. nu. 9. de homici. vbi Ioan. de Anania nu. 1. idem tenet & idem tenentes citat autores. & ibi Felin. nu. 2. Panormi. in. c. clericis. col. 2. nu. 13. ne clerici vel monach. & in. c. sententiam sanguinis. col. 2. nu. 2. eod. titu. Philip. Francus in. c. si ciuitas. §. is qui. versi. Tertiò infertur. de senten. excom. libr. 6. & in. c. fin. versi. videtamen plenius. col. fin. ne cler. vel monach. eod. lib. Imol. col. 4. nu. 17. in Clem. vnic. de homic. Dominic. in. c. is qui. col. 1. de senten. excom. libr. 6. & Ant. de Rosellis in libro de concilijs in. c. Pontifex an possit cū bigamo dispensare. num. 4. fol. 76. in. 10. volu. tractatum. Petr. de Palud. in. 4. distin. 25. quæst. 3. col. fin. & Ioan. Maior. q. 14. ad fin. & Duran. dist. 27. q. 4. Diuus Anton. 3. part. tit. 28. c. 2. §. 6. & ista est cōmunis secundū Angel. Clauasi. in sum. verb. irregularitas. 2. versi. tertio tollitur. & Syluest. eod. verb. irregularitas. quæst. 28. & secundū Ioan. de Anania in. c. quidam. col. 3. versi. vltimo quia. in tex. de homici. & in. c. sicut dignum. nu. 9. eod. titu. & in Rubri. de cleric. excom. minist. col. 4. versi. in quantum dicit. Domi. præceptor Martin. Nauar. vir mirè lectionis in. c. si quis autem. nu. 38. de poeni. dist. 7. idem in. c. 1. §. quibus. nu. 10. de pœnit. dist. 7. & secundū Ioan. Montaign. in dict. tract. de bigamia.

mia. quæst. 1. col. 2. & Thomas Ferrati. in cautel. 44. nu. 4. vbi dicta per eū hic annotabis, & ibi posita in Additione.

Infertur quod Papa potest dare licentiam clerico pugnandi in bello iusto sine metu irregularitatis. ¶ Et casus quinquaginta, in quibus solus Papa dispēsat enumerat Diuus Antoninus in 3. part. titul. 22. c. 7. vbi plures sunt in hac materia irregularitatis. Et in his quæ positiui iuris sunt nullum est dubium posse statuere, id quod ipse Roma. Pontifex voluerit, vt prædictus Diuus Anton. probat in dicta. 3. parte, titul. 22. c. 3. §. 2. Licet his contrariari videantur subiecta ab isto domino quæ habentur. 1. Paralipome. 22. Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare nomine meo tanto effuso sanguine coram me. Quod repetitur eodem libr. 1. c. 28. Non ædificabis domum nomini meo: eo quod sis vir bellator, & sanguinem fuderis, & sic his iunctis habet locū cōmunis allegatio, quæ fit in hoc de textu. 2. Regum. c. 7. dum inquit, Nūquid ædificabis mihi domum ad habitandū? quasi dicat interrogatiuè, non, quia vir sanguinis es. Et habetur transumptiuè in. c. 1. de conse. dist. 1. & traditur ab Ant. de Rosellis in tracta. de concilijs capit. an Papa cum homicida dispensare nune. 1. Sed nihil obstant huic communi sententiæ quæ habet in locis supra scriptis irregularitatem omnem de iure positiuo, & per summum Pontificem esse dispensabilem, vt expressè in hoc casu firmat Maior in. 4. distin. 15. quæstione. 14.

Casus in
quibus so-
lus Papa
dispensat.

1. Paralip-
pome. 22.

1. Paralip-
pome. 28.

2. Reg. 7.

Cum David fuit præfigurator Christi secundum glos. 3 in dict. cap. 1. de consecra. distin. 1. & sic fuit præfigurata in veteri testamento. ¶ Cum veteribus omnia in figura contigerunt. secundū Apostol. Paul. 1. ad Corinth. 10. & in 2. ad eod. 3. & ad Hebr. 8. & 9. faciunt quæ in materia de cimarū scribit doctor Honcal. in tract. de decimis. cōclu. 1. proposi. 6. tñ à iure positiuo substantiā sumpsit nomen &

1. ad Cor.
10. & 2.
cap. 3.
Ad Hebr.
8. & 9.

esse vt notat Innoc. in. c. nisi cum pridem. nu. 8. de renūtia

Quod bono simili comprobatur. Nam dicimus q̄ or-
do iudiciarius in paradiso terrestri figuratus fuit, domi-
ad Adam dicente. Adam vbi es. ecce citationem. Qui r-
spondit. Vocem tuam audiui Domine in paradiso, & ti-
mui eo, quia nudus essent. Ecce comparitionem contuma-
ciæque accusationem. Cui dixit Dominus. Quis enim in-
dicaui tibi &c. His verbis continetur accusati, vel inquisit
defensio, quæ iusta non erat, meritò sententiam condem-
natoriam excepit, hoc modo & hac forma. Quia audiui
sti vocem vxoris &c. vt habetur Genes. 3. & hoc annota-
uit Guilliel. Duran. in suo Specul. in procem. §. sanè placi-
tandi scientia. num. 24. Nihilominus dictus ordo iudicia-
lis à iure positio dicitur processisse, vt est de mente gloss
in princ. Instit. de obligat. in verb. necessitate. post mediū
faciunt bene quæ scribit Felin. in cap. quæ in ecclesiarum
de constitutionib. num. 57.

Ideoq; deducitur ex hoc q̄ princeps potest tollere or-
6 dinem iudiciarium: saltem in parte. statuendo q̄ in certi-
causis procedatur simpliciter & de plano sine strepitu &
figura iudicij. vt est casus in extrauag. ad reprimendū vlti-
plènè per Bart. quomod. in læsæ maiesta. & in Clem. sæ-
pè. de verb. signifi. c. fin. de hæret. lib. 6. c. olim. & ibi Ioan-
de Ana. nu. 6. de accusat. & est text. in c. in causis. de re iu-
di. c. ad petitionem. de accusationib. Iacob. de sancto Geo-
gio in tract. feudorum. in verb. princeps. versi. sed an prin-
ceps. nu. 2. vbi ponit. 66. Specialitates, quæ sunt in princi-
pe vbi ipsum vide per. 7. col. & Cassian. in catalogo glori-
mundi, vbi ponit. 208. in. 5. parte confide. 24. à fol. 112
vsque ad fol. 120. columna. 2. & est. l. 11. titulo. 1. & l. fina-
titu. 15. lib. ordin. regal. ibi, *Siendo hallada y prouada la ver-*
dad del hecho. & ibi. *los juzguen segun la verdad que hallaren*
prouada. de quibus clausulis, vide Celsum in suo clausula-
rum

Genes 3.

Specialita-
tes, quæ
sunt in prin-
cipe.

Lex ordi-
regal.

rum tractatu chart. 16. col. 1. vers. veritate inspecta, & Hip-
pol. Marfil. in singul. 272. in hac incluta ac regia ciuitate.

Et quod huius effectus sit prædicta clausula posita in. d. 7
1. regni. sola facti, scilicet, veritate inspecta. inducat ablatio-
nem & remotionem ordinis iudiciarij, tenet Bal. in. c. 1. §. sola facti
inuestitura. de noua form. fidelit. & Lud. Rom. in conf. 20.
incipi. Viso puncto & statuti copia, col. fi. versi. & maximè
ad hoc dicendū, & in conf. 519. incipi. in casu propositæ cō-
sultationis. col. fi. & Philip. Dec. in. c. dilecti. col. 2. de iudic.
quid.

Sécundò deducitur, dispensationem factam in casu irre-
gularitatis, etiam sine causa à summo Pontifice esse validā
& firmam: ac dispensatum esse tutum in foro conscientia,
cum sit inducta ex iure positio, vt supra deductum est: ita
Innoc. in. c. cum ad monasterium. nu. 3. versi. Item nota. de
statu monacho. vbi ipse formaliter sic ait. Item nota, quòd
quidā dicunt, & fortè non male, quòd licet in his quæ sunt
contra votum. tacitum, vel expressum: & in alijs quæ sunt
contra euangeliū, non proficit dispensatio: nisi ex causa fiat,
& fortè idem intelligendum est, si dispenseretur in his, quæ
sunt contra generalem statum ecclesie. Non tamen hoc
est verum, in his dispensationibus quæ sunt contra ius po-
situum tantū, sicut apparet in statutis, quæ facta sunt de or-
dinibus faciendis infra certa interstia temporum. 77. dist.
per totum. Et q̄ quis nō possit habere duas curas. c. de mul-
ta. de præbend. & de electio. c. dudum. In his enim dispen-
sationibus sufficit sola voluntas dispensatoris, etiā sine cau-
sa: quod præbo. Nam si sola voluntaria cōstitutio erat cau-
sa quare aliquid prohibeatur, & sola voluntas erat causa,
quare prohibitio relaxetur: quia eius est destruere ius, qui
illud condidit, nec tenetur princeps sua lege ligatus. C. de
legib. l. digna vox, & res facile reddit ad suam naturam. l. si
vnus. §. pactus ne peteret. ad fin. ff. de pact. Hucusque sunt
verba prædicti Domini Innoc.

Et quod teneat talis dispensatio modo prædicto in his quæ iuris positiui sunt. Et sit dispensatus tutus in foro conscientie, præter in eo quod dicit de dispensato ad pluralitatem beneficiorum quod non probat, sequitur Panor. in. c. non est. num. 8. de vot. de qua limitatione Deo duce plura infra subijciam. Nunc tamen ad probationem prædictæ Innoc. doctrinæ, dic quod eam sequitur idem Panor. & Ioan. de Anan. in. c. fraternitati. de schismatic. primus in nu. 4. posterior. col. 2. nu. 3. Felin. in. c. quæ in ecclesiarum. nu. 25. versi. vbi autem dispensat. de consti. Guiliel. in Specul. de dispensationib. §. nunc breuiter. nu. 5. Doct. Couar. in. 4. decreta. vbi vide in. 2. part. c. 6. §. 9. nume. 10. latissimè Barth. Socin. in consil. 13. vol. 1. col. 3. & latè Petr. Parisi. cōsil. 56. nu. 5. cum seq. volu. 4. Felin. in. c. si quādo. col. 4. nu. 6. versi. stat difficultas. de resc. & latissimè in. c. ad audientiam. in. 2. col. 4. nu. 4. versi. nihilominus. eod. titu. Cardin. Alexandri. in. c. per venerabilem. §. quod autem. col. 1. nu. 2. qui filij sint legit. ad eum post Domini. in. c. consequens. 11. disti. Imo ibi dicit, quod dispensatio est permilla qñ subest causa legitima: & non alias, ergo vult dicere alias sine causa nō esse permissam dispensationē ac per cōsequens nō valere. Hierony. Gigas in tract. de pensionib. quæst. 6. principal. col. 2. & Philipp. Deci. in. c. quia. in col. 1. in versic. in quantum. Hosti. de præbend. & in consil. 436. visa in instructione casus. col. 3. nu. 14. lib. 3. Ferdin. Loazes in tracta. super matri. Regum Angliæ. in. 2. dubitatione princip. §. nō obstat primum pro parte negatiua. charta 30. Versic. in his enim quæ. & ista secundum eum ibi in. 4. dubita. principa. nu. 13. est cōmunis omniū sententia à qua in iudicando & cōsulendo nullatenus est recedendū, & istā tenet Ang. in sum. verb. dispensatio. in versic. vtrū dispensatus sine causa legitima. & Syluest. eod. verb. q. 3. Et sequitur Roma. in cōsil. 307. in casu propositæ consultationis col. fin. versic. cæterum

terum in his dispensationibus. & Antoni. Rosellus de concilio in. c. Pontifex an possit contra Apostolū vel statum eius & c. nu. 8. fol. 68. in 10. vol. tractatum diuersorum col. 2. versi. sed in contrarium facit quod scribit Innoc.

Prædicta intelligenda sunt, non habere locum quando lex positiua esset fundata aliqua ratione à iure diuino, vel ex mero naturali descendente: quia hoc casu dispensatio Papæ, deberet esse cum causa contra talem legem. Et si fieret sine causa etiam in foro fori non valeret secundum Felin. in. c. ad audientiam in. 2. col. 4. de rescript. exemplificat, casu in quo dispensatio Papæ tolleret actionem: quia licet illa sit de iure positiua, tamen à ratione naturali descendit. Quæ tamen intelligerem vera quando non appareret causa ex qua præsumeretur talem dispensationem præcessisse, vt ipse docet Felin. in. c. si quando. col. 5. versi. dicta per istum textum. de rescript. vel quando contra ius naturale, vel diuinum, seu contra constitutionem vniuersalem statum Ecclesiæ concernentem, Summus Pontifex dispensaret in casibus, in quibus pro eo, nisi causam expresserit nullatenus præsumitur. Secus vero in casibus in quibus & alias ad dispensationem concedendam requiruntur ea non stante dispensaret: quia isto casu absque dubio in foro contentioso valeret eius dispensatio.

Tamen in prædictis casibus vel in alijs quibuscunque in quibus Papa non nisi ex causa dispensare potest, sine causa dispensauerit ex nuda voluntate motus. Licet talis dispensatio quo ad forum fori contentiosum, & sic militantem Ecclesiam valeat. Cum ex causa semper Summus Pontifex moueri ad dispensandum præsumatur. vt docet Hierony. Gigas in dict. tract. de pensi. quæstione 6. principal. num. duodecimo. tamen quantum ad Deum & conscientiam nunquam illius dispensatio valida iudicabitur, nec ipsa tunc à peccato aliquo pacto excusabitur: & ita

& ita intelligo glo. in c. non est. de vo. & Panor. in. c. inter corporalia. nu. 32. de transla. episc. & ista conclusio est cōmunis omnium, teste Ferdin. de Loazes in dict. tract. mari. regum Angliæ in. 4. par. principal. vbi plures Doctores ad hoc citat in chart. 55. col. 4. versi. vñum tamen verū est, nu. 15. Philip. Dec. consil. 112. col. 3. nu. 3. lib. 1. & ibi ponit plures casus, in quibus Summus Pontifex ex causa potest dispensare contra statuta à iure diuino, & ponit ibi regulā.

Nota re-
gulam.

Quòd Papa habet potestatem dispensandi in omnibus casibus, in quibus expressè prohibitū nō reperitur, quæ est vtilis regula ad multa, cuius dicti principalis ratio esse potest.

10 Quia dispensatio huiuscemodi sine causa facta, potius factum temerarium, quā dispensatio dici debuit, & potius dissipatio quædam, quā dispensatio debuit nominari, secū dum Alber. Magn. super Luc. 6. & Ricard. Mediæ villæ in 4. Senten. dist. 38. art. 9. q. 1. char. 238. col. 1. vbi ad idē allegat D. Bernard. in. 3. de consideratione ad Eugen. cap. 23.

Est enim sic accepta dispensatio, cōmensuratio, seu distributio communis: quale est lex ad singulos, secundū legis intentionem, prout circumstantiarum varietas occurrerit, & hæc dispensatio si non fideliter prudenterque fiat eam non dispensationem, sed dissipationem iudicat Bona uen. Quem refert Gabr. Biel in. 3. lib. Senten. dist. 37. q. vñca. col. 4. versi. Terriò nota, vbi intelligitur eum quo ad Deū & conscientiam si hoc constiterit, aut constare debuerit.

His igitur sic enucleatis recolligendum est sub breuibus id de quo est nostra disputatio, quòd omnis, scilicet, irregularitas est de iure merè positiuo. Ideoque dispensatio quantumcunque sine causa à summo Pontifice facta iudicatur valida, ac dispensatus à tali irregularitate tutus in foro fori, & foro poli.

11 Si vero dispensatio est de his, quæ diuini, vel naturalis iuris sunt, prout est iuramentum, & votum: dispensatus sine causa

causa non est tutus in conscientia. ex sententia glo. in. c. nō est. de vot. quam ita intelligit Ioan. de Anan. in. c. in ordinando. col. 5. nu. 8. de simoni. & Cardin. Alex. in. c. præterea. in. 1. col. 3. versic. primus est intellectus. de sponsal. Philip. Dec. in. c. quia. in. col. 1. de præbend. vbi ad id citat Innoc. in. c. 2. de renunt. idem tenet ipse Dec. in consil. 436. col. 3. nu. 15. lib. 3. & gloss. in extrauag. execrabilis. Ioannis Papæ XXII. de præbend. in gloss. 1.

Ex quo inferitur homicidam volūtarium dispensatum per Papam ab irregularitate, sine iusta & magna causa esse tutum apud Deum, contra sententiam Ioan. ab Anani. in cap. sicut dignum. §. insuper. col. 3. nu. 10. de homic. & Cardin. Alexan. in. c. miror. 50. distinct.

Inferitur & secundo si vera est opinio prædictæ glo. in dicta extrauag. execrabilis, in quantum præsupponit pluralitatem beneficiorum solum à iure positiuo fuisse prohibitam: quam pro nunc non examino, vt ad corollarium deueniam, quod ex eatalis deducitur. Dispensationem ad pluralitatem beneficiorum, sine causa factam à Summo Pontifice absque causa iuris, sed ex nuda tantum & mera voluntate validam esse ac firmam, ac per consequens dispensatum esset tutum in foro conscientia, quod in expresso firmat prædicta glo. 1. dict. extrauag. execrabilis, per doctrinam Innoc. in dict. c. cum ad monasterium. de statu monach. in superioribus latissimè cōprobatā in hac annotatione, istud etiam videtur approbare Philip. Dec. in præallegato consil. 436. col. 3.

Nam in beneficialibus Papa liberam habet potestatem cap. licet. de præbend. lib. 6. Clem. 1. ad fin. versic. salua tamen. vt lit. penden. & tractat Caccialup. in tract. de pension. q. 5. & sit pro ratione voluntas gl. & ibi Domin. in. c. si gratiosè. de rescin. lib. 6. & hunc discrimen inter Papam & inferiores, ponit Felin. in. c. ad audientiam. in. 2. de rescrip.

Sed

Sed contrarium probatur ex D. Tho. 1. 2. quæst. 9. quem refert Diuus Anto. 3. part. titu. 1. §. 10. col. 2. vbi inquit, quod si dispensans nuda voluntate mouetur, non habens intuitum ad aliquod præceptorum, non meretur dici dispensatio, sed dissipatio: ex quo sequitur quod quo ad Deum non est tutus, cum quo dispensatum est. c. si is qui præest. 1. 1. quæst. 3. Sed ita est in casu propositæ quæstionis: igitur, &c.

Vide Panorm. ca. dudum. 2. nu. 36. de electio. Præterea, quod tenēs plura beneficia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa dispensandi, quod nō sit tutus in conscientia, nec in statu salutis: nisi fiat ob necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ tenet Panormi. in. c. dudum. col. 11. num. 36. versu. in glossa penultima. de electio. & in. c. non est. de vot. in. c. de multa. col. 6. nu. 20. de præbend. vbi idem tenet Ioan. Andræ. post sanctum Thom. Idem Panorm. in repet. c. extirpandæ. §. qui vero. col. 13. nu. 29. & exactè. colum. 22. num. 23. de præbend. Ioan. de Ligna. in tracta. de pluralitat. beneficiorum. col. 5. nume. 18. versu. conclude ergo impossibile. & Cosmas Gaimier in gloss. pragm. sanct. rubri. de collationibus. super verb. pluralitatis. chart. 70. col. 3. & singularissimè per Baptistā Cacialup. in tract. de pensioni. quæst. 19. versu. sed non volando amplius cum intellectu. nu. 67. vbi dicit: ego non ponam os ad cælum, circa determinationem huius puncti, in quo maximi Theologi & Iuristæ maluerunt probabiliter dubitare quam diffinire. & Domi. Ioan. Bernard. in praxi canoni. crimin. c. 42. vbi tenet talem non esse tutum in conscientia. idem Ioan. Maior in. 4. senten. distinct. 24. quæst. 6. & quæst. 7. & Gabriel Biel. distinct. 15. quæst. 8. colum. 15. versu. de dispensatione. vbi plura inuenies de pluralitate beneficiorum. Idem Gabriel. in expositione canonis lectio. 28. colum. pen. & vlti. & Petrus de Abiatio in director. 1. electio. 2. part. cap. 12. num. 3.

Et ita

Et ita forte procedit opinio glo. super verb. retinere. in c. dudum ecclesia Rothomagensi. de electio. in quientis dispensationem ad pluralitatem beneficiorum, reddere tutum dispensatum eumque in conscientia liberari, scilicet, quando talis dispensatio fuit cum causa non alias, quia vbi non est dispensandi rationabilis causa, si dispensaretur, nō esset dispensatio, sed dissipatio, secundum B. Bernard. 3. de considera. cap. 23. ¶ Notandum est, q̄ habens plura beneficia cum cura, vel plures personatus sine dispensatione est irregularis, & ineligibilis. c. dudum. in. 2. de elect. c. de multa. de præbend. Guilliel. in specul. tit. de dispensation. §. dicendum restat de dispensatione. versu. nunc aliqua. nu. 1. 1.

Circa prædicta quæritur, quare fuit inuenta irregularitas à iure positiuo? solutio secundum Ioan. de Imola post Guilliel. in clem. vnic. de homi. propter horrorem, & scandalum. Horribile quippe, esset videre, quod ille qui intigisset manum in sanguinem humanum, postea intingeret manum in sanguinem CHRISTI corporis, hostiamq; immaculatam. idem Panorm. in. c. sententiam sanguinis. 2. col. ne cleric. vel monach. idemque dicendum in cæteris irregularitatibus prouenientibus ex causis in hoc tract. enumeratis.

Nihil enim faciendum cura scandalo populi. argu. glo. 15. singul. in. c. super eo. de cogna. spiritu. in gloss. 4. versu. unde forte, quam se nescire alibi ingenuè ibi fatetur Abb. Sicul. & Anton. Corset. in singul. 186. verb. matrimonium. 1. & gloss. fin. in. c. 3. de reg. iur. c. nihil prodest. de præscriptio. & plures decisiones ponit Ferdin. Loaz. in tract. super noua paganorū conuersion. in. §. 7. in nostræ fidei fauorè.

Deinde quæro, irregularitas, virum tollatur per baptismum? & dic quod tollitur omnis contracta ante illum cū peccato. Archidiacon. in cap. deinde. 26. distin. Panormi. in cas. gaudemus. de diuort. num. 16. & etiam ea quæ venit ex sequela

sequela peccati, vt est infamia, & omnis irregularitas homicidij, siue fuerit cum peccato, siue non. secundum Syluest. in summa verb. irregularitas. quæst. 28. & in verb. baptismus in. 6. q. 1. & Angel. eodem verbo baptismus. in. 7. quæst. 3. & in verb. irregularitas. in. 2. in princ. Guillielm. in suo specul. rit. de dispensat. §. iuxta propositionis. versi. ultimo nota. nu. 63. vbi idem tenet Ioan. Andr. in additio. ad eum. Hostiens. in summa de homicid. §. qua poena feratur. versi. & hoc etiam si ante baptismum. Innoc. in. c. presbyterum. de homic. vbi Panor. & Ioan. de Anan. idem Ioan. de Anan. in. c. de his. nu. 7. de accusa. & ibi etiam Felin. col. 2. nu. 7. versi. Secundo fallit, & siue homicidium iuste, hoc est tanquam iudex, siue parendo domino fidei siue infidei peccat occidendo. In primo enim casu ex dicto, vel facto, cogitatione & voluntate tempore sententiæ, quo tempore illo concupiscentiæ mente subiecta seruiunt, scilicet, ante baptismum & qualitercunque verbo, vel opere, vel cogitatu in tali homicidio commissio peccando, per subsequens baptismum totum aboletur, & quasi non factum sit habeatur, & sic omnino cum sit peccatum concupiscentiæ in tali homicidio aboleri debet per baptismum, secundum communem conclusionem. Idem obediendo iudici infidei, vel ex suo officio supremo, puta, quia est superior infidelium id faciat vel mandet fieri alteri: quo in casu etiam ex alio capite peccauit exercendo actus iustitiæ, cuius exercitium infideles non habent, carent enim iurisdictione temporali, iuxta illud, Aufertur à vobis regnū, &c. & iuxta illud, Cum venerit sanctus sanctorum cessabit vinctio vestra, sed nec spirituale habent. cap. translato. de constit. & ad Hebræ. 7. Igitur cum omni iurisdictione infideles careant, iudicare non possunt nec debent. l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. c. at si clerici. de iudic.

Tum etiam quia sunt infames qui normam legis Christianæ

stianæ abijciunt. 6. q. 1. c. infames. & actus legitimi sint infamibus interdicti. verba sunt tex. in cap. licet ex quadam necessitate. in versi. nec tamen si vnus. de testi. & ibi glo. super verb. legitimi. Ideoque sententia ab eis lata quanuis iniusta tamen ratione personæ proferentis, qui iudex non est, nec esse potest nulla est. c. venerabili. §. fin. de offic. de leg. c. ad petitionem. §. cum igitur. de accusa. ergo per consequens patet, quod si quis ante baptismum aliquem pronuntiauerit corporaliter puniendum, peccat pronuntians, quia vsurpat quod suum non est, & ex hoc peccato sequitur irregularitas, quæ in baptismo deleri potest, secundum Hostien. in loco supra allegato, & istam partem tenet Panor. in dict. c. gaudemus. de diuort. col. 3. optimis rationibus ductus, ex quibus hæc fundari posset opinio optimis fundamentis.

Irregularitas vero bigamiæ, omnes supradicti fatentur, quod quando prouenit ante baptismum, non deletur baptismo, quia prouenit non ex culpa, sed ex defectu sacramenti, & tenet Ricard. de Media villa in. 4. sent. dist. 27. q. 2. tex. Augustini in epist. ad Titum, transumptiuè in cap. acutius. & ibi glo. 1. 26. dist. & in cap. deinde. & ibi glo. notab. in verb. inter peccata. ead. dist. Sylu. verb. irregularitas. q. 28. dicit communem, & Couar. in Clemen. 1. si furiosus. 1. par. §. 2. nu. 5. de homi. quem vide. & text. in. c. 2. ad fin. de cons. dist. 4. ibi totum aboletur, & quasi factum non sit habeatur: & loquitur in baptismo, ergo omnis irregularitas aboletur per baptismum siue homicidium sit iuste vel iniuste ante commissum, poena autem temporalis in foro Cæsaris non tollitur ex communi relata à Dec. in cap. quæ in ecclesiarum. nu. 17. de constit. & consi. 110. nu. 2. Tiracquell. de poen. temper. causa. 25.

Tollitur tamen per dispensationem Papæ, vt egregie probat Ioan. Montaign. in tract. de bigamia. in quæst. 7. &

B quod

quòd contrahatur sine culpa scribit etiam Petrus à Biaxio in directorio election. in. 2. par. c. 20.

Idem est in irregularitate quæ ex defectu natalium venit secundum Ioan. Montaign. in loco supra citato. nu. 15. Angel. à Clauasi. in summa in verb. baptifimus. in. 7. q. 3. & Sylu. eod. verb. baptifimus in. 6. versu. primo vero queritur.

16 Vltcrius quæro irregularitas quibus casibus habeat locum? Respondeo quòd solum in expressis in iure & non in alijs. tex. in. c. is qui. de sent. excom. lib. 6. & ab autoritate probatur ex sententia gloss. sing. in Clem. quoniam qui. verb. suspensus. de vita & honest. cler. & tenet Guilliel. in Spec. tit. de dispens. §. iuxta propositionis ordinem. versic. & ideo neminem. nu. 22. & in versu. generaliter autem. nu. 37. Panor. in. c. dilectis. col. 4. nu. 20. de appel. & in. c. gaude mus. col. 3. ad fin. de diuort. Ioan. de Anan. in. c. 1. col. 2. de delictis puero. Dominic. in. c. is qui. de sent. excom. lib. 6. col. 7. versu. Nota regulam. & Ioan. de Selua in tract. de iureiuran. q. 7. col. 2. Dominus præceptor Martinus Nauarrus in. c. si quis autem. nu. 39. pag. 348. de poenit. dist. 7. Irregularitas enim nunquam præsumitur, nisi probetur, & nunquam quis incurrit irregularitatem, nisi in casibus in iure expressis. vt expressè notat Philip. Franch. in. c. si ciuitas. §. is qui. versic. Secundò tene. de sent. excom. lib. 6.

17 Secundò clare etiam deducitur, quia poena priuationis alicuius iuris vel priuilegij, non habet locum nisi in iure exprimat. ex sententia glo. in. c. fin. in glo. fin. ibi (quia cū sit illud poena non debet imponi, nisi exprimat, quòd sit imponenda) vbi notant Doct. de iure patron. præcipuè Panorm. qui in nu. 7. reputat eam singul. & Iaso in. l. cum quidam. col. 3. versu. tertio adde quòd poena. ff. de liber. & posth. & in. l. quod te. col. 10. versic. & per istam regulam. num. 3. ff. si cert. petat. & idem Iaso. in consil. 86. nume. 4. lib. 3. consiliorum. Felin. post Panorm. in cap. querelam. col.

col. 2. nu. 2. de iureiuran. Ioan. Lecerier in tract. de primo-genitura libro. 3. quæst. 6. numer. 12. Anton. Corset. in suis singularibus, in verb. fornicatio. Cosmas Guimier in glossa pragmat. sanctionis rubric. de collat. super parte residentæ, chart. 89. colum. 2. secundum impressionem Lugdun. anni. 1538. Philipp. Deci. in dict. l. quod te. numer. 54. col. penul. ff. si cert. pet. cum pluribus alijs concordantijs traditis à singulari Iuriconsulto & nostra ætate facillè præstantissimo, qui omnem mouet lapidem (prout in prouerbio est) Andræa Tiraquello in Repet. l. si vnquam. verbo, reuertatur, numer. 206. C. de reuocand. donat. Bernard. episcopus Galurritanens. in praxi canon. crimin. verb. beneficijs priuari. colum. 1. cum alijs etiam concordantijs à me congestis ad tract. Didaci de Segura de bonis lucrativis constante matrimon. inter marit. & vxor. chart. 231. col. 4. numer. 166. versic. tertio dico quod, optimus text. in. l. 3. §. fin. ff. de præuarica.

Ad idem facit, quia nisi lex exprimat poenam depositionis & sic priuationis, non debet imponi. gloss. in summa. 15. quæst. 8. ad fin. in versic. alij dicunt, quam ad hoc dixit notabi. Iaso. in. l. neque pactio. columna fina. numero. 12. C. de transact. & in dict. l. cum quidam. numero. 16. & in dict. l. quod te. numero. 31. & reputat valde notabilè Ioan. ab Anan. in cap. innotuit. colum. 2. versic. Sed his non obstantibus. de maledi.

Ad idem facit doctrina Bald. in. c. 1. de mili. vassallo qui contum. est. col. 7. num. 24. ¶ His accedit etiam casus not. in auth. de non eligend. secundo nub. §. cum igitur. versic. fin autem non valuerit. ibi (nec quælibet est lex aliquid tale dicens) quem optimum dicit Doctor solennis And. Tiraq. in dict. repet. l. si vnquam. verbo. reuertatur. nu. 207. C. de reuocand. donat. ibique allegat plures concordantias. & est etiam lex nostri regni part. 1. tit. 9. in. l. 17. ibi dū dicit,

*Ca la pena no se estiende a mas de quanto dixę la sentençia del derecho, o del perlado que la da.**

- 19 Facit doctrina Innocen. in. c. inter dilectos. col. 2. de excessib. præl. in. quientis nullum clericum priuatum esse ipso iure beneficio, quantumcunque crimen graue commiserit.
- 20 Ad idem est sententia Ioan. ab Anan. in cap. sicut olim. col. 3. de accusa. vbi probat quòd pœna suspensionis, non est canon laræ sententiæ sed ferendæ, argu. glo. in. c. si diligenti. de for. compe. & glo. in. Liubemus nulli. §. œconomus. verb. priuetur. C. de sacros. eccles. & in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. & in. authen. habita. C. ne filius pro patre. & in. c. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. & faciunt scripta à Felii. in. c. Rodolphus. nu. 33. de rescr. & à Iaso. in. l. rem quæ nobis. nu. 35. ff. de acquir. possess. Panor. in. c. clericis. col. fin. ne cleri. vel monach. & in. c. quisquis. de electio. col. 2. nu. 6. & Tiraquell. vbi supra. nu. 203.

Confirmatur etiam ex celebri & singula. doctrina Innocen. in cap. cum nostris. de concess. præbend. vbi inquit clericum homicidam voluntarium, non esse ipso iure suis beneficijs priuatum. Sed est priuandus per sententiam, vbi Ioan. de Imol. dicit hoc idem cõclusum fuisse in Capella Tolosana. patet eius decisio. 207. vbi Stephanus Aufrerius citat alias concordantias: & Selua de benef. 3. par. q. 2. col. 2. & hoc intellige, nisi à superiore esset priuatus beneficio etiam prætermissum ordinem iudicarium. c. ad petitionem. de accusario. qui bene inductus facit pro ista questione. & istam sententiam Innoc. sequitur Cardin. in Clem. constitutionem. §. cæterum. nu. 10. de electione. Igneus in l. necessarios. §. non alias. nu. 17. ff. ad Syllania. Dec. in cap. dilecti. nu. 2. de except. hanc Innocen. doctrinam esse communem post Imol. vbi supra dicit. & Ant. Corserus in suis fing. in verb. sententia. versic. clericus homicida. & Ioan.

ab

ab Anan. in. c. inquisitionis. col. 1. nu. 3. & Felin. num. 2. de accusidem Felin. in. c. sciscitatus. col. 2. versic. adde etiam Bald. num. 2. de rescript. Ludoui. Gomefi. vbi dicit hanc opinionem Innoc. communem in. c. 1. num. 7. de rescript. lib. 6. pagella 370. & Andr. Barba. in. c. si diligenti. nu. 108. de foro compe. Philip. Deci. in. c. ex parte. col. 2. in. 1. notabili. nume. 3. de rescript. & in. consil. 166. incip. Ego Philippus. col. 1. lib. 1. Hippol. in praxi causarum crimina. §. post quã. nu. 41. & in. consil. 52. incipien. Misericordia dñi me non deserat. col. 5. nu. 19. libr. 1. Thom. Ferrati. in. caut. 44. incip. Canonicis constitutionibus. Stephan. Costa in tracta. de ludo. in. §. primo. vbi in nu. 33. inquit, quòd omnes sequuntur prædictam doctrinam Innoc. & Nicol. Plouii. in tract. de irregula. nu. 30. versic. quadragesima quarta regula. Dominus Ioan. Ber. in practica crimina. canonica. capit. 74. & cap. 88. & in suis doctrinis magistralibus. doctrina 120. incip. Homicida. & Petr. à Biaxio in directorio electionu. in. 2. parte. cap. 30.

Vbi vide optimam cautelam pro homicida, vt non *Camela* amittat beneficia, vt ea renuntiet amico fideli, antequã per sententiam priuetur, eandem cautelam ponit. Thom. Ferrati. in dict. cautel. 44. & istud dictum probat Ludo. Gomefi. in. c. 2. nu. 41. pagin. 168. de constitutioni. lib. 6. & Ludouic. Montal. in lib. de reprobatione sent. Pilati. 2. art. nume. 3. & Gomefi. in regul. de annali poss. q. 42. fol. 170. secũdũ impressio. mag. ann. 1545. Et quod est dictũ in homicida idem est dicendũ in rebeli, vt videlicet antequã priuetur beneficio possit illi renuntiare, vt est tex. in. c. cum inter. de re iudica. ponderatum ad hoc à præpos. in. c. ius Quiritum. 1. dist. & Lud. Gom. in alleg. q. 42. in fin. verb. vbi dicit bene facere not. à Ias. in. consil. 86. lib. 3. Confirmatur & declaratur ex regula cancellariæ Innoc. octau. incip. in Christo, & c. intellecto q̄ accusati de criminibus, quã inue-

nies inter decisiones Rotæ fol. 108. col. 3. & est text. in. c. v̄eritatis. §. nos igitur. de dol. & contu. & in. c. ex licet. is. versi.

22 qui respondit. de excessib. prælat.

Ex qua doctrina infertur, quòd beneficij fructus sunt beneficiari, post commissum homicidium, antequam priuetur, & sine læsione conscientie poterit eos consumere. de quo singulariter per Felin. in cap. de quarta. col. 10. nu. 32. cum pluribus sequen. de præscriptionib. vi. omnino Ign. in. d. §. non alias. nu. 14. cum plu. sequent. ff. ad Syllanian. licet aliter sentire videantur Paul. de Castr. & Iaso. num. 3. in. l. 1. C. de his quibus vt indign. quorum opinioni satis docte fauet Doct. Didacus Couar. in Epitome super 4. decretali. 2. part. c. 6. §. octauo. num. 7. vbi singulariter & scienter in hoc loquitur, cum quo semper assentiendū existimo: quia ritè intelligit. licet Boeri. de. cis. 98. nu. 4. simpliciter fuerit sequutus Felin. in loco supra citato. Facit p̄ ista vlt. parte Hipp. sing. 268. quem vi. & Corne. in. l. 1. C. de his quib. vt indign. & Carol. Molin. in consuetu. Parisien. dicit q̄ istā opinionem tenent omnes Canonistæ in. 1. parte. tit. 1. §. 30. q. 8. nu. 35. vbi reprobat Rip. in repeti. l. fin. C. de reuoc. don. q. 66. inquantū tenet clericum omittentem præces horarias teneri ad restitutionem fructuum beneficij, quod fuit dictū Ioan. Calde. in. c. 1. de celeb. missa. quem sequitur Dom. in. c. fin. col. 1. de resc. in. 6. & in. §. 1. dist. in. 42. Clauasi. in verb. hora canonica. §. 11. sed iure non probatur & verior est cōtraria opinio Card. & Panor. in. d. c. 1. & licet Rip. in loco supra citato dicat se intelligere, ita fuisse statutū in nouissimo concil. Lateran. non apparet nec moribus vtennū receptū est, & sic nō obligat ea quæ nor. gl. & doct. in. c. 1. de treug. & pace. & Ioan. Gerson in tract. de regula morali. col. 4. nec esset bonū statueri ita: ne laqueus multitudini iniiciatur, quod in legibus cōdendis, & maxime periculū animæ cōcernentibus summopere vitandū est. c.

est. c. de viduis. 37. q. 1. & latè Io. Gerson in lib. d̄ vita spirit. anim. lect. 22. nō tñ nego, quin aliter superiorū arbitrio p̄ uiri debeāt, & Cōcil. Lateran. ponit formaliter Ioā. Ber. in praxi crimin. cano. c. 49. ¶ Finaliter pro nostra principali quæstione est text. formalis & singul. in. c. is qui. in prin. de sent. ex com. lib. 6. ibi, licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen: cum id non sit expressum in iure laqueū non incurrit, què tex. cōmendat Tiraq. in repe. l. si vnquā. verb. reuertatur. nu. 280. C. de reuocand. donatio.

VLterius quæro vnde habuit ortum irregularitas? Dicendū q̄ à iure canonico, quod probatur ex diffinitione eiusdē, in qua dicitur. Est impedimentum canonicum. Item ad hoc facit. c. is qui. de sent. excō. libr. 6. idem tenet Innoc. in cap. ad audientiam. de homici. & in cap. nisi cum pridem. §. personæ. & ibi communiter docto. de reuocatio. ¶ Nec obstat illa autoritas veteris testamenti. Non ædificabis mihi templum, quia vir sanguinis es. Quia debet intelligi de morte illicitè lata alicui, vt notat Panormit. in cap. 2. colum. 2. nume. 5. de vita & honestate clericorum. Contra hoc in vltimo dicto de morte illicita, facit quòd Paulus homicida fuit, tamen ad apostolatū fuit assumptus. Ad hoc dicendum, quòd ex reuelatione & permissione diuina fuit excusatus & humilis effectus. ita nor. Specul. titulo de dispensatio. §. iuxta propositionis. versi. nunquid ergo. nu. 8. Sentit ergo Abb. Pan. ex prædictis q̄ homicida in casu non licito iure diuino sit irregularis, ita ipse tenet in. c. sicut dignū. de homic.

Sed contrarium mihi videtur itaque sit tenenda illa opinio Innoc. quæ est communis.

ADDITIONO.

V T satis latè comprobata est hæc opinio in additione superiori. num. 2. versi. addendum in super est.

ET ad illam auctoritatem. Non ædificabis, &c. Respondeo quod illa fuit præfiguratio quædam eorum quæ in nouo Testamento fieri debebant: arguendo à maiori, vt cum Deus non permitteret tunc homicidam ædificare domum templi multo minus in nouo testamento permetteretur construere corpus & sanguinem Christi vel alia sacra tractare. ita tenet gloss. c. 1. de confec. distin. 1. quod patet, nam in veteri testamento, vt dicit ibi glos. multi homicidæ fuerunt sacerdotes.

Circa quod est considerandū, quod in veteri testamento erant irregularitates temporales non perpetuæ. Quæ certis diebus excluderent extra castra, vt quando quis tangebatur morticinū & alia huiusmodi. Vna tamen erat perpetua scilicet, quod summus sacerdos debebat habere vnicā & non repudiatam. ita Innocen. in c. nisi cum pridem. §. personæ. & ibi Hostien. de renuntia.

ADDITIO.

HOC idem notat Guilielmus in Specul. titu. de dispensationi. §. iuxta. versi. in veteri autem testamento. nume. 5. & Anton. de Rosellis in tracta. de concilijs. §. nunc videamus si papa. numero. 4.

Contrarium tamen credo, imo quod in veteri Testamento erant multæ irregularitates perpetuæ. de quibus Leuiti. 21. vbi dicit text. Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offert panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius. Si cæcus fuerit si claudus, si vel paruo vel grandi vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus, omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo.

Ex qua

Ex qua auctoritate manifestè liquet multas adhuc esse irregularitates in lege veteri, quæ in nouo testamento non sunt. ¶ Supposito tamen quod aliquæ de prædictis litera liter assumptæ metaphorice impediunt, vt dicit text. notabili. in c. hinc etenim. 49. distinct. vbi ponuntur metaphorice omnes prædictæ irregularitates.

Et si dicatur quæ est ratio: quare in veteri testamento strictius obseruabatur, quod sacerdotes non essent corpore viriati, quàm in nouo obseruatur. Dicendum quod duplex est ratio. Prima quod sacerdotes veteris Testamenti ponebantur, vt incitarent populum illum præteritum & contumacem ad Dei cultum. Iuxta illud Deutero. 32. Generatio enim peruersa est: & infideles filij. Si igitur illi viderent sacerdotes contemnendos, facile contemnerent Dei cultū. ¶ Alia ratio, quia sacrificia veteris legis non habebant virtutē expiandi, vel proficiendi, præter circūcisionē.

ADDITIO.

DE circūcisione scribit Petrus Lombardus in libro suo De circūcisione plura Sententia. distin. 1. in libr. 4. & ibi Doctores Theologi latissimè, maximè Gabriel. quæst. 4. vbi probat, quod circūcisio tollebat culpam, & conferebat gratiam ante baptismū. ibi conclusi. 2. licet Petrus Lombardus Magister sententiarum aliter senserit ibi in cap. quare in baptismum mutata sit circūcisio, in penultima linea. & gloss. in cap. quod autem. de consecrat. distinct. 4.

Nam vt ait Apostolus ad Hebr. 10. Impossibile est sanguinem Taurorum, aut hircorum auferre peccata. Cum ergo hæc mysteria non habebant in se reuerentiam, debebant honorari ex qualitate ministrorum. Quæ rationes cessant in sacrificijs nouæ legis, quæ ex se ipsis sacratissima sunt purgatorium cunctarum contagionum, vt dicit text. in cap. vestra. de colubatione

B 5 clerico.

clerico. & mulie. prædictas duas rationes ponit episcopus Abulensis Leuitici 21.

26 Quæro ex quibus causetur irregularitas? Dicendum quòd aliquando prouenit ex delicto, quandoque ex defectu. ¶ Ex delicto, vt in excommunicato, vel suspensio, seu interdicto celebrante, de quo per totum titulum de cleric. excom. & in c. 1. de re iudic. lib. 6. & in cap. 1. de senten. excommuni. eod. libro.

27 Item de celebrante tempore interdicti prætermiffa iuris obseruantia, de qua in cap. alma mater. de sent. excomm. libr. 6. de quo est text. in capit. is qui. eod. titul. traditur per Innoc. & Doctores in c. tanta. de excessi. prælator.

29 Item percussor. vt in toto titul. de homicid. & in titu. de cleric. percusso. ¶ Idem de simoniaco in ordine. vt in cap. tanta. de simoni.

30 ¶ Idem in clerico per saltum promotu, vt per totum titul. de cleric. per salt. promot.

Idem in crimine notorio, vt in cap. fina. de tempor. ordinat. notatur per gloss. & doct. in c. ex tenore. eod. titulo.

Ex defectu vero causatur multipliciter, primo ex defectu natalium: illegitimi enim sunt irregulares. de quo habetur. § 6. distinct. per totum, & de filijs presbytero. per totum.

Item propter defectum vel deformitatem membrorū, vt in toto titul. de corpo. vitiat. & in cap. 2. de cleric. ægrotan. ¶ Item propter defectum sacrum: vt in Bigamia in cap. debitum. de bigam. & per totam distinctionem 26.

Item prohibetur ordinari percussus lepra. de quo habetur de cleric. ægrotan. per totum. & 7. quæst. 1. per totam.

Item est irregularis arreptitius vel morbo caduco grauatus. vt in cap. maritum. & in cap. communiter. 33. distinct.

31 Item est irregularis infamis infamia iuris, de quo vide text. singula. in c. qui in aliquo. § 1. distinct. & c. Euthemium. § hinc colligitur. 2. quæst. 3.

Item

Item infamia facti reddit quem irregularem. vt in cap. omnipotens. de accusa. & de hac materia vide optimum tex. in dict. c. qui in aliquo. § 1. distinct. & vide text. in c. nõ confidat. vbi plene de irregularitate disponitur.

ADDITIO.

ADDE quòd infamis infamia iuris ciuilibus impedit promouendum, & repellit ab ordinum susceptione, secundum Ricard. de Media villa in. 4. distinct. 25. arti. 6. quæst. 1. Idem de infamia iuris canonici, etiam post peractam poenitentiam ibi. quæst. 2. idem de infamia facti. ibi. quæst. 3. Syluest. verb. irregularitas. quæst. 6. idem & Angel. in suis summis verb. infamia. Primus quæst. 10. Secundus quæst. 3. cum duabus seq. vbi prædicti Summistæ declarant quomodo prædicta infamia contrahitur, & etiam qualiter aboletur: & adde de hac infamia quod inducat irregularitatem. text. & ibi Ioan. ab Anani. col. 2. nu. 2. de furt. & vide eundem Anani. in cap. ex diligenti. col. fin. de simoni.

Impedit etiam ordinis susceptionem sexus muliebris, vt probat Ricard. in. 4. distinct. 25. arti. 4. quæst. 1. post Thom. ibi. quæst. 2. arti. 1. ¶ Ideoque nec mulier potest incurrere irregularitatem, quia ex quo ordinari non potest cessat in ea effectus irregularitatis, qui videtur esse ad impediendum promotionem ordinum promotum, vel ad ministrandum in susceptis. ita Maria. Socin. in c. ad audientiam. in. 5. arti. de homic. quem sequitur Felin. in c. dilecta. col. 2. nu. 5. de maiorit. & obediens. & Ioan. de Selu. in tract. de beneficio. 2. parte. q. 5. nu. 3. ¶ Brevitatem seruus secundum D. Anto. Floren. archipræsulem. 3. par. tit. 28. c. 6. § 6. incip. seruus quocunq; genere. & Ricard. vbi supra arti. 5. quæst. 1.

ET generaliter irregularitates, dicuntur omnes illæ quæ sine dispensatione prohibent aliquem ordinari, secundum Innoc. in c. nisi cum pridem. de res.

de renuntiatio. §. personæ. & ibi sequitur Hostien. ¶ Nunc vero de singulis prædictorum exordiri licet.

CAPITIS SECUNDI.

Epitome.

- 1 **E**xcommunicatus excommunicatione minori celebrans, quantumvis grauius peccet, non tamen efficitur irregularis.
- 2 Excommunicatus excommunicatione minori eligi an possit? & ei conferri beneficium?
- 3 Excommunicationis minoris duplex species.
- 4 Cantela abundans, non nocet.
- 5 Ratio cur mitius cum lege, quam cum eius ministro agitur.
- 6 Excommunicatus excommunicatione minori, alijs absolueri potest.
- 7 Scire debens se esse excommunicatum excommunicatione maiori, in qua dum esset celebravit, efficitur irregularis.
- 8 Excommunicati, suspensi & interdicti, efficiuntur irregulares si ministrant in officio competenti certo ordini, nõ alias, ex qua infert aliqua notanda.
- 9 Effectus quã plures excommunicationis maioris enumerantur.
- 10 Baptizans publicè & solemniter, si est excommunicatus, vel suspensus efficitur irregularis.
- 11 Baptizare solemniter non potest irregularis, & illud faciendo peccat mortaliter.
- 12 Excommunicatus excommunicatione maiori, scienter ministrans absolutionis beneficium non efficitur irregularis, secus si administrat sacramentum extreme unctionis & ibi de ratione differentie.
- 13 Sacramentum extreme unctionis est vnum de septem sacramentis, nec potest dari tempore interdicti, & ibi aliqua de isto sacramento.

Ignoram-

- 14 Ignorantia crassa & supina non liberat clericum celebrantem, excommunicatione maiori excommunicatum à pœna irregularitatis, ut potè, quia scire tenebatur se taliter excommunicatum ex præcedenti citatione, ex quo fuit contumax, & non respondendo, id euenire posse: vel forte quia erat fama adminiculata, quod erat excommunicatus, vel fuit certificatus ex amico fide digno.
- 15 Fama qualis, & quomodo sit probanda? & plura in hac materia.
- 16 Fama sola facit probationem, ad hoc ut interdictum seruetur, idque qualiter procedat exponitur.
- 17 Via tutior eligenda est, quo ad forum animæ in utroq; foro.
- 18 Effectus amicitie plures.
Denuntianti excommunicationem creditur, eo casu in quo deponit se vidisse: secus si ab alio audiuisse denuntiet, & non reddat explicitam denuntiationis causam.
- 19 Ignorantia probabilis excusat à pœna irregularitatis, quantumvis existens in excommunicatione maiori celebret.
- 20 Excommunicatus non celebrans, sed faciens coram se celebrare, authorizando si hoc faciat, est irregularis, non alias, scilicet si non authorizet.
- 21 Excommunicatus tenetur vitare communionem aliorum, etiã excommunicatorum, aliàs peccaret eis communicando.
- 22 Excommunicato participans, quo casu hodie sit excommunicatus?
- 23 Communicans cum excommunicato nominatim à Papa, est excommunicatus maiori excommunicatione, & à solo Papa poterit absolui, & interim celebrans si est clericus efficitur irregularis, si vero communicans cum tali excommunicato à Papa esset laicus, peccaret mortaliter, & manet excommunicatus excommunicatione minori.
- 24 Excommunicato denunciato à quocunque inferiori à Papa communicans in diuinis, est excommunicatus minori, & est ei

est ei interdictus ingressus ecclesie, non tamen efficitur irregularis: secus tamen eo casu quo post huiusmodi interdictum ingerat se diuinis in suo officio.

25 *Excommunicatus nondum denunciatus, siue sit excommunicatus specialiter, siue generaliter, non est vitandus.*

26 *Clericus excommunicatus impediens diuinum officium, etiam violenter expelli potest sine metu excommunicationis, à loco in quo diuina celebrantur, & tales sic impediens sunt excommunicati, & etiam si sint exempti ab aliquà à Summo Pontifice nō possunt absolui à tali excommunicatione.*

CAPVT SECVNDVM.

Primo de excommunicato ministrante circa quam irregularitatem est distinguendum. Quia aut est excommunicatus excommunicatione minori, aut maiori.

I Si minori licet celebrans peccet: nullius tamen notam irregularitatis incurrit, vt in capit. si celebrat. de cleric. excomm. minist.

A D D I T I O.

AD idē adde Panor. in c. quisquis. col. 2. nu. 7. de elect. & in c. significauit. col. 1. nu. 2. de sent. excō. Et in c. cū causam. col. 3. nu. 11. de appell. & in c. à nobis. col. 2. nu. 5. de exceptio. & in c. intelleximus. nu. 4. de iudi. sing. & in exprefso hæc tenet Hostien. in summ. de cler. excomm. minist. §. qualiter puniantur. versic. suspenso autem à canone: & est optima. l. 6. tit. 9. part. 1.

Prædictum tamen tex. eiusque conclusionem in d. c. si celebrat. de cleric. excomm. minist. intellige quod duntaxat excommunicatio minor excludit à perceptione sacramentorū, vt prædicti dicunt, non tamen à diuinis, vnde nō prohibetur intrare ecclesiam: nec orare cum alijs: nec audire missam

missam: sed celebrare aut eucharistiam sumere prohibetur, secundum Petr. de Palud. in. 4. senten. distinct. 18. q. 5. art. 6. vbi Gabriel dicit hanc communem Doctorum opinionem. in quæst. 3. conclusio. 9. artic. 3. dub. 1. & Diuus Antonin. Archipræsul Florent. idem tenet in. 3. part. titul. 25. cap. 2. §. 1. & est de mente Angel. in summ. verbo irregularitas. numero. 43. & Syluest. verb. excommunicatio. el. 4. versus finem, licet alij & prædicta lex partitæ velint, quod intelligatur de omnibus officijs & horis canonicis, quanuis non celebraret, & sic sacramenta perciperet.

Procedit etiam prædicta conclusio siue talis minor excommunicatio sit lata à lege, siue ab homine, secundum Panorm. in dict. cap. si celebrat. num. 4. & tenet iste Dominus author infra cap. proxim. 3. in princ. licet secundum eosdem excommunicatio minor non sit in vsu in quantum fertur ab homine, idem tenet ipse Panor. in c. si diligenti. col. 8. versic. ex qua nota. nu. 22. de for. compet. ¶ Priuare enim aliquem à sacramentis non est aliud quam minorem excommunicationem in eum proferre. c. à nobis. de sententia excom. & in dict. c. si celebrat. licet lex partitæ intelligat prædictum textum, in excommunicatione solum lata ab homine. Et ad rationem Innoc. in quantum in dict. c. si celebrat, inquit, quod ideo peccat celebrando, quia est in mortali peccato: arbitror dicendum non esse veram de iure: quia huiusmodi minor excommunicatio infligitur communiter propter veniale & non mortale peccatum, secundum communem conclusionem in c. sacris. de his qui vi met. causa sui. & est communis Canonistarū & Theologorū secundum Gab. Biel, vbi melius quam alibi explicat hanc conclusionem ad vtramque partem in. 4. Sent. dist. 18. quæst. 3. notab. 5. versic. quintum notandum. & secundum Martin. Nauar. de poenit. d. 7. c. si quis autē. col. 2. quæ opinio fuit D. Tho. in. 4. Sent. d. 18. q. 2. art. 4. quæstion. 2. & optimè

& optimè explicat Herueus Britonus in quodlib. 8. quæst. 18. fol. 155. quem vide, vbi tenet quòd minor excommunicatio excludit hominem à sacramentis, & quærit an sit mortale peccatum.

Potest tamen esse ratio, quia dicendo missam percipit sacramentum, quod est prohibitus sumere. Ideoque cum agat contra prohibitionem peccat mortaliter, ex mente communi in dict. c. si celebrat. non tamen sic est in alijs officijs se ingerendo, vt supra deduxi.

*Effectus
excommu-
nicationis
minoris.*

Et effectus excommunicationis minoris quot sint ponit. Ioan. de Lignano in tractat. de censura ecclesiast. §. 13. & Gabriel in. 4. senten. dist. 18. q. 3. conclus. 9. art. 3. dub. 1.

2 Circa prædicta est dubium, an excommunicati minori excommunicatione tantum possint conferri ecclesiastica beneficia, & vtrum beneficia in tali statu collata possint licitè retinere? & quòd eligi non possit est casus in cap. si celebrat. de clerico excomm. minist. vbi dicit, quòd talis non potest eligi pro eo, quòd ad susceptionem eorum à sanctis patribus est priuatus, idem notat Panorm. in. c. illa quotidiana. col. 2. nu. 5. de electio. & in. c. significauit. col. 1. nu. 2. de sent. excom. Ioan. de Ligna. in dict. tract. de censura ecclesiastica. §. 13. & Gabriel in. 4. Sent. dist. 18. q. 3. conclus. 9. art. 3. Martin. Nauar. de poenit. dist. 5. in. c. fratres. nu. 38. sed nulli dubium est quòd ad hoc datur clerico ecclesiasticum beneficium, vt sacramentum ordinis suscipiat, & minister sit in administratione aliorum sacramentorū, ergo videtur quòd minori excommunicatione excommunicato ecclesiasticum beneficium conferri non possit.

Idque probatur in. c. postulastis. de cler. excom. minist. versic. quòd cum excommunicatis. Rot. in antiq. decisio. 362. & decisi. 719. Deci. consil. 522. col. 1. Petr. à Biaxio in directorio election. in. 2. par. c. 10. Cassad. in decisi. 1. incipien. non valet collatio beneficij facta excommunicato etiam.

etiam occulto. sub rit. de præbend. & Paul. de Citadin. in tract. iuris patro. in art. 3. sextæ partis. q. 36. nu. 61. vbi pro singulari expositione dict. c. postulastis. sed text. iste videtur esse potius in aduersum nostræ conclusionis quam in eiusdem fauorem. Cum ibi probetur de illis excommunicatis quibus ecclesiastica beneficia conferri non possunt, quòd cum eis communicari non debet, sed cum excommunicatis minori excommunicatione licet communicare. c. pen. de sent. excom. ergo videtur quòd hoc solum intelligi debeat de maiori. maximè cum nomine excommunicationis intelligatur de maiori. prout est tex. in. d. c. pen.

Pro absolutione præsentis quæstionis est notandum quod sunt duæ species excommunicationis: vna quæ excludit à sacramentis tantum, quæ frequentius contrahitur à iure propter participationem cum excommunicato excommunicatione maiori. c. a nobis. & ibi Panor. num. 4. de except. c. nuper. de sent. excom. Syluest. in summ. verbo excommunicatio. Quandoque infligitur ab homine per sententiam m. c. 2. 5. q. 1. Alia est species minoris excommunicationis, quæ non contrahitur à iure. Sed infligitur ab homine tantum, & separat à communione fidelium aliquorum, & non sacramentorum. c. præsentis. 5. q. 2. & 5. q. 4. c. in loco. c. placuit. 18. dist. & in. c. fin. 58. dist. & ad probationem huius distinctionis adde. l. 5. tit. 9. par. 1. Sed in istis iuribus multum extenditur nomen excommunicationis: quacumque autem istarum excommunicationum, clericus sit excommunicatus, si in eo non est aliud quòd obstat sibi potest secundum opinionem aliquorum ecclesiasticum beneficium conferri, quòd non per electionem habetur: & illud potest licitè retinere, quia hoc non inuenitur in iure prohibitum: & facit quia iura illa quæ prohibent excommunicatis ecclesiastica beneficia conferri. expressè loquuntur de excommunicatis excommunicatione

*Lex parti-
ta.*

C ne ma-

ne maiori, nulla petitis mentionem facientia quo ad hoc, de excommunicatis excommunicatione minori, vt patet in iuribus supra citatis in versu. Idque probatur, &c. & in. c. cum bonæ. in glo. suspensi. de ætate & qualita. ordinæ. Alijs in hoc videtur dicendum, quòd sicut electio excommunicati excommunicatione minori, quæ excludit à sacramentis non est irrita ipso iure, sed irritanda. dict. cap. si celebrat. Sic quanuis collatio beneficij ecclesiastici, facta tali non est irrita ipso iure, tamen est irritanda, si probari potest in iure quòd tempore collationis sibi factæ erat excommunicatus, excommunicatione minori: talis enim collatio est aliquo modo electio. Cum enim episcopus dat alicui clero aliquod beneficium ecclesiasticum, inter multos eligit ipsum ad illud beneficium: vnus enim breuiter eligere potest vnum de multis, cum illi potestas est concessa seu collata, & videtur quòd ille qui tali contulit sit priuatus ipso iure, hac vice illius beneficij collatione, quia scienter eligentes talem priuati sunt iure eligendi hac vice. c. cum incunctis. §. clerici. vbi Dec. col. 1. num. 6. de elect. & in cap. scriptum est. in fine eod. tit. Panor. in. c. cum in iure. col. fin. de electio. & gloss. pragmatica sanctionis. Cosm. Guimier. in tit. de electio. verb. priuati. chart. 40. colum. 3. & Nicol. Boer. decisi. 290. col. 1.

Et probatur etiam quia si minori excommunicatione ligatus esset eligibilis, non absolueretur à tali excommunicatione minori ad obtinendum beneficium, vt patet in literis ad beneficia: quia frustratoria esset hæc absolutio cum absque ea sit illi prouisum arg. tex. in. l. vni. C. de thesau. lib. 11. & non debet esse nec syllaba sine virtute operandi. l. si quando. de legat. 1.

4 Sed fortè dici posset, quòd ponitur ad maiorem prouisionem & cautelan, quæ minimè nocet. l. testamentū. C. de testam. sed pro ista parte est. l. 6. tit. 9. part. 1. ibi (mas no pueden

pueden eligen a el.) & est tex. in. c. illa quotidiana. de elect. & est suspensio seu excommunicatio canonis, prout est ibi glo. & c. si celebrat. de cleri. excom. Flor. 3. p. tit. 25. c. 2. §. 1. & hoc quòd possit eligere & non eligi intelligit dict. l. part. in excommunicatione iuris. In excommunicatione tamè lata ab homine & sic à iudice, nec eligi, nec eligere potest, ibi, *mas si el prelado o otro alguno que lo pudiese fazer lo descomulgasse, estonce no dene de acertarse en election, nin puede ser elegido.* & concordat tex. in. c. cum inter R. de elect. vbi dicitur, quòd suspensi nec eligere, nec eligi possunt, & in cap. cum dilectus. & ibi glo. super verb. à suspensis. versu. & hæc quæ dicuntur. de consuet.

Mitius enim agitur cum lege quam cum eius ministro. l. Celsus. ff. de arbit. cuius ratio est, quare plus punitur suspensus seu excommunicatus ab homine, quàm a lege tantum. Quia qui cõtemnit iudicis præceptū, quod est factū legis autoritate, simul cõtemnit legem animatam & inanimatam: minister enim legis quodam modo lex animata est. Lex autè scripta est inanimata. & ideo mitius agitur cū lege, quàm cū eius ministro, & quia vox viua efficacius mouet, quàm scriptura tantum: ita Ricar. de Media villa in. 4. Sent. d. 18. art. 4. q. 4. & in proprijs terminis est. l. 6. tit. 9. part. 1. & prædicta excommunicatio minor, reddit excommunicatum inhabile ad quodcunq; beneficium ecclesiasticū cõsequendū satis clarè constat ex adductis in cap. quæstionis. ¶ Vnde dicit Innoc. q. nec dignitatem aliquā consequi potest, nisi prius absoluat: etiā si eligentes hoc ignorant, scilicet, in. c. si celebrat. vbi gl. & cõiter Doct. de cleri. excom. minist. & hæc opinio est cõmunis secundū Ang. in sum. verb. excommunicatio. el. 1. q. 1. & ad opinionem relatā aliquorum cõtrarium volentiū, dic q. nō est simile de adeptione bñficij ecclesiastici p electionem, & de adeptione simplicis bñficij ecclesiastici p collationem: in prima enim adeptione eo q. modò adipis

Lex partia
ta.

cendi sit solenior: & beneficium sic adeptum quo ad hoc est dignius & honorabilius: ideo in adipiscente requiritur dignitas maior & idoneitas, itaque si fuerit excommunicatus minori excommunicatione, eligi non possit.

Abolutionis beneficium impendere potest excommunicatus minori excommunicatione Panor. in. c. duobus. nu. 1. de sent. excom. sed fallit ipse quod imo non possit, tenet Heruets in quolibet. 8. q. 21. vbi diligenter hoc probat, cuius dicta hic pro inserta habe.

7 **S**I vero maiori, aut scit se esse excommunicatum, vel scire debet, aut nescit, primo casu irregularis est: si faciat aliquem actum suo ordine reservatum. In primis querendum est, an talis excommunicatus immiscens se diuinis peccet mortaliter, & videtur quod non, tali argumento, nullus faciendo bonum peccat, talis excommunicatus maiori excommunicatione, facit hoc bonum opus, ergo &c. In contrarium, inobedientia est peccatum mortale. c. 2. de maior. & obed. & iste talis est inobediens, ergo, &c. Breviter dicendum est, quod perfecta ratio precepti consistit in hoc: quod aliquis facit contra superioris preceptum, non autem si faciat contra monitionem vel consilium, constat autem, quod preceptum ecclesie est de hoc, quod excomm. maiori excommunicatione excludatur a diuinis, & ideo quicumque facit contra hoc sit excommunicatus maiori excommunicatione immiscendo se diuinis, siue etiam alijs participando cum excommunicato in eisdem simpliciter inobediens ecclesie, & facit contra preceptum eius, ergo peccat mortaliter, nec his obstat argumentum supra deductum in oppositum, nam licet faciat bonum opus ex genere, non tamen bene, & ideo peccat. Ita Heruets in quodlib. 8. quaest. 17. nam qui sed aliter quam debet rem, & meritum perdit.

Notan-

Notandum est enim iuxta hoc, quod tunc demum excommunicatus, interdictus, vel suspensus, ex contractatione diuinorum incurrit irregularitatem, si administrat aliquod officium pertinens ad certum ordinem. vt est tex. in. c. 1. de cleri. excom. minist. & ibi tenent Doct. facit tex. in. c. 1. de re iudic. lib. 6. & in tale quomodo illud officium pertinet ad aliquem ordinem de iure & consuetudine: si enim pertineret de iure ad certum ordinem, de consuetudine tamen expediretur per non ordinatos in illo ordine: vt est dicere epistolam sine apparatu, vel dicere responsum in choro, vel ministrare in altari presbytero celebranti exercens huiusmodi actus excommunicatus, suspensus vel interdictus non incurreret irregularitatem. ita notat Innoc. in. c. tanta. de excessib. prelat. quem sequuntur communiter Doctor. ita tenet Ioan. Andræ. in dict. c. 1. de re iudic. lib. 6.

A D D. I T T. I O.

I D E M tenet Guilliel. Duran. in Specul. tit. de dispensation. §. iuxta propositionis ordinem, versu. hoc etiam. nu. 27. & Angel. de Clauasio in sum. verb. irregularitas. versu. Tertio decimo incurritur. num. 40. & singulariter per Syluest. in sua summa eod. verb. irregularitas. versu. Decimo tertio queritur.

Excōmunicationis maioris effectus explicat Hostien. 9 in sum. de senten. excom. §. quis sit eius effectus. & Diuus Antoni. in. 3. par. tit. 24. c. 76. quinquaginta & nouem ordinatim ponit Ioan. de Ligna. in tract. de censura ecclesiast. §. 25. & aliquos etiam recitat Nicol. Plovi. in tracta. de excommunicatione. §. de secundo scilicet de effectu excommunicationis. Ang. in sum. verb. excommunicatione. el. 9. & Syluest. eod. verb. excommunicatione. in. 3. vbi ponit 22. Ibi que probat excommunicatum maiori excommunicatione si soleniter baptizet eo ipso irregularitatis macula

C 3 pollui.

pollui. idem probat ipse in verb. irregularitas. quæstio. 13. vbi ad id. citat. Per. de Palud. tenet. D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. col. 2. vers. sexto excommunicatus, & satis exactè hanc probat Ricard. de Media villa. in. 4. Senten. dist. 18. art. 7. quæst. 5. & istam tenet Nicol. Plou. in tract. de irregularit. regul. 49. num. 32.

11 Similiter omnis irregularis non potest aliquem solenniter baptizare secundum Ricard. de Media villa in. 4. Sententiarum distinctione. 18. art. 4. quæstione. 4. columna. 2. & id faciendo peccaret mortaliter, vt probat apostilla Pannon. in rubri. de cleric. excomm. ministran. vbi refert Sancti Thom. ibi vid.

12 Quid vero de excommunicato scienter, qui absolutionem in foro poenitentiae tribuit, vtrum ex hoc efficiatur irregularis? & primo videtur quod sic, quia sic absolueret pertinet ad officium sacerdotale, ergo consequens cum sit officij incurrat irregularitatem.

Præterea excommunicatus maiori excommunicatione scienter administrans sacramentum Extremæ vntionis irregularitatem contrahit, secundum Ricard. in. 4. Senten. dist. 18. artic. 7. quæst. 5. ergo idem fatendum videtur de alijs sacramentis.

Ad idem est opinio Ioan. Andr. in additio. ad Guilliel. Daran. in Specul. tit. de dispensat. §. iuxta propositionis ordinem. numer. 32. sed tamen loquitur in absolutione facta cum solennitate, sicut ibi dicit Specul. quando impenditur cum orationibus, stola & psalmo poenitentialem, &c. quo casu est ordinis, in quæstione igitur proposita videtur dicendum contrarium, quia non inuenitur in iure expressum, quod excommunicatus maiori excommunicatione in foro poenitentiae absoluens, contrahat per hoc irregularitatem, poenæ legum interpretatione molienda sunt, potius quam nimis exasperanda. cap. poenæ. de poeniten. distin.

distin. 1. idq; satis probatum existit ex his quæ dixi in priori cap. huius tract. num. 16. versic. Vltimus quæro irregularitas quibus casibus, &c.

Præterea talis absolutio non fit cum solennitate, & ideo videtur quod transgressio non solennis suspensionis ab ordinis executione, quod non inducat irregularitatem prout est de mente Guilliel. Duran. in Specul. vbi supra. & Ioan. Andræ. ad eum in loco supra prox. citato, quia non est ordinis sed iurisdictionis, secundum Innoc. in cap. tanta. col. 1. num. 3. de excessib. præl. & ideo dico non esse simile de administrante sacramentum Extremæ vntionis, & de absolutione in foro poenitentiae, quia sacramentum Extremæ vntionis communiter administratur cum aliqua solennitate, & ideo excommunicatus scienter ipsum ministrans est irregularis.

Nec etiam potest dari tempore interdicti. text. in cap. 13 quod te. de poenit. & remission. Calderin. de ecclesiast. interdicti. in. 2. part. §. sed potest quæri. num. 12. Et de hoc sacramento Extremæ vntionis, vide Petrum Lombardum Magist. Sententiarum in. 4. libro. dist. 23. & ibi Ricard. de Media villa, & Angel. in summ. verb. Vntio extrema. & Syluest. eodem verb. vntio.

EX quibus infertur quod excommunicatus, vel suspensus benedicens mensam non est irregularis, quia illud officium non est reseruatum de iure certo ordini.

ADDITIO.

HOC idem tenet Guillielm. Duran. in Specul. tit. de dispensationib. §. iuxta propositionis. versic. sed quid dices. num. 31. & Angel. a Clauasio in summ. verbo, Benedictio. quæst. 8.

Inferitur etiam quòd nedum ordinati in sacris ordinibus possunt incurrere irregularitatē: sed etiā in minoribus constituti ministrando in ordine suo modo prædicto, pro quo est tex. in. c. 2. de cleri. excom. ministran. & in. c. clerici. eod. tit.

A D D I T I O.

CONSTITVTI in minoribus ordinibus suspendi & deponi possunt gl. verb. diaconus. in. c. si quis episcopus. de cleri. excom. ministr. & ibi Panor. idem Panor. in. c. si quis presbyter. eod. tit. & in. c. cum non ab homine. col. 1. nu. 3. de iudic. vbi Decius notab. 3. nu. 4. facit gl. notab. in summa. 3 2. dist. quæ dicit, quòd quilibet ordo, sacer dicitur, quam dixit singular. Antoni. Corset. in singularibus suis verb. accusatio, & latè Roderic. Suarez in disputatione quæ est in materia maioratus. col. 19. versic. confirmo. num. 34. vbi additio.

Inferitur etiam quòd nullum habens ordinem celebrans, modo prædicto incurrat irregularitatem, & sic moniales quantumcunque excommunicatæ, interdicitæ vel suspensæ exercent diuinā officia: etiam principaliter officiantes in choro, vt illa quæ dicit capitulam vel orationem incurrat irregularitatem. Idem dico si hoc faciat tempore interdicti. Probatur hoc per prædicta, quia per irregularitatem contrahendam requiritur, quòd quis ministret in suo ordine. Iste vero (vt liquidè patet) nullū ordinē habet. Idē dico in alijs laicis; isti vero si in apparatu exercent aliquādo actū referuatū certo ordini nō debent ordinari. vt in. c. 1. de cler. nō ordin. ministr. non ex capite, quia excommunicati celebrerunt. Sed quia hæc gesserunt non ordinari. ita notat Calderi. in tract. de ecclesiast. interdicit. & Francisc. in. c. si celebrat. de cleric. excom. ministr.

A D D I-

A D D I T I O.

PR O singulari expositione adde Angel. à Clauasi. in summ. verb. irregularitas. in. 1. nu. 38. & Syluest. eod. verb. q. 12. & Ioan. Bern. in praxi crimin. canon. c. 12.

HIS primo præmissis principio re-¹⁴ deo ad illud, quòd excommunicatus maiori excommunicatione, qui scit vel scire debet se esse excommunicatum, si celebrat vel agit in officio sicut prius: incurrit irregularitatem. vt in. c. apostolicæ. de cler. excom. ministran. Dixi vel scire debet, si enim nescit: ignorantia tamen est crassa & supina non excusatur, vt in dict. c. apostolicæ.

A D D I T I O.

IGNORANTIAM crassam & supinā neminē excusare, imo quòd fortius est, habere vim sciētiae firmat Lud. Rom. in consi. 340. circa primum articulum: col. fin. versic. circa vltimum. vbi allegat tex. in. c. 1. de postu. prælat. & ibi est bona glo. quæ allegat alia iura. latè Hippoly. in. l. qui falsam. num. 88. ff. ad legem Cornel. de fals. & in. l. qui ignorans. eod. tit. col. 3.

EX quo inferitur, quòd si clericus, citatus per iudicem ecclesiasticum exiterit contumax, demum absens, & ignorans fuit excommunicatus, post hoc celebravit, ignorantia non excusauit eum ab irregularitate, debuit enim cogitare istud evenire ita Lopus quæ sequitur Petrus de Ancharran. in cap. quia cunctis. de concess. præbend. lib. 6.

Item aduertendum, quòd dicitur crassa ignorantia. Si iste per famam cognouit se esse excommunicatum, & non credens ingressus se celebrari diuinorum, pro quo est tex. in. c. illud. de cleric. excom. ministr. quòd intelligit vt sta-

C 5 tim

tim dicam. Ignorantia quando excuset. vid. Rip. lib. 2. re-
sponforum. c. 12. col. 2. num. 1. & singulariter per Deci. qui
est omnino videndus in. c. 2. de consti. in. 1. lectione nu.
7. col. 4. prosequitur per conclusiones, quas hic addere su-
perfluum existimaui cum sit Doctor peculiaris Decius,
& ibi sint scriptæ.

A D D I T I O.

HANC conclusionem tenet Panor. in. d. cap. illud. de
cleri. excom. minist. vbi dicit ibi esse ad hoc textum valde
notab. & q̄ quotidie contingit, quod episcopi excommu-
nicantur in curia, & non habent notitiam excommunica-
tionis nisi per famam tantum, idem etiam tenet & per ali-
qua probat additio Panor. in. c. cum contingat. nu. 4. super
verbo, Fama inducit. versi. notabis etiam quid ad hoc. de
rescriptis, & Angel. in summa verb. irregularitas. in. 1. num.
41. intellige tamen quando fama esset sufficiens. nam dicta
paucorum nō faciunt famam. c. inquisitionis. §. quæ fuisse.
& ibi bona glo. & Ioann. de Anan. de accusa. glo. optim. in
dict. c. illud. & in. c. apostolicæ. verb. ignorantia ad fin. de
cleri. excomm. ministran.

Et fama qualis debeat esse? & qualiter sit probanda? la-
tè scribit Dec. in. c. veniens. col. 5. de testi. singul. in. c. dile-
cti. col. 3. versi. in glossa in verbo, fama. de appella. vbi om-
nino vide in hac materia, & Feli. in. d. c. veniens. nu. 7. cum
pluribus subiectis. Francisc. Balb. in Repet. l. Celsus. col. 13.
nu. 43. ff. de vsucap. Iaso. & Rip. in. l. rem quæ nobis. ff. de
acquir. poss. primus num. 37. secundus col. pen. numer. 56.
Corasi. in. l. admonendi. col. fin. versi. postremo. ff. de iure-
iurand. Dec. cōsil. 57. diuino implorato præsidio. col. 2. nu.
4. Cassado. in suis decisio. rub. de probatio. decisio. 2. & 3.
Hippol. consi. 20. nu. 40. & in singul. 97. incipi. Fama sola.
latissimè per eundem Hippol. in. l. de minore. §. plurimū
quoque.

quoque. nu. 27. ff. de quæsti. decisi. capelle Tolos. 379. Petr.
de Ferrari. in practica inform. positio. actor. super verb. itē
quod de prædictis omnibus chart. (mihi parua) 53. col. 4.
num. 3. & bona lex regni. 7. part. titul. 30. in. l. 3. incipi. *Fama Lex par-
seyendo.* Crederem tamen quod ista fama ad hoc vt iste *tita.*
qui dicitur suspensus, excommunicatus, vel interdictus, in-
ducat irregularitatem per prædictum casum dicti. c. illud.
quod debet esse talis, quæ procedat à fide dignioribus, nā
huic famæ standum est. & non alie. argu. tēx. in. l. cum qui
dam. §. quod dicitur. versi. quid ergo si ipsa. ff. de acquir. hæ-
red. Iaso. in. l. is potest. num. 81. ff. eo. tit. & tenet in expresso
Innoc. in cap. qualiter & quando. col. 1. de accusa. Hippol.
in consil. 76. col. 4. nume. 20. lib. 1. nec enim statim tenetur
credere, licet illi dicatur ab aliquibus, glo. in. c. si quis præ-
postera. 50. distin. & glo. in. c. quam magnum. 23. quæst. 4.
& non tenemur alij credere, nisi nobis fidem faciat sui di-
cti. l. 1. in princip. ff. de eo per quem fact. er. & ibi concord.
in gloss. verbo quanuis. & per Tiraquell. de vtroque re-
tract. numer. 373. colum. 2. numer. 7. & probatur ex Gabrie-
le in. 4. Sententiarum distinct. 15. quæstione. 16. articulo. 3.
dubio. 2. credulitas an & quando excuset, & quando sit
probabilis & recipienda, vid. Petrum Parisien. consil. 165.
numero. 9. & numero. 29. volumine. 4. credulitas enim
debet esse probabilis & discreta quanuis non sit manifesta.
tex. optimus in cap. inquisitioni. in fin. de senten. excom. &
ibi glo. & confirmatur ex Angelo Clauasi. in summ. verb.
excommunicatio. 8. versic. resignorata. numero. 15. Facit
illud Salomonis, Ecclesiast. 19. Qui credit cito, leuis cor-
de est, & minorabitur, nimia credulitas dicitur stultitia, vt
satis bene probat optimus Consultus Ioann. Neuzan. in
Silua nuptial. libro. 4. numero. 55. vbi ad id citat aliquos
autores. Quæ tamen procederent, nisi ex conscientia cul-
pæ præcedentis, hæc illi ad credulitatem inducerent,
iuxta

- Prov.* 14. iuxta illud Salom. in Prouerb. 14. Innocens credit omni verbo. astutus considerat gressus suos. Et Cicer. in epist. famil. epist. 201. credulitas enim error est, magis quam culpa, & quidem in optimi cuiusque mentem facillimè irripit: vel forte quia ex dictis plurimum insurgeret notabile dubium, quia sic non effugeret irregularitatem non abstinendo: quia in istis spiritualibus debemus tenere quod tutius est. glo. in cap. 1. verb. publicè. de postula. prælatorum, vbi
- 16 hoc dicto munita dixit. ¶ Quòd fama sola facit probationem sufficientem, vt interdictum superioris seruetur: sicut dicimus quo ad excommunicationem per dict. cap. illud. de cleric. excom. minist. & ibi in proprio loco dicit illam glo. esse singul. Panor. in num. 17. Et prædictam glo. intelligit Philip. Dec. in c. prudentiã. §. sexta. nu. 11. de offi. deleg.
- 17 In foro animæ vt tutior via eligatur, ne incidat quis in irregularitatem, non tamen quo ad forum contentiosum, ne obsint ibi tradita à Decio. Nam in dict. c. illud. non dicitur quod repellatur à iudicio propter solam famam in foro contentioso, vt declarat idem Decius in cap. ad hæc. de postul. prælatorum. nu. 27. ad fin. & opinionem prædictæ glo. sequitur Pet. à Biaxio in directorio electio. in. 1. parte cap. 20. facit tex. in. c. iuuenis. de sponsa. & glo. in. c. vni. verbo, æstimare. de scruti. & glo. fin. in versi. credo. quòd cum dubitatur. in. c. dilectis filiis. de appell. & in extrauagan. ex crabilis. verb. verbaliter. ad fin. de præbend. Ioann. Papæ XXII. & quæ tradit Martinus Nauarrus in. c. si quis autem. de poenit. dist. 7. nu. 4. & singulari. ibi num. 35. versic. Septimò inferitur, vbi vide.

Quod ego intelligerè, quãdo illa fama esset aliquãtulo adminiculata: aliàs autè nõ dicitur esse fama, sed vana vox populi, quæ audienda non est. c. Ofius. de elect. & in. l. decurionũ. C. de poen. p. ea quæ notat

notat Bart. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. & Abb. in. c. veniens. de testib. Et quòd dictum est de fama, procedit etiam in assertionem multorum: nam eis credendum est, quòd notat Abb. in dict. c. illud. pro quo est text. not. in ca. vni. de cleri. per saltum promo.

Idem crederem de dicto vnius. Si ille est amicus exco. 18
manican, de quo non sit verisimile quòd eum fallat: pro hoc facit gloss. nota. in Clem. causam. de electio.

A D D U T I O

CR E D E N D U M enim est tali amico, cum sit alter ego: vide plures amicitie effectus, per Didac. Segur. in Reper. l. imperator. nu. 17. vsque ad nu. 29. vbi plura inferui ad eum in meis additionibus. ff. ad S. C. Trebellianum. & Andræ. Tiraq. in rep. l. si vquam. verbalib. nu. 75. cū pluribus sequentibus. Cide re hoc dona. & forte si fiat conuictio illi induceret credulitatis causam, quamuis esset erronea credendi se esse excommunicatum, si celebraret peccaret, quia conscientia erronea æqualiter ligat, & obligat, sicut recta, quia non minus peccat faciens contra conscientiam erroneam, quam contra conscientiam rectam: sed æquale peccatum incurrit vterque, secundum Robert. Holkor. in 3. lib. Sent. q. 1. §. art. princ. litera PP. forte si fuit informatus se esse excommunicatum, quia tale fecit quòd est falsum, vel ex aliqua alia causa erronea, & ipse ductus credulitate hac, celebraret, certè si verum non esset esse excommunicatum, sed id cogitans celebraret, quia est in contemptu clauium peccaret, vt dictum est, aut credidit ex causa erronea, quæ tamen vera erat, quia motus superior fortè ad petitionem alicuius ex illa erronea causa iniuste & ex abrupto eum excommunicauerat; certè crederem, quia cum excommunicatus esset, & id ipse crederet, nihilominus celebraret durante tali excommunicatione, quæ efficeretur irregularis.

irregularis. Cum verba canonis ei competant, quod verè
est excommunicatus & eius difforino cõpetere debet. l. 4.
§. roties. ff. de damn. infect. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de
accusa. cap. maiores. ver. ceterum. de baptis. & c. debitum.
eod. ti. Clem. quod circa. de elect. c. indemnitatibus. in fin.
de elect. lib. 6. & eod. lib. de testa. c. si pater. Hippolyt. in l.
qui falsam. col. 7. ff. ad l. Cornel. de fals.

Idem dicerem si est probus vir is qui
denuntiat: non enim cuilibet referenti est credendum,
vt in l. 2. ff. quod cum falsi tuto. not. gloss. in l. 2. de coniug.
feruo. & gloss. in cap. cupientes. in princ. verb. notitiam
certam. de elect. lib. 6.

A D D I T I O.

A D D E an cuilibet generaliter sit credendum Card.
Alexan. in cap. proposuit. col. 5. nu. 20. de coniug. feruo. Bene
facit ad hoc gloss. notab. in l. Titio fundus. ver. actiones. ff.
de condit. & demonstr. vbi dicit, qd dictum vnius viri pro
uidi inducit credulitatem, quam intellige vt per Alciat. de
præsump. reg. 3. præsump. 2. & illam glo. in addit. ad Card.
Alexan. in loco supra citato sequitur Benedict. de Vadis,
& Iso. vbi alios commendantes citat in Reper. l. ad monen
di. col. 7. nu. 199. ff. de iure iur. & Hippolyt. in praxi causa
criminali. §. principium. nu. 8. & latissimè eam compro
bat ipse Hippolyt. in l. 1. §. ad quæstionem. col. 2. nu. 8. ff. de
quæstio. vbi huic glo. in dict. l. Titio fundus. quam dicunt
singul. inquit esse sibi similem in. c. cupientes. supra cita
tam ab authore, & ambas citat idem Hippolyt. in consil.
62. colum. 3. numer. 10. & in consil. 128. num. 27. vbi refert
dictum Domin. in cap. de capitulis. 10. distinct. in quientis,
quòd certificatus à notabili, seu fide digno viro dicitur sci
re pfo certo. Francisc. de Curt. in consil. 173. princeps defun
ctus.

ctus. numero 20. vbi plura adducit ad præsentem gloss.
dict. l. Titio fundus. & Hippolyt. in rubr. C. de probation.
num. 74.

Quod limita dummodo iste denun
tians dicat se vidisse: seu si dicat se ab alio audisse:
se: ita determinat Bart. in l. quidam decedens:
§. ex quo. num. 2. ff. de administ. tuto.

Item limita hic si iste denuntiationis suæ reddit cau
sam, & requisitus per denuntiatum informat explicitè
cum de eadem. Secus si talem rationem non reddit, vel si
reddat, requisitus per denuntiatum non explicat, pro quo
faciant notab. per Salicet. in l. fundus. C. de rei ven
dicatio.

Si vero ignorauit & fuit ignorantia probabilis, tunc cui 19
tat irregularitatem. vt dicit cap. apostolica. de cleric. ex
com. in un. in i. r. p. §. in quibus omnibus. §. VII. 15
Sed quæro an excommunicatus non celebrans, sed au
diens diuina incurrat irregularitatem, in hoc distinguen
dam est, quia aut audit authorizando, puta cum sit excom
municatus, facit coram se celebrari (vt quidam faciunt) &
tunc incurrit irregularitatem per text. in dict. cap. illud. de
fin. de cler. excom. in ministran. & per gloss. in Clem. 7.
Archiepiscopo. de priuileg.

A D D I T I O.

I D E M probat Pánorm. in c. tanta. col. 3. no. 6. de ex
cessib. prælato. & in c. illud. col. 2. nu. 8. de cler. excom. vbi
distinguit prout hac distinctio est ab Auth. & dicit præ
dictam glo. dict. Clem. Archiepiscopo singula. & procé
dendo inquit, & tene semper in mentem illam, quia multi Epi
scopi in hoc errant facientes coram se celebrari propter pu
dorem, non obstante excommunicatione contra eos lata.

idem

48 Gondisal. de Villadiego Hisp.

idem cum prædicta glo. concludit Syluest. in summ. verbo, interdictum. in. 5. versic. Quarto quaeritur. & in verbo irregularitas. versic. Decimo tertio quaeritur, an excommunicatus excommunicatione maiori, ut scandalum vitet in genere se celebrantibus inveniatur irregularitate; Adria. in. 4. fol. 2. col. 1. §. ad rationes ante oppositam sub rubr. de sacramento Eucharistia.

A Ut alias simpliciter audit diuina, & si tunc supposito quod ille peccat mortaliter, quia non debet ingerere communionem aliorum, & uti parte communionem sibi interdictam, ut in cap. illud. iam allegato. Non tamen incurrit irregularitatem, ita determinat Ioan. Andræ. in dict. cap. illud.

21 HVIVS dicti ratio esse potest, quia excommunicatus excommunicatione maiori peccat si communicando, siue communiter cum excommunicatis, siue non excommunicatis, sicut alij scienter communicantes excommunicato excommunicatione maiori, ita Gabriel Biel in 4. Sent. dist. 18. q. 3. conclu. 9. dub. 1. & Innoc. in dict. illud. ubi Panor. col. 2. nu. 7. versic. remota de clerico excom. ministrans. idem Panor. in. c. si quis presbyter. col. 2. nu. 9. eod. tit. & in. c. exceptionem. col. pen. nu. 28. de except. & in. c. nulli. num. 3. versic. infertur etiam ad aliam quaestionem de senten. excom. Felin. in. c. à nobis. col. 4. nu. 10. & ibi Philip. Dec. col. 2. nu. 31. de exceptio. ubi isti vltimi dicunt esse falsam & communiter reprobata glo. in. c. deuota. verb. Christiane. 27. q. 1. in quientem excommunicatum excommunicato communicare posse.

22 Pro intellectu tamen istius dicti est considerandum illud dubium, participans excommunicato quo casu sit hodie excom-

excōmunicatus, & qua excommunicatione, in quo quia necessarium est sic distingue.

Aut participat in diuinis cum eo qui fuit excommunicatus sententialiter & nominatim à Papa, & isti sunt clerici, & dico, quod est excommunicatus excommunicatione maiori, text. & ibi glo. vi. Ricard. in. 4. dist. 18. art. 6. q. 3. & Panor. num. 1. de senten. excom. gloss. in cap. si quis episcopus in concilio. 1. 1. quaest. 3. in gloss. & Panor. in cap. à nobis. nu. 13. de exceptio. Angel. in summa verb. excōmunicatio. in. 5. in casu. 4. & à solo Papa est absolendus, eo casu quo talis clericus scienter, & sponte in diuinis participaret cum excommunicatis ab ipso. Ita est casus in dict. c. si significauit. ubi Panor. & Felin. & Archid. in dict. c. si quis episcopus in concilio. 1. 1. quaest. 3. quibus ad stipulatur Regia lex parti. 1. titul. 9. in. l. 37. incip. *Consentiri non debent.* in tantum quod dicit Guilielm. in Specul. titul. de dispensa. §. iuxta. versic. quod autem dixi. nu. 25. ¶ Quod celebrans coram excommunicatis licet non sit irregularis. Non tamen sic est in celebrante coram excommunicatis à Domino papa. & allegat dict. c. significasti. quod est notandum. Si vero non sunt clerici, peccant mortaliter, & sunt excommunicati solum excommunicatione minori: argu. text. in dict. c. significasti. Panor. in. c. sacris. col. 3. & col. 4. quod met. caus. Felin. in. c. à nobis. de except. col. pen. & est communis hæc opinio secundum Angel. in summa verb. excōmunicatio. el. 8. quaest. 3.

Lex par-tota.

Aut est excommunicatus & denuntiatus, à quocumque inferiori: & sic clerici participantes in diuinis peccant mortaliter, & est eis interdictus ingressus ecclesie: ita Angel. in loco paulo ante allegato. & in verb. suspensio. in. 2. nu. 42. charta 240. col. 3. optimus tex. est in. c. episcoporum. de priuileg. lib. 6. Non tamen hoc casu celebrans coram tali excommunicato excommunicatione maiori efficitur irre-

D gularis

A D D I T I O.

IDEM notat glos. in. c. dilectis. de appellat. verb. perturbare. & latius in. c. cum voluntate. & ibi glos. & Abb. de senten. excom. & glo. 2. in. l. 9. titul. 18. parti. 1. Cosmas Guimier in pragm. sanctione Gallica. titul. de his qui tempore diuinorum officiorum vagantur per ecclesiam. verb. perturbent. vbi inquit habere locum in perturbantem diuina, tam perturbatione facti, quam iuris, & Diuus Antoninus 3. parte. titu. 24. cap. 28. & Angel. in summa, id quod notat, benefacit ad probationem, in verb. excommunicatio. in. 5. quæst. 11. & est Regia lex parti. 1. titul. 9. in. l. 35. incip. *Conceivamento. Cui ad stipulatur illud Salomo. Proverb. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium. cessabunq; causæ, & contumeliæ, transumptiue in. c. in loco benedictionis. 5. quæst. 4. facit illud Mathei 21. Eijciebat omnes vendentes & ementes in templo. Et est optima lex Ferdinandi & Elisabeth, Regis imponens pœnam tertiæ partem moræ peritiorum, pro qualibet viæ quod quis perturbauerit diuinum officium, & decem dies carceris, quæ ex tali principe sanctissimo processit diuinitus, & est in. l. 4. in lib. Pragmaticarum. fol. 2. cum seq. & vti nam esset in vsu, nam omne malum negotium, & parlamentum vt ita dixerim: refertur ad templum, vbi Deus est honorandus, & non offendendus, & ratione loci in quo quis peccat non dubitet illi euenire maiorem condemnationem.*

IMo si tales excommunicati impediunt missarum solennia, ne celebrantur, pro eo quod de Ecclesia exire nolunt incurrunt sententiam excommunicationis: à qua non nisi per Romanum Pontificem absolui possunt. vt in Clem. grauis. de senten. excō. Sed celebrantes coram talibus si sunt exempti, incurrunt hanc pœnam, scilicet, quod eis est interdictus ingressus ecclesiæ. vt in. c. episco-

episcoporum. de priuilegijs. libro sexto. Ita si postea celebrant, incurrunt irregularitatem. vt in capit. is cui. de sententia excommunicationis. libro sexto. Si vero tales celebrantes, non sunt exempti in hoc fuerunt opiniones. Nam quidam tenuerunt, quod etiam prædicta pœna, in eis locum habeat. & hoc tenuit gloss. in dict. capit. is qui. de sententia excommunicationis. libro sexto. & in dicto capit. episcoporum. Sed Ioannes Andræ. in nouella, & Dominic. in dicto capit. episcoporum. tenent opinionem contrariam. Imo quod illud sit speciale in exemptis: quia de illis loquitur ille titulus de priuilegijs. & text. dict. capit. episcoporum. Non ergo pœna illa debet extendi ad non exemptos per regulam in pœnis. de regulis iuris. libro sexto. Nec obstat verbum, quantumcunque, positum in dicto capit. episcoporum. Per quod videtur innui, quod etiam non exempti comprehendantur in illa dispositione: nam ponitur illud, vt faciat gradum respectu exemptorum, vt supremo gradu, non tamen respectu non exemptorum. Sunt enim exempti maiori exceptione, & minori. secundum ea quæ tradit gloss. in Clementi. attendentes. de stat. regulari. Et ne mirandum, quod contra exemptos acrius hoc statuitur, fortius illi puniendi sunt, ex quo maiori priuilegio insigniti delinquere non erubuerunt. Item ille qui procliuiores sunt ad huiusmodi perpetranda, sperantes impunitatem propter sua priuilegia: æquum fuit, vt specialiter pœna eorum audacia compesceretur. argumen. text. in capit. admonere. 33. quæstione secunda.

†

- 1 **S**uspensionum genera plura enumerantur, & in quo differant, excommunicatio, suspensio, & interdictum, remissive.
- 2 Suspensionis ecclesiasticæ diffinitio.
- 3 Suspensio ad tempus, postquam id quod iniunctum fuit suspensio adimpletum fuit, absque alia absolutione, sed tantum ex iudicis declaratione super satisfactione tollitur. Secus in excommunicatione, & quæ sit ratio differentie.
- 4 Excommunicatus est pecus diaboli.
- 5 Relegatus ad tempus, post tempus liberè potest reuerti ad locum à quo fuit missus, vel relegatus, sine iudicis licentia.
- 6 Suspensus ab officio & beneficio, vel excommunicatus, si abstinet se ab officio sed non à beneficio, num Episcopus cum eo dispensare possit?
- 7 Suspensus minori suspensione, siue à iure, siue ab homine, celebrans peccat, non tamen est irregularis, secus est in suspensio, vel excommunicatio maiori suspensione, vel excoicatione.
- 8 Excommunicatio minor non est in usu.
- 9 Leuius cum lege, quam cum eius ministro agitur.
- 10 Suspensus à canone celebrans non est irregularis, secus est in suspensio à iudice.
- 11 Suspensus à iure maiori suspensione propter delictum, celebrando efficitur irregularis. Secus si propter defectum natalium vel infamiam.
- 12 Suspensus à iure si à iudice suspendatur, intelligitur renouare suspensionem iuris, non tamen nouam exequi.
- 13 Ordinatus ante etatem legitimam celebrando, efficitur irregularis, ex constitutione Pape Pij Secundi, cuius absolutio est reseruata Pontifici maximo.
- 14 Suspensus solo vinculo irregularitatis manente celebrans, non incurrit

- currit nouam irregularitatem, quia est defectus & non delictum.
- 15 Fornicator seu publicus concubinarius est suspensus, ideoque celebrando efficitur irregularis, & est necessaria dispensatio Papa ad tollendam suspensionem, etiam dimissis à se concubinis.
 - 16 Excoicatus, suspensus, vel degradatus, tenet dicere horas canonicas, in modum suffragij tanquam priuata persona, si tamen eas diceret officiando principaliter coram populo efficeretur irregularis.
 - 17 Excommunicatus vel suspensus celebrans solum incurrit irregularitatem, si faciat actum reseruatum certo ordini, non tamen si exercent iurisdictionalia, ut est excommunicare vel absolueri sine solennitate ecclesiæ.
 - 18 Absolutio cum solennitate est ordinis sacerdotalis: & suspensus, excommunicatus, vel alius, eam exercens tempore interdicti efficitur irregularis.

CAPVT TERTIVM.

CIRCA secundum videlicet de suspensio, an ille celebrans sit irregularis?

ADDITIO.

ADDE Imol. in Clem. 1. n. 18. de decim. vbi querit, an suspensus ab officijs debeat intelligi respectu diuinarum officiorum an vero respectu aliorum officiorum ecclesiasticorum puta si sit celarius, sacrista, pertigarius, vel aliter &c. ¶ De suspensione omnino est videndus D. Antoni. in 3. par. tit. 27. c. 1. cum tribus capitibus subiectis. ¶ Et in quo conueniat & differant excoicatio, suspensio, & interdictum, vide per eundem D. Anto. in d. 3. par. tit. 26. c. 1. Plura autem genera suspensionum ponit gl. Magist. in Cle. cupientes. verb. suspensi. de poen. tringinta & septem ponit Angel. in sum. verb. suspensio. in. 1. & aliquos alios casus persequitur Nic. Plou. in trac. de excō. rub. de suspensiois snia & Pan. & Deci. in c. apostolicę. d. except. vbi per Feli. qui singulariter loquit. col. 5. nu. 9. vsq. ad finem lectionis illius capituli. Panor. in c. at si clerici. col. 2. nu. 7.

de iudic. & in ca. cum dilectus. col. 7. num. 17. vbi copiosa Apostilla ad eum in verb. à suspensis. de consuetu. Felin. in cap. si quem. de senten. excommu. Petr. à Biaxio in directorio electio. in 1. part. cap. 7.

- 2 Sciendum est etiam quæ nam sit hæc suspensio. Et dic quod est quædam ecclesiastica censura qua interdicitur aliquod officium, vel exercitium competens certæ personæ ecclesiasticæ, aliquando à iure, aliquando à iudice prolata. ita diffinit eã Angel. in sum. verb. suspensio. 1. in prin. & Syluest. eod. verb. & est. l. 14. titul. 9. parti. 1. ¶ Et violas suspensionis, vel interdicti pœnam efficitur irregularis. c. final. de excessib. prælato. & in. l. 18. titul. 9. parti. 1. & vide Ioannem Bernard. in praxi canon. crimina. capit. 28. verb. suspensionis, & c.

Lex partita.

Alia lex partita.

- 3 Annotandũ est ex his quæ dicta sunt, quod suspensio lata ad tempus, tollitur absque alia absolutione, elapso tempore in ea designato. gloss. nota. in Clem. 1. in verb. donec. de decim. dicens fecus esse in excõmunicatione ad tempus lata, in qua est opus absolutione. secundum Panor. nu. 7. in c. non est. & ibi Card. Alexandri. col. 2. nu. 6. de sponsalib. Ioan. de Anani. in. c. cum tu. nu. 2. de vsuris. & in. c. ex tuarum. col. 1. nu. 4. de sortilegi. Felin. in. c. si quis. col. 2. versi. Secundo quod conferens. de simoni. idem Felin. in num. 4. & Deci. nu. 11. in versi. sexto nota. in. c. 1. de iudic. vbi Eranc. Rip. dicit hanc esse cõmunem opinionem. & Felin. in. c. ad aures. col. 2. versi. secũdo nota. de simoni. & Doctor Didacus Couar. in epitome in. 4. Decretali. 2. part. c. 6. nu. 16. & plures mihi sunt glossæ similes probantes hanc conclusionem vna in. c. qui merito. 11. quæst. 3. verb. pari. alia in. c. si quis deinceps. verb. interdicimus. 16. quæst. 7. & in. c. si qui. verb. emendent. 81. dist. & in. c. in primis. verb. sex mē sibus. 2. quæst. 1. & in. c. quisquis electioni. verb. fiat. de electio. licet contrariũ videatur sentire glo. in. c. si quorundã. verb.

verb. suspensum. de solutio. ¶ Idem de interdicto lato ad tempus: nam elapso tempore, cessat absque alia iudicis relaxatione, vel absolutione tollitur glo. in. c. non est. de spõfalib. à qua Doctores non recedunt secundũ prædictum domi. Doctorem Didac. Couarru. in loco supra allegato. quanuis Rip. in. c. 1. de iudi. notab. 6. in interdicto diuersum esse cogitet. ¶ Et ibi ponit quæ nam sit ratio diuersitatis, quare in excommunicatione sit necessaria absolutio & non in suspensione, dicit enim ipse ibi col. 10. num. 25.

Quia excõmunicatus est extra ecclesiam eiectus, effectus pecus diaboli secundũ gloss. in. c. audi denique. 11. q. 3. & in. c. non omnes. 2. q. 7. Panor. in. c. si quis. nu. 3. de rebus ecclesiæ non alien. Suspensus vero non, qui cum non sit priuatus cõmunionem hominum: nec participationem sacramentorum. c. veritatis. & ibi not. Panor. de dol. & cõtuma. ideoque non requiritur in suspensio absolutio: sed ipso facto remanet post satisfactionem liberatus, non sic excõmunicatus cum sit omnino effectus alienus à gremio Christianorum fidelium: & ideo est necessaria absolutio.

Suspensus enim ad tempus. elapso tempore poterit impune celebrare secundum Panorm. in. c. cum bonæ. col. 2. de æta. & qualita. ¶ Quæ conclusio firmatur ex alia Bald. in. l. actione. §. diximus. ad fin. ff. pro soc. inquentis, quod con finati seu relegati ad tempus, post illud tempus cõpletum, quod possunt reuerti sine alia licentia. idem tenet ipse Bald. in cap. ex literis. col. 3. num. 17. de consti. & in procemi. digestorum. in. §. hæc autem tria. & dixi in additio. ad Didacũ Segur. in repet. l. si ex legati causa. num. 53. ff. de verb. obligat. vbi omnino pro confirmatione istius subtilis & vtilis conclusionis. ¶ Circa istam materiam dubitatur. Ioannes clericus ab officio & beneficio suspensus ab episcopo Salmantino, vel excõmunicatus maiori excõmunicatione: abstinuit ab officio, sed non à beneficio. Est dubiũ an episco-

pus cum eo dispensare possit, de quo singula. per Barthol. Brixien. in quæsti. Dominicali 57. incip. Quidā clericus.

- 7 **I**N hoc est distinguendum, quia aut suspensus est suspensione minori, quæ scilicet tantū à perceptione sacramentorū separat, ut est excōmunicatus excōmunicacione minori: & talis celebrans non incurrit irregularitatem, ut in dict. c. si celebrat. de cleri. excō. ministr. etiā si ab homine illa minor suspensio fuisset inflicta, ut si iudex protulisset in aliquem sententiā excōmunicacionis
8 minorem. ¶ Quod & si non sit in consuetudine posset tamen fieri de iure, ut in. c. Engeltrudam. 3. quæsti. 4. aut est
9 suspensus maiori suspensione, & distinguendum: quia aut ab homine, aut à iure, si ab homine irregularis est. ¶ Quia mitius agitur cum lege, quam cum ministro legis, ut in. l. Celsus. ff. de arbitri.

ADDITIO.

- 10 **S**VSPENSVS enim ab homine, quæ celebrans sit irregularis, non tamen suspensus à canone, est sententia Innoc. in. c. sicut. col. 2. nu. 4. de cohabit. cleri. & mulie. Guilielm. in Specul. titu. de dispensationi. §. iuxta propositionis. nu. 20. & Domini de Rota in decisio. 362. sub rubri. de cleri. excom. in antiquis. Felin. ubi copiose firmat, validiorem hominis, quā legis provisionē. in. c. pastoralis. §. cū autē. col. pen. n. 28. de offic. delegat. Francisc. Ripa in. c. 1. n. 25. de iud. Angel. in sum. verb. suspensio. 3. q. 1. secundū quem intellige. l. 18. tit. 9. part. 1. ubi indistinctē habetur, quæ suspensus celebrans efficitur irregularis, & secundū distinctionem Panor. in. c. tuarū. col. 2. de privileg. Et ratio quare mitius cū lege, quā cū eius ministro agitur, posui supra in. c. 2. n. 5.

Lex partita.

ITaque eo casu quo quis est suspensus à iure propter defectum, si suspendatur ab homine, etiam
si ex

si ex prima iuris suspensione ingerendo se administrationi diuinorum, iste non incurreret irregularitatem, incurrit eam si fuit ab homine suspensus. Ita notat glo. in. c. eos qui. de tempori. ordinati. libr. 6. quod intelligitur si ille intendat nouā suspensionis sententiā proferre per ea quæ infra dicam. ¶ Aut est suspensus à iure maiori suspensione: & tunc aut propter delictū, aut propter defectū, aut propter infamiam. Si propter delictum incurrit irregularitatem, ut in. c. 1. de re iudica. libr. 6. & in. c. 1. de sem. excō. eod. libr.

Aut propter defectum, puta, illegimitatis, vel huiusmodi, & tunc celebrans nō incurrit irregularitatem, quia nullo iure reperitur hoc expressum, ut in. c. is qui. de sent. excom. libr. 6. ¶ Aut propter infamiā, ut sunt illi qui primo propter crimina notoria prohibentur, ut in. c. fin. de tempori. ordinati. & tunc celebrantes non incurrunt irregularitatem: quia hoc nullo iure cauetur, prædictā distinctionem ponit Innoc. in dict. c. si celebrat. ubi addit, quæ suspensi à confessionibus, non incurrunt irregularitatem.

Ad vnum tamen aduerte, quæ si suspensum à iure, iudex suspendat, in dubio non intelligitur seu presumitur suspensus ab homine. Presumitur enim, quæ iudex voluit exequi poenā iuris, nō autē nouā suspensionē infligerē. ita tenent Antoni. & Abb. in. c. tuarū. de privileg. ¶ Et ex his inferitur ad vnū, quæ si promotus ante ætatem legitimā, ministret in ordine suscepto, non incurrit irregularitatem: quia est suspensus propter defectum ætatis, ita Ioan. de sancto Georgio notat quem sequitur Domini. in. c. eos. de tempori. ordin. libr. 6. tenet etiam Francisc. in dict. c. si celebrat.

Ex quo posset inferri, quod si promotus ante ætatem legitimā celebravit, nō indiget dispensatione sedis Apostolicæ. Sed à suo curato poterit absolui, ex eo quod contra iuris prohibitionem celebravit ante ætatem legitimam: & sic peccauit mortaliter. Ad hoc tñ quæ posset ante legitimam

nam ætatem sine peccato de cætero celebrare: requiritur dispensatio Papæ, secundum glossam in Clemen. general. de æta. & qual. quæ sic debet intelligi. ¶ Adueniente tamen legitima ætate, ad ulterius celebrandum, non requiritur superioris dispensatio: cum suspensio tantum intelligatur à iure vsque ad legitimam ætatem, ut est text. in c. vel nō est compos. de tempori. ordi. ¶ Et prædicta maxime procedunt tenendo illam opinionem, quæ est cōmunis Doctorum in dict. c. vel nō est compos. quod promotus ante ætatem legitimam, non est ipso iure suspensus, sed veniet suspendendus, & prædicta sunt valde notanda.

Contrarium huius est determinatum per quandam extrauagan. Pij Secundi, imo quod incurrit irregularitatem, cuius dispensatio Papæ reseruatur. Idem est in eo qui promouet, ut extra tempora à iure statuta, vel absque literis dimissorijs, promouetur ab episcopo nō suo: omnes isti sunt isto iure suspensi, & si huiusmodi suspensione durante in-gesserint se diuinis, incurrunt irregularitatem, ut disponitur in dict. extrauagan. quæ incipit. Cum ex sanctorum ordinum.

A D D I T I O.

PR O declaratione & intellectu istius extrauag. vi. omnino M. Nauar. de rest. spol. in repet. c. accepta. opposit. 8. nu. 33. & 34. quem vi. & hic adde.

Hanc extrauagan. alterius principij refert Syluest. in sum. verb. irregularitas. quæstio. 10. scilicet, cum ex sacramento, & etiam diuersi inijt in sinuat, illustris Ioan. Bern. Diaz à Luco in praxi criminali canoni. c. vigesimo secundo. scilicet, cum ad sacrorum ordinū. qui allegant regulas Innocen. VIII. & Alexandri Sexti Roma. Pontif. quam etiam extrauagan. seruari præcepit Leo X. in suis regulis Cancellariæ, in regul. 2. 2. incipien. Item de clericis extra tempora. & Paul. Papa III. in suis regulis, in regul. 24. incipien.

incipien. Item de clericis. Et per prædictam constitutionem cessant scripta à Diuo Antoni. in. 3. parte titul. 28. capit. primo. §. primo. vbi videas.

EX his etiam infero quod si quis incurrit irregularitatem, quamquam de iure ipsa irregularitas inducat suspensionem quandam, ut in. c. i. de re iudicata. lib. 6. Si tamen celebret, soluto priori vinculo excommunicationis, vel suspensionis, propter quod incurrit irregularitatem. Manente tamen irregularitate, non ex hoc incurrit irregularitatem. Ratio est, quia suspensus est propter irregularitatem. Quæ est defectus quædam, non tamen delictum, quod probat text. in dict. cap. si celebrat. & hoc est notandum.

Ex prædictis inferitur ad quæstionem quotidianam, an clericus notorius fornicator celebrans incurrat irregularitatem. Innoc. in. c. si celebrat. tenet quod non. Quia non est à canone directè suspensus. Sed tamen prohibetur alijs ne ab eo audiant diuina, ut in. c. vestra. de cohabita. cleric. & mulie. & idem ipse tenet in. c. sicut. eod. titu. & in. c. tanta. de excelsib. prælatorum.

Sed Hostiens. contrarium tenet in dict. c. si celebrat. & Ioan. Andr. in. c. i. de re iudica. lib. 6. ¶ Abb. in dict. c. si celebrat. dicit quod tota difficultas istius quæstionis stat, in videndo an sint isti directè, vel indirectè suspensi. Sed ipse determinat quod in dict. c. vestra. dicendo istum incurrire irregularitatem. Nedum enim est prohibitum, alijs ne ab ipso notorio fornicario audiant diuina, sed etiam ipsis fornicatoribus est dicere prohibitū, inflicta ne celebrent. ut patet per text. in. præter hoc. 32. distinct.

Sed dominus Antoni. tenet opinionem contrariam in dict. c. si celebrat. dans rationem, supposito enim quod ista sit directæ suspensio, non tamen est inflicta propter delictum:

Etum: sed propter infamiam, quod patet. Nam non ponderatur qualitas (puta) notorietas: sicut ergo supra diximus in alijs criminibus notorijs, quod cum propter infamiam censeatur inflicta suspensio, non infert irregularitatem celebranti. Ita erit dicendum in hac suspensione. Sed predictis obuiare videtur. c. si qui sunt presbyteri. 81. dist. vbi dicitur, quod istis est interdictus ingressus ecclesie. Ergo celebrantes irregularitatem incurrunt. per capit. is cui, de sentent. ex com. libro. 6. Et ideo tenenda est Abba. opinio. & hanc etiam tenet Innocent. in ca. tanta. de excessib. pælator. & in capit. cum medicinalis. de sentent. ex com. municationis. libr. 6.

A D D I T I O,

P R O intellectu horum primò notandum est, quòd notoria facti permanentis dicuntur, facti vero transeuntis dicuntur manifesta Inno. in. c. ex parte. de verb. sign. Paul. de Castr. in. l. emptorem. nu. 3. ff. de actio. empui. & ibi additio. Secundo adnotandum est, secundum S. Thomam & Rayn. quos refert & sequitur Diuus Antoni. archipræful Florent. in. 3. par. suæ summæ. titu. 27. c. 3. ¶ Quod dupliciter dicitur notorium, scilicet, notorium iuris, vt cum quis confiteretur in iudicio, vel conuincitur de crimine. Notorium facti est, cum crimen ita populo manifestum est, quod nulla potest tergiversatione celari, vt singulariter de clarat. Anto. de Butrio in tract. de notorio. in. 2. art. vers. venio ad secundum. & in vers. quæro. 2. & Amadæus de Castello in tract. de syndicato. vers. etiam per modum notorij. nu. 61. Alciat. in. l. palam. ff. de verb. signi. Idem Alciat. in. c. cum non ab homine. nu. 87. de iudi. remissiuè Cassado. in decisio. 3. nu. 3. sub titul. de probation. Gabriel in. 4. sent. dist. 9. q. 2. arti. 3. dub. 1. quocunq; istorum modorum sit notoria fornicatio clerici: est suspensus quoad se & alios. secundum Diuum Floren. post Thom. in loco supra allegato. &

Nota.

ro. & ita procedit casus. c. nullus. & c. præter hoc. 32. dist. & in. c. si qui sunt. 81. dist. c. vestra. & c. quæsitum. de coha. cleric. & mulie. & l. 43. titu. 6. parti. 1. tex. in pragmati. sanctio. Gallican. & ibi Cosmas Guimier in titu. de concubinarijs. *Lex partita.* §. publici autem. glo. r. in. c. cum dilectus. de accusa. & in. c. sciscitatus. 15. q. 8. & c. sacerdotes. in net. expositione. gl. 1. & 2. ibi; o. d. ¶ Et raudiu stat suspensus: quandiu perseverat in vitio. Et interim si exequitur officia sua, etiam semel, efficitur irregularis, & indiget dispensatione Papæ. Vnde si cessaret à vitio, & ante dispensationē vitur officio suo, semper peccauit mortaliter, quauis nouam irregularitatē non contrahat. Si autem cum esset suspensus, non esset exequutus officia sua, indiget nihilominus absolutione; à suspensione, quam poterit Episcopus facere. secundum D. Antoni. 3. par. tit. 27. c. 3. Vbi inquit prædicta non solū habere locū in sacerdote, sed etiam in alio clerico, in quo eūq; ordine constituto, etiā minori, ex prædicta fornicatione, est suspensus ab omnibus actibus ordinū ipso iure huiusq; sententiæ est etiā Syluest. in sum. verb. cōcubiniarius. q. 4. referendo ad literā dictā à D. Antoni. archipræfule Floren. in loco supra citato & Doctor illustris Ioan. Bernard. in præxi. criminali canonice. 73. verb. concubinarij. vbi inquit, q. hanc sententiā melius timere debent vniter si clerici in quo eūq; ordine constituti, & ne illam ignorent, esset omnibus illis prædicanda, quod enim, proh dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti. de qua Abb. in sua opinione facit mentionē, & eodem concubinato durante, non semel, sed pluries missam celebrant, Euangelium vel epistolam solenniter decantant: & quod irregulares ex hoc fiant, nō aduertūt, nō in minimū animarum suarum dispendium, & pælatorū suorū periculum, qui eos partuntur in publico concubinato diutius immorari, ac sordescere, quanuis Nicol. Plou. in tract. de irregu-

irregularitate. regula. 41. nu. 26. velit quòd notorius fornicator non efficiatur irregularis, vt superius conclusum est, & ita conclusum esse in Dalphinali parlamèto. Dicit Guido Papa in suis decisio. q. 558. incipi. Fuit dubitarum incidenter, &c. quòd notorius concubinaris celebrans incurrit ipso facto irregularitatem, & addè Anani. in cap. cum dilectus. col. 1. num. 1. de accusa. quem vide. Sacramenta tamen prædictorum concubinariorum non tenentur hodie fideles vitare, nisi postquam fuerint per prælatos denunciati publicè, vt euitentur, per constitutionem factam in Concilio Constantiensi incipi. insuper ad euitanda, secundum Diuum Anro. vbi supra. ad eum ipse tenet in 2. par. titul. 9. cap. 10. §. 1. vñ ficul. Sextum dubium est de missis. Syluest. verb. missa. in 2. quæst. 3. Maior in 4. sentent. dist. 9. & Adrian. de sacramento Eucharist. chart. 84. & etiam est de mente Gabriel. in dict. 4. dist. 13. quæst. 1. conclus. 3. art. 1. dubio. 3.

Hodie tamen contrarium esse eruditissimè probat Dominus præceptor Martin. Nauarr. in. c. 1. §. labore. versic. Quarto intelligi potest. de pœnit. dist. 6. vbi ipse inquit, & Diuus Anton. & Summistæ referunt vno sensu prædictam constitutionem, & defectuosam prout nouissimè renouatam habemus in actis Concilij Basiliensis. 2. tomo conciliorum fol. 646. Vbi ad finem dicit, Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari: igitur in quantum ponit hanc exceptionem, videtur concludere notorium & publicum concubinariū, vt declaratum est, absque superioris denuntiatione vitandum fore, & sic per prædictam constitutionem, reuerti videtur ad ius commune, de quo supra fecimus mentionem, in capite huius annotationis, quæ omnia sunt singulariter notanda.

Quod

Quod intellige antequam concubinas dimittat. Nam sic loquitur text. in. d. c. si qui sunt presbyteri. supposito, q̄ pœnitentiā agant, non poterūt celebrare sine dispensatione Papæ, propter impedimentū, quòd manet quousq; dispensatio fuerit adhibita. pro hoc est tex. in. c. fina. de tempo. ordin. & expressus tex. in. c. peruenit. 50. dist. ita notat Hostien. in. c. fina. de cohabita. cler. & mulierum. & Specul. in titu. de dispensationibus. §. 1. nu. 23. vers. Item quando dicitur.

Sed quæro iuxta prædicta, an excommunicatus vel suspensus, dicens horas extra ecclesiam officiendo ante populū (puta) in naui, vel in exercitu, vel alibi sit irregularis. intelligo quòd si officiabat principaliter. Dicendum est quòd sic. vt in. c. concedimus. de conse. dist. 1. Secus si iste principaliter officians dicit horas. cū vno, duobus vel pluribus socijs officiādo, tunc laudabiliter agit si supprimit illa verba, quæ à solo sacerdote dici solent, scilicet, Dominus vobiscum. ita not. Specul. titu. de lega. §. dispensatio. vers. quid excommunicatus.

A D D I T I O.

EST notandum, quòd excommunicatus, suspensus, & etiam degradatus, & quilibet criminofus tenetur ad officium septem horarum Canonicarum, quādiu toleratur ab ecclesia, quia non debet esse melioris conditionis malus, quàm bonus: si ergo bonus obligatur, multo magis malus debet obligari. Vnde licet isti amiserunt honorem, nō tamen onus, aliās ex malitia commodum reportarent tales, quòd esset contra plura iura, tamen in horis non debent dicere Dominus vobiscum. & loco horum verborū dicat, Domine exaudi orationem meam, & sic debet dicere horas, & orationes suas priuatim & secretè, ita quòd à nemine audiatur tali modo, quòd non videatur officiare

E eccle-

ecclesiam, ad instar laici, præmissio modo tenetur eas dicere. gloss. in c. presbyterum. verb. priuatus. 28. distinct. & in c. 2. de cleri. excom. minist. & in c. dictum. in gloss. fin. 81. distinct. Felin. in c. apostolicæ. fina. verb. de exceptionib. Hostiens. in summa titul. de cleri. excom. minist. §. qualiter puniantur. versic. & hoc intelligas. & in versu. si quæras quare excommunicatus. vbi descriptur rationem istius conclusionis, quam ibi vide, & istam tenet Nicol. Plou. in tracta. de horis canonicis in. 1. parte, quæst. 12. & Albertus de Ferrarijs in suo tractat. de horis canoni. numer. 16. Philip. Deci. in capit. cum inter. colum. 7. nume. 27. versu. in eadem glossa. de exceptio. idem Deci. in cap. intelleximus. colum. 2. num. 5. de iudic. Diuus Antoni. 3. part. titu. 24. c. 76. & est communis secundum Angel. & Syluest. in suis summis in verb. hora. primus, in §. 5. secundus, in q. 3.

Officiando tamen non possunt eas dicere aliàs puniuntur, secundum prædicta. & Alexandrum III. in c. ad præsentiam. ibi diuina cantauit. de appellat. si placet ad de hic glo. & ibi posita in c. accedens ad Gorgo. dist. 50.

17 **A**D vnum tamen aduerte, quòd solum quis incurrit irregularitatem, si excommunicatus quis celebrat, vel suspensus, vel agat actum reseruatum certo ordini, vt dictum est. Secus ergo si exercent iurisdictionalia (puta) quòd excommunicat, vel absoluit. ita not. Innocent. in cap. tanta. de excessib. prælatorum.

A D D I T I O.

*Excõica -
tio est in-
risdictionis,
potius quã
ordinis.*

ADDE ad idem quod excommunicatio fit iurisdictionis, potiusquam ordinis. glo. in c. præter hoc. §. ad hoc vero. in verb. ducibus. 32. distinct. ideo secundum prædictam gloss. ¶ Laicus ex commissione Papæ, potest pronuntiare sententiam suspensionis, & excommunicationis. idẽ notat gl. smi. in c. bene quidem. verb. laico. 96. distin. Panor. vbi

nor. vbi additio. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. 3. nume. 5. de constitu. idem Panor. in c. ab excommunicato. col. 2. nu. 6. de rescript. faciunt pro confirmatione quæ notat Deci. in repet. c. decernimus. nu. 19. de iudi. & prædictas glo. citat Pan. in c. consultationibus. col. 2. de cleric. ægrot.

QUod intellige si absoluit, sine ecclesiæ solennitate, scilicet, cum psalmo poenitentiali, oratione Dominicali. vt in c. à nobis, de senten. excom. Cum enim talis absolutio sit ordinis sacerdotalis. ¶ Excommunicatus, vel suspensus, eam exercens vel quis alius tempore interdicti, efficitur irregularis. ita tenet Abb. in cap. tanta. præallegat. & hoc multum nota. quia multi clerici in hoc errant, absoluentes cum prædicta solennitate tempore interdicti.

*Intellecto
ad prædi-
cta.*

18

EX CAPITE QUARTO.
Epitome.

- 1 **I**nterdictus celebrans efficitur irregularis.
- 2 **I**nterdictus est prohibitus non solum à celebratione diuinorum, sed etiam ab eorum auditione, & assumptione sacramentorum.

CAPVT QVARTVM.

DIXI etiam quod interdictus celebrans est irregularis, hoc indistinctè tenendum est per. c. is qui. de sententia excom. lib. 6. tenet Abb. in dict. c. tanta. de excessib. prælat. Violans interdictum per timorem nõ efficitur irregularis secundum Bald. in l. nouissimè. ff. de fals. tutor. aut. sequitur Vitalis Gambanus in tracta. clausularum, pagina. 457. nume. 13. rubri.

E 2 de metu

de meru tormentorum. & religiosus nullum habens ordinem clericalem, vel monialis violans interdictum an sit irregularis vid. Anchar. in. c. tanta. nu. 11. de excessib. prælati. fol. 116.

ADDITIO.

QVID sit interdictum vid. Rip. in rubri. de constit. nu. 37. Adde optimam legem Regiam, & ibi Alphonsum Diaz Montalu. parti. 1. titul. 9. in. l. 17. incipi. *Suspension.* & Ioan. Bern. in praxi crimina. canoni. cap. 28. verb. *suspensionis* &c. Et optimè conducunt allegata infra cap. seq. 5. incip. dictum est etiam.

- 2 **E**Xclusus est etiam nedum à celebratione, sed etiam à diuinorum auditione, & à perceptione sacramentorum. vt est text. in capit. si sententia. de senten. excommuni. libro. 6.

EX CAPITE QUINTO.

Epitome.

- 1 **V**IOLANS interdictum efficitur irregularis, & plura in hac materia remissiuè describuntur.
- 2 Administratio sacramentorum, in quibus sit prohibita vel permessa olim, & hodie explicatur.
- 3 Ordines tempore interdicti conferri an possint clericis, & quid laicis?
- 4 Extrema vnctio, nec Eucharistia, administratur tempore interdicti.
- 5 Eucharistia infirmis confertur, cum debita solemnitate, & pulsatione campanella.
- 6 Celebratio missæ tempore interdicti antiquitus non erat permessa: nisi semel in hebdomada propter infirmos, ne Eucharistia deficeret.

7 Eucha-

- 7 Eucharistia debet renouari qualibet septimana.
- 8 Eucharistia prouiso spectat ad sacerdotem, ne desit in sacrorario pro infirmis, & tot Eucharistia debent poni in custodia, quod verisimiliter non deficiat infirmorum communicatio, attendita pluralitate, & numero parrochorum.
- 9 Circa celebrationem horarum canonicarum, qualiter olim erant permessa, & quid de iure hodierno?
- 10 In ecclesia quæ est polluta sanguinis, seminis, & effusione, non debet celebrari quousque reconcilietur, alias enim violaretur interdictum.
- 11 Campana seu campanella cessat pulsatio, quando eleuatur hostia salutaris, dum missa dicitur.
- 12 Idem est de toto quo ad totum, quod est de parte quo ad partem.
- 13 Interdictum violat, præbens causam quod laici quoquo modo videant diuina tempore interdicti.
- 14 Campana pulsatio, est permessa tempore interdicti, ad Ave Maria, & ad auditionem verbi diuini.
- 15 Dicta in interdicti tempore, habent locum in tempore cessationis à diuinis.
- 16 Tempore interdicti, cessationis à diuinis, non licet etiam extra locum deputatum orationi, vt est extra ecclesiam in camera, vel in alio simili loco dicere horas cum socio, quod est notandum.
- 17 Interdictum ipso iure est suspensum in quatuor festiuitatibus, scilicet, Natiuitatis Christi, Resurrectionis eius, & Pentecostes, & Assumptionis Dei paruentis, idem etiam hodie in festo Corporis Christi cum octaua.
- 18 Eucharistia, vel ecclesiastica sepultura, in prædictis festiuitatibus in quibus suspenditur interdictum ipso iure, vturum possit ministrari sanis, seu defunctis?
- 19 Cadaver licet sepultus sit extra ecclesiam, officium amen eius dici non potest in ecclesia.
- 20 Completorium dicendum possit, in secundis vesperis in prædictis

E 3 Etie

- Etis festiuitatibus, quibus interdictū ipso iure suspenditur.*
- 21 *Celebrans tempore interdicti scienter, vel ex ignorantia crassa & affectata efficitur irregularis.*
- 22 *Episcopus vel alius clericus tempore interdicti corā se faciens celebrare tanquā impendēs autoritatē, efficitur irregularis.*
- 23 *Idem est si talis episcopus vel clericus, excommunicatus vel suspensus excommunicatione vel suspensione maiori faciat diuina corā eo celebrare. Audientes tamē nō efficerētur irregulares, quanuis peccarent non ignorantes interdictum.*
- 24 *Violans interdictū est suspēsus ab officio, nec poterit exercere iurisdictionalia. Idem est dicendū in omni irregulari.*
- 25 *Coadiutor suspensi, interdicti, vel excommunicati, celebrantis, an efficiatur irregularis, sicut fit suspensus, interdictus, vel excommunicatus celebrans?*
- 26 *Violans cessationem à diuinis, an sit irregularis, sicut violans interdictum?*
- 27 *Vbi eadem est ratio, eadem debet esse iuris dispositio, etiam in materia pœnali.*

CAPVT QVINTVM.

DICTVM est etiam, quod celebrans tempore interdicti, prætermiffa iuris obseruatione, incurrit irregularitatem.

A D D I T I O.

Quinque cōclusiones, in quibus violans interdictum efficitur irregularis, scribit Petrus de Palud. in. 4. sentent. distinct. 18. quæst. 8. artic. 3. charta 101. colum. 2.

¶ Et pœna violentis interdictum latē differit Diuus Antoninus 3. parte, titul. 26. capit. quarto. §. primo. & Angel. in summa verbo, interdictum. in. 7. & Syluester eodem etiam verbo, interdictum. in. 6. & vide optime in hac materia Cosmas Guimier in glossa pragmat. sanctio. titul. de inter-

interdictis indifferenter non ponendis. in gloss. super verbo, interdictorum. & Ioan. de Ligna. in tracta. de interdictis, & quinquaginta regulas in hac materia ponit Nicol. Plouin. in tracta. de interdictis, qui est collocatus in. 9. volumi. tracta. secundum modernam impressionem Lugduni anni 1544. & per Ioan. de Anani. in. c. super Specula. de magist. & casus in cap. ad hæc quoniam sub interdicto. de appellationib. vbi optime per Philip. Deci. & per Ioan. Calderi. in suo notabili tract. de interdicto ecclesiast. qui est positus in. 2. volumi. tracta. diuerforum secundum prædictam impressionem. & Regia lex parti. 1. titul. 9. in. l. 18.

Vbi expressè cauetur, quod violans interdictum efficitur irregularis, quæ conclusio firmari potest, non solum quando voluntariè violauit, sed etiam quando ad metum & compulsionem superioris clericus violasset, non excusaretur secundum Card. in Clemen. grauis. in. 7. q. de sent. excō. quæ refert & sequitur Ioan. Lup. de Palacios Rubi. in tract. de iustitia & iure Regni Nauarræ in. 3. part. §. 2. vbi dicit esse tex. in. c. fin. de excessib. prælat. subijciens & istud teneo quicquid dixerit Bald. in. l. nouissimè. §. 1. ff. quod cum fals. tuto. Ad comprobationem faciunt scripta à nostro Doctore Didac. Couarru. in epitom. in. 4. Decretali. 2. part. c. 3. §. 4. num. 3. vers. primo non esse metum, ¶ Vbi optime probat metum nullum excusare, à mortali, nec à veniali crimine, quod est singulariter notandum.

IVxta hoc quæritur: vtrum administratio sacramentorum sit prohibita tempore interdicti? Et est dicendum, quod olim concedebatur baptisma paruulorum, & pœnitentiæ morientium tantum, de quibus in. c. non est vobis. de sponsali. Item viaticū & pœnitentiā morientibus seu decedentibus. c. quod in te. de pœnit. & remissio. Hodie tamen pœnitentia est pmissa tempore

interdicti etiam sanis, vt in. c. alma mater. de sent. excom. lib. 6. in princip. cap. Item sacramentum cōfirmationis, vt in. c. quoniam in baptismo. de sent. excom. lib. 6. vbi dicit text. quod baptismus, & confirmatio nedum paruulis, sed adultis conferri possunt. Item. chrisimatis confectio vt ibi.

3. De ordinibus tamen dubitatur, an possint conferri illo tempore. Innoc. in. d. c. non est vobis. tenet quod clericis permissum est ordines recipere. laicis vero nō. ratio diuersitatis, quia clerici nō sunt interdicti, laici vero sic. Sed ista differentia nō procedit, cū interdicto loco, nō censeantur personæ interdictæ. vt in. c. si sententia. de sent. exco. lib. 6. in prim. mo. Abb. illud indistincte tenet clericos & laicos de loco. interdicto posse ordinari etiā in loco interdicto. Nā cū permittatur tēpore interdicti celebratio diuinorū certo modo, & administratio dictorū sacramentorū, debet per ordinatos exerceri. Per cōsequē videi permissum, quod illi possint ordinari, vt illa administrant arg. optimū in. d. c. quoniā. de sent. exco. lib. 6. ¶ Restat ergo, q̄ omnia sacramenta tempore prædicto poterūt administrari, excepta extrema vñctione. ¶ Item excepta Eucharistia, quæ etsi infirmis cōcedi valeat, vt in. d. c. quod in te. & cū cāpanella & alia cōsueua solennitate, vt notat Calderi. in tract. de ecclesiast. interdicto (supple in. 2. part. tract. nu. 3.) adde Frede. cōsil. 70. Non tñ sic erit sanis, eis enim cōferri nō poterit. ¶ Quæro tñ circa celebrationē diuinorū officiorum, vtrū sint permissa tempore interdicti & qualiter. ¶ Iuxta hoc dicēdū, q̄ olim missæ celebratio nō erat permissa: sed propter Eucharistiam ne infirmis de esset permissum existit, quod semel in hebdomada missa celebraretur, vt in. c. permittimus. de senten. excom. ¶ Et ex illo tex. colligitur, quod Eucharistia debet renouari qualibet septimana. ¶ Item colligitur, quod debet taliter providere sacerdos, q̄ non deficit Eucharistia pro infirmis in sacrario, pro quo

quo etiam facit text. in. c. officium. de offic. archipresbyte. Vnde non tantū vnam consecratā, sed plures ponere debet in sacrario: attenda tamen quantitate parrochiæ, & multitudine infirmorum, vt dicit Ioan. Andr. in. d. c. permittimus. ¶ Circa alias vero canonicas horas erat permissum, quod bini simul, vel tres clerici in conuentualibus ecclesijs voce submissa possent suas horas dicere: ita vt legere videantur potius quā cantare, vt est tex. in. d. c. quod in te. de pœnitent. & remissioni. Hodie tamen inductū est iure nouo. vt missa & alia diuina, id est, officia quæ prius celebrantur: celebrentur tēpore interdicti. Cum hac tñ obseruatione, scilicet, ianuis clausis, non pulsatis campanis, interdictis, & excommunicatis exclusis: voce tamen submissa. ita vt exterius audiri non possit. de quo est tex. in. c. alma mater. §. adijcimus. de senten. excom. lib. 6.

A D D I T I O.

ADDÈ lex 15. titu. 9. part. 1. & omnino est videndus Ioan. Calderi. in tract. de ecclesiastico interdict. in. 1. parte nu. 60. & §. sed cum tempore. nu. 75. & Angel. à Clauasio in sum. verb. interdictū. in. c. §. 1. vbi inquit, qd̄ prædictus tex. in. d. c. alma mater. §. adijcimus. loquit in gñali interdicto & etiā speciali tā hominū, quā locorū, nō de singulari interdicto. alicuius ecclesie, & ideo ibi nō posset celebrari, quod bene notandum inquit, quia pauci aduertunt, quod etiā notat Syluest. in sum. verb. interdictū. in. 5. q. 5. vbi plura bona dicit, & istum intellectū Angel. est de mente glo. in dict. §. adijcimus. super verb. ecclesijs.

ADuerte tñ, quod prædicta celebratio nō est permissa cū ecclesia feminis vel sanguinis effusione est polluta, p̄ eo facit not. gl. in. c. ex tuarū. de priuileg.

A D D I T I O.

DE hoc melius quā alibi vide p̄ Syluest. in sum. in ver

bo, Consecratio. 2. q. 5. cum quatuor sequentibus. ubi vide.

- E**X quo sequitur, quod durante tali pollutione, etiam in illis festiuitatibus exceptis non debet celebrari. ¶ Et in tantum premissa sunt vera & obseruanda, quod si aliquod horum pretermittatur violari censetur interdictum. ita notat Ioan. Andr. in c. alma mater. in nouel. de sent. excō. lib. 6. ¶ Ex quo infero valde reprehensibiles esse quosdam in tempore interdicti pulsari faciunt campanam, cum in missa celebratur hostia salutaris: nam illa est quedam pars missae, non ergo ad illam debet pulsari campana, ut predictum est, sicut nec ad missam. ¶ Quia quod iuris est de toto, quo ad totum est de parte quo ad partem. l. quae de tota. ff. de rei vendi. §. nihil autē. Inst. de fideicō. hāredit. c. pastoralis. §. itē cū totū negotiū. de offic. delega. ¶ Inferitur etiam violatores esse interdicti, illos qui perforant portas ecclesiae, vel modicum eas aperiant cum Corpus Christi in missa eleuatur, ut ab extra à laicis videatur tempore interdicti, illi enim sunt violatores interdicti per predicta, quia illa pars quedam est missae, pro quo optime facit tex. in Clem. 1. in prin. de sent. excō. ¶ Ex quo etiam inferitur, quod tempore interdicti pulsari possit campana ad Aue Maria, cum illa non sit de horis canonicis. ¶ Item etiam ad sermonem poterit pulsari ratione predicta. Item etiam cum praedictio populo sit interdicto permessa, quod est antecedens ad ipsum, scilicet, pulsari campanam. ut in l. ad legatum. & in l. ad rem mobilem. ff. de pcura. & in c. in causis. de elect. l. 2. ff. de iurisd. om. iud. Et haec duo de Aue Maria, & sermone tenet Calderin. in tract. de interdict. ecclesiast.

A D D I T I O.

Supple in. 1. parte tract. nu. 94. & nu. 97. idē scribit Syluest. in sum. verb. interdictum. in. 5. vers. quinto quaerit quomodo. & Angel. eod. verb. in. 5. vers. sexto pulsatio campanarum. Et adde singu. D. Antoni. 3. part. titu. 26. c. 4. §. 2. Nicol. Ploui.

Ploui. in tracta. de interdict. ecclesiast. regul. 20. nu. 12. ubi idem tenet de Aue Maria. & ibi regul. 39. nume. 24. tenet id quod dictum est de sermone, & Eucharistia.

PRædicta tamen quae dicta sunt, tamen circa administrationem sacramentorum, quam circa celebrationem diuinorum officiorum tempore interdicti, habet locum in cessatione à diuinis, si illa sit generalis, facit ad hoc. c. non est vobis. de sponsalibus. qui tex. de cessatione loquitur, per bart. in Clem. 1. de sent. excō. ¶ Quod tamen dixi de celebratione diuinorum, ut possit fieri cum praedicta obseruatione tempore interdicti, habet locum si interdictum sit generale, quod est quoniam locus, villa, vel ciuitas interdicitur, ut est tex. in c. cum in partibus. de verb. sign. secus ergo si interdictum sit speciale, ut cum ipsa ecclesia est interdicta. Idem si omnes ecclesiae loci sint interdictae. Et hoc vltimum est notandum ita tenet Calde. in tract. de ecclesia. interd. pro hoc facit tex. in d. c. alma mater. qui de interdicto generali loquitur. ¶ Et quod dico de interdicto speciali procedit in speciali cessatione à diuinis, cum à iure equiparentur. Ita notat hanc scilicet, separationem Ioan. Andr. in c. si canonici. de offic. ord. lib. 6. in nouella, facit etiam tex. in d. Clem. 1. de sent. excom. quae loquitur de generalibus cessationibus.

A D D I T I O.

ADDE Ioan. de Imol. in Clem. ex frequentibus. col. 4. nu. 13. de senten. excom. & Domi. in c. si canonici. col. 1. & in §. scituri. de offic. ordina.

Sed circa praemissa dubitatur de quaestione quotidiana, numquid tempore interdicti vel cessationis generalis possint clerici extra ecclesiam in camera, scilicet, recitare horas suas cum socio? Saepè occurrit in scholaribus clericis Hostien. in c. quod in te. de poenit. & remis. videtur innuere, quod sic: dicit enim super verbo, Conuentualibus, posito in illo text. quod ex illo verbo innuitur, non licere

Quaestio
notabi.

licere in capella dicere horas cū socio intra ecclesiā: ergo à cōtrario sensu in camera poterit eas dicere cū socio. arg. c. nonne. de præsumpt. c. qualis. 27. dist. ibi, Quod autē de vno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur.

A D D I T I O.

Confirma ex dicto nota. Matth. in singu. 77. incip. nota quod si positio. l. maritus. & ibi Iaso. nu. 9. C. de procurato. & l. sed si quis ita. ff. de vulg. & pupil. l. susti. & Corfet. in singul. 23. verb. argumentum. versi. tu habes &c.

Sed salua correctione ego tenerem cōtrarium. Nam vt prædictū est, olim non licebat binos clericos dicere horas suas, quod apparet. Nam ad hoc fuit nouū priuilegiū concessum clericis, vt in ecclesijs cōuentualibus hoc possent. vt in. d. c. qd̄ in te. & ibi tenent Doct. signanter Ioan. Andr. Et si tu velis dicere, quod extra ecclesiam non erat prohibitū, sed tantū intra ecclesiā. vt sentit hoc Hostiē. in dicta argumentatione. A cōtrario sensu dicendū est, quod hic nō procedit. Tamen quia nullo iure viderur permissum, vel reperitur expressum: tum etiam quia disponit à ratione, quod circa celebrationē esset maior permissio extra ecclesiam, quam in ecclesia. Cum ecclesia sit domus orationis.

*Ecclesia
domus ora
tionis.*

A D D I T I O.

VT inquit Seruator Matth. 21. Domus mea. Domus orationis &c.

PRæmaximè cum ad horas dicendas, ille locus sit deputatus, pro quo est bonus text. in. c. fin. 92. dist. ¶ Item quia prohibita est celebratio tēpore interdicti, qui ergo dicit illud esse permissum, debet illud probare. Et ex hoc clarè patet responsio ad illud motiuum Hostien.

Hostien. & hoc fortè considerauerūt Ioan. Andr. & Francis. qui recitauerunt illud dictum Hostien. quantum ad primam partem dicentis, quod intra ecclesiam non poterat clericus in capella dicere horas cum socio. Illam tamē secundam partem, de extra ecclesiam omiserunt, tanquā de ea dubitantes, & fortè ea non credentes. Ex quibus cōcluderem, quod extra ecclesiam (puta) in camera non poterant duo simul dicere horas, sed vnus tantum.

A D D I T I O.

Contrarium videtur sentire Nicolaus Plou. in tracta. de interdicto. num. 19. versic. Trigesima prima regula. vbi vide in. 9. volumi. tractatum. & expressius Doct. Margalus tenet contra istum dominum in sua opella de celebratione missarum. fol. 26. col. 2. versic. & per hoc soluitur questio, vbi omnino vide.

NOta tamen multum illud, quod prædictum est, quod nec extra ecclesiam in aliqua capella, minus ergo in claustro ecclesiæ hoc licebit, vel in aliqua claustris capella, vt nonnunquam aliqui faciunt & malè. Quod probatur nam ista permissio est in ecclesia. vt in dict. c. quod in te. & in dict. c. alma mater. Claustrum tamen & eius capellæ non sunt in ecclesia, sed extra, vt est text. in. c. si ciuitas. de senten. excō. libr. 6. Facit etiam quod notat Ioan. de Imol. in Clemen. si dominum. de reliqu. & vener. sanctorum.

In quatuor tamen festiuitatibus (scilicet) in Natiuitate Domini. In festo Resurrectionis, Pentecostes, Assumptio nis virginis gloriosæ. de quibus in dict. c. alma mater. §. in festiuitatibus. licitum est ianuis apertis, pulsaris campanis, voce alta excommunicatis, & interdictis exclusis celebrare diuina. vt in dict. §. in festiuitatibus. ¶ Idem dicendum hodie

hodie in festiuitate Corporis CHRISTI cum suis octauis, vt in Bulla Eugenij continetur.

A D D I T I O.

INCIPIIT Eugenius Episcopus Quartus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. & citat Angel. vbi hoc tenet in sum. verb. interdictum. in. 6. num. 16. vers. secundum quod conceditur. & Syluest. eodem verb. interdictum. 5. vers. secundo queritur. & refert ad literam doct. Margall. in sua opella dicta Collectorium de horis canonicis &c. fol. 3. & ibi eam miro ordine declarat. & prædicta extrauagans habetur in breuiario Salmantino.

- 18 **C**irca tamen istas solennitates occurrunt dubitatio, an in eis possit Corpus CHRISTI ministrari sanis? ad quod responderetur quod non: nam celebratio diuinorum illis diebus est permessa. Non tamen sanorum communicatio, & cum maneat dictis diebus interdictum, non debet ulterius violari quam reperiatur dispositum: cum ergo hic non reperiatur permissum non erit admittendum. ita notat Ioan. Andr. in dict. §. in festiuitatibus. in nouel. vt colligitur in dicto. c. quod in te. ¶ Dubitatur etiam an in prædictis festiuitatibus possit concedi ecclesiastica sepultura. & glo. in Clem. 1. de sepult. (in verbo, à iure.) tenuit quod non. Contrarium tenuit Calderi. in tract. de ecclesiastico interdicto. Sed opinionem glo. tenent Fran. & Ioan. de Imol. in. d. Clem. 1. de sepultu. Item in. d. §. in festiuitatibus. nec alibi hoc reperitur permissum.

A D D I T I O.

IN prædictis festiuitatibus, quod homines mortui non possint sepeliri in ecclesia, nec sanis concedi Corpus Christi, tenet Nicol. Plou. in tract. de interdict. ecclesia. regul. 9. nu. 8. in. 9. volu. tract. diuersorū Doctorū, vbi dicit quod idem tenet Hostien. in. c. plantare. super verb. defunctorū. de pri-

de priuileg. & opinionē istā tutiorē inquit Ioan. de Imol. in. d. Clem. 1. col. 3. nu. 14. Sed contrariū tenet Calderi. in d. tract. de interdicto ecclesia. 2. parte nu. 14. & D. Antoni. Archipræsul Floren. 3. part. tit. 26. cap. 4. in princ. col. 2. & Angel. à Clauasio in sum. verb. interdictum. in. 6. & Syluest. eod. verb. interdictum. in. 5. quæst. 2. particula. 4. vbi dicit, quod si vera esset opinio prima secundū Federi. non sunt irregulares clerici officiendo circa sepulturā: quia quantū ad officium relaxatum est interdictū, quod est notabile.

ET quod magis est supposito quod mor-

tuus extra ecclesiam sepeliatur, non poterit pro eo dici officium intra ecclesiam, quia censetur accessoriū ad sepulturā cū ergo sepultura sit prohibita, vt dictū est, ergo & officium quod est accessoriū ita determinat Ioan. de Imol. in dict. Clem. 1. ¶ Est ergo magna dubitatio, an in prædictis festiuitatibus potest dici cōpletorium in secundis vespers? & gl. in dict. cap. alma mater. tenuit quod non. Quia in primis vespers inchoatur officium & terminatur in secundis. Sed quidam tenuerunt contrariū. ¶ Tutius tamen est ab illius celebratione cessari. ¶ Vnum tamen est quod si non cesset propter cōcursum opinionū, potest excusari qui huiusmodi cōpletorium celebrauerit, quod non debet adire ad Apostolicā sedem pro dispensatione, sed legatus poterit cū eo dispensare. ita not. Ioan. Andr. in. d. c. alma mater. in nouel. ¶ Sed ibi Domini. col. fina. tenet cōpletorium posse celebrari, quia in diebus festiuitatum prædictarum permittuntur horæ, & cōpletorium est illius diei cum in numero horarū sit enumeratum, & illud est illius diei.

A D D I T I O.

ADDE Syluest. verb. interdictum. in. 5. q. 2. vers. secundū quod de prædictis. vbi approbat opinionē Domini. & inquit fore tenendā Ange. à Clauasio in sum. verb. interdictum.

dictum. in. 6. num. 18. versic. quæro qua hora dies inchoabitur. & Federic. consil. 3.

21 **H**is primoprincipio suppositis ad principale quæsitum, scilicet, an celebrans in loco interdicto incurrit irregularitatem. Dicendum quod si sciens hoc facit incurrit, ut nota. in. c. is qui. §. primo. de sent. excom. libr. 6. Idem dico si ignoranter ignorantia crassa, aut supina, cum quo ad irregularitatem contrahendâ ista æquiparentur. ut in. c. apostolicæ. de clerico. excom. ministran. istud not. gloss. in dict. c. is qui. §. fina. Et intellige crassam & supinam ignorantiam esse modo supradicto. quo ad irregularitatem contrahendam quando de excommunicatione ageretur.

Hoc tamen ita sanè est intelligendum, si iste durante interdicto propter obseruationem prædictam administrat aliquod officium certo ordini reseruatû de iure, vel de consuetudine: & intelligo eo modo quo dixi supra. cû de excommunicato celebrante ageretur. ¶ Ultra hoc etiã dicendum prædictam poenam irregularitatis habere locum in episcopo, vel in alio clerico, qui facit coram se celebrari, tanquam auctoritatem præstans. ita notat Innocè. quem sequitur communis opinio Doctorum in. c. tanta. de excessi. prælat. Dicit etiam Abb. ibi vnum valde notabile, quòd si episcopus vel alius potens interest celebrationi, ille videtur auctoritatem præstare: ad quod posset induci quod notat ipse & probat tex. in. c. ex literis. de excessi. fib. prælatorum.

A D D I T I O.

A D D E Angel. Clauast. in sum. verb. interdictum. in. 6. quæst. 1. & Syluest. eodem verb. interdictum. in. 5. q. 4. vbi allegant gloss. in Clem. archiepiscopo. de priuileg. & alibi diximus.

Et hoc

ET H O C nota, quod valet ad multa. ¶ Et poteris idem dicere pro ratione, in eo qui cum sit suspensus vel excommunicatus maiori excommunicatione, facit coram se celebrari, vel posito quod non faciat interest celebrationi: si est Episcopus vel alius potens. Alij autem audientes diuinum officium tempore interdicti non incurunt irregularitatem, peccant tamen, quia faciunt quod à iure eis vetitum est. ita not. Hostien. in. d. c. tanta. ¶ Ultra prædicta autem violans interdictum modo prædicto efficitur irregularis, ut in. c. 1. de postula. prælatorum. ¶ Item non potest exercere ea quæ sunt iurisdictionis, nec iudicare, nec excommunicare, vel interdicerè, vel collationes beneficiorû facere, ut probat tex. in. d. c. tanta. Rationem dat ibi Abb. q. cum iste ex irregularitate sit suspensus ab officio iurisdictionali, non potest exercere illud, ad quod induco illud quod notatur in. c. cum dilectus. de consuetu. vbi nota. q. suspensus ab officio nõ poterit exercere iurisdictionalia. Cum illa pendeant ab ordine. Nam non ordinatus non poterit illa exercere, tanquam incapax, ut in. c. 2. de iudic. Suspensus ergo ab ordine, vel ab officio, censetur suspensus ab eo quod pendet ab officio. ¶ Sed iuxta præmissa quæro, an quemadmodum celebrans in loco interdicto incurrit irregularitatem. Ita communicans in crimine criminoso, puta quia iuuat illum qui celebrat in loco interdicto. Idem dico de communicante in celebratione excommunicato, vel suspensio? Ioan. Calderi. in tracta. de ecclesiasti. interdict. tenet quòd sic argumento eius quod de excommunicatione dicimus de communicante in crimine criminoso, ut eandem excommunicationem incurrat. ut in. c. nuper. & in. c. si concubinæ. de sent. exco. ¶ Sed Dominic. in. c. is cui. §. sanè. col. fina. vers. istud vltimum. de sent. excom. libr. 6. tenet contrarium, nam ex primo actu communicans in crimine criminoso non incurrit excom-

F muni-

municationem eandem, vt notant Docto. in. c. contingit de senten. excommu. facit gloss. in Clementi. 1. de religio domi. & in Clemen. eos. de consanguini. & affinita.

A D D I T I O.

VBI habetur in dict. glos. Clem. eos. in verb. contrahe re. quod poena appositae contrahentibus matrimoniū, non extenditur ad contrahentem sponsalia, quam ad hoc dixit singul. Angel. à Clauasi. in sum. verb. poena. versic. vtrū poena imposita. & inquit nota. Iaso. in. l. si stipuler. colū. 1. nume. 5. ff. de verbor. obligat. Philip. Deci. in cap. ad hæc. col. 8. nume. 45. de postula. prelatorum. & est communiter recepta secundum Præpos. Alexandri. in. c. 1. col. 4. nu. 8. de sponsali. & Docto. Didac. Couarruias in epitome in. 4. Decretali. 2. part. cap. 6. nume. 22.

Item quia irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis, vt est text. in dict. c. is qui. & ibi notat Domi. de sent. excom. lib. 6. Iste tamen casus non reperitur in iure expressus. ¶ Præterea communicatio est prohibita cum excommunicato non autem cum suspenso vel cum celebrante tempore interdicti. ¶ Item nec cum excommunicato dicitur communicatio, ad incurrendum maximè excommunicationem: nisi communicet in eo crimine, pro quo erat iste excommunicatus: vt in dictis iuribus, quod cessat in proposito, cum iste celebrans non sit excommunicatus vel suspenso: & sic non communicat celebranti in crimine. Cum ille excommunicatus, vel suspenso celebrat. Non ergo communicans in celebratione est irregularis, nec excommunicatus.

*Declara-
tio autho-
ris.* Ego tamen crederem hoc in eo, qui non est suspenso, vel excommunicatus cum celebraret, secus in suspenso, vel excommunicato, vel suspenso concelebrante, vel in concelebrante tempore interdicti. Nam videtur quod iste ligetur,

ligetur, nam cum iste cooperetur principaliter celebranti in illo delicto (pura) in illa illicita celebratione, videtur quod ligetur eadem poena, per ea quæ notantur in. c. 1. de offic. delega. & si eandem incurrit irregularitatem, cogitate tamen in hoc. ¶ Sed vltius quero, an quemadmodū 26
violans interdictū modo prædicto incurrit irregularitatem: *Questio
tabilis.* idem sit in violante cessationem, & loquitur in cessatione generali. Innoc. in. c. irrefragabili. de offic. ord. tenet q̄ sic. idem tenet Ioan. And. in. c. si canonici. de offic. ordi. libr. 6. Secus dicitur in cessatione speciali, diuersitatis ratio est secundum eum, quia specialis cessatio non æquiparatur interdicto, secus in generali, per text. in. c. non est vobis. de sponsali. & in Clem. 1. de sent. excom. ¶ Archid. tenet tibi contrarium. & Abb. in. c. dilectis. col. 4. nu. 19. de appella. pro quo facit: nam irregularitas nunquam contrahitur, nisi in casibus expressis à iure. vt in dictis is qui. Iste tamen casus non est expressus in iure, nisi tantum in interdicto, non tamen in cessatione. ¶ Item hic confirmatur, nā non per omnia æquiparatur cessatio gñralis interdicto: nā cessatio est quid facti, per ea tñ suspenduntur organa diuinæ laudis, hinc est, qd̄ appellatio superueniens eā nō suspendit, cū sit facti, cuius contrariū cōtingit in interdicto, vt probat text. in. d. c. is qui. §. fina. ¶ Sed prædictis nō obstantibus prima opinio videt̄ verior: nā cū à iure ista æquiparentur, vt probatū est. Dispositū in vno habebit locum in alio, & si dicas qd̄ in cessatione nō reperitur hoc expressum, imo contrariū dicendū est. Nā cū à iure ista æquiparentur, dispositū de vno censetur dispositū in alio. ¶ Ad qd̄ optimè facit, nā 27
si in poenis dicamus quod ille non debeant excedere casum nō expressum, extenduntur tñ ad ea quæ de iure sint æquiparata. ita tenet glo. & sequitur Barthol. & Docto. C. de furt. in. l. si quis seruo. & Bald. in authen. quas actiones. C. de sacro sanct. ecclesijs.

A D D I T I O.

Quando duo casus sunt æquiparati à iure, statutum in vno, etiam contra regulas iuris communis intelligitur statutum & in alio, per prædictam glo. in d. l. si quis seruo. C. de furt. quam dixit notabi. Ias. in §. ex maleficijs. nu. 39. Instit. de actio. & in l. 1. col. 2. nu. 7. ff. de vulga. & pupil. & in authen. nouissima. nu. 38. C. de inoffic. testa. Rip. in l. rem quæ nobis. col. 2. nu. 2. ff. de acquir. poss. latè per Barthol. à Cassaneis in consuet. Burgund. charta 383. col. 3. vers. octa uia conclusio. ¶ Etiam in materia pœnali gloss. in c. si post quam. in §. cum autem. verb. prouisione. de electio. lib. 6. quam vide, quia est valde not. & alia est in c. de multa. de præben. vbi Panor. dicit ibi probari in glo. super verb. in eadem ecclesia, quòd quando sunt duo à iure æquiparata, & pœna adiecta in vno, intelligitur adiecta, etiam in alio. ¶ Vbi enim eadem est ratio, eadem ibi solet esse iuris dispositio. l. illud. ff. ad l. Aquil. l. à Titio. ff. de verb. obliga. l. 3. §. 1. ff. de iniust. rup. irritoque fact. testa. ibi, nec ratio diuersitatis reddi potest. Nec id venit ex vi extensionis, sed ex legis dispositione. gloss. nota. in c. sæpè. verb. Italiae. de tempor. ordi. libr. 6. quam dixit singula. Panor. in c. nihil. col. 5. nu. 9. de electio. Bonus casus in l. his folis. C. de reuocand. donat. Philip. Deci. in consil. 372. col. 3. num. 6. lib. 3. Lauren. Calc. consil. 1. nu. 12. Andræas Tiraquel. plura adducit pro confirmatione in tracta. retractuum, charta 231. col. 1. cum sequen. & in repeti. l. si vnquam. verb. liberis. nu. 37. C. de reuocand. donat. vbi vide, ne transcribam scripta aliorum, quod non est meum, maximè tacito præceptorum nomine. Cum secundum Plini. ad Vespasianum in procemi. naturalis historia, Begninum & plenum ingenij pudoris est, fateri per quos profeceris: & obnoxij profecto animi, & infelicis ingenij est malè in furto deprehendi, quam mutuum reddere. In hac tamen quæstione

Plinio.

Magister

Magister Margall. tenet cum opinione Abb. vbi supra. in sua opella. fol. 15. col. 2. cum seq. vers. secundo notandum. & ibi citat istum Domi. in isto loco. quem vid.

PRæsertim quia vbi eadem ratio subsistit, expressum in vnum, censetur expressum in alio, vt nota. text. Instit. de legitima patrono. tutel. in §. quæ & ipsa. ¶ Nec obstat quòd per omnia non æquiparentur: nam quantum ad celebrationem & modum, & obseruantiam eius æquiparantur. vt est text. in dict. Clementi. 1. de senten. excom. Quæ multum facit in hac materia quòd sufficit, etiam si quo ad alia: quæ propositum nostrum non tangunt sint dissimilia. argum. eorum quæ notantur per Abb. in cap. translato. de constitutionib.

EX CAPITE SEXTO.

Epitome.

- 1 Irregularitas ex truncatione membri, vel occisione causatur, non tamen ex sola percussione.
- 2 Membrum dicitur, quod habet officium distinctum & de per se, & plura remissiuè in hac materia.
- 3 Membri amputatio est debilitatio corporis.
- 4 Debilitatum illud esse dicitur, cuius rei vsus deterioratus exiuit.
- 5 Mutilatio est quando officium membri impeditur.
- 6 Mutilatio quandoque sumitur pro tali membri abscissione, sicut truncatio quæ accipitur quando in totum abscinditur.
- 7 Debilitans alicui membrum, ita quòd ex percussione efficiatur aridum an sit irregularis?
- 8 Sententia amputationis manus, verificatur in inutili & arida.

- 9 Abscindens membrum aridum efficitur irregularis, ratione deformitatis, quæ causatur in homine.
- 10 Incidens digitum non est irregularis, quia non est membrum, sed pars membri, fallit in incidente pollicem, vel indicem, quia eorum usus est in ministrando necessarius, & consequenter horum privatio reddit penitus inutile pro divinis officijs exercendis.
- 11 Amputans virilia, dicitur membri mutilator, & efficitur irregularis.
- 12 Nihil & inutile æquipollent in iure.
- 13 Irregularitatem an indistinctè inducat homicidium?
- 14 Homicidium multipliciter committitur, scilicet facto, consilio, precepto, & defensione, &c.
- Papa dispensat cum homicida voluntario in irregularitate.
- 15 Causa immediata ad homicidium, & non causa remota, est quæ causat homicidium.
- 16 Conducere armatos in bello iniusto non inducit irregularitatem.
- 17 Percussus non letaliter si decedat ex propria culpa, vel propter medicorum imperitiam imputatur percussori, quo ad incursum irregularitatis.
- 18 Vulnerans aliquem mortaliter, non tenetur de morte si alius postea vulneratum occidit.
- 19 Mors vulneranti adscribitur, quo ad irregularitatem, licet ab alijs sequatur vulnerati occisio.
- 20 Factum consummatum requiritur ad irregularitatem contrahendam, ideoque vulnerans letaliter, si tamen non est mortuus non efficitur irregularis.
- 21 Verba naturaliter & non civiliter sunt intelligenda.
- 22 Conditio specificè & non per æquipollens adimpleri debet.
- 23 Irregularitas mentalis non est in mundo.
- 24 Simonia mentalis nunquam inducitur in prohibitis ex ecclesiæ constitutione.
- 25 Irregularitas nunquid contrahatur ex homicidio perpetrato nomine

- nomine meo me ignorante, & postea ratum habente?
- 26 A dispositione regulæ in dubio non est recedendum.
- 27 Pœna in casibus expressis in iure solum habet locum.
- 28 Irregularis non est, qui vadit ad inimicum animo occidendi, & eum inuenit mortuum, & nihilominus amputat caput.
- 29 Factus inanimati abortum, non facit irregularem, illum qui causam abortionis dedit.
- 30 Irregularitas contrahitur ex homicidio, quando voluntas vel culpa præcessit homicidium non alias.
- 31 Vrsum vel leonem bene ligatum habens, si occidat aliquem non efficitur irregularis, cum ei culpæ imputari non possit.
- 32 Accusator in causa criminis ex cuius accusatione sequuta fuit mors, vel membri mutilatio, utrum sit irregularis? quid de indice, advocato, & teste?
- 33 Favorem seu operationem homicidio præbens, est irregularis, quid si hæc impendat in bello iusto?
- 34 Accelerans mortem alterius (puta) extrahens sagittam ut citius moriatur, vel transmutans infirmum in lecto ad aliam partem, efficitur irregularis.
- 35 Percussus post longum tempus decedens, num imputabitur percussori quo ad vinculum irregularitatis contrahendam?
- 36 Generatione ut impediatur præstans causam, siue eam det in masculo, vel in femina, non est irregularis. Idem est si dederit causam abortioni, si partus nondumerat vivificatus.
- 37 Irregularis quo casu quis efficiatur, si præstabat operam rei licitæ, vel illicitæ per optimam distinctionem explicatur.
- 38 Chyrurgicus vel medicus quo in casu efficiantur irregulares, sequuta morte infirmi, etiam casu quo adhiberent omnimodam diligentiam.
- 39 Quid de servientibus infirmum, extra licentiam medici obtemperantes appetitui infirmi?
- 40 Quid vero de pulsante campanâ vel campanellam, ex casu sibi permissio, vel non permissio, quæ cum forte non esset bene

ligata, vel casu cecidit, hominemque occidit, num pulsans erit irregularis?

- 41 Exercens officium vtile non tamen necessarium, dicitur dare operam rei illicitæ, ideo homicidium qualitercunque sequutum illi imputabitur, idem si faciat rem sibi prohibitam.
- 42 Irregularis est dans operam rei licitæ, quando non adhibuit diligentiam quam debuit, eo casu quo fuit in lata vel leui culpa non tamen in leuissima, quod tamen limitat dupliciter.
- 43 Clericus dans causam rixæ ex qua sequutum fuit homicidium per amicos ipsius clerici interuenientibus, num clericus incurrat irregularitatem, cum fuit causa præordinata istius homicidij.
- 44 Clericus accusans latronem, iustitia exigente si fuerit occisus, quando efficiatur irregularis. Quid de eo qui clamat latrones, latrones capite, si postea captus latro fuit suspensus?
- 45 Iactum lapidis, si nescitur à quo fuit, eo quia erant plures in domo, à qua fuit iacta, an omnes reputabuntur irregulares?
- 46 Putativa irregularitas quæ dicatur.
- 47 Vulneratus à pluribus, si non apparet de quo vulnere mortuus est, omnes tenebuntur de occiso.
- 48 Clericus presentiam adhibens cum aliquis occiditur, vel mutilatur, peccat si non habet iurisdictionem, alias efficitur irregularis, quia adhibendo presentiam præstat auctoritatem, homicidio, vel mutilationi.
- 49 Si aliquis scripsit literas militi, vt occideret aliquem, & ille dedit literas suo capellano, illis perceptis sequutum fuit homicidium, an ille clericus sit irregularis?
- 50 Clericus ministrans arma in bello, an sit irregularis? & quibus casibus liceat clericis arma mouere.
- 51 Clericus generaliter scribens, quod capiatur aliquis, si captus occidatur efficitur irregularis.
- 52 Clericus indicans iudici seculari delinquentem, si captus iriatus vel occisus fuit, efficitur irregularis.

- 53 Furiosus, infans, seu dormiens, quanuis hominem occidat, vel mutilent non sunt irregulares. Quid de ebrio?
- 54 Ebrius delinquens duplices pœnas meretur.
- 55 Ebrietas quædo veniale & quædo mortale peccatū inducat.
- 56 Ebrietas voluntaria insania est.
- 57 Ebrius delinquens in foro fori, quomodo sit puniendus?
- 58 Infans doli capax occidendo, num sit irregularis?
- 59 Intellectus subauditi non sunt admittendi.
- 60 Aetas certa vbi requiritur, non potest suppleri ex malitia nec præcoci intellectu.
- 61 Beneficium principis latissimè interpretandum.
- 62 Expressum quam tacitum, est firmitus.
- 63 Beneficium inductum miserationis gratia à principe renunciari non potest.
- 64 Debet specificè seruari conditio.
- 65 Infans aliquando inuenitur præmaturi intellectus.
- 66 Infans an puniatur pœna homicidij?
- 67 Proximus pubertati quis dicitur.
- 68 Impubes non doli capax, quanuis maior infante, non est irregularis quanuis occidat, vel mutilet.
- 69 Dormiens licet aliquem cogitet occidere, occidendo non est irregularis.
- 70 Defendens se defensione necessaria, occidendo non efficitur irregularis.
- 71 Moderamen inculpate tutelæ quid dicatur?
- 72 Primum ictum innadentis non tenetur quis expectare, ad hoc vt iudicetur iusta defensio.
- 73 Quis quando aliter se defendere non posset, poterit suum inuasorem insidiosè occidere, puta, veneno vel cum sagitta perforamen.
- 74 Clericus celebrans aggressus ab aliquo, poterit aggressorem occidere, & postea perficere missam.
- 75 Clericus aggressus tenetur fugere, si potest sine periculo potest
F 5 inquam

- tinquam interficere suum inuasorem, quo ad evitandam irregularitatem. Quid si est laicus?
- 76 Mutilatio & occisio equiparantur quo ad evitandam irregularitatem.
- 77 Homicidium commissum ad defensionem alterius, quanvis sit patris, vel matris, inducit irregularitatem.
- 78 Homicidium committitur mandato, non tantum quando ex preesse mandatur, sed etiam si mandetur indirecte (puta) ut Tritium vapulet, vel verberet, & quod non occidat, cum occisionem evenire posse debuit cogitare.
- 79 Revocatio mandati requiritur, ad hoc ut mandans excusetur.
- 80 De consilio quis tenetur, nisi revocet illud quod prius consuluit, & contrarium suadeat.
- 81 Consulens mori pro defensione fidei vel patrie, non est irregularis morte sequuta, & in num. sequen. 82.
- 82 Clericus rogatus qualiter criminofus esset puniendus, consulens quod morti, quo casu sit irregularis, & quo non?
- 83 Homicidium mandans seu consulens directe seu indirecte est irregularis.
- 84 Officialis seu prelatatus est irregularis si permittit mori carceratum ex defectu cibi, aeris, vel propter strictum carcerem.
- 85 Iudex est decapirandus, si tortus decedat propter torturam immoderatam, & quomodo possit liberari, ibi explicatur.
- 86 Predicatores omnino debent abstinere in suis predicationibus, quando quis detinetur in carcere pro crimine, ne dicat aliquid ex quo iudex moveatur ad occidendum vel trucidandum delinquentem (maxime ubi iudex est insipiens) & quod & qualis haec suggestio debeat esse, ut non efficiantur irregularis.
- 87 Occidens ad defensionem alienam, & non propriam efficitur irregularis.
- 88 Homicidium rati habitatione committitur, & quali modo.
- 89 Deus cum sit agnitor cordium, cor, & non manum interrogat.
- 90 Communitas si vocaret clericos coniugatos ad exercitum, tales clericos

- clericos coniugatos vestes clericales & tonsuram deferentes, non tenentur ire aut mittere, quia efficerentur irregulares & inhabiles ad sacros ordines mortua uxore.
- 91 Defensio utrum sit licita pro rebus cum moderamine inculpata tutela, & an efficiatur irregularis occidendo, vel mutilando pro earum defensione.

CAPVT SEXTVM.

Alterius dixi quod percussor incurrit irregularitatem. Iuxta hoc tamen dicendum. ¶ Quod aut percussio fuit facta citra mortem, vel membri detractionem, & non incurrit percussor irregularitatem. Aut fuit factum cum mutilatione membri, vel occisione, & tunc incurrit irregularitatem ut est text. in Clem. si furiosus. de homicid. ¶ Et quia fit mentio de membro, advertendum quod membrum est, quod per se habet officium distinctum ut manus, & pes, & auris, & huiusmodi.

ADDITIONO.

Membrum enim dicitur omne quod habet propriam, & determinatam operationem: unde oculus cui proprium est videre, auris cuius propria operatio est audire, nasus cuius propria operatio est odorare, lingua cuius propria operatio est gustare, manus cuius propria operatio est tangere, pes cuius propria operatio est ambulare, ut ex regio Propheta colligitur in Psalmo 113. & Psalmo 134. & ex Salomone in libro Sapientiae c. 15. & ex Beato Paulo Apostolo. 1. ad Corinthios 12. Barr. & Ioan. de Imol. in l. 2. ff. de publi. iudic. Cum ergo absque dubio proprie & stricte sumendo, haec sunt membra per se potentias & proprias distinctas operationes habentia: ut colligitur ex praedictis & ex Philoso. 4. Metaphysicae ad fin. & Bald. in l. reos. co-

Psal. 113.
& 134.
Sapie. 15.
Apost. 1.
ad Cor. 12.

lum. 2. C. de accusat. idem Bald. in. c. 1. de noua forma fidelita. col. 1. nu. 7. text. in. c. singula. 89. distin. facit text. in. l. si fugitiui. & in authen. ibi posita. C. de seruis fugiti. latissimè per Angel. Aretin. in tract. maleficioꝝ. verb. membrum prædictum. singulariter Nellus à sancto Geminiano in tractatu bannitorum. in. 2. part. secundi temporis quæstio. 51. num. 51. charta 57. in. 2. volu. tractatum diuersorum Doctorum Præposit. num. 2. post Panor. in. c. de diacono. nu. 10. qui cleri. vel vouent. idem Panor. in. c. significasti. col. fina. & ibi in Apostillis ad eum. de electio. & Cosmas Guimier in gloss. pragmaticæ sanctionis, sub rubr. de causis super verb. in capite. charta 139. col. 4. optimè per Ioannem ab Anania in. c. cum ex iniuncto. col. 2. ver. Nota quæ dicantur membra corporis. de hæreti. Panormi. & Felin. in cap. cum illorum. de senten. excom. Et appellatione membri quid veniat ultra istos vide eund. Felin. in. c. ego. N. de iure iuran. col. 2. num. 1. Bartholom. Cæpol. in repeti. authen. sed nouo iure. quæst. 8. nume. 43. C. de seruis fugiti. Philip. Deci. in. c. significasti. col. fin. nu. 22. de electio. Bartholom. Cassan. in consuetudi. Burgundiæ rubri. 1. §. 5. in part. *on* mutilacion de membres. versic. Item quia hic sumus. ¶ Et est notandum quod amputatio membri est debilitatio corporis. ¶ Nam debilitatum, seu mutilatum illud esse dicitur, cuius rei vsus deterioratus sit. ex sententia Bart. in. l. ait prætor. §. is autem. num. 1. ff. ne quid in flumi. public. & in. l. publicorum. fina. quæst. colum. 4. nume. 16. ff. de public. iudic. Angel. in. l. non solum. ff. de rei vendica. 5 declarãdo illũ tex. dũ inquit, debilitatũ hominẽ. ¶ Mutilatio vero est quã officium membri impedi. Panor. in. c. cũ illorum. col. 3. de sent. excõ. ¶ Quandoq; tamen intelligitur etiam mutilatio pro totali membri abscissione secundũ Felin. in dict. cap. cum illorum. col. 3. nu. 12. quem sequitur Philip. Deci. in. l. imperiam. col. 4. num. 21. ff. de iuris d. omni.

omni. iudic. mutilati, id est diminuti corpore: non facile citra superioris relaxationem sacris admouentur in nostra religione: id ipsum & veteribus cautum, monet declamationum. 4. Seneca: vbi de Metello inquit, Sacerdos integer sit. Metellus Pontifex, cum arderet Vestæ templum, dum rapit palladium, oculos perdit. Sacerdotium illi negatur, & mox contra Metellum. Sacerdos non integri corporis, quasi mali hominis res, reuocanda est, ita declarat Iacob. Spiegel. in Lexicon iuris pagin. 368. vbi dicit esse videndum Rhodigin. c. 2. lib. 8. ¶ Et in hac significatione intelligo gloss. in. c. accusasti. de accusa. verb. mutilatus. dum dicit membris, scilicet ex qua mutilatione contingit debilitatio in toto homine. ¶ Et text. in Clem. 1. de homicid. in quantum loquitur de mutilatione debet intelligi de truncatione & totali abscissione vt statim probabitur. ¶ Truncatio vero dicitur quando membrum in totum abscinditur, secundum Panor. in dict. c. cum illorum, & quodlibet istorum inducit irregularitatem, sicut homicidium, secundum Panor. & Felin. num. 12. in. d. c. cum illorum. per tex. in. d. Clem. 1. de homicid. ¶ Addendum est quod debilitans alicui membrũ, ita quod ex percussione efficitur aridum non incidit in irregularitatem. ita tenet Panor. in. c. 1. nu. 9. qui cleri. vel vouent. & ibi Præposit. col. 1. & in. c. clericis. col. 1. nu. 3. ne clerici vel monach. & Anani. in. c. 1. col. 2. nume. 4. de cleri. pugnantis. in duel. Felin. in. c. petitio. col. 1. versic. nota secũdo. de homicid. Angel. de Clauasio in sum. verb. homicidium. in. 5. quæst. 5. & Syluest. eodem verb. in. 3. q. 3. parti. 3. Felin. in. d. c. cum illorum. nu. 12. vbi reputat menti tenendum. Cardi. in. d. Clem. 1. quæst. 31. de homi. & Stephanus Aufreri. in decisi. Capel. Tholosanæ 207. & tenet noster Author statim in versic. sequenti. incip. Sed iuxta hoc quæro. ¶ Et Panor. in. d. c. clericis. nu. 3. ne clerici vel monach. exponit prædictam Clem. 1. de homicid. in quan-

7
Singulari
dictum.

in quantum loquitur de mutilatione, pro de truncatione, nam membrum debilitatum valet saltem ad decorem, & dicitur membrum adhuc idem Panor. in capit. accusasti. nu. 3. de accusatio. Est bonus casus in. c. sicut virgeri. 1. q. 1. ibi dum inquit. Verum quidem esset membrum, quāvis sine sanguine, & inefficax esset & mortuum. Consimilis etiam tex. & singulari in. l. vitem. §. quod si quis. ff. arbo. furt. cessa. ibi dum ait. Ideo ea quoque arbor esse videtur, cuius radices desierunt viuere, & sic est deficata. Quousque durat super terram, & incidens illam perinde punitur ex illo titulo, sicut si incideret aliam viuentem; ergo clarè patet hanc iura probare conclusionem prædictam. ¶ Ad idem est gloss. in authen. sed nouo iure. super verb. manus. C. de seru. fugiti. & glo. Montal. in. l. 1. titu. 12. de falsis. libr. 4. for. legum, vbi approbat & intelligit sententiam prædictæ gl. in dict. authent. sed nouo iure. de seru. fugiti. Vbi sententia amputationis manus contra aliquem, verificatur in manu arida, & inutili, quam gloss. ibi in proprio loco in sua repe. approbat Bartho. Cæpola num. 36. & Præpo. Alexandri. in. c. imperialem. §. callidis. col. fina. de prohib. feudi aliena. per Federi. lib. feudorum. & Petrus Sanctus Vascoletus in tracta. diuidui. & in diuidui. col. 7. totius tractatus. Et istā afferit communem Aciat. in tracta. de præsumptionib. regul. 3. præsumptione 45. num. 13. ¶ Adde supradictis gloss. similem in authen. vt nulli iudic. §. quia vero. in parte abs. scifio. collat. 9. & pro confirmatione quæ scribit Iaso. in. l. mandatum. in vers. contra tamen illud & c. ff. de offi. eius cui mandata est iurisdictio. vide in contrarium quæ notat Ias. in. l. si dari. nu. 4. ff. de verb. obliga. Ratio est quia in pœnis est mitior interpretatio amplectenda. cap. in pœnis. & ibi Ioan. Andr. de regul. iur. lib. 6. l. cum quidam. ff. de libe. & posthumis. & vbiq; passim hæc interpretes probant. ¶ Sunt tamen aliqui qui hanc nostram conclusionem videtur

*Sententia
amputatio
nis manus
verificatur
in arida.*

dentur intelligere, quando debilitatio non est totalis, sed stat. v. fuseius aliqualis: vbi autem ex toto debilitatur, & efficitur mancus, forsan sicut erat ille de quo in sacris literis scriptum est Luc. 6. & restituta est manus eius, quia pœnitus operationi erat inutilis, hoc casu cum inutili operationi redditor pœnitus, efficitur que irregularis, sic debilitans membrum, argu. nota per Cyn. in. d. authen. sed nouo iure. vt sentit expressè Steph. Aufreri. in dict. decisi. quāvis contrariū notauerit Ioan. ab Anani. in. c. tua nos. §. ad vltimum. col. 2. nu. 6. de homicid. in quantum dicit, q̄ sufficit membri debilitatio ad incurrendā irregularitatē. Et est de mente Syluest. in summa verb. homicidium. 3. vers. Tertio quæritur. ¶ Quia cum ex tali mutilatione reddatur pœnitus inutilis ad exercitium diuinum, tale membrum debet iudicari tanquam si non esset, cum de nihilo ei de seruire possit, text. in argum. cum gloss. verb. inutilem. in capit. inter corporalia. de translatio. episcop. vel electio. cum gloss. optima in. l. fina. C. ad legem Iuliam de Plagia. quam commendavi in meis scholijs hoc Anno æditis ad opera Seguræ in repeti. l. imperator. numer. 140. ff. ad S. C. Trebellia. charta 126. columna tertia, & commendat ipse Seguria repeti. l. si ex legati causa. num. 134. ff. de verborum obligationibus. vbi plura remissi in meis Additionibus. Confirmatur ex sententia Bald. in. l. si non simpliciter. colum. quinta. numero decimo sexto. C. de edilit. eid. cto. ¶ Vbi dicit, quod si statutum punit debilitantem membrum, non punit eum qui debilitat membrum inutile. Secus tamen si punit ratione deformitatis. Ego quidem nondiscederem a dispositione prædictæ Clement. primæ. de homicidijs. quod requiratur ad incurrendam irregularitatem absctio totalis membri, aut occisio: prout supra iam dixi in declaratione illius verbi mutilare: nam recipitur pro truncare, & non manchare. & est de men-

Luca. 6.

11

de mente Panor. in. c. porro. col. 2. de cleri. pugnā. in duell. & ibi Anani. nu. 4. ¶ Et irregularitas (vt sæpè est probatū) non habet locum nisi in casibus expressis in iure. Ergo ex tali mutilatione, imò debilitatione cum membrum ibi sit non segregatū à corpore non debet iudicari percussor irregularis. ¶ Et ex prædictis deducitur, q̄ abscindens membrum aridum ratione prædictæ Clem. 1. efficitur irregularis, quod videtur de mente Panor. in. c. 1. qui cleri. vel vouen. ¶ Vbi infert, quod incidens alicui digitum, non est irregularis, secus si totam manum vel oculum, &c. Et idem tenet Angel. de Clauasi. in sum. verb. homicidium. in. 5. q. 5. versi. virum truncario. & Syluest. eod. verb. homicidiū. in. 3. quæst. 3. parti. 4. Quia non est membrum, sed pars membri. l. non sunt liberi. ff. de statu homi. Bart. consi. 201. incip. Quæritur vtrum digitus. Deci. in. l. si fugitiui. col. 2. C. de seru. fugiti. cum alijs authoribus in capite huius annotationis meæ allegati. ¶ Quæ tamen conclusio intelligit Syluest. in loco supra proximè citato, nisi digitus incisus esset pollex, vel index: quia horum vsus est in ministrādo necessarius, & cōsequenter reddithorum priuatio pœnitus inutilem, pro diuinis officijs exercendis: ideo incidēs efficeretur irregularis, facit distinctio. l. idem Offilius. in princ. ff. de edili. edict. ca. 1. & ca. Thomas. de corpor. vitia. & glo. in. c. lator. 55. dist. & videtur esse de mente Ioan. ab Anani. in. c. 1. col. 2. nu. 4. de cleri. pugnan. in duell.

11 **D**igitus autem non est membrum, sed pars membri: quia non habet de per se officium distinctū. ita notat Barthol. in. l. 2. ff. de public. iudic. ¶ Et per hoc dicit ibi Angel. quod cum virilia sint membra amputans alicui virilia: dicitur mēbri mutilator: & per hoc posset dici quod incurrat irregularitatem, & abscindens sibi virilia etiam ex bono intentu peccat mortaliter, secundum Anto.

Anto. 2. parte tit. 7. in fi. verbis. ¶ Sed iuxta hoc quæro, quid si aliquis non amputat alicui membrum, sed debilitat, & inhabilem reddit, an incurrat irregularitatem? & videtur primo quod sic, quia nihil & inutile æquipollent. vt in. c. inter corporalia. de translat. episcopi vel elect. Cōtrarium tamen determinat Francisc. quem sequitur Abbas in. c. 1. qui cleri. vel vouent. quia nullo iure cauetur hoc. Item quia non per omnia quo ad paria iudicantur membrum debile & mutilatum, saltem propter deformitatem.

A D D I T I O.

V T dico in superiori Apostilla ad istum versic. sunt tamen aliqui. nume. 7. vbi vide.

His præmissis quæro, an homicida in- 13 distinctè incurrat irregularitatem? Et quod dicam de homicidio, intelligo per omnia in eo qui mutilat membrum. Cum ista à iure æquiparentur quantum ad irregularitatem contrahendam, vt prædictum est.

A D D I T I O.

Homicidium vtrum impediatur ordinis susceptionem, & sic inducat irregularitatem, melius quam alibi tractat Ricardus de Media Villa in. 4. sent. dist. 25. arti. 5. quæst. 3. vbi per sex columnas discutit punctum: & Diuus Antoni. archiep. Florent. in. 3. part. tit. 28. c. 2. & Angel. à Clauasi. in sum. verb. homicidium. 5. quæst. 1. & Syluest. verb. homicidium. in. 3. Hostien. in sum. rubri. de homicid. §. qua pœna feriatur. & Petr. à Biaxio in directori. electionum. c. 30. 2. partis. & Domi. Bernard. archipræsul Calagurritanens. in praxi crim. canoni. cap. 88. verb. homicidæ. & Caiera. in sum. verb. homicidium. pagella. 327. vbi inuenies plures quæstiones in hac materia, quas transcribere nolo, cum volentibus ea legere facilitas ad sit. Et an propter homicidiū debeat quis à sacris ordinibus prohiberi, vide S. Thomā G in 4. di-

in.4. distin. 25. arti. 1. quæst. 2. ad secundū. quæstiuncula. 7.
 Et circa istud caput in principio præmitte dicta à Ioanne
 Maiore in.4. distin. 15. quæst. 14. & Albert. Trocio lib. 2. de
 14 vero & perfecto cleric. cap. 24. ¶ Homicidium vero com-
 mittitur facto, præcepto, consilio, lingua, siue adhortatio-
 ne, & defensione, vt est glossa magistra in. c. sicut dignū.
 §. fina. verb. consilium. de homic. vbi allegat ad hoc plura
 iura, vbi probat, ex homicidio quis effici irregularem, etiā
 si occidat Paganum, siue Sarracenum. ¶ Nec cum tali ho-
 micida voluntario dispensatur, etiam per Papam, sed in
 hoc vltimo, imo quod dispensetur, tenetur communiter
 secundum Panor. ibi col. 2. nu. 12. & secundum eund. in. c.
 clerici. in. 1. col. 2. nu. 5. de vita & honest. cleric. tenet Ho-
 stien. in summa de homici. §. quæ dispensatio. Specula. in
 titu. de dispensa. §. iuxta propositionis. nu. 3. Ioan. de Anani.
 in. c. ad audientiam. col. 2. num. 3. de homic. & ibi Felin.
 col. 1. num. 3. Idem Felin. in. c. fina. nu. 6. de maiori. & obe-
 dien. Petr. à Biaxio in directorio electio. 2. parte. c. 30. &
 Diuus Antoni. 3. part. titu. 22. c. 7. versi. Decimus octauus.
 & ista est communis opinio secundum Ioan. ab Anani. in
 cap. sicut dignum. §. in super. el. 2. col. 3. nu. 9. de homic. &
 Angel. in summa verb. homicidium. versi. vtrum cum ho-
 micida. & in verb. irregularitas. in. 2. quæst. 3. Syluest. eod.
 verb. quæst. 28. & satis probatur ex congestis à Ioan. Bati-
 sta Caccialup. in tracta. de pensionibus. quæst. 19. nu. 48.
 quem rogo videas. Iura tamen quæ dicunt quod non di-
 pensatur cum homicida debent referri ad difficultatem,
 quia de facili cum talibus non dispensatur, nō tamen quo
 ad potestatem. Cum hæc irregularitas sit iuris positiuū. vt
 supra in cap. 1. istius operis à me probatum est.

Circa hoc considerandum, quod ho-
 micidium committitur tam facto, quàm præcepto,
 siue

siue consilio, aut defensione. vt in. c. Henricus. in fin. de cle-
 ric. pugnan. in duello. & in capit. si quis viduam. 50. distin.
 aut facto aliquo modo voluntate & in aliquo casu. Si vo-
 luntate aut percussit quis animatum aut inanimatum: si
 animatum incurrit quis irregularitatem, & si iustè & me-
 ritorie occidat, vt contingit in iudice iustè occidente.
 vt in dict. Clemen. si furiosus. de homici. Item in occiden-
 te Sarracenum, vel alium inimicum fidei. vt in cap. peti-
 tum. de homicid. ¶ Quod procedit nedum si per se occi- 15
 dat voluntate, sed si causam dedit homicidio. vt in. c. de cæ-
 tero. de homicid. quod intelligi debet, si causa sit propin-
 qua, secus si sit remota. vt in. l. qui domum. ff. loca. ita not.
 gloss. in dict. c. de cætero. Sed huic obstat. c. presbyterum.
 de homic. vbi videtur quod supposito quod percussio illa
 nō intulerit immediatè mortem, si tamen occasione illius
 & ex illa, aliā infirmitatem incurrit imputari debet percu-
 tentiale homicidiū, adeo quod incurrit irregularitatē, &
 sic ex causa remota incurrit irregularitatem. Dicendū est
 quod illa causa nō est remota, sed cohærens, imo causans
 ipsam causam immediatā, & quæ religiosis adhærent, reli-
 giosa sunt. l. quæ religiosis. ff. de rei vendica. ita tenet Ioan.
 Andr. in dict. c. de cætero. & hic nota pro intellectu istius
 materiz. Et dicitur causa remota quæ nō est ordinata ad il-
 lud quod inde sequitur existit. ¶ Et aduertendū, quod ista nō 16
 imputatur, nedū id ante operā rei licitæ, sed etiā rei illicitæ.
 Quia remota est ita notat haberi in dict. c. de cætero.

A D D I T I O.

NON enim inducit irregularitatem cōducere arma-
 tos, in bello etiā iniusto, quia nō fuit causa immediata bel-
 li prædicti. Sed remota, quæ non inducit irregularitatem.
 ita Ioan. de Anani. in cap. petio tua. col. 2. nume. 7. de ho-
 mic. & dicit esse ad hoc glo. singul. in cap. exhibita. de ho-
 micid. (quæ & glo. est in verb. corruens.)

17 **EX PRAEDICTIS** infertur ad quaestionem, po-
Bona que *stia.* ne quod ego percussi aliquem, illa tamen percussio
 non erat letalis, sed propter incuriam suam, vel propter
 imperitiam medicorum illo vulnere decessit, an vulne-
 rans sic, sit iudicandus irregularis. Guiliel. de Mont. Laud.
 mouit quaestionem in dict. Clem. si furiosus. & concludit
 quod sic. ad quod allego tex. expressum in. c. exhibita. de
 homic. vbi apparet ex text. q̄ mors non fuit sequuta, excu-
 satur tamen percussor ab irregularitate. Primum quia ibi
 tenent Docto. signanter Abb. ille qui eiecit lapidem dabat
 operam rei licitæ. Ergo alias imputaretur ei homicidium
 illud quod contingerat, non ex vulneris quantitate, sed pro-
 pter imperitiam medicantis & incuriam patris pueri, vt
 dicit ibi textus.

A D D I T I O.

RATIO est, quia fuit vulnerans causa præordinata
 ad homicidium postea sequutum, ideoque tenetur de ho-
 micidio prouenienti vulnerato, vt est bonus casus in. c. is
 qui. de homic. lib. 6. ibi & hoc euenire posse debuit cogita-
 re, hoc est quo ad pœnam irregularitatis, ita per illū text.
 tenet Hippolyt. consi. 7. col. 8. versi. vel etiam potest respō-
 deri. nu. 53. lib. 1. facit text. in. c. fin. de iniur. ibi qui occasio-
 nem damni &c. Secus tamen esset in foro seculari si vul-
 neratus esset mortuus ex mala cura vel ex imperitia medi-
 ci, vel ex aliqua inordinata comestione, vel inobedientia
 infirmi, vel quia non adhibuit medicum, vel si habuit ac-
 cessum ad mulierem. vt bene probat Felin. in. c. presbyte-
 rum. col. 2. de homic. & Dida. Segur. in repet. l. si ex legati.
 num. 146. ff. de verb. oblig. tēx. & ibi Bald. in. l. qui occidit.
 §. fin. ff. ad. l. Aquil. Anani. in. c. presbyterum. col. 3. nu. 13.
 de homic. quod est menti tenendum ad defensionem vul-
 nerantis in foro seculari. Caiet. 2. 2. quaest. 64. arti. 8. dicit q̄
 percussus vulnerans non letali, non est irregularis, si per-
 cussus

cussus incuria chyrurgi, vel ex sua in ordinatione, & cul-
 pa vt præmissum est moriatur. Quæ opinio probari pos-
 set ex Angel. à Clauasi. in sum. verbo, irregularitas. versic.
 vtrum verberans. & in versi. sequenti. incipi. Quid si post
 quam cōualuit, & satis videtur probabilis eo casu quo cer-
 tudinaliter constaret vulnus non esse letale ex peritorū
 assertione, vtpote si ex noua impositione veneni in vulne-
 re moriatur, quia tunc satis constat non ex vulnere, sed ex
 impositione veneni mortuum fuisse vulneratum, alias au-
 tem si causa sic evidens non fuisset, irregularem ex com-
 muni opinione vulnerantem etiam non letaliter iudica-
 rem, & tener id quod noster Author. Syluest. in sum. ver-
 bo, homicidium. 3. quaest. 7. & Angel. eodem verb. homi-
 cidium. 2. versic. vtrum letaliter.

Quid tamen si vulnus erat letale non
 tamen ex eo fuit sequuta mors, fortè qui alius oc-
 cidit, nunquid ille qui prius letaliter percussit sit irregula-
 ris? respōdetur, quod ille incurrit irregularitatem, pro quo
 est text. not. in. c. significasti. de homic. & ita notat ibi glos.
 quam sequuntur ibi doctor. sufficit enim quod ibi interfuit
 animus. Et si dicas quo ad irregularitatem requiritur actus
 consummatus, nec sufficit voluntas etiam cum attentatu.
 notat gloss. in. c. exhibita. & in. c. sicut dignum. de homici.
 Dicendū quod ibi actus fuit sequutus etiam si per alium,
 quod sufficit, vt in dict. c. significasti. & hoc est notabi.

A D D I T I O.

A D D E Ioan. ab Anani. in. c. significasti. col. 2. num. 3.
 & col. 1. num. 28. de homic. & dubium huius quaestionis
 est ex. l. item mela. §. sed si plures. versi. Celsus. ff. ad legem
 Aquil. & in. l. huic scriptura. versic. si seruus. eod. titul. vbi
 est dispositum quod, vulnerans aliquem, si postea occida-
 tur ab alio vulneratus propter dubium primus tenetur de

vulnerē tantū. Secundus vero de morte in foro cæsaris, huius sententiæ est Bart. in tracta. de differenti. interius cano. & ciui. nu. 223. Coepol. in cautel. 5. num. 2. Ludou. Roma. singu. 256. & Francisc. Cremens. singu. 55. Campezi. in tracta. de statu. loquentibus de dote. quæst. 3. nu. 1. Hippolyt. in l. lege Cornelia. col. 9. nu. 87. vers. decimoquinto limit. ff. ad l. Cornel. de Sicar. & in l. nihil interest. nu. 18. cod. titu. & in praxi causa crimina. §. & quia. nu. 26. Ferd. Loazes in tracta. super noua Paganorum conuersio. col. 77. §. alia etiam ratione prædictis paganis. num. 31. Ferdin. Gomez Aria. in l. 8. Tauri. nu. 7. ¶ Tamen licet hoc inductū sit à iure diuili in dubio argum. casus nota. in l. 1. §. si dominus mortiferæ vulneratus. ff. ad Syllania. Contrarium est de iure canonico, nam in isto facto. in dubio præsumitur irregularis. text. cum gl. 5. & glo. 6. in c. significasti. de homicid. & in c. ad audientiam. eod. titu. & glo. fina. in cap. presbyterum. eod. titu. & in c. si quatuor. verb. quicumque. 23. quæst. fina. Felin. in dict. c. significasti. el. 2. col. 1. vers. nota ibi ad mortem. & in dict. c. presbyterum. col. 2. vers. tu dicas quantum ad irregularitatem. de homici. & istam partem approbat. Benedict. de Vadis in repertori. Felin. verb. irregularitas. quæst. 6. fol. 65. col. 3. subiiciens se de facto habuisse casum in clerico Bergomensis facit decisio domini de Rora in decis. causarum, causa 14. dubio 34.

20 **V**Bi tamen de se vulnus esset lætale, si tamen mors non esset sequuta, nec ex vulnere illo nec ex alio, nõ incurrit irregularitatem ille percussor, quia factum consideratur ad irregularitatem contrahendā, nec sufficit animus, vt prædictum est.

A D D I T I O.

CVM factum deficiat in quo lex promotionis consistit, non est aliquis irregularis iudicandus. text. in cap. fina. quæst.

15. quæst. 1. Hostiens. in summa rubri. de homicid. §. qua pena. vers. quid ergo. vt est truncatio vel occisio, vt expressum est in dict. Clem. vnica. de homicid. sed sic est in hoc casu, quod iste vulneratus non fuit occisus nec truncatus, vt dictum est in dicta Clementi. & per Panormi. in capit. tua nos. §. ad vltimum. numero. 7. de homicid. & ibi Anani. nume. 6. igitur non debet iudicari irregularis.

Cum irregularitas non extendatur nisi ad casus expressos per cap. is qui. de senten. excomm. lib. 6. vt probaui in capit. 1. nume. 16. istius tractatus, & ex illa percussione quã uis lætali vulneratus mortuus non fuerit, est absque dubio in nostra materia.

Quia verba naturaliter, propriæ, & non ciuilitate, seu 21 impropriæ sunt intelligenda. Casus famosus in l. si quis aliquid. C. de his qui ueni. xta. impetraue. cum multis concord. congestis ab Andræa Tiraquel. in rep. l. si vnquam. verb. susceperit liberos. nu. 15. C. de reuocand. donati.

Tum enā quia verba prædictæ Clem. vnica. ibi mutilet, 22 vel occidat, inducunt conditionem, ideo impleri debent formaliter & specificæ, & non per æquipollens. l. Iulianus ait si hæredi. & l. qui hæredi. & l. Meuius. ff. de cond. & de monst. & trado in meis Additionibus ad Didacū de Segura in rep. l. imperator. col. 15. nu. 28. ff. ad Trebellian. in illa quæstione in qua tenet Segur. post Barba. Conditionem fideicommissi cessare per natiuitatem filij amici, quam conclusionem ego ibi nõ approbo. ¶ Et ne de nihilo hæc fundamēta nobis deseruire uideantur. Infero ex mente nostri auctoris, q̄ irregularitas mentalis nõ est in mūdo. Ita tenet Irregulari- 23 Specul. de dispensa. §. iuxta. num. 5. Diuus Antoni. 3. part. titu. 28. capit. secundo. & Syluest. in summ. verb. homicidium. 3. quæst. 1. & quæst. 2. & Felin. in cap. sicut dignum. col. 4. num. 11. vers. fallit tertio. de homici. Panormi. in c. si aliquis. nume. 3. eodem titu. licet gloss. contrarium pro-

Irregularitas mentalis nulla.

ber in. c. periculosa. de poeniten. distin. 1. quam credo hoc idem sensisse, sed esse corruptam incuria excusorum, in libro doctorum antiquorum vti Archid. & aliorum ibi referunt eam, ipsam reprehendentes tamen in meo libro habet negatiuam, & sic non effici irregularem. ¶ Confirmatur nam irregularitas est inducta ex ecclesie constitutione, quæ actus tantum mentales ligare non vult. ¶ Ideoq; notabi. dixit Ioan. Andr. in. c. tua nos. de simoni. q̄ nunquam sola intentio, siue voluntas inducit mentalem simoniam in prohibitis constitutionibus ecclesie. Et refert & sequitur Baptista. Caccialup. de pensionibus. quæst. 19. nu. 3. & dicebat Panor. in. c. mandato. de simon. nu. 6. Papam dispensare posse super simonia, quia tantum prohibita iure positivo. ¶ Ex quibus subdeducitur ex rati habitatione homicidij, quod meo nomine est commissum, absq; meo mandato non me effici irregularem. Nam non est dare medium, q̄ aut fuit commissum nomine alieno & non meo, & ratum habere hoc casu minimè possum, ex regula text. in. c. cum quis. de sent. excom. lib. 6. regul. ratum. de regul. iur. lib. 6. glo. in Clem. 1. verb. rata. de pen. Aut fuit commissum nomine meo eo casu quo ego non fui causa præordinata & proxima homicidij: & per prædicta videtur quod ex sola rati habitatione non sim irregularis. ¶ Licet iuris regula sit rati habitationem retro trahi & mandato comparari. de regul. iur. lib. 6. de qua singula. per Felin. in. c. sicut tuis. col. 3. de simon. vbi ponit ad hanc regulam nouem limitationes. & in. c. mulieres. col. 2. nu. 4. de sent. excom. & in materia fictionum ponit Iaso. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. nume. 129. sed ex mandato efficeretur irregularis, ergo pariformiter ex rati habitatione, quod non est concedendum, cum in mandato fuerit causa causans & præordinata ad homicidium, secus in rati habitatione, quia iam erat perpetratum & perfectum homicidium quando ego ra-

tum

tum habui, nec obstat text. in dict. c. cum quis. de sent. excom. lib. 6. Nam tantum loquitur in sententia excommunicationis & non in irregularitate. ¶ Quæ poena licet posset ex iuris interpretatione in materia poenali extendi, non tamen habet locum in irregularitate, quia habemus regulam; quod tantum in casibus expressis in iure habet locum. vt probaui in. c. 1. supra, in nu. 16. ¶ Ergo cum à regula nõ sit discedendum, nisi in casu expresso. vt est text. in. c. quoniam nemini licet. & ibi gloss. de coniugio leproso. l. ab ea parte. ff. de probatio. l. suus quoque. §. puto. versic. propter quæ. ff. de hæredi. institu. nota. in. l. omnis diffinitio. ff. de regul. iur. latè probat Ioan. Neuiza. in Sylua nuptiali. lib. 6. num. 21. & Andreas Alciat. in tract. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 28. nume. 8. ¶ Tum etiam quia irregularitas in hac quæstione est poena, quæ non habet locum nisi in casibus à iure expressis, vt probaui in. c. 1. istius tractatus. & est communis conclusio secundum Rochum Curti. in tract. de iure patronatus. verb. honorificum. quæst. 60. num. 95. ergo allegans fallentiam (cum sit regula pro nobis in hac parte) eam probet. ¶ Probatur magis clarè, quia clericus qui amputauit caput mortui, animo interficiendi eum si fuisset viuus, non efficitur irregularis. secundum Archidia. in. c. fin. 15. quæst. 1. quem refert & sequitur Diuus Antoni. in summa. 3. part. tit. 28. capit. 2. §. quinto. versic. item. dicit Archid. & Felin. in. c. à nobis. in. 2. col. 2. nu. 3. de senten. excommuni. Hippolyt. in. l. qui sine accusatoribus. col. 6. num. 25. ff. de quæstio. & Nicola. Plovi. in tracta. de irregularit. regul. 27. num. 17. Et ista opinio Archid. communiter tenetur, teste Syluest. in sum. verb. homicidium. 3. quæst. 7. & sequitur Nicol. Boeri. decisio. 316. si quis volens. versic. quinimo clericus. nu. 11. tenet Corrad. de contractib. q. 80. nu. 3. Licet voluntas occidendi ibi fuerit non est irregularis, ratio est quia ad hoc q̄ homicidium committatur requi-

ritur quod homo animatus occidatur. c. sicut dignum. de homici. c. quod vero non formatum Moyfes. 32. q. 2. ¶ Vbi abortus foetus inanimati non imputatur ad homicidium, ut efficiatur irregularis. gl. in. c. si aliquis. de homici. text. & ibi Felin. in. c. sicut ex literarum. eod. tit. Caiet. in sum. verb. abortus. vbi dicit si foetus adhuc non erat animatus anima rationali: quia tunc occiditur homo: non qui est, sed qui generabatur, qui non est adhuc actualiter homo. Et est peccatum mortale: quia quantum in se est, ad hoc tendit ut tollat vitam hominis iam inchoatam. Non tamen incurritur irregularitas homicidij, quia non est adhuc actualiter homo qui occiditur. Hæc ille. ¶ Et quod non efficiatur irregularis, ratione homicidij, nisi homo actualiter occidatur, est glo. in verb. occidendi. in. c. sicut dignum. §. illi autem. de homici. & in. c. fin. 15. q. 1. Ideo probat Paul. Grilland. in tract. de hæret. in titul. de fortilegijs. §. decimotertio prosequendo. nume. 9. Quod clericus ministrans poculum amatoriū, non est irregularis, nisi effectualiter viuentem foetum, id est, hominem occiderit. Idem tenet Angel. in sum. in verb. homicidium. el. 2. ver. quid de eo qui dat poculum amatoriū. & Syluest. eo dem verb. etiam. 2. q. 19. Panor. in. c. si aliquis. de homicid. nu. 2. & Anani. nu. 5. ¶ Idem etiam confirmatur nam non fit quis irregularis propter solum homicidium, nisi culpa vel voluntas præcedat. ut patet in. d. Clem. vnica. de homici. vel alias sequatur scandalum. c. hi qui arborem. 50. dist. c. ex literis. in. 1. de homici. c. tua nos. de cleri. xgrotan. sed in nostro casu nihil horum interuenit, ex parte rati habentis, ergo non efficiatur irregularis ex rati habitatione, quauis male faciat approbando homicidium, & faciat contra præceptum dilectionis: diliges proximum tuum. ut probatur Matth. 5. & illud Ecclesiastici cap. 9. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius, & ibidem ca. 8. Non li de inimico tuo mortuo gaudere: sciens quoniam omnes morie-

Matth. 5.

Eccles. 9.

Eccles. 8.

moriemur, & in gaudium volumus venire, & iterum ibi. 38. in mortuum producat lachrymas, & quasi dira incipe plorare *Eccle. 38.* & c. Et secundum ista intelligo tex. in Clem. si quis suadente. de pœn. in quantum ligat illum qui facta ab alijs raturum habuerit, ut habeat locum si eius contemplatione fuerint facta ex causa præordinata, & sic occasio proxima delicti, non alias, prout in irregularitate dixi. ¶ Hoc tenet Guiliel. Duran. in suo Specul. titul. de dispensatio. §. iuxta propositionis ordinem. nu. 51. q. clericus habens raturum homicidium, eo ignorante tamen suo nomine commissum non sit irregularis. quem refert & sequitur Nicol. Plou. in tract. de irregularita. regul. 26. nu. 16. Felin. in. c. sicut dignum. col. 4. nu. 11. de homici. & Hippol. Marfil. in singul. 184. & Albert. Trocius in tract. de perfect. clerico. lib. 2. ca. 22. si qui tamen tenent contrarium intelligo quando talis raturum habens fuisset occasio seu causa proxima illius homicidij commissi. ut est glo. singul. in. c. exhibita. de homici. quam ita dicit Ioan. ab Anani. in. c. præterea. col. 4. nu. 5. de cleri. perc. & in. c. petitio. col. 2. de homici. Bene confirmatur ex dicto Ioan. Andree in. c. Petrus. quem ibi sequitur Ioan. ab Anani. col. 2. nu. 4. de homici. quem vide, quod dictum modificabis, ut per Angel. de Clauas. in sum. verb. homicidium. 2. ver. quid de clerico. sed si non fui causa præordinata ad homicidium commissum nomine meo saltem proxima, ex rati habitatione sola crederem me nec alium raturum habentem homicidium effici irregularem. per supradicta.

ET ex his inferitur ad questionem, pone quod ego habebam in domo ursum, vel leonem, ille occidit aliquem, ego num incurro irregularitatem? Innoc. dicit quod non, in cap. ad audientiam. de homicid. Quia illa causa est remota, quæ non debet attendi, ut prædictum est: tamen dicit contrarium, si est aliquid quod ei imputeretur, & hoc vltimum videtur esse verius, si non tenebam illa animalia ligata, ut dicit

vt dicit gloss. in l. secunda. ff. si quadrupes paupe. fecisse di
ca. ita tenet Francisc. in dict. cap. ad audientiam.

A D D I T I O.

IDEM tenet Ioan. ab Anania in. c. dilectus. col. 2. nu.
5. de homicid. & in dict. c. ad audientiam. eod. titul. col. 5.
nume. 18. vbi dicit hoc communiter teneri, cum declara
tione subiecta ab authore supra, scilicet, si animalia erant
bene ligata, secus si soluta, quia tunc ei imputaretur. facit. l.
item mela. §. 1. ver. item & cum eo. ff. ad. l. Aquil. & opti

*Lex par
tita.*

ma lex Hispaniæ. parti. 7. titul. 15. in. l. 21. incip. *Cateniendo.*
& istam tenet etiam Guilielm. Duran. in Speculo titul. de
dispensa. §. iuxta propositionis. versic. quid si aliquis tenet
vrsu. num. 46. & Syluest. in sum. verb. homicidium. el. 1.
quæst. 24. & adde Gabriel Biel in. 4. senten. distin. 15. quæ

Exod. 21.

sione 15. artic. 3. dubi. 3. Et illud Exod. 21. Si bos cor nupte
ta ab heri & nudius tertius, & contestati sunt Dominum
eius, nec reclusit eum, occideritque virum aut mulierem,
& bos lapidibus obruetur, & Dominum illius occident,
& sic tenetur de homicidio, nulla alia causa, nisi quia fuit
in culpa przordinata ad homicidium sequutum.

32 **E**X his infertur, quod accusator crimi
nalis causæ, sequuta morte, vel membri mutilatione
erit irregularis, quia dat causam homicidio. Item iudex,
item aduocatus, item testis. ita not. Innocent. in dict. c. ad
audientiam. quia omnes isti præstabunt causam morti.

A D D I T I O.

A D H O C adde optimam glo. in. c. aliquantos. 51. di
stin. & Nicol. Plou. de irregulari. regul. 7. nu. 5. & per Ioã.
de Anani. in cap. ad audientiam. nu. 16. & nume. 17. de ho
micid. & Archiepiscop. Floren. 3. part. titul. 28. capit. 2. §. 1.
vbi dicit, quod Aduocatus ex parte rei efficitur irregu
laris: quia agendo pro reo, agit contra actorem, vt actor
oblige-

obligetur ad poenam talionis, vnde si sequitur effectus, est
irregularis, quantumcunque iuste aduocet, indispensabi
l. sive fit, nisi dispensetur à Papa.

Sed de aduocato quæro, an indistinctè
exercens aduocationis officium in causa criminali in
currat irregularitatem? Et in hoc est distinguendum, quia
aut est aduocatus accusatoris: & tunc subdistingue, quia
aut est clericus in sacris constitutus: & tunc incurrit irregu
laritatem, quia immiscet officio ei interdicto. vt in. c. 1. de
postu. vbi ei prohibetur, ergo quod inde sequitur etiam si
ne culpa sua imputatur ei, pro hoc est optimus tex. in arg.
in. c. tua. in prin. de homic. ¶ Aut est in minoribus consti
tutus, aut merè laicus, & tunc defensio illa est ei permessa.
vt traditur in. d. c. 1. & sic sequuta morte non incurreret ir
regularitatem. ita notat Abb. in. c. sententiam sanguinis. ne
cleri. vel monach. ¶ Et si dicas contrarium quia ex hoc se
quitur mors accusatoris, qui debet puniri poena talionis, di
cendum quod ad hoc non debet haberi respectus, absit
enim vt ea quæ propter bonum facimus nobis putentur.

A D D I T I O.

V T per Gabrielem Biel. in. 4. sententiarum distin. 15.
quæst. 15. articul. 3. dubio secundo.

ET hoc limita si iste in nulla culpa fuit
in morte, forte quia defendit licitæ causam, adeo quod
non est ei quid imputetur, alias autem si propter imperi
tiam, vel incuriam omisit licitâ defensionem irregularita
tem incurrit, vt notat Abb. in. c. 1. nu. 5. de postu. Et ideo
utile consilium est, quod quisque clericus à talibus abste
neat, vel volens fieri. ¶ Sed iuxta hoc quæro, pone quod aliquis 33
cooperatus fuit in homicidio ipsis occisoribus, an iste in
currat irregularitatem? Ad hoc dicendum, quod si iste ve
nerit,

nerit vt occisoribus opem ferret si ab alijs impedirentur, irregularitatem incurrit, vt in. c. sicut dignum. §. illi etiam. de homicidijs.

A D D I T I O.

ADDE Angel. à Clauasio in summa verb. homicidium. in. 1. num. 16. versi. defensione committitur. & Syluest. verb. homicidium. versi. vndecimo quæritur. omnino vide in hac materia Angel. Areti. in tracta. de maleficijs. in parte. Dicitur Andræas.

Idem si cum posset à morte liberare illum inuasum, hoc non faceret, vt in dict. §. illi etiam.

A D D I T I O.

Interficiens alium ad defensionem proximi non peccat, licet efficiatur irregularis glo in prin. 23. q. 8. & Panor. in. c. presentium. col. 2. de cleric. percussor. Iaso. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. col. 6. nu. 29. & ibi optimè Deci. nu. 32. & in. c. 1. nu. 8. de offic. delega. & in. l. culpa caret. nu. 10. ff. de reg. iur. est tex. in. c. dilecto. §. fina. de sent. excom. libr. 6. & Floren. 3. parte titu. 4. c. 3. §. 1. & Syluest. verb. bellum. 2. q. 6. & Ias. consil. 36. nu. 2. libr. 3. ¶ Vtrum quilibet teneatur alium ab iniusta morte liberare si potest. Adde Tho. 2. 2. quæst. 40. artic. 1. & Syluest. verb. homicidium. in. 1. q. 6. & adde quæ optimè dicit Angel. in sum. verb. homicidium. 1. nu. 18. versi. vtrum cum quis, & quod teneatur quis proximum vel vicinum defendere si potest, facit illud Davidis in Psal. 81. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberatè, & illud Salomo. Prouerb. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare necces. bonus text. in. c. non inferenda. & in. c. qui potest. 23. q. 3. & in. c. prouidendum. 83. dist. & not. Panor. in. c. 1. col. fin. de resti. spol. quæ conclusio videtur habere locum tam in foro conscientie, quàm in foro contentioso cano-

canonico, & etiam ciuili, vt probat Deci. in locis de quibus supra. quem vide, facit text. in argu. à fortiori. in. l. de uorum. C. de metatis. libr. 12. adde Boer. Decisio. 83. nu. 6. omnino Felin. in. c. quã te. col. 2. nu. 4. de senten. excom. Adrian. in. 4. senten. de fraterna correptione. fol. 169. §. secunda propositio. & Ioan. de Media. libr. de restitutione. fol. 81. col. 4. melius habetur in vol. quodlibetorũ Adria. Papæ fol. 307. quæst. 3. quodlibetica.

Item præstātes auxilium in sarcinis custodiendis, vt in dicto capit. sicut dignum. §. hi quoque. de homicid. Illi etiam qui fuerunt armati supposito quod illi non occiderint, sequuto homicidio, sunt irregulares, vt dict. capit. sicut dictum. §. fina. ¶ Sed hoc limita si bellum est iniustum, si tamen est iustum, puta, pro defensione fidei, vel patriæ inter expectantes, vel etiam percutientes. Dum modo ipsi non interfecerint, non incurrunt irregularitatem si sint clerici, vt probat text. in capit. petio. de homicidijs. ¶ Idem si interfint, vt defendant alios priuatos quoscunque qui inuaduntur: dum modo illi in maxima necessitate essent positi. Si tamen tanta necessitas non esset clericus peccaret, extrahendo arma, vt alium defenderet sequuto homicidio, dum modo ipse non occidisset non incurrit irregularitatem, pro quo text. & ibi tenet Abb. nume. 2. in cap. presentium. de cleric. percussor. ¶ Quæro pone, quòd aliquis non occidit, sed accelerat mortem, vt si quis fuit sagitta percussus, & alius præueniens mortem extrahit sagittam, propter quod ille citius moritur, an ille erit irregularis? Specula. in titul. de dispensationi. §. iuxta propositionis ordinem. versi. si autem aliquis. numer. 12. vbi concludit prædictum extrahentem esse irregularem. Idem sequitur Abbas in cap. sententiam. ne cleric. vel monach.

IDEM

A D D I T I O.

2. Regum capit. 1. IDEM tenet Nicol. Plou. in tracta. de irregularitate. num. 6. regul. 9. text. optimus. 2. Regum. c. primo.

Idem dicendum de transmutante in le-
cto ipsum infirmum ad aliud, ut citius moriatur, ille enim
cum praeueniat mortem irregularis est, praedicta procedunt,
quando constat, quod de vulnere quis percussus est.

A D D I T I O.

AD idem Adde Guilielm. Duran. in Specul. titu. de dispensationibus. §. iuxta. versi. similiter. nu. 13. & Nicol. Plou. in tractat. de irregularitate. num. 20. regul. 16. & Syluestrum in summa verb. homicidium. 2. versi. Decimoquinto quid de custodibus. vbi vide.

35 Sed pone, quod post longum tempus percussus obiit, ita quod potest de hoc probabiliter dubitari? dicendum, quod si nunquam conualuit, praesumitur ex primo vulnere decessisse. Si vero conualuit; & post modum reciduaui: & tunc si post octo menses, non praesumitur ex vulnere decessisse. ut in. c. 2. de cleric. percusso. Secus tamen si ante praedictum tempus: hoc tamen relinquendum est arbitrio iudicis, hoc determinat Abb. in dict. c. 2. in. 1. notabi. nu. 1. & in num. 3. Et hoc tutius credo. ¶ Quam id quod notat Salyce. in. l. vnica. C. de emendat. seruo. vbi tenuit indistincte, quod si percussus obiit post octo menses, non praesumitur in dubio ex priore vulnere decessisse, siue conualuerit, siue non per dict. cap. 2. de cleric. percuss. Et hoc verius videtur de iure.

A D D I T I O.

ADDE Ioan. de Anani. in. c. presbyterum. col. 2. nu. 5. & col. 3. nu. 13. de homic. vbi optimè per Felin. col. 1. cum sequen. idem etiam tradit late ipse Ioan. de Anani. in. c. preterea.

terea. nu. 2. de clerici. percussor. & Ioan. Petrus de Ferrari. in sua practica in forma inquisitionis. verb. ex quibus percussionibus. fol. 248. col. 4. latius per Hippol. in. l. si in rixa. col. pen. nu. 54. ff. ad. l. Cornel. de Sica. & in consil. 7. versi. modo istis praesuppositis. nu. 26. & in practica causa crimin. §. & quia. versic. modo ulterius quaero de notabili & quotidiana quaestione. nume. 16.

Sed contrarium est, si Titius percussit 36
inanimatum, ut quia dedit alicui herbam ne conciperet, vel in sculo ne generaret, ille non est irregularis. c. si aliquis. vbi Abbas. nu. 3. de homic. Idem si fuit causa ut mulier faceret abortum: dum modo partus, non esset viuificatus, ut in cap. sicut. de homicid.

A D D I T I O.

ADDE Angel. & Syluest. in suis summis verb. abortum. & per eund. Syluest. verb. homicidium. 1. in princip. optimè per Angel. Areti. & ibi August. in additionibus in tract. de malef. verb. & ex interuallo. nu. 10. fol. 194. col. 1. Hippol. in. l. si mulierem. col. 2. nu. 4. ff. ad. l. Cornel. de Sica. Bonus casus in. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de poen. & in. c. Moyses. 32. quaest. 2. c. consulisti. & ibi gl. in c. consulisti. 2. quaest. 4. & de iure regni est. l. 6. tiru. 8. par. 7. & de iure diuino poena istorum, qui sunt causa abortionis habetur Exod. 21. vbi habes abortum causans, vel sterilitatis venena tribuens qua poena sit puniendus de omni iure, ut supra deductum est. Et omnino supradictis est addendus Ludou. à Sardis in tracta. de naturalibus liber. ac successio. eorum. in. 1. parte. §. postquam concubina. nu. 2. in. 5. volu. tractatum. charta 113. col. 4. cum seq. & Nicol. Plou. de irregularit. regul. 36. num. 21. Philip. Deci. consi. 536. incip. requisitus à magnifico. & Ioan. ab Anani. in. c. si cut. col. 2. nu. 7. de homic. ¶ Sciendum est, quod formatur
H masculu-

masculus, spatio quadraginta dierum vel circa, & foemina spatio octoginta, & si dubitetur vtrū præmissis secutus sit abortus, vel ex alia causa vel vtrū esset foetus formatus, vel non, si dubitatio est temeraria deponatur, si probabilis à promotione & ministerio cessandū est ne quis se periculo cōmittat. secūdū Sylue. in. d. verb. homicidiū. 1. in prin.

37 **S**I vero quis commisit homicidium casu, aut dabat operam rei licitæ, aut illicitæ. Si licitæ, aut adhibuit diligentiam modo prædicto, & tunc non incurrit irregularitatem. vt in. c. significasti. 1. & c. dilectus. & c. Ioannes. de homicid. ¶ Vnum tamen est quod si scandalum est, hoc casu deberet abstinere à celebratione, quia nihil agendum est cum scandalo, vt in. c. ex literis. 1. de homici. vbi est text. notabil. de hoc. Idem dicit ille text. si infamia subesser. ¶ Vnum tamen est quod in prædictis duobus casibus est indicenda certa purgatio: quæ si faciat cessare scandalum, poterit iste celebrare, alias non. ita notat Ioan. Andr. quem sequitur Abb. in dict. c. ex literis. ¶ Aut non adhibuit diligentiam, quam debuit & tunc incurrit irregularitatem. cap. ex literis. & in. c. significasti. de homici. ¶ Si enim aliquid proiebat & erat locus quo vulgo iter fieri solebat debuit proclamare. Sed iuxta hoc dicit, quod aut ipse dicit tarde: aut quia iam aliquis erat percussus, vel fugere non poterat, vel dixit voce submissa, ita quod ille audire non posset, & tunc non sufficit dicere. Caue. Aut ipse proclamat ita vt ille audiat, & non tarde: & tunc sibi non imputatur. Nisi forte ille audire, vel intelligere non posset, vt surdus, infans, vel furiosus, debuit enim diligentior esse vt eum præmoneret, taliter vt intelligeret. ita tenet Dominic. in. c. si duo. 50. dist. alias si aliquis occidatur irregularis est. vt in. 8. item si putator. Instic. ad. l. Aquil. ¶ Quod limbo nisi aliquod signum patens esset appositum, quod denotaret opus

opus fieri, vt restis illa quæ ad tegulas cum fabricatur tectum solet apponi. Illa enim videtur transeuntes præmonere. ita tenet Ioan. Faber ibi. Si vero dabat operam rei illicitæ, tunc quicquid inde sequitur, debet sibi imputari, & si præter intentum suum. vt in. c. dilectus. & in. c. continebatur. de homic. etiam cōtra suam prohibitionē, quia debuit cogitare id euenire posse. vt. c. is qui. de homici. lib. 6.

A D D I T I O.

A D D E Angel. à Clauasio in sum. verb. homicidiū. 2. quæst. 1. cum multis sequentibus. & Sylue. eod. verb. in prin. text. & ibi Montalu. in. l. 6. titu. 15. parti. 7. & l. 9. titu. 17. libr. 4. fori Hispani. & l. 3. titu. 4. lib. 8. foro iuzgo. ca. hi qui arborem. & cap. sæpè contingit. 50. distinctio. & occidens sine dolo vtrum puniatur poena capitis ponit optimus consultus Barthol. à Cassan. in consuetudi. Burgund. rub. 1. fol. 13. col. 4. vers. Amplia si sit liber. & latè posui in meis Additionibus ad opera Seguræ in tract. de bonis lucra. const. matrimo. nu. 173. charta 233. col. 1.

Leges re-
877.

Dicitur autem operam dare rei illicitæ, qui immiscet se officio, quod ad eum non expectat. Imo est ei prohibitum, vt si clericus alicui medicinali impendat officium, vel chyrurgiam: homicidiū quod æger incurrit etiam sine culpa ei imputabitur, vt est text. in. c. tua. & ibi tenet Inno. de homi. ¶ In alio tamē medico cui non est prohibitum illud officium, tunc homicidium sequutum, ei non imputabitur: dummodo sit peritus in arte. Item non curet infirmo suo capite, sed secundum traditiones artis. Item adhibeat diligentiam quam debet, vt est tex. in. c. ad aures. de æta. & quali. Idē dicit de chyrurgico.

A D D I T I O.

A D D E Guilliel. in suo Specul. titu. de dispensatio. §. iuxta. num. 11. & Diuum Antoni. archiep. Florenti. 3. part.

H 2 titu. 28.

titu. 28. c. 2. §. 4. col. 2. Abb. in. c. tua nos. de homic. vbi amplissime per Ioan. ab Anani. col. 3. nu. 11. & per fratrem minoritatem in Specul. conscientiarum lib. 3. c. 15. §. 13. vbi diffuse quoniam medicus, chirurgicus vel Physicus efficiantur irregularis, si ex incuria vel eorum negligentia, vel etiam in casu quo sint clerici tales, licet adhibeant procurando infirmo omnimodam diligentiam, in casu quo infirmus mortuus sit. & per Angel. & Syluest. in suis summis verb. homicidium. el. 2. Primus. nu. 18. versi. quid de medico. Secundus vero. in quaest. 12. & quaest. 13. & Nicol. Plou. de irregularitate. in regul. 8. & 9.

39 **I**tem de seruiantibus infirmis debet cauere, vt non indulgeant eorum appetitui, sed sequantur mandatum medici. ita not. Abb. & Doct. in. c. tua. de homici. aliis si sequatur mors sunt irregulares.

A D D I T I O.

ADDE Angel. Clauasium verb. homicidium. in. 2. versic. quid de custodientibus. & Syluest. eodem verb. quaestione 15. vbi vide.

40 **I**dem dico si officium non fuisset sibi interdicitum, non tamen expectaret ad eum, sed ad alium, vt si sacrista existente in ecclesia, alius pulsaret campanam: tunc homicidium casu contingens, sine culpa sua, sibi imputabitur, vt notat Abb. in. c. Ioannes. de homicid. quia immiscuit se officio ad se non pertinenti.

A D D I T I O.

IDEM notat Syluest. verb. homicidium. in. 2. versic. Decimo quid de sacerdote.

41 **I**dem dico si quis agat rem vtilem, non tamen necessariam, ille enim dicitur dare operam rei illicitae,

illicitae, adeo quod homicidium qualitercunque sequutum ei imputabitur, ita determinatur in. c. ex literis. 2. de homic. ¶ Item si faciat rem sibi prohibitam, vt si clericus in ludo se cum laico immisceat, vt est gloss. & tenet Abb. in. c. continebatur. de homicid. ¶ Aduerte tamen circa id 42 quod dictum est supra, quod dans operam rei licitae, si non adhibuit diligentiam quam debuit, incurrit irregularitatem. Debet enim hoc intelligi, quando ille homicida fuit in lata culpa, vel leui. Secus autem si fuit in leuissima, illa enim non sufficit ad irregularitatem contrahendam, vt est singula. text. in. c. quaesitum. & ibi tenet Abb. de poeniten. & remissioni.

A D D I T I O.

NOTA bene istam theoricam, quod propter leuissimam culpam homicidij non efficitur quis irregularis, quae intellige, vt per Syluest. verb. homicidium. 2. in princ. reg. 4. & in quaest. 23. etiam si praecessit culpa leuissima aliquid agendo dum modo licitum, quia ex ea non esset quis irregularis, & est de mente Angel. verb. irregularitas. versi. sed quid si fuit in leuissima. quod est notandum quia contrarium voluit glo. in. c. significasti. de homic. Et adde Caetera. in sum. verb. homicidium. & in. 2. 2. quaest. 64. artic. 7. ad secundum. ¶ Aduertendum tamen est quae dicatur, culpa lata, leuis, & leuissima. Lata enim culpa, est deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam communiter habent homines, leuis autem culpa, est deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam communiter habent homines diligentes illius professionis, leuissima vero culpa, est deuiatio incircumspecta a diligentia, quam communiter habent homines diligentissimi, vt in. l. quod nerua. & ibi Bart. ff. de positi. & Gabriel Biel in. 4. sententiarum distin. 15. quaest. 10. art. 3. dub. 9. & declarat Syluest. vbi videantur trunculi. verb. culpa. quaest. 1. remissionem per Alphonsum Montal. in. l. tertia.

*Lex opti-
ma parti-
ta.*

in gloss. fina. titu. 15. libr. 3. fori Hispani. & bonus text. de i
re partitaruta. Parita 7. titu. 33. in. l. 11. incip. Dolus en la
tin. Et passim hæc materia adnotatur, ideo quo ad nostrū
propositum, in ea hæc annotasse nobis sufficiat.

Sed ego limito dupliciter, Primo vt
procedat quando stamus in meris finibus negligenti-
æ, si actu vel habitu perpetratur tale homicidium, ita te-
net Innocen. quem sequitur Ioan. Andræ. in dict. c. quæsi-
tum. ¶ Secundo limitarem, nisi ille negligens daret operā
rei illicitæ. nam tunc culpa leuissima indistinctè impu-
taretur ei ad irregularitatem, pro quo facit text. notabi. in. c.
sæpè. & ibi Henric. 70. distinct. & dicit operæ necessario
& c. ¶ Quod etiā confirmatur. Nam danti operam rei
illicitæ imputatur quicquid inde sequitur, etiam præter
43 suum intentum, vt prædictum est. ¶ Et ex prædictis infer-
tur ad quæstionem, clericus illicitæ exercebat rixam cum
alio, amicis vel consanguineis interuenientibus alius fuit
occisus, nunquid iste sit irregularis? Et in hoc dicendum
est, quod sic, ad hoc facit text. in. c. Petrus. de homic. Nam
excusatur ibi clericus ille cuius consanguinei suum inimicum
occiderunt: quia ille non dedit causam, nec occasio-
nem illi inimicitæ. A contrario ergo sensu, secus esset di-
cendum, nisi ille dedisset causam vel occasionem, & etiā
ex eo, casu quo clericus non dedit causam rixæ, vel inimi-
citæ, ad hoc vt homicidium factum per consanguineos,
& amicos sibi nō imputetur, oportet qd si ille sciebat illud
homicidium tractari contra suum aduersarium illud pro-
hibeat, vt in dict. c. Petrus. Et prædicta distinctio procedit
vbi amici vel cōsanguinei clerici interfecissent inimicum
illius. Secus si superuenissent inimici illius cum quo cleri-
cus discetabat, quia tunc homicidium per alium commis-
sum non imputaretur clerico. ita notat Abb. in dict. c. Pe-
trus,

trus. & Doctor. in. c. significasti. 2. de homici. Sed salua de
bita correctione mihi videtur contrarium, nam cum ille
dederit causam huic rixæ, censetur dedisse causam cuiun-
que homicidio, quod fuerit inde sequutum, siue commis-
sum, cū ergo dedit causam imputandū est sibi irregulari-
tatem, ad quod ego allego optimum tex. in. l. quoniā mul-
ta facinora. C. ad legem Iuli. de vi publi. vel priua.

ADDITIO.

Priorem opinionē quod nō sit irregularis si inimici il-
lius cū quo clericus rixam faciebat, superuenissent & occi-
dissent, quāuis rixa fuisset illicita, quia nō intuitu clerici eū
occiderūt, sed propter inimicitā quā habebāt cōtra eū, se-
quitur Ang. in sum. verb. homicidiū. 2. q. 2. Tñ cū opinio-
ne nostri Authoris assentire videtur Syluest. eodem verb.
versu. primo vero queritur. & est satis probabilis & sequen-
da meo iudicio, vt ex dictis in hoc capite colligitur.

Vlterius quæro. Pone quod clericus 44
patitur furtum, rapinam, vel iniuriam, accusat ma-
lefactorem illum corā iudice seculari, ille iustitia exigen-
te mandato iudicis occiditur, vel mutilatur, an iste erit ir-
regularis? dicendum quod non dummodo iste proteste-
tur, quod in sua accusatione, vel querela non intendit ad
vindictā sanguinis. text. est in. c. 2. de homic. lib. 6. ¶ Illam
tamen protestationem, sicut exprimitore: ita debet gerere
corde, alias sequuto homicidio irregularis esset, ita notat
Ioan. And. in nouella, quem sequitur Domi. quod procedit
etiam si det inter signia latronis. vt in. c. tua. §. fin. de ho-
mic. qui est text. notandus: responsio est quia ex ipsis non
comminatur fur ad hoc vt debeat condemnari.

ADDITIO.

Intellige vt per Angel. & Syluest. verb. homicidium. 2.
primus quæst. 6. alter vero quæstione. 3.

QUID tñ si ille cuius bona sunt derobata clamat, latrones, latrones, capite, vel aliud huiusmodi, an sequuto postea homicidio in persona latronis, illud debeat sibi imputari vt irregularis efficiatur? dicendū est quòd sic, nā ex negligentia committitur homicidium. vt in. c. quæsitum. de pœniten. & remissio. Quod intellige si iste credebatur, quomodo inde sequi posset homicidium, ita not. Hostien. & Francisc. in dict. c. significasti. 2. & ibi Abb. nisi timeret iste, quòd latrones eum occidere volebant ita not. Spec. titul. de legat. §. dispensatio.

A D D I T I O.

A D idem adde Angel. Clauasi. in summa in verb. homicidium. 2. quæst. 4. & Syluestrum eodem verb. versi. de cimo septimo quid de eo.

45 **S**ed pone, quatuor erant in domo, alius sproiecit lapidem nescitur quis, an omnes reputabuntur irregulares, vel quis eorum? Bartholomæus Brixii. in quæstionibus suis tenuit tutius esse omnes abstinere per dict. c. significasti. 2. Sed Hostien. & Ioan. Andræ. tenent, quòd nemo est repellendus, ex quo nescitur, nec constat, quòd aliquis deliquerat, licet dubitetur an occiderit, ita tenent ipsi in dict. cap. significasti. quem sequitur ibi Antoni. Quod procedit etiam quo ad pœnam criminalem infligendam. ita tenet Floria. in. l. item mela. §. sed si plures. ff. ad legem Aquil. Quo ad pœnam tamen pecuniariam, quæ pro delicto imponitur si necessarium erat vnum ex his deliquisse. ¶ Vt si statuto ponitur certa pœna deferendi gladius, & quatuor sedentibus in vaco ad pedes eorum reperitur gladius, tunc enim quilibet eorum in solidum conuenitur, sed vno soluenti ceteri liberantur secundum eum in dict. lege. ¶ Sed iuxta quæstionem principalem de lapide proiecto de domo, mihi videtur quòd de iure nostri

nostri regni, si non constaret quis occidit, dominus domus quantum ad pœnam tenetur de homicidio, & est quædam. l. 3. fori. libr. 4. titul. 17. *De los homexillos*, quæ incipit, *Todo home*. quæ disponit, quòd si in domo alicuius reperitur homo mortuus, & nescitur quis occiderit, quòd dominus domus tenebitur de homicidio. Ita dicimus si de domo alicuius fuit aliquis occisus, & nescitur à quo, nā effectus productus ex aliqua causa ei attribuitur, vt est optimus text in. l. ita vulneratus. ff. ad. l. Aquil. & in. l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. & hoc est menti valde tenendū.

A D D I T I O.

A D declarationem prædictæ legis fori est addenda. lex 102. incipien. *En el titulo de los homexillos*. in libr. Styli. *Lex styli*. ¶ Et ad id quod noster Author supra annotauit, quòd ratione incertitudinis omnes liberentur à pœna criminali. argum. text. in. l. absentem. ff. de pœn. ibi dum inquit, Sanctius enim esse impunitum relinqui facinus nocentis, quā innocentem damnare, & de hoc habes gloss. ordina. & singulari. apud omnes in litem mela. §. sed si plures. verb. percusserint. ff. ad legem Aquil. Philip. Deci. vbi in eius confirmationem plura refert, in. l. fauorabiliores. num. 6. de regu. iur. ff. & Hippoly. de Marsil. in repeti. rubri. C. de probat. num. 418. charta 20. col. 3. versic. redeundo, per eundem in consi. 24. nu. 8. & in consi. 43. num. 43. libr. 1. & in consil. 110. col. 4. nu. 21. libr. 1. & in singula. 217. incipi. ter vel quater. Et vbique suo more plura allegat & optimè. & est bona. l. 57. in lib. Styli incipien. *Otrofies a saber*. vbi intelligitur istam theoricam in casu prædicto, quòd liberantur ratione dubij omnes à pœna ordinaria delicti, non tamen à pœna extraordinaria: & sic videtur dicendum q̄ nullus in quæstione pposita debeat irregularis iudicari, ad idem est glo. in. c. quiescamus. 42. dist. in glo. fin. & glo. in. c. nolite. 11. q. 3. in verb. triticū. de qua tñ quæstione optimè videtur.

deatis per Hosti. in sum. de homic. §. qua poena. vers. quid ergo si quis in rixa. Barth. Brixien. in. q. 1 §. incip. quinque; homines. in quaestionibus venerealibus. Guiliel. in Specul. titu. de dispensa. §. iuxta. nu. 52. & per Ioan. Anani. in. c. significasti. 2. nu. 23. de homic. vbi Panor. col. 2. nu. 4. & Angel. à Clauasi. verb. irregularitas. q. 11. Paul. Grilland. in tracta. de relaxatione in carceratorum rubri. de absoluteione innocentis. q. 6. ¶ Vbi omnes praedicti concludunt, quod in dubio percussor censetur irregularis potiusquam innocens, quo ad hoc ut se abtineat à diuinis, licet clarè perpendi non possit, an ictu clerici vel alterius vulneratus perierit? per tex. in. c. significasti. de homic. & ibi Docto. Ratio est, quia hoc fit fauore animæ & nullum corporis detrimentum infertur abstinendo, sed se immiscendo posset esse periculum, vti tibi dicitur, ad idem est casus in. c. si quatuor. 23. q. 8. vbi etiã inquit glo. quod de iure canonico sufficit quod sumperit arma licet alius occiderit, quo ad legem promotionis. ¶ Idè ex praedictis collige si plures simul iactarent lapides in bello, seu rixa iniusta, & ab vno quis fuisset occisus, & nescitur à quo, ut puta ex causa laudi non adhibita diligentia, non tñ est dubium eo casu quo fuerunt cooperatores animo delinquendi contra sanguinem proximi, cum fuerunt causa homicidij proxima. Et idem dicerem in quaestione nostra, eo casu quo accessissent omnes, scilicet quatuor vel quinque ad domum alterius animo deprauato contra proximum, & alter eorum eum ex ictu lapidis interficeret, nam omnes fuerunt cooperatores, auxilio consilio & cooperatione prout multoties contingit, ut est casus in dict. c. significasti. de homic. ad idè tex. cum sua gl. in. c. de cetero. eod. tit. facit etiã casus in. c. fin. de hom. lib. 6. & sic isto casu saltem cooperatiõe, consilio vel auxilio fuit commissum homicidium, ideo omnes homicidas iudicari, quo ad legem promotionis. ¶ De quaestione tñ supradicta & in casu praemissorum docto. videtur dubium tandum

tandum eo casu quo contingit homicidium, ex ictu lapidis ab vno de tribus, non ex dolo, nec ex cooperatione praordinata ad illum, tum istius proijcientis quam aliorum, sed ex negligentia proijcientis, in foro canonico constat de homicidio. Constaturque ab vno tantum fuisse commissum, quia ex vnicovulnere decessit, & est probatum contra illos quatuor tempore quo commissum fuit homicidium fuisse in illa domo, & ab illis processisse ictum lapidis, ex quo mortuus est homo, nescit tñ à quo, in quo casu mihi videtur dicendum, quod aut tractatur in foro exteriori quo ad punctionem, & ratione dubij est dicendum cum praedictis in capite huius quaestionis, quod cum constet de delicto, & nesciatur à quo sit commissum, quod omnes liberabuntur à poena ordinaria, aut non quo ad poenam corporalem seu ordinariam agitur, sed ad hoc ut non celebretur tanquam irregulares: & omnes in dubio iudex repellat, quia quauis certum sit in rerum natura, quod vnus solus commisit homicidium, non tñ ei constat à quo: quia si ratione dubij admitteret omnes salua conscientia id fieri non posset, quia tunc absque dubio admitteret verum homicidam vna cum alijs suis socijs, ideo in dubio ratione praedicta in vers. de quaestione tñ supradicta &c. omnes repellat, quia in his quae dubia sunt, quod tutius & sanctius est sequi debemus, ut not. gloss. in. c. vnica. de scrut. & in Clem. exini. §. item quia. & ibi Card. de verb. signi. & Thom. Ferrar. in cautelis suis vltra Coepol. cautel. 16. nu. 4. ¶ Aut agitur quo ad confessionarium vbi credit asserenti suum factum, & homicidam repellat, iuris fuerit, alioquin admittat: quos irregulares putatiuos iudicamus. ¶ Circa quam irregularitatem putatiua quilibet sacerdos, ex menti non vbi Pauli Tertij in sua Bulla declarata dispensauit. Nam in hac irregularitate dubia, id est, putatiua explicabuntur verba illa, dum ipse Pontifex supremus inquit: *Item que el sacerdote les pueda absolver de qualquier irregularidad mental &c.* Nam quatenus dicit (mental) de necessario debet exponi de putatiua, quia de iure non potest

potest declarari de ea irregularitate, quæ solum in animo committitur, cum talis irregularitas non sit in iure, ut à nobis iam in superioribus expositum est. ¶ Idemque dicendum est in pluribus percussoribus ex quo vulneratus probatur ex vnico vulnere decessisse mortali, & non ex percussoribus alijs, nam cum ab ipsis ignoretur, quia erant in rixa: absolui poterunt, ut supra dictum est, à tali irregularitate putatiua: quia verè constat ab vno tantum occisum hominem, à quo tamen ignoratur omnino, quod est singulare & mentitenendum, saluo semper saniori iudicio.

- 47 **V**Lterius pone, quod plures percusserunt aliquem, vniuscuiusque vulnus non sufficit ad mortem, sed omnia vulnera simul inflicta sufficiunt, an omnes erunt homicidæ? Innoc. in. d. c. significasti. tenet quod quilibet tenetur de occiso. facit. 23. q. 8. c. fin. idem tenet Bart. in l. fina. ff. ad. l. Cornel. de ficarijs. & Abb. in. d. c. significasti.
- 48 ¶ Sed quæro, an clericus præsentiam suam adhibens cum aliquis occiditur, vel mutilatur sit irregularis, vel peccet? dicendum quod ille grauiter peccat, quia contra iuris prohibitionem est illud facere quod attentat. ut in. c. sententiã. ne cleric. vel monach. ¶ Ille tamen qui temporalem iurisdictionem habet in loco, si assilat cum ex præcepto iustitiæ suspenditur, vel aliam mortem huiusmodi patitur quis, irregularitatem incurrit, pro quo est text. in. c. ex literis. de excessib. prælat. & ibi tenet Abb. Ratio est, quia adhibendo præsentiam, videtur auctoritatem præstare. ¶ Facit ad hoc id quod notat Abb. in. c. tanta. de excessib. præla. in. fin. vbi tenet quod si episcopus tempore interdicti audiatur diuina, videtur auctoritatem præstare: ita tanquam authorizans incurrit irregularitatem. Ex quibus potest haberi optima limitatio ad ea quæ not. Abb. in. c. dilectus. de arbit. in illa quæstione, an præsentiam suam adhibens in actu videatur auctoritatem præstare.

ADDE

A D D I T I O.

ADDE Bald. in. c. imperialis. nu. 4. de prohibi. feud. alienatio. per Lothari. cum multis concordant. adductis à Ferdi. Gomez. in. l. 52. Tauri. nu. 21. faciunt dicta à Feli. in. c. nonne benedicimus. de præsumpt. & Barthol. Cassan. in. c. cõsuera. Burgund. rub. 3. §. 8. fol. 123. col. 2. nu. 8. quæ optime faciunt ad declarationem legis. 55. in. decisione. Tauri.

Consequenter quæro, aliquis scriberet 49
 bat cuidam militi ut aliquem interficeret, dedit ille literas suo capellano ut legeret, illis perlectis sequutum est homicidium, an iste clericus incurrit irregularitatem? dicendum est, quod sic, quia dedit ministerium morti istius, vnde de supposito quod nesciret, quod in charta contineretur. Cum accessit ad locum illum debuit supersedere, & dicere militi hoc non spectat ad officium meum. ita Ioan. Andr. & Hostien. in. c. sententiã. ne cleric. vel monach. ¶ Quæro si 50
 clericus ministrat alicui arma in bello, ipsis in eo pugnantibus, an incurrit irregularitatem? In hoc est distinguendum, quod aut quærimus de bello iusto, an de iniusto. Si de iniusto, non est dubium quin incurrat irregularitatem, quia præbet mysterium morti: si vero bellum est iustum, hic etiam erit dicendum, quod præstatio armorum, est immedia tum mysterium ad mortem. Ita determinat Innoc. in. d. c. sententiã. quod procedit etiam si ministrans arma hoc non intendebat. Ratio est, quia debuit cogitare hoc euenire posse. ut notat Abb. in. dict. c. sententiã. Si tamen in bello iusto clericus non daret ita operam propinquam morti, non est irregularis, ut si clericus præpositus bello, facit emi ballistas cum quibus pugnet. Non tamen impendat eas pugnantibus, ut dictum est. argum. text. in. cap. de occidendis. 23. quæst. 5. ita not. Specula. in. titul. de dispensat. §. iura. verificat id si clericus. nu. 78.

ADDE

A D D I T I O.

¶ Adde Diuum Antoni. 3. titu. 28. c. 2. §. 6. & in. 4. part. titu. 3. cap. 2. §. quinto. Thom. & Caietan. 2. 2. quæst. 40. art. 2. Panor. in cap. clerici. 1. nu. 5. de vita & honest. cleric. Ioan. de Anani. & Felin. in cap. petitio. de homic. idem Felin. in cap. excommunicamus. col. 2. de hæreti. vbi per plura probat, quòd autoritate ecclesiæ potest iustum bellum moueri, & singul. per Syluest. verb. bellum. in. 3. & in verb. homicidium. 3. quæst. 6. Angel. verb. homicidium. 1. quæst. 22. Antoni. de Rosellis in tract. de concili. in pen. parte tractatus. §. quarto. & Nicola. Plou. in tracta. de irregula. in regul. 30. nume. 20. & Dominum Ioan. Bernard. in sua praxi criminali canoni. capit. 24. vbi habes istam materiam belli, quando sit licita personis ecclesiasticis, satis ample enucleatam.

51 **Q**uod si clericus supra scribit quòd capiatur aliquis: non tamen scribit de morte, sequuta est mors inde, certè erit irregularis. ita not. Hosti. in dict. c. sententiam. Quod procedit etiam si iste, non cogitabat verisimiliter hoc posse euenire, quia forte scripsit, quòd super causam merè ciuilem caperetur, quod verum intellige si iste fuit in culpa hoc scribendo: fortè quia non expectabat ad officium suum, ita notat Abb. in dict. c. sententiã. quod nota, facit enim ad multa. ¶ Signanter ad illam quæstionem, de illo qui indicauit aliquem, qui quærebatur, vt caperetur, qui post modum fuit captus, & occisus, vel mutilatus: an iste qui eum indicauit incurrit irregularitatem. Specula. mouet hanc quæstionem vbi supra. versic. quid si iudex. qui concludit quòd si ego sciens quòd ad mortem quæreretur iudicauit illum, irregularitatem incurro sequuto homicidio, secus si nesciui nec suspicatus sum, quod ad mortem, vel ad pœnam sanguinis quæreretur.

A D

A D D I T I O.

A D idem adde etiam si non expressit directè sed indirectè ex cuius responsione fuit captus, vtpote interrogatus si talem vidit? & dicat eo casu quo non potest ire nisi per duas vias, non iuit per istam. ita Angel. in sum. verbo, irregularitas. quæst. 14.

Sed ego limitarem vt in proxima quæ- 52
stione, puta, nisi hoc non spectaret ad officium suum, vt si fortè erat clericus, qui interrogatus à iudice seculari fuit, non obligatur ad hoc respondere, eum non sit iudex suus, ad hoc faciunt notata per Abb. in. ca. 1. de testib. cogend. col. 2. ¶ A prædictis omnibus excipiuntur quatuor, 53
qui etiã si occidant, vel mutilent, nō incurrunt irregularitatem, scilicet, furiosus, infans, dormiens, vel se defendendo cū aliter mortem vitare suū non valens occidit in uasore, pro hoc est casus in Clem. si furiosus. de homicidijs. ¶ Circa furiosum tñ quæro. An idem sit in ebrio, vt nō incurrat irregularitatem ppter homicidiū? & videbatur quæ sic, quia ebrius æquiparatus est ei, & est exemplū si est positus extra rationem, quemadmodū & ille furiosus. ¶ Sed cōtrariū est verū, quia à principio in culpa fuit se inebriando, pro quò facit tex. in. c. inebriauerūt. 15. q. 1. ita tenet Aluarus & Ioan. de Imol. in. d. Clem. si furiosus. ¶ Ad quod 54
facit id quod Philoso. dicit. 3. Ethic. & refert S. Thom. 2. 2. q. 150. art. 4. 1. & 1. 2. q. 76. art. 4. 4. vbi dicit quod ebrius delinquens duplices pœnas meretur, scilicet, quia se inebriauit, & quia delinquit. Ex quo enim causa (scilicet, ebrietas fuit in eius potestate à principio, quicquid exinde sequitur sibi imputatur.

A D D I T I O.

S I ebrietas fuit culpabilis, etiam si culpa fuit leuis, si occidat ebrius erit irregularis. secundum Ricardum in. 4. senten.

sent. distin. 15. & est de mente sancti docto. secundum Syluestri relationem in sum. verb. ebrietas. quæstio. 4. & tenet Ioan. de Imol. in Clem. 1. col. 4. nu. 14. de homic. & Ludou. Mōrtaltus in tracta. de reprobatione sententiæ Pilati. in princip. dub. 1. nu. 4. & videtur esse etiam de mente Caietani in sum. verb. ebrietas. pagella 130. secundum impressionem Lugdunen. anni 1545. & Syluest. in sum. verbo, homicidium. 3. quæst. 4. Socin. in. c. ad audientiam. nu. 15. de homic. omnino est vi. Henri. Gandau. quodlib. 3. q. 26. fol. 84. quicquid expressè in hoc contrarium firmauerit

55 Angel. eod. verb. versic. vtrum ebrietas. num. 3. ¶ Et adde quod ebrietas simplex inducit veniale. A si diua tamen & præcognita inducit mortale. tex. cum glo. in. c. vnum orarium. §. alias ea demum. 25. distin. tenet Diuus Antoni. 2. parte titu. 6. c. 3. §. 2. & Panor. in. c. sicut nobis. & ibi addit. in parte, ebrietate. de testib. & in. c. à crapula. col. 1. nu. 2. de vita & honesta. clerico. & in. c. si constiterit. col. 2. nu. 3. & ibi Felin. col. 1. nu. 2. de accusatio. vbi Ioan. de Anani. dicit istam esse cōmunem, & idem tenet Angel. & Syluest. verbo, ebrietas. quæst. 1. secundum quos intellige istam theoreticam, qui bene distinguunt, quando simplex ebrietas sit peccatum mortale si est præcognita & malitiosa, aliàs est veniale, & est etiam de mente Caieta. in dict. loco in prin. pagella. 129. ¶ Ex quibus infertur non bene dixisse gloss. l. vnica. §. taceat. in verb. mores. C. de rei vxor. actio. in quārum vult ebrietatem quotidianam peccato veniali adscribendam fore, & quod ebrietas sit mortale, cum inter mortalia descripsit Apосто. satis constat. vt paret in. 1. ad Corinth. 5. & ad Galat. 5. ¶ Et ebrius delinquens qualiter sit puniendus in foro iudiciali. vid. per Angel. Areti. in tract. de malefic. verb. scienter & dolose. num. 17. & ibi August. Arim. Panor. in. c. statuimus. col. 2. nu. 6. de maledic. Alexandrinum in. c. denique. 4. dist. Rip. in. l. si vnquam. q. 22. in lib. 3.

1. ad Corinth.
5.
Ad Galat.
5.

in lib. 3. interpretatio vbi plura scribit de ebrio. C. de reuocand. dona. Philip. Deci. in. c. placuit. col. 3. nu. 9. de testib. casus in. l. omne delictū. §. per vinum. ff. de re milita. ¶ Et de ebrio vide multa quæ congerit Barth. Cassan. in cōsuetudi. Burgund. rubri. 1. §. sexto. nu. 57. & Iacob. Spiegel in Lexicon iuris, verb. ebrij. Et consuetorum facile præstantissimus Andr. Tiraquel. in legibus connubi. fol. 87. in. l. 8. nu. 154. & Deci. consil. 212. col. 2. lib. 1. & merito sunt puniendi poena irregularitatis. Cum culpa præcedens truncationis, vel homicidij fuerit ebrietas. ¶ Nam vt inquit Seneca ad Lucillum, voluntaria infamia est ebrietas. facit ca. inebriauerit Loth. & in. c. sanè. 15. q. 2. de iure regni adde l. 5. titu. 8. parti. 7. Et testimonij ebrij non valet, Bald. c. 1. de testib. col. 1. nec cōtractus seu promissio facta ab ebrio, glo. in. c. vnusquisque. super verb. quod ebrius. 22. q. 3. sing. secundam Ro. in. l. 1. in prin. ff. de verb. oblig. quid si contractus sit ad suam vtilitatem, vid. Tiraquel. in. l. 15. connubiali. in glo. 6. nu. 83. nec matrimonium contrahere, Deci. consil. 212. per prædictam glo. quam dicit nota. quam etiā tenet Fulgo. in consil. 80. in fin. vbi dicit qd contractus eius qui per orationibus & ebrietatibus, vel adulationibus est inductus ad vendendū rem minori pretio quam valeat est ipso iure nullus, pro quo benefacit. c. sanè. 15. q. 1. vbi vide posita. Item ebrius non potest facere testamento secundū Bald. in. c. 1. de probat. Rip. l. fin. C. de reuoc. donat. nu. 72. cum seq. & de ebrio vid. aliqua per Ioan. Samson in cōsuetudi. Turoni. fol. 239. col. 3. & 4. ebrietas non repellit à testimonio nisi esset testes ebrius tempore testimonij. Aymon consilio 169. nume. 5.

Lex par-
tita.

AN autem delictum imputetur ebrio
in foro iudiciali, remitto ad ea quæ notat Abb. in. c. sicut. de testib. vbi tenet qd sic, non tamen punietur ordinaria

ria poena, sed minori, de quo vide ibi per eum. & Salycet in l. 1. ad fin. C. ad l. Cornel. de Sicar. ¶ Circa infantem etiã quæro: an indistinctè ille excusetur ab irregularitate? dicendum quod nō, imo debet intelligi, dummodo non sit infans doli capax. Probatum hoc per dist. Clem. quæ illas personas excusat ab irregularitate propterea, quia in eis cessabat omnino voluntas occidendi, & animus. Quæ ratio cessat in istis doli capacibus. Ergo cessabit illa dispositio, vt in l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. 2. istam conclusionem tenet Abb. in c. 1. de delict. puero. & ex hoc poteris limitare. l. 1. C. de fals. mone. Cum dicit, quod ætas illa ignorat quid videat.

A D D I T I O.

ÆTAS enim infantilis vsque ad septenium durat, tam in masculo, quàm in foemina. l. si infanti. & ibi Bald. nu. 1. C. de iure deliberand. glof. in c. in singulis. 77. dist. in Anto. Fume. in tract. de substi. rubri. de pupilla. substi. nu. 34. & gloss. in procem. Sexti, verb. perfectus. vbi descripsit ætates hominum, quarum prior est infantilis. Et bene explicat Barth. Cassan. in consuet. Burgund. rubri. 6. §. quarto. charta 216. col. 3. ¶ Videtur tamen quod intellectus Abb. sequutum à nostro Authore de iure non possit procedere. ¶ Primo, quia nullus iudex, magister, aut doctor, in casu non expresso debet aliquem irregularem iudicare. vt est tex. in c. is qui. de sent. excom. lib. 6. & supra satis latè probatum est. Ergo cum infans generaliter sit exceptuatus, non debet amare intelligi per subauditos intellectus, scilicet casu quo malitia infantis eius ætatem suppleret. argum. glo. singul. in c. cupientes. §. si per viginti. in verb. petere. de elect. lib. 6. quã sic dicit Ias. in l. si arrogator. col. 19. nu. 53. ff. de adoptio. Felin. in c. ad audientia. 1. nu. 6. de rescript. & Lud. Comezi. in c. 1. nu. 46. de iudi. lib. 6. & in §. item si quis in fraudem. nu. 44. Instit. de action. & in §. poena-
nales.

nales. num. 24. eod. titul. & Andr. Alciat. in c. quod sedem. num. 58. de offic. ordi. Igitur cum non sit expressum, imo infans sit exclusus, non est discedendum à verbis eiusdem Clem. l. non aliter. ff. de lega. 3. l. prospexit. ff. qui & à quib. lex literis. de sponsalib. ex qua exclusione seu exceptione visa fuit regulam prædictam in contrarium firmasse in casibus non exceptis. c. 2. de coniugi. leprof. c. dominus. 32. quæst. 2. & in authen. de non alienandis aut permutan. §. vt autem lex. colla. 2. & argu. ab speciale valet. c. præsent. de præbend. lib. 6. & casus omissus relinquitur sub dispositione iuris communis. l. commodissimè. ff. de liber. & posthu. l. si cum dotem. ff. solut. matrimo. c. susceptum. de rescript. lib. 6. sed ita est per prædictam regulam quod nullus iudicari debet irregularis, nisi à iure exprimat, & iste non sit comprehensus, eo casu quo malitia suppleret ætatem. Imo generaliter infantem exclusit. Ergo generaliter debet intelligi. l. de pretio. ff. de public. capit. si Romanorum. 19. dist. in. maxime cum hæc dispositio sit fauorabilis, & saluti animarū conuenientior ex summi Pontificis dispositione. ¶ Quia vbi certa ætas ad intellectū & discretionem requiritur à iure, non potest suppleri malitia, nec præcoci iudicio. l. qua ætate. ff. de testa. ex communi intellectu quem refert Franc. in rubri. de testam. lib. 6. versic. primo prohibetur, & egregius Hispanus Doct. Didac. Couar. in epitome in lib. 4. decret. in. 1. part. c. 2. nu. 1. ¶ Tum etiam quia cum sit beneficium impensum infantibus, absq; alterius præiudicio est amplissimè interpretadū, ex sententia Labolè. in quientis, beneficium imperatoris, quod à diuina scilicet eius indulgentia perficitur, quã plenissimè interpretari debemus in l. beneficium. ff. de constit. princip. & est addendus Hipp. in sing. 483. incip. beneficia principū. ¶ Præterea id probatur, cum notissimū sit in iure, expressum validius & fortius esse, quã tacitū, vt per plura firmat An-

dras Tiraquel. in legib. conubial. in l. 15. in glo. 5. nu. 48. cum pluribus ibi subiectis, faciliusq; inducitur reuocatio taciti quam expressi. l. fin. in prin. ff. de legat. 2. quam legem singularem inquit Didac. Segur. in repet. l. cohæredi. §. cū filiz. nu. 60. & ibi dixi in meis additionib. fol. 35. ff. de vulga. & pupil. ¶ Sed clarum iuris est qd expressè non potest renuntari beneficium concessum à principe miserationis gratia, ut est glo. singul. in l. vnica. verb. excedere. C. quando impera. inter pupil. quam ad id not. Alexan. in l. penul. col. yltim. C. de pacti. & dixit singul. Thom. Parpali. in repet. l. 2. col. 6. ff. solut. matri. & Hierony. Cagnol. in repet. procos. digestorū. nu. 80. cum seq. & beneficium alicui concessum causa miserationis & pietatis ad hoc ut excludatur requirit verba non solum specialia, sed specialissima, ut post Ant. in d. l. 1. C. quando impera. inter pupil. & vid. probat Tiraquel. in repe. l. si vnquam. in prin. l. num. 120. C. de reuoc. donat. Sed huiusmodi constitutio fuit talisigitur &c. nam isti infantes naturaliter etiam mutuam pecuniam recipiendo non obligantur ex sententia consulti Leyni. in l. pupillus. ff. de actio. & obliga. Deci. in l. pupillus. ff. de regu. iur. Petr. de Vnzola in practi. notariatus. in 6. diuisione personarum. §. de infante minore, ergo nec per delictum obligantur. ¶ Præsertim cum statutū in prædicta Clem. sit conditionale; ibi si furiosus, aut infans, ergo debet specificè intelligi ad literam absque suppletionē seu detractiōe aliqua. l. Moenius. & l. qui hæredi. ff. de condi. & demonstra. & satis late & singulariter probat Andr. Tiraquel. in tract. de viroq; retract. §. secundo. gl. vnica. char. ra. 356. col. 1. & dixi in additionib. ad Seguram in repe. l. imperator. nu. 27. ff. ad Trebel. ¶ Opinio tamen nostri authoris hic; quæ est Panor. in d. c. primo. de delict. puero. Hippoly. in loco proximè nominato licet esse dicat istius opinio;

opinionis Ioan. de Anani. in c. pueris. de delict. puero. ipse tamen probat contrariam; imo qd non incurrat, cum non sit expressum in iure. ibi nu. 3. ¶ Fatentur tamen Anani. & Hippol. vbi supra. aliquibus exemplis qd infans accidentaliter aliquando inuenitur præmaturi intellectus. idem Hostien. in c. puberes. de desponsatio. impuberū. & Segur. in repet. l. cohæredi. §. cum filiz. nu. 237. ff. de vulga. & pupil. substit. Sed tamen nihil ad propositum cum hæc præmaturitas raro aut nūquā inueniatur in minoribus septennio, sed in maioribus, ut ex suis scriptis in hac re colligitur. ¶ In fans tñ vtrum puniatur pœna homicidij. vide per Hippol. in d. l. infans. & Angel. in tracta. de malefic. verb. scienter. nu. 6. fol. 123. vbi non esse puniendū ex delicto probat, quia dolo caret. & voluntate delinquendi. d. l. infans. ff. de Sicar. & Clem. vnica. de homic. & est cōstit. Neapolit. lib. 1. titu. 13. ibi, infans etiā sine malignitate animi, & furiosus si hominem occiderit non tenetur, quia alterū innocentia consilij, alterum infelicitas casus excusat, ad idem. l. sed & si quemcunq; vers. sed si infans. ff. ad l. Aquil. l. impuberem. vers. infantes. ff. de furt. ¶ Et inquantū Angel. Aret. in loco allegato firmat qd infans doli capax potest puniri de omni crimine, quia potest omne delictū cōmittere præter delictum carnis, deuiat à vero secundum August. ibi ad eum in additio. per regulam quā doctores tradunt per gloss. ibi in d. l. impuberem. & ibi Angel. in terminis qui dixit, qd isti minores & impuberes qui cōmittunt delicta, cum sint doli capaces, nunquam possunt puniri de delicto perpetrato per ipsos, nisi sint proximi pubertati. Duo ergo copulatiuè requiruntur, qd sint doli capaces, & proximi pubertati, & pro ista cōclusionē est rex. qui ita debet intelligi in. c. 1. de delict. puero, scilicet, in pximo pubertati doli capaci, ibi gradiusculis. & ibi, puerilis ætas. bonus text. in l. heredibus. §. 1. ff. de dol. vbi ille qui est proximus pubertati dicitur do

li capax. ¶ Et sic à decem annos & dimidio supra. ex gl. in
 67 §. pupillus. in vers. sed quod diximus. verb. infantia. Insti-
 de inutili. stipul. & in §. in summa. Instit. de oblig. quæ ex
 delict. nascun. & in l. pupillū. ff. de reg. iur. & ista est cōmu-
 nis opinio secundū Ioan. Anan. in c. exhibita. col. fin. nu. 7.
 de homic. & Philip. Deci. in l. pupillū. ff. de regu. iur. & est
 cōprobata de iure Partitarū in l. 6. titul. 5. parti. 6. ibi, *que el*
moço aya mas de diez años y medio, a que llaman en latin pro-
ximus pubertati: que quiere tanto dezir, como que es cercano
a ser de edad, e a entendimiento. Et ex ratione prædictæ le-
 gis Partitæ pater, infantem, seu proximū infantia, non esse
 doli capacem, quia ignorat quid agit, ibi dum inquit. *Ca si*
menor fuesse non lo podrie desheredar de lo suyo: porque non se
mejor que puede fazer tuerto a su padre maliciosamente, mas
que lo farie por necedad, e por mengua de entendimiento. Bo-
 nus text. in d. §. pupillus. ibi, Nam infans, & qui infantia
 proximus est, non multum à furioso distat, quia huius-
 modi ætatis pupilli nullum habent intellectum, ex quo
 text. sequitur impugnatō ad doctrinam seu limitationem
 Abb. & aliorum ad prædictam Clem. 1. de homic. ¶ Et ad
 id quod dixi de doli capaci adde etiam l. 4. titu. 19. part. 6.
 & l. 8. titu. 9. & l. 17. titu. 14. & l. 10. tit. 10. & l. 3. titu. 15. part.
 7. & l. 7. & l. 8. titul. 31. & l. 9. titul. 1. ead. parti. 7. si ergo est
 immunis à pœna, sicut est furiosus, cui est æquiparatus, &
 à pœna irregularitatis durate tpe infantia per supradicta.

Lex par-
tite.

Ad idem
plures le-
ges Parti-
te.

68 **V**Lterius etiam quæro, an maior in-
 fante impubes nō doli capax, occidens, vel mutilās,
 incurrat irregularitatem? Hostien. in c. 1. de delict. pue. te-
 net quod sic, quia in lege promotionis non voluntas, sed
 factum attenditur. ¶ Contrarium determinat glo. in dict.
 Clemen. si furiosus. ad quod allegat illum text. quasi velit,
 q̄ eadem ratione qua excusatur infans, excusetur etiam
 impu-

impubes, qui non est doli capax: & istam cōclusionem se-
 quitur ibi Henricus, Paulus, Bonifacius, Petrus de Anchar-
 ra. & Ioannes de Imol. & communiter doct.

AD D I T I O.

ISTAM tenet Diuus Anton. archipræsul Florent. in
 3. part. titul. 28. cap. 2. §. tertio. Marian. Socin. in cap. ad au-
 dientiam. num. 12. de homicid. & Igne. in l. 1. §. impubes.
 nume. 35. ff. ad S. C. Syllania. & Syluest. in summa ver-
 bo, homicidium. 3. quæst. 2. in particula. 3. quia caret cul-
 pa, & voluntate occidendi, & quid facit ignorat. l. prima.
 C. de falsis.

Sed quidam doctor, cum repeteret di-
 cta Clemen. tenuit opinionem Hostien. dicens, quod
 ad incurrendam irregularitatem, nō sequitur animus do-
 losus, vt patet iniuste occidente, scilicet, in iudice, qui in-
 curret irregularitatem, & ad dict. Clem. responder. quod
 intelligenda sit strictè in criminibus, vel in casibus in qui-
 bus loquitur. Sed ego tenerem opinionem gloss. quæ est
 communis omnium doctorum. Pro qua facit tex. in dict.
 Clement. quæ non vt priuilegiarer ibi contentos, sed illa
 ratione, quia illi carebunt voluntate, omnino eximit illos
 ab irregularitate, non enim dicitur illos delinquere.
 ¶ Ex quo in eis ex toto cessat animus delinquendi. Cum
 ergo hæc ratio militer in impubere non doli capax, mi-
 litauit eadem iuris dispositio.

AD D I T I O.

V T copiosissimè probat Andræas Tiraquel. in hac
 nostra ætate facile omnium præstantissimus in omni le-
 ctione, is inquam in repetitio. l. si vnquam. verbo, libertis.
 nume. 37. C. de reuocand. donat. & per Didac. Segura in
 repetit. l. 1. §. si vir. fol. 143. numer. 119. ff. de acquirenda
 possess. & ibi dixi in Additio. vbi omnino vide.

I 4 Præ-

Praterea impubes qui non est doli capax, est inter duo extrema, scilicet, infantiam, & pubertatem. Debet ergo percipere naturam illius cui magis adhæret. Cū ergo iste magis adhæret infantie, eius naturam cōmunicabit. per. l. quæritur. ff. de statu homin. ¶ Item cōfirmatur, quia legali pœna iste proximus est infantie, non punitur p̄ eo quod non est doli capax, ita probat text. in. l. impuberem. ff. de furt. & est tex. in. c. 1. de delict. puero. ¶ Ad fundamenta cōstat facilis responsio. Ad id quod dicitur, quod ad irregularitatem contrahendam non requiritur animus. Dicendū q̄ illud non extat, imo requiritur vt colligitur in. d. Clem. Nec obstat quōd homicida quædam casualia imputatur, supposito quod in eis cesset animus, ex quo culpa illa casus fortuitus cōringit ad quem culpa, volūtas & animus accessit, quod sufficit ad hoc, vt quod inde fuerit sequutū imputetur. ita determinat Philop. 2. Ethic. vbi de voluntario, & involuntario agit, & inde habuerunt ortū multa iura in titu. de homi. vt. c. significasti. 1. & c. Ioannes. & ca. ex literis. 1. & 2. & ca. continebatur. ad hoc quod dicebatur de iudicē. Dic q̄ vbi adest animus occidendi, supposito quod ille animus sit iustus efficitur irregularis. ¶ Circa dormientem quæritur, an si dormiens occidit aliquem, quem videns occidere cogitabat, num ille irregularitatem incurrat? Guilielmus in dict. Clem. si furiosus. & cōiter Doct. tenent q̄ non. Ratio quia tunc ille non sentit quid faciat. vid. Socin. in. c. ad audientiam. in. 10. q. 5. principalis. de homic. ¶ Circa se defendentem quæro, an sit verum indistincte, quod ille non incurret irregularitatem. Dicerem ad hoc q̄ sic, dū modo cōcurrant hæc, primum quod fiat in contenti, & non ex interuallo, quia alias potius esset ultio quā defensio. Item quod faciat se defendens, animo se defendendi non vlciscendi. Tertium requisitum est. ¶ Quod fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. Dicitur etiā moderatum

deratum inculpatè seruari tutelæ, si illum tantū facit, quo omisso violentia repelli non posset, vt dicit gloss. in dict. c. significasti. 2. vnde non est necesse ad hoc vt dictum moderamen obseruetur, quod per omnia sint arma æqualia inuadentis, & inuasi. Sed debet in hoc attendi qualitas personarum & circumstantiæ, quas bonus iudex cōsiderabit, pro quo est glo. notabi. in. l. 1. C. vnde vi. & ibi communiter doct. ¶ Et ad hoc vt ista defensio licita reddatur nō est necesse primum ictum inuadentis expectare, vt est glo. in dicta. l. 1. C. vnde vi. Et si se ipsum defendendo interficiat aduersarium nullam incurrit irregularitatem per. d. Clem. vnic. de homic. quam non vidit S. Thom. ideo cōtrarium dixit in. 2. 2. q. 64. artic. 7. in responsio. ad. 3. nam suo tempore secundū Caieta. ibi nondū erat statutū. Et postea emanauit prædicta cōstitutio, vt etiam refert D. Antoni. 2. part. titu. 7. c. 8. §. tertio. Nec incidit in pœnam canonis si quis suadente si percusserit clericum ad sui defensionem, vel iniuriam propulsandam secundū Curti. Seni. cōsil. 20. nu. 39. alleg. no. in. c. significasti. 2. de homic. Abb. in. c. 1. & 3. de sent. excom. tex. & ibi Abb. 1. not. in. c. perpendimus. eod. titu. etiam si insultum faciens sit stultus furiosus seu mente captus possum eum occidere ad meam tutelam. ita Hippolyt. in singul. 375. vbi vide.

ADDITIO.

Opinionē cuius gl. ibi oēs approbāt scdm Hipp. in cōf. 21. vocē meā & c. col. 4. nu. 23. vbi plura allegat p̄ cōfirmationē istius opin. & est simi. gl. vbi est tex. in arg. in. l. idē est. §. qui armati. ff. de vi & vi ar. & tex. in. l. stipulationes. §. planē. ff. de verb. oblig. ibi nō est expectadū vt insula ruat, vt sic deinde agi possit, tex. cū sua glo. verb. qui eos in. l. fin. §. ipsum autē filiū. C. de bonisq; libe. l. cū tale. ff. de cōd. & de mostr. Bart. in. l. 2. nu. 18. ff. sol. matr. Inno. in. c. cū dilectus. de fide instr. Præposi. in. c. ex literis. nu. 3. de spōsali. vbi pro

bant tristem euentū non esse expectandum. Imo contra eum antequam veniat quis se prouidere debet & potest. l. generaliter. §. si libero homini. ff. de fideicom. libert. quem cōmen. Iaso. in. l. si constante. nu. 46. ff. solu. matri. & in. l. si cui legerur. §. si Titio. num. 13. ff. de legat. 1. & facit. l. item apud Labeonem. §. si quis pulsatus. ff. de iniur. & quæ singulariter adnotauit Barto. in. l. si ex plagijs. §. 1. ff. ad legem Aquil. & optimè quæ ponit Anton. Cōset. in suo singula. verb. metus. versi. an operatur. & Hippoly. in. l. is qui cum telo. col. 3. C. de Sicar. & in cōsil. 48. nu. 30. vbi habes quod præparatio habetur pro re præparata. Quod est notandū, cū sæpè in praxi euenire soleat.

73 **I**tem etiam poterit quis per foramen suū occidere inuasorē. ita not. Abb. in. d. c. significasti. 2. ¶ Item & bene not. vnde si minus potens timet magis potentem, poterit illū infidiose, vel veneno occidere. vt not. Ioan. Faber in. §. ius autem. de iur. natur. Sed intelligo hoc quantū ad irregularitatē vitandā, dum tñ nequeant aliter mortē euadere. vt infra dicam. ¶ Et in tantū iusta defensio excusat, qđ si clericus stans ad altare, missam celebrās, inuaditur, poterit omīssa celebratione defensionē insistere, & si occidat poterit reddere ad altare, & inchoatā missam cōsumere. ita not. Abb. in. c. clerici arma. de vit. & honest. cleri.

A D D I T I O.

Ludo. Gom. in princ. Instit. de actio. nu. 55. col. 22. in. §. superest. Idem tenet D. Antoni. 3. part. titu. 4. ca. 3. col. 2. & idem Abb. Panor. in. c. sicut dignū. col. 3. nu. 14. de homic. & Hippol. in cōsil. 25. col. 7. nu. 49. & in cōsil. 73. nu. 48. lib. 1. & in praxi causarū crimin. §. quoniā. nu. 75. & vltra eos do tibi gl. in. c. de his clericis. 50. distin. in versi. si fuit inuitabilis. & Syluest. verb. bellum. 2. q. 3. & tenet Hippol. in cōsil. 81. col. 1. & per eūd. Hippol. in. l. lege Cornelia. col. 4. vers. quinimo

quinimo occidens. nu. 29. ff. ad. l. Cornel. de Sicar. & in. l. is qui aggressorem. col. 1. nu. 3. C. cod. titu.

Sed intellige dummodo inuasus ille aliter mortem vitare nō possit. Si ergo posset vitare forte fugiendo: dummodo posset facere talem fugam, sine periculo, & tunc occidendo incurrit irregularitatem, pro quo facit text. in Clemen. si furiosus, & ibi gloss. quam sequitur Ioan. de Imol. & docto. quantū ad pœnam legalem excusaretur occidens se defendendo, & eo casu quo posset euadere fugiendo: non enim tenetur quis fugere, cum illud sit iniuriosum.

A D D I T I O.

Vt probat Hippolyt. in. l. lege Cornelia. col. 6. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & in practi. causa. crimina. §. quoniā. num. 87. & vtrobique allegat text. in. l. item apud Labeo. circa princip. ff. de iniur.

Ita determinat Bart. in. l. 1. C. vnde vi. & Abb. in. c. significasti. col. 3. nu. 9. de homicid. & cap. olim. 1. de rest. spoliato. ¶ Pondera tamen textum in dict. Clemen. quæ dicit, mortem vitare non valens.

A D D I T I O.

ADDE quod si fugiendo pōt quis se à morte liberare, & tenetur fugere, vt euitet irregularitatē, eo casu in quo fuga ei nō esset periculosa: si tñ fugere potuit, sed fugiēdo se exposuisset: puta quia probabiliter dubitabat de casu, aut velociori cursu in sequētis, qui ex fuga audaciōr factus facile percussisset, occidēdo, aut mutilādo isto casu postposita fuga nō est irregularis, quia periculo tali exponere nō tenebatur. Cū qualitas tēporis, & loci nō patiat plenius de liberādī cōsiliū, ex mente Abb. Ioan. Anani. col. 3. nu. 7. & Feli. in. c. suscepimus. de hom. & eiusdē Abb. & Ana. in. c. signifi-

significasti. ille col. 3. nu. 9. iste col. 12. n. 32. eod. tit. D. Antoni. 3. part. titu. 28. c. 2. §. 3. Syluest. verb. homicidiū. 1. q. 9. & in. 3. q. 4. Ang. verb. excōicatio. 5. q. 15. versu. sed pone quod fugiendo pōt. Steph. Aufreri. in tract. de potesta. seculariū super ecclesiasti. personas. regu. 3. nu. 18. versu. quinto fallit. & Philip. Deci. in. l. vi vim. col. 13. nu. 35. ff. de iust. & iur. Facit nā lex dicit q̄ melius est anterep̄s occurrere quā post vulneratā causam remediū quærere. l. 1. C. qñ lic. vnicuiq; sine iudi. se vind. l. fin. C. in quib. casu. in integ. resti. non est necessa. cū si. & illud Terētij. Malo nos ante p̄spicere, quā vlcisci accepta injuria: ergo nō tenetur fugere, ergo ca. suscepimus. de homicid.

SE CVS ergo si detri mentū rerū velit euitare: nā tūc si propter hoc occidat incurrit irregularitatem: potius enim debuisset post tunicā relinquere palliū, quā p̄ rebus vilibus & trāsitorijs, adeo acriter in fratres exardescere, vt in. c. suscepimus. de hom. Itē qđ tex. in. d. Clem. dicit mortē. (de hac quæstio vide quæ posui ad finē istius cap. in additione.) ¶ Quid si aliter nō pōt vitare detrūcationē membri, vel aliā poenā corporalē? in hoc dicendū, quod quantum ad poenā, quæ iudicialiter venit imponēda pro homicidio, iste est immunis, ex eo qđ dānū corporale est irrecuperabile, ita not. Florian. in. l. scientia. ff. ad. l. Aquil. ¶ Sed quantum ad irregularitatem contrahendā secus crederem.

ADDITIONO.

Imo idē dicendū est, si nō poterat aliter vitare mutilationē mēbri, secūdū glo. sing. in. d. Clem. vnica. de homic. vbi Card. ita tenet quæst. 13. & Ang. de Clauas. in sum. verbo, homicidiū. 5. versu. vtrū mutilatio. nu. 3. & Syluest. eod. verb. homicidiū. in. 3. q. 4. in. 1. particula. & tenet Ioan. ab Anani. in. c. significasti. col. 3. de homic. versu. tu considera. num. 6. & ista opinio est tenenda, quicquid Author hic contrarium voluerit, & infra subijciat.

QVIA

QVIA text. in dict. Clem. dicit, mortem. Imo etsi inuadens pereat in mortali licitē ipsum occidere possum ad meam defensionem si defensio hoc requirat, vt faciunt à tradita Maiore in. 4. distin. 15. quæst. 17. & adde quæ dicit Docto. Couar. in suo epitome in. 4. decretal. fol. 123. nu. 17. & vtrum liceat alium occidere, ne occidatur copiose differit Henri. Gandau. in quodlibet. 5. quæst. 31. fol. 209. quem vide Syluest. verb. bellum. 2. quæst. 3. ¶ Item ad hoc facit id quod notat Episcopus Abulensis Matth. 5. capit. quæst. 109. vbi dicit aliud fortius, scilicet, quod si mors infertur alicui violenter, & ille stat deliberatus taliter q̄ post mortem patienter, & in statu gratiæ sustineri debet, ne perdat animam inuadentis. Quod etiam confirmari posset per id quod dicit Nicola. super illud Ioan. 15. maiorem charitatem nemo, &c. Dicit ex præcepto charitatis obligatur ponere quis corpus suum pro saluanda anima proximi, ad quod etiam facit quod scribitur Ioannis. 3. Nos debemus pro fratribus animas ponere, exponitur, id est corpora nostra. Nam vt Augusti. inquit in. 1. de doctrina christia. quatuor sunt principaliter intelligenda. Prima, Deus, qui super omnia est. Secunda anima nostra. Tertia, anima proximi. Quarta & vltima corpus nostrum. Ecce quod in dilectione præponitur anima proximi corpori nostro. Pondera etiam text. in dict. Clem. quæ dicit, mortem propriam. ¶ Si ergo quis propter saluandam animam proximi occidat. Et si quantum ad legem ciuilem sit à poena immunis, vt not. Batt. in. l. si quis in seruitutem. & est tibi text. ff. de furt. efficitur tamen irregularis. ¶ Quod procedit etiam si occidat inuadentem patrem, vel matrem, vel alium coniunctum. ita not. glōf. in dict. Clem. si furiosus. de homicid.

ADDITIONO.

Nota quod quanuis aggressorem ad defensionem proximi

ximi quis occidere possit. Efficitur tamē irregularis, idem tenet Angel. à Clauasio in sum. verb. clericus. in. 10. q. 4. & in verb. defensio. quæst. 3. & in verb. homicidiū. in. 3. quæstio. vltim. Card. in dict. Clem. quæst. 28. Panor. vbi dicit communem in. c. si vero. in. 1. col. 3. nu. 11. de sent. excom. & ibi Felin. col. 2. idem Panor. in. c. olim. 1. col. 8. nu. 18. de restit. spoliat. Marian. Socin. in. c. ad audientiam. nu. 36. de homic. Stepha. Aufrer. in Clem. 1. regu. 3. Fallen. 5. de offi. ordina. cum alijs pluribus concordantijs à me. congestis hoc eodem capit. 6. supra in nume. 33. ¶ Sed contra istam opinionem, quæ communis est disputat Fortuni. Garfi. probans in hoc casu, quod nulla detur irregularitas. in. l. vt vim. num. 24. ff. de iusti. & iure. vbi omnino vide. ¶ Et in hac materia defensionis vid. quotidianum verbum per Hippolyt. in singul. 388. defensio. & quæ ponit frater minorit. in suo Speculo conscientiar. lib. 2. cap. 10.

78 **C**irca secundum modum principalem in quo supra dixi committi homicidium, scilicet, præcepto. Aduertendum, quod nedum mandans directè committi homicidium, sed etiam mandans aliquem verberari, vel aliquid in alium committendū. Modo debuit iste verisimiliter cogitare inde sequi posse homicidiū incurrit irregularitatem, etiam si expressè veruerit homicidium committi. vt est text. in. c. fina. de homic. lib. 6. tenetur iste mandans siue incontinenti, siue post maximum interuallum sequitur illud homicidium. ita tenet Innoc. in dict. c. ad audientiam. ¶ Notandum etiam iuxta hoc, quod 79 si quis mandauit homicidium committi, ad hoc vt sequuto homicidio excusetur, oportet quod mādatum illud reuocet: quæ reuocatio potest fieri dupliciter, scilicet, expressè, & tacite, expressè ne exequatur mandatum ipsius tacite si pax incatur inter datorem, & suum inimicū, vel

vel amicitia, sciente eo qui mandatum recepit. ita not. Innocen. in dict. c. ad audientiam.

A D D I T I O.

ADDE Hippolyt. in consil. 105. col. penul. versic. nec obstat si dicatur, & quæ in hac materia scripsit in sing. 181. incipien. mandans fieri homicidium.

Circa tertium modum principalem 80 in quo prædixi homicidium committi, scilicet, consilio. ¶ Et adde glo. notab. in cap. notum sit. 2. q. 1. vbi quis triplici modo consentire dicitur, & ibi est tex. in fin. verb. qui dicit facientem & consentientem par poena constringit. & vid. Conra. q. 26. nu. 6. ¶ Aduertendum aut consulens dabat operam rei licitæ, aut rei illicitæ. Primo casu, aut directè consuluit in mortem, aut indirectè, si directè, puta, quia dixit occidite, vel exponite vos morti, vt pro patria, vel aliquo huiusmodi, consulens irregularis est sequuto homicidio. ¶ Pro fide tamen & lege, potest quis 81 mortem consulere, sine metu irregularitatis. Si vero non consulit directè in mortem, vt si consuluit pro defensione patriæ capiendum esse: & tunc non incurrit consulens irregularitatem. ¶ Ad hoc autem, vt quis de consilio non teneatur, requiritur quod reuocet illud, & contrarium sua deat, eius quod primo consuluit. Imo debet suadere illi in cuius perniciem consulit, quod sibi caueat, prædicta omnia ponit Innocen. in dict. capit. ad audientiam. ¶ Iuxta 82 præmissa quæro: clericus interrogatus qualiter debeat aliquis maleficus puniri. Respondit, quod ad mortem, vel mutilationem membri, an sequuta morte, vel mutilatiōe, incurrat irregularitatem? Ad hoc dicendū, quod aut casus imminebat de præsentī, aut non. Primo casu consulens incurrit irregularitatem, pro quo est text. cum gl. in. c. ex literis. de excessibus prælato. Aut non imminebat de præsentī: & tunc

& tunc supposito quod respōdeat, homicida est rāliter pūniendus, non incurrit irregularitatem, vt not. gloss. in dict. c. ex literis. & ibi not. Docto.

Quod limita verum, si iste rectē consuluit, si tamen nō rectē: & tunc si probabiliter fuit dubitatio, putā, quōd conflictatio magna erat inter Doctores. arg. eorum quæ not. Ioan. Andræ. in. c. 1. de constit. & eorum quæ Doctor. circa materiam expensarum in. c. finem. de dolo & contum. Si vero non erat probabilis error, si iste erat Iuris peritus, vel putabatur esse, & iudex sequutus eius consiliū occidit incurrit irregularitatem. ita not. Specul. in tit. de dispensationibus. §. iuxta. versic. quid si iudex. num. 41.

A D D I T I O.

I D E M tenet Angel. in sum. verb. irregularitas. q. 4. & verb. homicidium. 1. q. 11. versic. consilio etiam. Panor. in c. qui furatur. col. 2. nu. 3. de furt. Ioan. ab Anan. in cap. tua nos. col. 3. versic. & ad prædicta omnia. num. 12. de homic. vbi ponit quot modis homicidium committitur, scilicet, ex consilio, præcepto, facto, & defensione, & est addendus Diuus Anto. 3. p. tit. 28. c. 2. irregularitas enim contrahitur ex solo consilio, propter quod sequutum est homicidiū. Innoc. & Panor. in cap. ad audientiam. de homic. & supra probatum est, & per Hippoly. in consi. 10. nu. 49. lib. 1.

83 Nisi consuletur mori pro fide, vel honore Christi, vel pro libertate vel statu ecclesiæ, secundum Innoc. & Ioan. de Anani. in alleg. c. ad audientiam. Angel. verb. homicidium. 1. q. 15. Syluest. verb. homicidium. 1. q. 8. partic. 8.

Matt. 26. Cum Christus mortuus sit pro nobis. Matth. 26. & ei te-

2. Machab. 7. neamur reddere vices, vnde sancti martyres pro Christo sanguinem suum fuderunt, vt patet in vitis ipsorum, &

Matt. 10. etiam in veteri testamento. 2. Machab. 7. & hoc nobis sug-

Luca. 12. gessit Dominus ac seruator Matth. 10. & Luc. 12. & 21.

Et quod ex responsione directa vel indirecta tale consiliū

filium præstans est irregularis, tenet Panor. in. c. ex literis. col. 3. de excessib. prælat. etiam si per verba enuntiatua cōsiliū dederit seu mandauerit, vt est casus in. d. c. ex literis. ibi, auditis quantus est, & c. singul. secundum Ludo. Rom. in sing. 711. vbi refert sententiam Bart. in. l. si quis mihi bona. §. patet. Seyo. nu. 1. ff. de acquir. hæred. & est tex. pro ista doctrina in. d. c. ex literis. secundum Panor. ibi num. 3. vbi eius additio. dicit esse communem, & sequitur Felin. in. c. afferte. col. 5. nu. 13. de præsumpt. Iaso. in. l. si ex legati causa. nu. 7. col. 3. ff. de verb. oblig. Philipp. Deci. in consil. 234. col. 2. & est communiter recepta illa opinio Bart. secundum Hippol. in consi. 132. col. 1. lib. 2. Ant. Corset. in sing. verb. præceptum. vbi habes mandatum ad delictum induci per verba enuntiatua, nunquam reddas mihi domum si ego non sentiam aliquid de illo negotio. ¶ Quam doctrinam intellige etiam si his verbis limitatiuè addat tamen eū non occidas: nam secuto homicidio tenebitur, ita Matthesi. in singul. 188. per casum notabi. in. d. c. fin. de homici. libr. 6. ¶ Quod tamen intellige istud vltimum, vt per Bald. in. l. non ideo minus. col. 8. nu. 34. C. de accusa. vbi vide quem refert & sequitur Felin. in. c. cum olim. col. 3. nu. 9. de offi. deleg. 1. versic. limitat. alibi Bald. Igitur. consulens caueat ne directē vel indirectē sit causa homicidij nam secuto homicidio, erit irregularis. per dict. c. ex literis. & per dict. c. fin. de homici. libr. 6. & tenet Diuus Antoni. 3. part. tit. 28. cap. 2. §. secundo. & Syluest. verb. homicidium. 1. quæst. 8. vt supra deductum est quod & probatur. ¶ Nam prælatus, seu iudex ecclesiasticus non poterit proferre sententiā durissimi carceris, nec alimentorum diminutiua, vt citius condemnatus moriatur, vt puta per vncias, nam est per indirectum sententiam sanguinis, & efficeretur irregulares, secundum Ioan. de Imol. in Clem. cum secundum statuta. col. fina. nu. 14. de pœn. & remissio. Panor. col. 2. nu. 4. in

canonimus. vbi est text. pro ista conclu. de verb. signi. text. & ibi per eund. Panor. nu. 4. in. c. ad audientiam. de crimi. fals. idem in. c. à nobis. nume. 3. de aposta. Felin. in. c. cum non ab homine. col. 6. vers. circa poenam eorum. de iudic. & in cap. qualiter & quando. §. ad corrigendos. nume. 24. de accusat. & Diuus Antoni. 3. part. titu. 28. capit. 2. §. sexto. col. fin. vers. dicit etiam laud. &c. & Angl. verb. irregularitas. quæst. 21. & doct. Ioan. Bernard. in praxi crimina. cano. cap. 129. Vnde providere debent ecclesiastici iudices quando alicui carcerem perpetuum assignant, ne ex defectu æris, cibi, vel stricti carceris moriatur. ¶ Nam vt dicit Panor. in. c. vniuersitatis. nu. 9. de sent. excom. q̄ excessiua correctio, vel tortura, facit prælatum irregularem. idem tenet Felin. in dict. c. cum non ab homine. vbi refert Bald. in. l. prima. col. 2. C. de emenda. seruo. inquentem quod si propter torturam immoderatã, tortus moritur, iudex debet decapitari, quia tormenta non debent esse barbarica; idem in. c. at si clerici. vers. quarto nota. de iudic. & semper tu Hispanie videas in hoc. l. 5. titu. 30. parti. 7. Sed quia etiam nostra ætate multoties, iam contigisse scio, nonnulli torti decessisse durante tortura, vt scias consulere pro iudice. vid. Guid. de Suza in tract. de indicijs & tortu. nume. 85. & latissimè per Franc. Brun. in suo etiam tract. de indic. & tortura. in. 2. part. quæst. 5. vers. Septimo aduertat iudex. numero 17.

Optima. l. Partita.

86 **C**Aueant ergo prædicatores, ne cum aliquis in carcere proximè pro crimine detineretur, in suis prædicationibus dicant aliquid, ex quo iudex moveatur ad occidendum, alioquin incurrunt irregularitatem. Secus si ex eorum consilio, vel suggestione, iudex nõ mouetur: sed aliàs erat dispositus illud facere per ea quæ not. Abb. in dict. c. ex literis. de excessib. prælatorum. ¶ Quod ego

ego limitarem quando huiusmodi prædicator directè cõfuleret, vel suggereret mortem. Secus si generaliter, & indirectè, suaderet in prædicatione. Dicens maleficos deberi puniri, & prouinciam deberi per præsidem purgari malis hominibus, vel iustitiam deberi per præsidem ministrari. Ad hoc induco quod not. Innocen. in dict. capit. ad audientiam. quod est notabile. ¶ Circa quartum modum quo committitur homicidium, scilicet, Defensione. De defensione dicendum, quod debet intelligi propria non tamen de alia defensione necessaria, vel aliena, vt si fortè alium defenderet, & si occidit, quibus in casibus iudicatur homicida, & irregularis, de quo satis dictum est supra nu. 33. in vers. idem si cum posset, & supra in vers. Quod procedit etiam nume. 77. ¶ Potest alius casus addi, quando committitur homicidium, scilicet, Ratihabitione, qui casus includitur sub secundo membro principali, scilicet, præcepto. Nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato cõparatur, vt in. c. ratihabitionem. de reg. iur. libr. 6. ad quod est tex. expressus in. c. cum quis. de sent. excom. libr. 6. facit etiam text. in. l. 1. §. item sed & si quis. ff. de vi & vi armata. ¶ Ad hoc tamen vt ista ratihabitio, sit ad incurrendam irregularitatem requiruntur duo. Primo quod nomine ratum habentis fuerit illud homicidium perpetratũ. Secundo, q̄ ille ratum habens, ratum habeat, tanquam gestum nomine suo: fortè quia nescit nomine suo factum. Vel posito quod sciat, Secus autem si habeat ratum, sed non tanquam gestum nomine suo. Vt quia dicit quod pœnitet eum, suo nomine gestum, aliàs autem vt implurimũ non imputabitur ei delictum, pro hoc est gl. valde not. in. l. 1. §. sed & si quis. ff. de vi & vi ar. quã ibi sequitur Bart. ¶ Et ista ratihabitio quantũ ad ecclesiã militãtem, quæ non iudicat de occultis debet exterius patere & elucescere, quantũ ad Deum, tamen sufficit illa quæ corde retinetur. Deus enim

cor interrogat, & non manum. ita not. gloss. verb. tuo nomine. in cap. cum quis. de sent. excom. lib. 6.

A D D I T I O.

- 90 PRO complemento istius capituli de percussore est not. quod si communitas vocaret ad exercitum clericos coniugatos tonsuram, & vestes clericales deferentes, q̄ nō tenentur ire, nec mittere: quia si ibi committerent homicidium, ipsi essent irregulares, & inhabiles facti ad sacros ordines vxore mortua. ita Petr. Iacob, in sua practi. in rubric. de duello seu pugna. fol. mihi 112. col. 4. secundum impressionem Lugdu. Ann. 1511. in versu. item facit, quod res sequantur, quod tamen an sit verum non disputo. Sed, nam in causa sanguinis clericus non potest cogi nec tenetur testimonium dicere de re sibi nota secundum S. Tho. 2. 2. quæst. 70. artic. 1. ad. 3. faciunt pro confirmatione, quæ de marito dicit Adria. in quodlib. 6. fol. 100. quod etiam ad iudicis mandatū non tenetur reddere debitum vxori adulteræ occultæ ne efficiatur bigamus, vt in c. de bigamo diximus. ¶ Quæritur vterius: vtrum liceat occidere inuaforem rerum, & dicendum est, quod secundum communem opinionem Legistarum licet. Ita Iaso. & Deci. nu. 31. in l. vt vim. ff. de iusti. & iur. vid. Ioan. Bern. in tract. fallent. regula 507. incipi. occidere, & omnino per eum allegata. Quid vero de iure canonico? latè ipsi ibi disputāt, de quo dubio vid. Diuum Antoni. 3. part. titu. 4. c. 3. §. secūdo. vbi inquit formaliter sic. vim vi repellendo pro rebus, si quis occidat vel mutilet, irregularitatem incurrit, sed si clericū percutiat, seruando tamen moderamen inculpatæ tutelæ excommunicationem non incurrit, quia excommunicatio non incurritur sine dolo, vel diabolica suasionē. 17. q. 4. c. si quis suadente. Sed in irregularitatem incidit quis etiam sine dolo, vt patet in iudice reum condemnante. Hæc illè. Et sic est de eius mente concordia notabilis, quod pro defensione

ensione rerum non licet occidere absolute, quando aliter saluari possunt: puta quia fur deprehensus erubescit, & fugit, secus si insurgit armis in me, vt rapiat mea, sed efficior irregularis, secundum Syluest. in verb. excommunicatio. 6. quæst. 9. & in verbo, homicidium. 1. quæst. 4. & est de mente Felin. in c. 2. de homic. & ponit Deci. in dicta. l. vt vim. col. 11. Nicola. Plou. de irregula. regul. 37. & vid. Felin. in cap. significasti. de homicid. nu. 12. & Angel. in sum. verb. defensio. quæst. 2. & quod nō euitet irregularitatem tenet etiam Syluest. verb. bellum. quæst. 7. ¶ Et an cum homicida voluntario dispensetur vid. Gomez. in tractat. de grat. expect. nu. 88. & an Papa dispense cum homicida, & maximè illo casu quo non est causa dispensandi sit tutus in foro conscientie dixi. in prima parte huius tracta. cap. 1.

EX CAPITE SEPTIMO.

Epitome.

1 *Simoniacus siue ratione ordinis suscepti, siue propter beneficij ecclesiastici consequutionem, num sit irregularis?*

CAPVT SEPTIMVM.

DIXI etiam, quod ex simonia in ordine commissa committitur irregularitas. Circa quod est sciendū, quod simoniacus in ordine quantumcunque occultus est suspensus, quo ad se, & quo ad alios, vt in cap. si quis episcopus. & cap. qui per pecuniam. 1. quæst. 1. & in cap. ordinationes. cum multis similib. eiusdem causæ & quæstio, si celebrat incurrit irregularitatem, per ea quæ notat Innocent. in cap. si celebrat. de cler. excom. ministran. Simoniacus celebrando quando incurrat irregularitatem. vid. Deci. consil. 141. numero. 4.

¶ Si vero simonia fuit commissa in beneficio, & tunc si est occulta, non est suspensus quo ad alios, sed quo ad se tantum, & si renuntiat beneficio, potest in ordine suo ministrare post peractam poenitentiam. Si vero est manifestus, tunc est suspensus quo ad se, & quo ad alios, licet renuntiet beneficio, eget dispensatione sicut quilibet notorius criminofus. vt in. c. fin. de tempor. ordina. hæc ita not. Abb. in cap. accusatum. colum. secunda. numero quarto. de simoni. Itaq; secundum ea quæ prædixi. Cum iste censetur suspensus propter infamiam, Crederem illum effici irregularem si celebraret, ita probatur ex his quæ not. Innocen. in dict. cap. si celebrat.

A D D I T I O.

Idem concludit quod iste Ricard. de Media villa in. 4. senten. distin. 25. artic. 2. principali. quæst. 3. & Diuus Anton. archiepiscopus Florent. 3. parte, titul. 27. cap. 2. Simoniaci ordinati ab executione suorum ordinum sunt ipso iure suspensi vt statuit Martin. V. in concil. Constantiensi vt ipsum ad literam refert Caieta. in sum. verb. excommunicatio. cap. 72. ¶ Notandum tamen est qd preces non inducunt simoniam. text. secundum Panor. in. c. cum. M. de constit. vbi Rip. nu. 30. notabi. 23. Cuius intellectum & dicta in hoc, hic pone, & an Papa committat simoniam, & in eum cadat vel non, & an possit accusari de simonia, vide Iacobarium in tract. de concilio lib. 4. artic. de Papa simoniaco, pagina 218. cum sequenti. vid. Deci. consil. 118. nu. 2. & an Papa in simonia commissa in beneficio dispenset vid. optimè Deci. in cap. ex parte. col. 2. num. 7. de officio delegat. Quid vero de recipiente ordines ab illo quem scit simoniacum, cum simoniacus hæc facere nequeat, etiam si ignoranter ab eo recipiat. Dicendum est, quod ordinatus est suspensus quo ad executionem ordinum, vsquequo cum eo dispensetur. Ita Diuus Antoninus vbi su-

vbi supra capit. quarto. colum. secunda. in hoc tamen vide optimam distinctionem Præposit. in cap. statuius. in fin. 1. quæst. 1. quam refert & sequitur doct. Ioan. Bernard. in praxi criminali cap. 23. in verb. ac simoniaco. vbi vid. & simoniæ prohibitio quo iure fuerit inducta Deci. consil. 436. nu. 13. & simoniacus & schismaticus largo modo dicantur hæretici Deci. consil. 151. num. 8.

EX CAPITE OCTAVO.

Epitome.

1. **C**LERICVS per saltum promotus est irregularis, & si ordo aliquis fuit omissus, suppletio est adhibenda, & qua solennitate?
2. Collatio sacrorum ordinum, temporibus quatuor, sabbato Dominicæ passionis, ac in sabbato sancto debet fieri.
3. Clericus missam celebrans si impedimento aliquo sit oppressus, cum accederet ad consecrationem, scilicet, Hoc est corpus meum, sacerdos subrogatus supplet, Qui pridie quæ pateretur, &c.

CAPVT OCTAVVM.

DIXI vltius, quod clericus per saltum promotus est irregularis, itaque non poterit in susceptis ordinibus ministrare sine dispensatione. ¶ Et decebit antequam ministret etiam cum dispensatione in ordine quem habet, recipere illum quem non habet, vt est tex. in. c. vnic. de cleri. per salt. promot. Idem dicendū si totus ordo non fuit omissus, sed aliquid de solitis obseruari in collatione ordinis, debet enim, K 4 illud

illud quod negligenter fuit omissum tacite suppleri. vt in c. 1. de sacramen. non iterand. quia vsque ad hanc suppletionem non debet ordinatus in suscepto ordine ministrare, vt est text. in c. sollicitudo. q. 2. dist. not. gl. in d. c. 1. debet suppletio fieri cum ea sollemnitate cum qua a principio. c. 1. de sacra vncti. ex quo elicitur ibi Anro. regulam generale, quod suppletio quæ debet fieri in aliquo actu, debet fieri cum ea sollemnitate, qua sit actus principalis. ¶ Ex quo dicendum, quod sicut collatio sacrorum ordinum, debet fieri, in quatuor temporibus, & in sabbato Dominiæ passionis, & in sabbato sancto. vt in c. de eo. de tempor. ordi. ita erit dicendum, in prædicta suppletionem, pro quo est text. in c. fin. de sacra. non iter. ¶ Aduertendum tamen in hoc, quod licet omnes actus diuini, non sint iterandi, sed tantum ille qui omissus est, secus tamen in vno actu. Nam qualiscumque eius pars fuit omissa, a capite debet inchoari. ita not. Innoc. in c. fin. de sacra. non iterad. ¶ Ex quo infert ipse, quod si clericus missam celebrans deficiat infirmitate vel aliis, cum accederet ad consecrationis verba, scilicet, Hoc est corpus meum &c. alius sacerdos supplens pro eodem incipit, scilicet, Qui pridie quam pateretur &c. si tamen consecrato corpore Christi hoc contingit, tunc incipit a consecratione calicis, & hoc nota.

EX CAPITE NONO.

Epitome.

1 Clericus notorie criminofus, est irregularis, quod per quatuor regulas declarat.

CAPVT NONVM.

1 **D**IXI vltius, quod criminofus crimine notorio est irregularis, pro quo facit text. in c. fin. de tempo. ordi. & ca. ex tenore. eod. titu. Circa hoc tamen gloss. satis extense tractauit materiam, in dict. c.

dict. c. ex tenore. melius tamen expeditur materia per quatuor regulas. ¶ Quarum prima est propter nullum crimen occultum potest quis iudicialiter prohiberi ne ministrat in ordinibus susceptis, vel ascendat ad superiores, pro quo est text. in dict. cap. ex tenore. ¶ Secunda regula est, in foro poenitentiæ, talis debet moneri & prohiberi ante poenitentiam sed post non. Fallit in homicidio, & simonia in ordine, & quia ista ponuntur loco exempli. Idem dicendum in alijs criminibus enormibus. ¶ Tertia regula est, quod licet nouum crimen, vel de quo iudicialiter constat, tale quod inducit depositionem; vt sunt illa de quibus exemplum in text. dict. c. fin. in principi. scilicet, ad alterium, per iurium, & alia similia impediunt ordinis executionem, & ne quis ascendat ad superiores. vt in dict. c. fin. facit etiam ad hoc text. in dict. c. ex tenore. ¶ Quarta regula est, si crimen est leue, tale, scilicet, quod si de ipso iudicialiter constaret quis non deponeretur, & etiam quia per ipsum non perditur bonum conscientie, vt est veniale, non impedit etiam non parata poenitentia. vt in dict. c. ex tenore. a contrario, istas quatuor regulas ponit Franc. in dict. c. fin. ¶ Aduertendum tamen est, quod etiam si in prædicto casu criminis notorii, quis sit suspensus ne ministrat in susceptis. Nec ascendat ad superiores, vt dictum est, si celebret, non tamen incurrit irregularitatem. ita notat Innoc. in dict. c. si celebrat. de quo iam prædixi. & idem Innoc. c. sicut. nu. 4. de coha. cleri. & muli. Cardi. in Clem. 1. §. ceterum. q. 11. de priuileg.

EX CAPITE DECIMO.

Epitome.

1 Defectus natalium, impedit ordinis susceptionem.
2 Eo casu quo pater alicuius non inuenitur, an talis legitimus, vel non legitimus sit indicandus.

CAPVT. DECIMVM.

DIXI vltius, quòd illegitimi sunt irregulares, est intelligendum siue sint nati ex adulterio, siue aliàs qualitercunque. Dummodo non sint nati ex matrimonio, pro quo est text. in cap. fina. de fil. presbytero. cum ibi dicitur, & ceteri ex fornicatione nati. Troc. de vero clerico. libr. secundo. capit. secundo.

ADDITIO.

Omnia est videndus in hac materia Ricardus de Media villa in sententia distinct. 29. artic. 4. quæst. 3. vbi argute & singulariter loquitur, & latissimè Diuus Antoni. in 3. part. tit. 28. cap. quarto. & Angel. in summa. verbo, irregularitas. versic. vigesimo incurritur, nume. 52. & Syluest. eodem verb. irregularitas. quæst. 20. & per docto. Hispanum Ioan. Bernard. in sua practica canonica crimina. ca. 14. verbo, illegitimi. Et plura de illegitimis vltra alios scribit Bartholomæ. Cassan. in consuetudi. Burgundiæ rubric. 8. §. tertio. ¶ Annotandum tamen est an illegitimus turpis, & in honesta persona censeatur per Alciat. lib. 10. iuris Pargeron. cap. 8. & illegitimorum filiorum variè species per eundem lib. 4. iuris Pargeron. cap. 5. & Iaso. Maynus ex natalibus fuit illegitimus, vt ponit ipse Alciat. lib. 10. cap. 8. Illegitimus quibus rationibus non potest promoueri ad ordines. vid. glo. cap. 2. de fil. presbyt. in 6. Abb. c. præsentium. num. 2. eod. tit. Bertachi. in tract. de episcopis. 2. parte lib. 2. Ripa in c. inter ceteras. nb. 16. de rescript. & faciunt omnia dicta à Cassan. cathalog. gloriæ mundi. 11. parte, cõfide. 25. & vid. tit. de filiis presbyt. lib. 6.

ET procedit hoc etiam si illa irregularitas sit occulta, vt si sub colore matrimonij quis fuit genitus

nitus non ab illo qui putabatur pater, sed à clerico vel ab alio: tunc enim iste occultè debet accedere ad sedem apostolicam, à qua faciliter cù eo dispensatur, ita determinat Antoni. & Abb. nu. 5. vbi vide additio. notantem dicto matris non esse standum. sed casus in l. miles. §. de defuncto. ff. de adult. in c. de fil. presbyt. ¶ Aduertendū est iuxta hoc, quod ne dū his qui certū est, esse illegitimū ab ordinatione prohibetur, vt dictum est, sed etiam ille qui de hoc est infamatus, quousque se canonicæ purget, pro quo est text. in cap. accedens. de purga. canon. ¶ Sed quod dubitatur, an quis sit legitimus vel non, nec reperitur pater eius, vel mater, an sit præsumendum de eo, quod sit illegitimus vel non? Et primo videtur quòd præsumatur legitimus: nam quilibet præsumitur bonus, vt in c. fin. de præsumptio. & in c. vnic. de scrut. in ordine faciend. ¶ Et in dubio fauore prolis fertur sententia. vt in c. ex tenore. qui filij sunt legit. in contrarium arguitur, quia non præsumitur pro matrimonio nisi probetur vt in c. aliter. 30. quæst. 5. Solutio, pro veritate dic. Quia aut ille fuit infamatus de illegitimitate: Et tunc sibi est indicenda purgatio. vt in c. accedens. de purg. canon. Aut non est infamatus, & semper vixit vt legitimus, & tunc suæ conscientie relinquatur. de iur. iurand. c. mulieri. & quod ibi not. ita determinat Hostiens. in cap. veniens. de presbyte. non baptiz. ministran.

EXCAPITE XI.

Epitome.

1. Defectuosus aliquo membro, vel alias corpore viciatus, num promoueri possit ad sacros ordines?
2. Eunuchus num promoueri possit?
3. Spado non tenetur virilia secum deferre prout vulgares existimant.

CAPVT XI.

DIXI etiam, quod patiens defectum in membris est irregularis.

A D D I T I O.

A D D E quod solus Papa dispensare potest cum vitia-
tis corpore vol. 8. fol. 25. nu. 3. ¶ Vtrum notabilis defectus
alicuius membri impediatur ordinis susceptionem? late scri-
bit Ricard. de Media villa in. 4. senten. distin. 25. artic. 5.
quæst. 2. Diuus Antoni. archiepiscopus Floren. 3. part. tit.
28. c. 5. & per Angel. de Clauas. & Syluest. in suis summis,
verb. corpore vitiat. ubi satis late de hac re.

VT si partem digiti amisit sine qua,
non potest sine scandalo celebrare. vt in cap. primo.
de corpor. vitia. ¶ Quid de cæco vel habente maculâ in
oculo à natiuitate, vel ex infirmitate, aut à casu sine eius
culpa. Dico quod si maculâ generat deformitatem non
potest promoueri nisi dispensetur per Papam vel non ef-
ficiatur religiosus. Angel. verb. corpore vitiat. §. primo.
citat ad idem Innoc. c. cum de tûa. de corpore vitia. Syluest.
verb. corpore vitiat. quæst. 6. Item si maculam in oculo
habet, vt. c. 2. eod. titu. Sed hoc intellige, quando prædicta
macula sine subtili inspectione se offert oculos intuen-
tium, aliàs autem non induceret irregularitatem. ita not.
Francisc. in dicto. capit. secundo. secus si vnum oculum
maiolem alio habet. ita tenet ibi gloss.

Sed quæro, an impeditus lingua sit irregularis? Vin-
cen. in cap. secundo. de cleri. ægrotan. mouet quæstionem
& distinguit, an perfectè loquatur, vt non impediatur à
promotione, aliàs autem nõ, pro quo est tex. in l. si cui lin-
gua. ff. de edili. edict. ¶ Quæro iuxta hoc, quid de claudo?
iuxta hoc dicendū, quod aut sine baculo potest accedere
ad altare,

ad altare, & tunc poterit promoueri, aut nequit accedere
sine baculo, & tunc promoueri non potest, pro hoc facit
gloss. in c. si quis in infirmitate. 55. distin. & glo. in c. nullus
episcopus. verb. cum baculo. de consecra. distin. 1.

A D D I T I O.

H O C reputat notandum Pañor. in cap. presbyteri. col.
2. nu. 3. de cleri. ægrot. ¶ Et adde distinctionem eiusdem in
c. Thomas. col. 2. de corpore vitia. l. 25. titu. 6. pãrdi.

IN hac tamen materia gloss. in c. fina. de
corpore vitia. posuit quandã distinctionem, quod aut quis
est vitiat. corpore in paruis membris, aut in magnis. Si
in paruis, vt forte in digito, vel parte illius, & tunc aut spon-
te fuit casu, vel sine sua voluntate. Si sponte aut iuxta causa
interueniente, puta propter timorem infirmitatis, vel ali-
quid huiusmodi & non est irregularis, pro quo est text. in
c. ex parte. 2. de corpore vitia. Intelliget tamen hoc, nisi defe-
ctus illius membri induceret difformitatem. Idem dico si
induceret impedimentum ad ecclesiasticum officium per-
agendum, per ea quæ inferius dicam. Si vero fecit hoc, vel
fieri passus est, nulla causa interueniente, & tunc est irregu-
laris: quia nec in susceptis potest ministrare, nec ad maio-
res ordines ascendere, vt in c. qui partem. 55. distin. ¶ Sed
iuxta hoc distingue melius quam glo. Quod aut defectus
ille inducit difformitatem, & tunc aut est notorium, quod
fecit hoc ex indignatione & repellitur, ita intelligitur text.
in d. c. qui partem. Si vero nõ est notorium, sed occultum
non repellitur. ita tenet Hostien. in d. c. fin. quem sequun-
tur Franc. & Anto. ibi. ¶ Ego tamen dubito de hoc. Nam
ponderata ratione text. in d. cap. qui partem. qui concludit
istum propter sæuitiam, in quantum in se exercuit, esse ir-
regularem, videtur posse sustineri glossa: tamen durum
esset à communi opinione discedere. Si vero membrum
est ma-

est magnum repellitur ut crux, pes, vel manus. ¶ Prædicta limita, nisi membrum, quod quis abscindit esset superfluum corpori: unde si clericus habens sex digitos, facit sibi amputari unum, scilicet superfluum non ex hoc reputabitur irregularis, ita not. glo. in dict. c. qui partem. & tenet Dominus in. c. ab exordio per illum text. 35. distinct.

ADDITIONIO.

IDEM Angel. verb. corpore vitiat. in princ. & Syluest. eodem verb. versi. tercio queritur. & vide dictum not. Hippol. per prædictam gl. in d. c. qui partem. 35. distinct. qui falsam. col. 12. nu. 100. ff. ad l. Cornel. de falsis.

Sed quæro nunquid habens membrum superfluum possit ordinari? dicendum quod si impedit officium exerceri. prædicta superfluitas, tunc inducit irregularitatem, aliàs non inducit. argu. c. 2. de cleri. & gro. tant. ita not. Dominus in. c. in aliquo. 55. dist. ¶ Sed iuxta prædicta quæro, nunquid carens utroque testiculo, vel si uno careat, ordinari possit? Dicendum quod si propter insidias hominum factus est eunuchus, vel ita natus est, vel in persequutione fuerunt ei amputata virilia, poterit etiam in episcopum promoveri, ut est text. in cap. ex parte. i. de corpor. vitia. de eunuchis vi. l. eunuchis. & ibi Deci. C. qui testamen. face. poss.

ADDITIONIO.

IDEM notat Ricard. de Media villa in. 4. senten. distinct. 25. artic. 5. quæst. 2.

Sed hoc quod dictum est, de persequutione intelligitur: dum modo talis persequutio, non sit nata culpa istius. Nam tunc efficeretur irregularis, ut si maritus inuentus cum vxore castrasset, secundum Ioan. nem Andr. & Hostien. in dict. c. ex parte.

IN

ADDITIONIO.
IN hoc exemplo est notandum, quod ille qui potest adulteros occidere, ut in l. 2. tit. 17. lib. 8. in ordina. regali. Potest eos etiam castrare, vel aliter ad libitum vulnerare, ex Papiani consulti sententia in l. nec in ea lege. §. sed qui occidero. ff. de adulter. Decimus in l. quia. in col. 2. versi. quod est etiam in materia odiosa. de præbendis Ioan. Lup. de Palao. Rubi. in tract. de iusti. & iur. regni Navarra in. 4. part. §. 1. col. 6. & in repe. rubri. de donat. inter virum & vxor. §. 78. col. 3. nu. 8. quod est notandum in praxi.

Si vero ipse sibi virilia amputauit, vel amputari fecit sine causa. Ex hoc, efficitur irregularis, ut probat text. in capit. significasti. de corpor. vitia. ¶ Unum tamen tenerem, quod amputatis testiculis, non est necesse carnem illam, vel puluerem secum deferre, ut dicunt vulgares, pro quo est gloss. in capit. eunuchus. 55. distinct. not. Ioan. Andr. in dict. capit. ex parte.

ADDITIONIO.

IDEM notat Pañorthita. in. c. ex parte. col. 2. nu. 6. de corpor. vitia. & Petrus à Biaxio in directorio elect. in. 2. part. cap. 18. Angel. in sum. verb. eunuchus. & Syluest. verbo, corpore vitiat. quæst. 2.

Finaliter tamen in hac materia sciatis, quod ut vitium corporis inducat irregularitatem: tenet hæc regulam, quod omnis corporalis defectus, qui reddit hominem inhabilem ad exercendum diuinum officium vel ecclesiasticum, vel reddit eum difforme, taliter quod sine scdalo hoc non posset, inducit irregularitatem, pro hac singulari regula, est text. in. c. 2. de cleri. & gro. & ibi tenet Abb. ¶ Ad iudicandum autem illum defectum esse talem, ad arbitrium episcopi recurritur, ita tenet Fran. post Innoc. in. c. 1. de corpor. vitia.

Ex his

Ex his determinatur quæstio, an gibosus repellatur à promotione? Dicendum est quòd per prædicta repellitur, si tanta est difformitas, quòd sine scandalo non potest ministrare. ita not. Franc. in. d. c. 2. de corpo. vitiat. ¶ Considerandū tamen, quòd vitium, vel defectus corporis non reddit quem ex toto irregularem, sed solum ad illud officium ad quem est inhabilis, propter impotentiam, vel debilitatem, unde si presbyter, cum sit manum, excepto officio altaris, vel alio quo maius mysterium requiretur, bene posset administrare in ordine, itaque posset absoluerè in foro poenitentiali. ita text. in. c. 2. de cleri. ægrot. & ibi tenet Abb. ¶ Istud tamen limitarem, nisi voluntariè incurrisset dictum corpus defectum: quia tunc ex toto repellere tur, pro quò facit text. in. d. c. significasti. ¶ Idem dicerem si culpa sua illum defectum incurrisset, ut si propria culpa fuerunt alicui amputata virilia per ea quæ dixi supra post Innocent. & Ioan. Andream.

EX CAPITE XII.

Epitome.

- 1 **A**ETAS determinata ad ordinum susceptionem, quænam sit?
- 2 Primus dies cuiuslibet ætatis ad sacros ordines recipiendos sufficit attingere.
- 3 Ordinatus ante ætatem statutā, an recipiat ordinem, eiusque privilegio gaudeat?
- 4 Ordinatus ab alieno presule, sine licentia sui episcopi, an gaudeat privilegio fori?

CAPUT XII.

- 1 **D**IXI etiam quòd defectus ætatis reddit quem irregularem.

DE

ADDITIO.

DE hoc adde Ricard. de Media villa. in. 4. senten. distin. 25. artic. quæst. 2. & Ioan. Bernard. in praxi criminali. cano. capit. 22.

CIRCA quod omisi interstrictionē ipso-
rum, quæ olim in recipiendis ordinibus seruabatur. Hodie iure nouo in sacris ordinibus recipiendis, est ætas taxata, ut subdiaconatum non possint recipere nisi constituti in decimo octauo anno, diaconatū in vigesimo, presbyteratum in vigesimo quinto. ut est text. in Clem. general. de æta. & qualita. ¶ Et pondera quia satis est attingere primam diem, cuiuslibet ætatis istarum, nec est necesse ætatem illam consumere. ita notat glo. in dict. Clemen.

ADDITIO.

VBI idem notat Ioan. de Imol. & ibi tractat, annus completus quando habeatur pro completo, & Bartholm. Cassaneus in consuetud. Burg. fol. 81. col. 4. nume. 8.

SED quæro quæ sit ætas idonea ad minores ordines recipiendos? Dicendum quòd ad primam tonsuram clericalem, est ætas septem annorum, ut in. c. fin. de tempo. ordi. lib. 6. ad alios vero minores vsque ad acolitum ordinem inclusiue vsque ad 12. annos, ab inde poterit ordinari in acolitum. ita determinat glo. 77. distin. in summa. ¶ Sed quæro, an ordinatus ante ætatem legitimam recipiat ordinem? ad hoc dicendum quod sic, pro quo facit text. in. c. vel non est compos. de tempo. ordi. & text. in. c. subdiaconus, 77. dist. quæ iura mandant in terdici executionem ordinum. Ergo supponitur ordinem realiter fuisse receptū. In tantum enim hoc procedit quod secundum Huguri. in. d. c. subdiaconus, etiam puer in cunis poterit ordinari, ita etiam tenet Archid. & ibi Franc. in dict.

L

dict.

di& Clem. generalem. ¶ Quæro, ex quo promotus ante ætatem legitimam recipiat ordinem: an gaudeat privilegio ordinis suscepti? iuxta hoc est distinguendum quod aut privilegium concernit ordinis executionem, aut respicit characterem. Primo casu promotus ante ætatem legitimam, non consequeretur illud privilegium, ita debet intelligi glos. in Clem. vt hi qui. de ætate & qualit. quæ dicit quod promotus ad subdiaconatum, ante ætatem legitimam, non debet habere vocem in cap. habet enim hoc locum, propterea quod illa Clem. exigit illud privilegium concedi ordinatis in subdiaconos, vt sint qui vacent diuinis officijs, sic etiam debet intelligi glo. verb. ætate. in. c. ei cui. de præbend. lib. 6. Si vero privilegium characterem concernit iste gaudebit tali privilegio, exemplum in privilegio Canonis, si quis suadente. 17. quæst. 4. & in privilegio fori. quæ cõceduntur clericis, pro eo quod in sortem domini sunt vocati, & sunt res sacratæ, & hoc colligitur ex verbis Ioan. And. in dict. Clem. hi qui. ¶ Ad quod facit quæstio quam mouet Franc. in. c. quod translatio. de tempori. ordinan. vbi mouet quæstionem, an promotus ab alio episcopo, sine licentia sui episcopi gaudeat privilegio fori? & tenet quod sic, sufficit enim quod characterem recepit, ita ergo erit dicendum in proposito. vid. Guido. Papam decisio. Dalphi. quæst. 449. vbi quærit si laicus est effectus clericus sine licentia & consensu sui episcopi an valeat tonsuræ collatio, vbi altercat quæstionem ad partes aliud dicens esse in laico aliud vero in clerico, quem vide.

EX CAPITE XIII.

Epitome.

BIGAMVS est irregularis, & quot modis quis dicatur effectus irregularis, exponitur.

Irregula-

- 2 Irregularis fit quis ex secundo matrimonio copula consummato, quauis dissoluto quia de iure non habebat effectum, vt forte quia consanguineus, vel clericus in sacris constitutus erat contrahens.
- 3 Contrahens cum muliere à se ipso corrupta, an sit irregularis?
- 4 Bigamus ordinatus, num recipiat ordinis characterem? & gaudeat privilegio fori?

CAPVT XIII.

DIXI etiam, quod bigamus est irregularis.

ADDITIONO.

Omnino est videndus S. Tho. quæst. 3. & in examinatione huius materię Ricard. de Media villa in. 4. senten. distinct. 27. arti. 4. quæst. 1. vbi cum aliquibus subiectis ponit, vtrum bigami sint irregulares, de ista quæstione, & eius ratione quare non tollitur bigamię irregularitas per baptismum sicut aliæ ante baptismum contractæ. Præposit. in. c. accutius. nu. 4. dist. 26. Et vtrum irregularitas illa tollatur per baptismum? & quid si contrahat non de iure, sed de facto cum corrupta ab alio viro? & an cum bigamis possit per Pontificem Romanum dispensari? & concludit in isto dubio vbi supra quæst. 4. sic dispensat Papa cum bigamo, vt promoueri possit in. c. qui sine. distinct. 26. Præposit. tenet posse cum causa. Nō tñ episcopus secundum comunem, vt ipse ibi concludit. & in ead. dist. 27. Ioan. Maiore in. q. 4. & idem concludit Anchar. consil. 124. circa bigamos non promouendos, & Durandus in quarto distinctione 27. quæstione quarta. & Medin. in codice de ieiunio fol. 135. vbi rationes dubitandi hic annotabis. & Angel. verb. bigamus. numero. 8. Et adde bonas quæstiones per Ioannem Montaigne in suo singulari tracta. de bigamia, qui est collatus in. 8.

L 2 volu.

volu. tractatum. & Diuam Antoni. 3. part. tit. 28. cap. 3.
& Angel. & Syluest. verb. irregularitas. ille quæst. 47. ille
quæst. 15. & per Doct. Ioan. Bernard. in pract. canon. cri-
mina. capit. 16. verb. bigami. in quibus locis poteris videre
ad futuritatem de hac materia bigamia.

EST notandum quod dicitur quis biga-
nus multis modis, de quibus gl. in c. 2. de bigam. 7. po-
nit Præposit. in c. ecce. nu. 3. dist. 26. ¶ Et quatenus glo. ibi
dicit, de viro qui vxorem suam adulteram cognouit scien-
ter, vt ille bigamus efficiatur debet intelligi idem si igno-
rante: quia non agitur hic de vitio ordinandi, sed de defe-
ctu sacramenti. ita not. Ioan. Andr. Franc. & communiter
Doct. in dict. c. 2. & ex hoc patet quod valde periculosum
est, eos qui matrimonium contraxerunt, mortuis vxoribus
2 à summi ad ordines. ¶ Et aduertendum quod ad cōtrahen-
dam bigamiam, non requiritur iuris effectus, vt si binas nu-
ptias quis iuridice contrahat, sed sufficit affectus, vt si de fa-
cto cōtraxit, vt est in clerico qui ante sacros ordines duxit
vnam, & post sacrum ordinem de facto duxit aliam idem
dicit Franc. in d. c. 2. in eo qui simul cum duabus, eis simul
viuentibus cōtraxit. & idem Innoc. in c. nuper. de bigam.
adde Capellam. Tolosan. & ibi additio. decisio. 219. ¶ Sed
quid si quis contraxit matrimoniū, cum corrupta à se ipso,
an incurrat bigamiam? glo. in c. debitum. de biga. finaliter
tenet quod non eandem conclusionem sequitur gl. in c. 2.
de cleri. coniuga. & Hostien. in c. tanta. qui si sint legiti. te-
net eandem conclusionem, hanc etiam sequitur Franc. in
d. c. debitum. sequuntur etiam Anto. & Abb. in d. c. 2. & est
com. vnus opinio Doctorum, qui illa non diuisit carnem
3 suam in plures. ¶ Sed quæro, nunquid bigamus ordinatus
recipiat characterem? Communiter tenetur, quod chara-
cterem recipit, pro hoc tenet in c. si quis viduata. dist. in 30.
¶ Et in

¶ Et in hac materia aduertendum est, quod nunquam sine
copula carnali, inducitur bigamia. Itaq; etiam si cum mil-
le mulieribus, quis contrahat matrimonium, nunquam erit
bigamus, nisi duas cognoscat, vel saltem vnam corruptam,
vt probat tex. in c. Valentino 34. dist. ita tenet Huguti. ibi
& Domi. ¶ Sed dubitatur, nunquid gaudeat priuilegio cleri-
cali. tex. determinat q̄ non, in c. vni. de biga. lib. 6. imo sub
anathemate verat eis, ne deferant habitum clericalem. &
gloss. ibi dicit hoc verum, siue sit sit bigamus vere, siue in-
terpretatiue, quia cōtraxit cū vidua intellige corrupta, vt
in c. debitum. in fin. de biga. sed Franc. in c. 1. de bigam. te-
net contrarium, dicens hanc pœnam non extendi ad ca-
sum fictum, vel interpretatiuum, de qua tamen materia vi
de Domi. in d. c. vnico. super glo. in verb. bigamos.

EX CAPITE XIII.

Epitome.

1 Leprosus est irregularis.

CAPVT XIII.

DIXI etiam quod leprosus est irregularis, ille
enim nō debet in officio administrare propter
scandalum aliorum: debet tamen ei coadiutor
dari. ita probat text. in c. de rectoribus. & in c.
ex parte. de cleri. ægrotant. & in c. cum percussio. 7. q. 1.

ADDITIONO.

ADDE Angel. & Syluest. in suis summis verb. corpo-
re vitiat. Primus in §. octauo. Secundus in quæst. septi-
ma. & in verbo, leprosus. ille quæst. sexta. hic etiam quæ-
stione sexta. Et est optima lex 7. partita. titulo. 16. in. l. 18.
incipien. *Gaso seyendo.*

Lex par-
tita.

EXCAPITE XV.

Epitome.

Irregularitates, plures hic describuntur.

CAPVT XV.

DIXI etiam, quod est irregularis, arreptitius id est, a dæmone occupatus, vel morbo caduco grauatus, vt in c. maritum. & ca. communiter. 33. distinct. ¶ Iuxta hoc tamen aduertendum, quod aut querimus in nōdum promotus, aut in promotus, an possit ministrare. Primo casu dic, quod nullus talis promoueri potest, vt in cap. maritum, sufficit enim, quod prædictū morbū aliqñ habuerit, etiā si semel eū occupauerit. Secūdo vero casu, q̄ si frequēter cadūt nō debent administrare. vt. 7. q. 1. c. 1. Si autē raro, & emittūt voces suas cōfusās, ministrare poterūt, sed debent habere coadiutorē. 7. q. 1. c. illud. & in hoc oēs cōcordāt. ¶ In dæmoniācis vero est differentia inter Hugu. & alios. Hugu. dicit q̄ etiā si tales non debeāt pmoueri, vt in d. c. maritum. promotū tñ lapso anno, post quā sunt curati à morbo ministrare poterūt. Alij tñ dicūt, q̄ isti nūquā poterūt ministrare, ex quo semel à dæmone exiterūt occupati. Hæc omnia ponit gl. in d. c. cōiter. & hoc videtur verū.

ADDITIO.

Omnino est addendus Syluest. verb. corpore vitiatus. versus octauo quid de furiosis.

Item seruus irregularis est, ne promoueat. Seruitus autē à lege fuit inuēta autore Arist. 1. Polyt. c. 2. tex. 5. & c. 3. in prin. omnis seruitus sit præter naturā. Pro hoc est totus titulus de seruis nō ordinā. ¶ Itē obligatus ad ratiocinia, pro hoc est tex. in c. vni. de oblig. ad ratiocini.

ADDE

ADDITIO.

ADDE Syluest. verb. ratiocinium. quæst. 1. & optimam. l. 23. incipi. Teniendo. titul. 6. partita. 1.

Lex partita.

Item est irregularis, qui cum esset in sacris ordinibus contraxit matrimonium. facit tex. in c. 1. & in cap. sanē. de cleric. coniuga. tex. in capit. nuper. de bigam. (& Syluest. verb. bigamia. in princip.) ¶ Item qui extra statuta tempora fuit ordinatus, de quibus in cap. de eo. & capit. literas. de tempor. ordina. ¶ Item non ordinatus ministrans, irregularis efficitur. vt in cap. primo. & cap. 2. de cleric. non ordin. vt si non ordinatus dicat epistolam, quod intellige in apparatu, ita not. Abb. in dict. cap. primo. & intellige apparatus, si habeat manipulum, vltra dalmaticam. Nam illud insigne principaliter tribuitur in ordinatione subdiaconi. Hoc etiam videmus in fratribus Mendicantibus, qui cum manipulo, & alba, & dalmatica, etiam non ordinati, dicunt epistolā. ¶ Item qui non habent scientiam competentem, pro quo est text. in c. cum incunctis. de elect. & in c. 1. & cap. quæ ipsis. & per totum. dist. 38.

ADDITIO.

Gloss. c. nihil est. de electio. & text. in cap. fin. de xta. & qualita. Felin. ca. præsentium. colum. 7. de test. & in capit. ex literis. numer. 7. de constitu. Omnino vide per Domi. Ioan. Bernard. in practica canonica crimina. cap. 18. verb. illiterati. & per Angelum & Syluest. in suis summis. verbo, clericus. in. 2.

Sed intellige hoc, non quod de omnibus istis in promptu respondeat, sed sufficit q̄ facta reuolutione librorum, & habita cum alijs collatione hoc facere possit, ita tenet Innoc. in cap. firmiger. de sum. Trinita. ¶ Superiores vero, vt, episcopi, quanto in maiori dignitate

L 4 positi

positi sint, tanto eminentius prædicta habere debent. Presbyteri debent scire canones poenitentiales, compotum, lectionarium, & baptisterium, ita quod sciant recitare horas in. c. quæ ipsis. dist. in. 38. Item debent scire articulos fidei explicite, & huic scientiæ debet principaliter vacare, vt not. Inno. in. d. c. firmiter, nisi propter paupertatem hoc dimississet, vt tenet ipse. ¶ Ipsi vero religiosi magis debent vacare contemplationi, vnde minor instructio scientiæ in eis tolleratur. vt dicit rex. in. c. legi. 16. quæst. 1. Adde illud Ilaia, Tu scientiam repulisti, & ego te repellam ne sacerdotio fungaris, transumptiuè in. c. nisi cum pridem. §. pro defectu. de renunt. Rip. in. c. si quando. nu. 19. cuius dicta hic describes. de resc. & tonsura clericalis non est danda in antiilliterato, coniugato, vel extraneo. Franch. in. c. nullus. nu. 1. de temp. ordin. lib. 6. & quod illiterati sint irregulares, nec præsentari possunt ad beneficium omnino est videndus Lambert. in tract. de iure patrona. 24. arti. 9. quæst. princip. 1. partis. 2. libri. ¶ Archidiaconus si habet iurisdictionem tenetur scire iura. ¶ Finaliter tamen tenenda est regula generalis, quæ omnia complectitur, quod illa est sufficiens scientia, quæ sufficit ad expediendum officium ipsi ordinato iniunctum. ita Innoc. in dict. c. cum incunctis. de electio. tenet etiam Sanct. Thom. in. 4. sent. dist. 24. ¶ Ex quo inferitur quod religiosi, & alij presbyteri, qui non sunt curati satis est, quod sciant officium suum. Prædictis vero casibus supposito quod incurrat quis irregularitatem: sitamen administrat in ordine, an nouam irregularitatem incurrat, vel non? recurrendum est ad illam distinctionem, quam supra feci post Innocent. in ca. si celebrat. de cleri. excom. ministr. ¶ Ad vnum tamen est diligenter attendendum vltra irregularitates prædictas, quod omnis constitutus in peccato mortali quantum ad se est suspensus, itaque nullum sacramentum debet administrare, alio-

Optima regula.

re, alioquin mortaliter peccat. Item nec debet dicere missam, epistolam, vel euangelium. Nec principaliter in choro officiare, dicendo capitulam, & orationem in choro. ita tenet Domi. in. c. 1. de re iudi. lib. 6. & generaliter non potest admitti ad aliquod officium reservatum certo ordini, imo peccat mortaliter. Secus si saltem de consuetudine non esset reservatum certo ordini, vt dicere epistolam, sine apparatu, vel ministrare altari, ita determinat Sanctus Thomas vbi supra. ¶ Quæro an in dubio debemus iudicare quem irregularem, vel non, iuxta hoc est dicendum. Quod aut quærimus in foro iudiciali, aut poenitentiali. Primo casu, cum irregularitas sit de iure positiuo, in dubio non debemus iudicare quem irregularem. Ita notat Innocent. in cap. ad audientiam. de homic. Aut quærimus, in foro poenitentiali, & dico forum poenitentiali, etiam si quis non confiteatur, sed aliis requiritur remedium animæ suæ, siue consilium salutare. Et tunc in dubio est iudicandus irregularis, quia hæc pars est tutior animæ, vt probatur hoc per text. in. c. significasti. 2. de homicidijs.

EX CAPITE XVI.

Epitome.

Irregularitas quot modis tollitur, satis exactè explicatur.

CAPVT XVI.

ISO ex quibus causetur irregularitas, videndum est qualiter tollatur. Iuxta quod primo quæro. Nunquid irregularitas tollatur per baptismum? & in hoc est distinguendum, quia aut talis irregularitas provenit ex peccato, aut non. Si provenit ex peccato, quia quis commisit homicidium, vel

mutilationem antequam ad fidem catholicam conuerteretur, & tunc per baptismum tollitur, quia sicut tollitur peccatum, ita & omnis sequela peccati, pro quo est text. in cap. si quis viduam. 50. distinct. optimus text. in c. deinde. 26. distinct. ita notat Innoc. in capit. gaudemus. de diuort. Aut irregularitas est contracta sine peccato, ut in iudicio iuste occidente, talis non tollitur, cum non accedat alicui peccato, ut ex eius accessione tollatur ita not. gloss. in dict. cap. deinde. & gloss. in cap. si quis viduam. hoc idem sequitur Domi. & Archid. in dict. c. deinde. & tenet Ioan. Andr. in dict. c. gaudemus. de diuort. Sed Ioan. Andr. Calderi. & Abb. tenent hoc casu talem irregularitatem non durare post baptismum, quia in veritate à principio non fuit contracta. ¶ Nam irregularitas est inducta à iure canonico. ut notat Innoc. in cap. nisi cum pridem. de renunt. & in cap. ad audientiam. de homicid. & est text. in capit. is qui. de senten. excommuni. libr. 6.

A D D I T I O.

ET fatis latè annotauimus in Capitulo primo huius tractatus, in num. 2. vbi omnino vide.

IV S tamen canonicum non ligat infidelis, ut in cap. gaudemus. de diuort. in princ. Ergo prædicti infideles non incurrunt irregularitatem: superuacuum est, ergo querere, an per baptismum tollatur irregularitas talis? cum non fuerit contracta ut prædictum est.

Sed ego considero, quod hac ratione, bigamus ante baptismum, posset ordinari post baptismum, quod tamen falsum est, ut in capit. accutus. & in capit. deinde. 26. distinctione. Dicendum ergo videtur, quod etiam bigamus, vel is qui huiusmodi commisit, non sit irregularis ante baptismum, per supradictam rationem: quia quod iuste factum est, per baptismum non tollitur, ut dicit text. in cap. deinde.

deinde. qui est not. 26. distinct. puta matrimonia quæ fuerunt contracta, vel homicidium quod fuit iuste commissum, ut in iudicio iudicante, adueniente fide nouiter ex illis causatur irregularitas. Nam tunc qualitates illæ inducentes irregularitatem habent locum. Quod videtur probari in cap. deinde. si diligenter inspicitur. Ad quod facit id quod notat Bartol. in repet. l. ex facto. ff. de vulga. & pupil. in illa materia quo tempore existentia qualitatis consideretur, & cum ista opin. videtur residere glo. in cap. fina. 19. questione. 3. ¶ Et ideo, salua correctione tenerem contrarium: imo primam opinionem, & ex hac ratione dices, quod nulla irregularitas proueniens ex defectu absque delicto tollitur per baptismum, per prædicta. Secus tamen est in illa enim quæ contrahitur per peccatum, vel cum peccato, quia cum ante baptismum fuerit contracta, per ea quæ dicta sunt, & postea non potest contractari: cum per baptismum fuerit sublata illa qualitas, ex qua poterit contrahi, scilicet, peccatum, per consequens illa nullo tempore contrahi potest: illa vero quæ sine peccato contrahitur, non potest per baptismum, cum ante non fuerit contracta, sed ex post facto contrahitur subsistentiam qualitatis, quæ per baptismum non tollitur, ut prædicti, quod est valde notandum. ¶ Vt etiam notandum est. ¶ Vt etiam queritur, an per ingressum religionis tollatur irregularitas iuxta hoc glo. in cap. secundo. de apost. distinct. xii, an sit contracta ex proprio delicto? & tunc non tollatur, aut ex alieno? ut patet in filio clerici, qui ex alieno vitio laborat, & tunc per ingressum religionis tollitur, pro quo facit text. in capit. primo. de filijs presbyter. Abb. tamen in dict. capit. secundo, numer. quinto, tenet contrarium: nam nullo iure prædicta regula probatur, imo dicendum est, quod per ingressum religionis tantum tollatur irregularitas in casibus expressis in iure.

ADDE

A D D I T I O.

ADDE Panor. in. c. ex tuz. nu. 4. de simoni. Ad idem adde Angel. Clauasi. verb. irregularitas. el. 2. versi. secundo queritur. vbi dicit q̄ licet non tollatur inducit tamen faciliorem dispensationem, & est de mente glo. in dict. c. 2. de apostat. in vltima opinione cum qua refidere videtur, ibi: Quidam dicunt, & glo. in sum. 56. dist. & sic intellige glo. in. c. pen. verb. difficile. 47. dist. vbi inquit q̄ per monachatum illegitimus fiat regularis, & opinionem etiam Panor. Abb. in dict. cap. 2. de apostat. sequitur Syluest. verb. irregularitas. quæst. 28.

Quid per
Pœnitentiam.

QVæro an per pœnitentiam tollatur irregularitas? Dicendum est ad hoc q̄ nō licet enim pœnitētia remittat peccatū in pristinū statū, de pœn. dist. 6. c. qui vult. & 15. q. 6. c. presbyter. ita tenet Huguti. & Domin. in. c. miror. 50. dist. ¶ An irregularitas tollatur per dispensationem? in hoc dicendum q̄ sic. Nam cū sit de iure positio omnis irregularitas, poterit tolli per dispensationem. vt tenet Innoc. in. c. nisi cū pridem. de renunt. ¶ Sed

Quis poterit
dispensare in
irregularitate

est dubitatio, quis poterit dispensare cū irregulari? Ad hoc dicendū quod si est irregularis pro eo quod, excommunicatus, interdictus, vel suspensus celebravit, vel tempore interdicti, prætermissa iuris obseruatione ad solū Papam expectet dispensatio, per tex. in. c. 1. de re iudi. lib. 6. Item ad hoc facit illa regula generalis in materia Dispensationis, quod in maioribus criminibus adulterio, non potest inferior à Papa dispensare. Nisi vbi reperitur expressum, vt est text. in capit. ar. si clerici. §. de adulterijs. de iudic. in prædictis tamen casibus nullibi reperitur expressum quod inferior dispenser. ¶ Vnum tamen est, quod cum prædictis celebrantibus legatus dispensat, si non in contemptu celebrauerint per supinā ignorantia. ita not. Host. & Ioan. Andr. in. c. clerici.

Legatus de
lateranum
dispensare
possit in
irregularitate.

rici. la. cleri. ex com. ministr. & ita habet Stylus curia dicit tamen Abb. quod hoc dictum potius obseruatur de facto, quam de iure aliquo probetur. ¶ Queritur quis possit dispensare circa irregularitatem quam contraxit per saltum promotus? dicendum est, quod episcopus hoc potest, pro hoc est text. in. c. vnic. de cler. per salt. promo. & ibi tenent communiter docto. ¶ Vtcrius quæro quis possit dispensare contra irregularitatem, quam contraxit homicida? iuxta hoc est dicendum, quod aut est homicida voluntarius, aut casualis, si voluntarius glo. in. c. sicut dignum. de homic. dicit, quod cum eo non possit dispensari, etiam per Papam, sed Hostien. & communiter Doct. ibi tenent contrarium, dicentes quod iura dicentia, quod cum homicida voluntario non dispensatur, intelligantur per inferiorem à Papa, tamen Papa dispensare potest si vult.

A D D I T I O.

I D E M Angel. vbi dicit istam esse communem sententiam Docto. in summa verb. homicidium. §. quæst. 1. & satis latè dixi in capit. 1. istius tracta. num. 8.

AV T est homicida casualis, & tunc aut querimus in sacris ordinibus, & solus Papa dispensat, vt est text. in. c. continebatur. de homici. aut in minoribus ordinibus, & episcopus dispensare potest, per text. in. c. ad audientiam. eod. titul. & ibi Hostie. quem sequitur Abb. ¶ Quantum ad beneficia vero, dic quod episcopus cum eo potest dispensare, vt in. c. Henricus. de cler. pugn. in duell. Quod limita verum in beneficio simplici, secus in curato. ita notat Hostien. ibi, pro quo facit. Nam in materia stringibili, vel exorbitante à iure, appellatione beneficij tantum comprehenditur simplex, vt est tex. in. c. fin. de præbend. ita tenet Abb. in dict. c. Henricus. ¶ Circa irregularitatem vero commissam per simoniam, distinguendū, quod

quod aut simonia fuit commissa in ordine, ipso ordinante dante pecuniam, vel eo sciente tacite vel expresse, & tunc communis opinio Doctorum est, q̄ solus Papa dispensat. arg. c. erga. 1. quæst. 1. & in. c. penult. de simo. Aut fuit commissa eo ignorante, nec ratum habente, & tunc Hostien. & Calderin. distinguunt inter manifestum & non manifestum delictum. In primo dispensat solus Papa, in secundo vero episcopus. Sed Abb. in. c. de simoniacæ, eod. titul. vbi tractatur materia ista. Dicit indistinctè dispensari cum talibus. Ratio est, quia misericorditer est agendum cum illis, qui alieno vitio laborant, pro quo facit text. in dict. c. de simoniacæ. vbi indistinctè præmittitur dispensatio, ergo episcopus poterit hoc facere. Item facit text. in. c. præsentium. 1. quæst. 5. & cap. de regularibus. de simoni. Nec obstat dict. c. ex tuæ. quia ibi ille qui fuit ordinatus dedit pecuniam, & sic per se ipsum commisit simoniam. Quantum vero ad beneficium curatum, aut dignitatem, quæ æquiparantur. vt in. c. de multa. de præbend. aut est sciens, aut ignorans si sciens & sponte renuntiat beneficium, potest secum dispensare per episcopum, quo ad beneficium simplex, & minores ordines, quo ad illam ecclesiam, quo ad alia vero ecclesiam, dispensari potest cum eo in executione omnium ordinum. Si vero non renuntiauit sponte, si expectauit sententiam, tunc ad hoc quod habeat beneficium, siue in eadem ecclesia, siue in alia, solus Papa dispensat, pro quo facit text. in cap. nobis. eodem titul. Si vero eo ignorante, simonia fuit commissa, & tunc aut à suis æmulis, & sibi tunc non nocet. vt in cap. sicut ruis. eodem titul. Aut ab amicis, & tunc si sponte renuntiat, potest secum dispensari ex magna misericordia, secundum Innocen. & Hostien. in dict. cap. de simoniacæ. Sed intellige hoc non de eadem vacatione, sed alia vero beneficia potest habere, sine dispensatione, ex quo simoniam non commisit, secundum

dum Innoc. ibi. Si vero beneficium est simplex, & eo ignorante fuit commissa simonia & sponte renuntiauit, potest episcopus etiam in illo beneficio dispensare per text. in ca. pen. de electio. Si vero non renuntiauit sponte, vel eo ignorante fuit simonia commissa, potest secum episcopus dispensare, per dict. c. pen. de elect. ¶ Et in omnibus alijs casibus quibus dictum est, episcopum dispensare posse, debet intelligi dummodo non fuerit simonia commissa, forte quia pecunia fuit ei data, pro quo facit glo. in. c. præsentium. 1. quæst. 5. prædicta ponit Abb. in dict. cap. de simoniacæ. ¶ In omnibus tamen prædictis casibus, de Papa non potest dubitari, quin possit cum simoniaco dispensare, cum sit supra iura positua, quæ in illis cauerunt omnes simoniacos ad ordines & beneficium. vt in capit. proposuit. de concess. præbend. ad quod facit quod not. Innoc. in capit. nisi cum pridem. de renun. ibi tenet, quod cum omnis irregularitas sit de iure positua, in omni irregularitate poterit Papa dispensare. ¶ Sed quæro circa irregularitatem propter crimen notorium, quis possit cum clerico irregulari dispensare. Innocent. in capit. primo. de corpor. vitia. colligit argum. ex illo text. quod etiam in crimine valde graue & notorio dispensat episcopus. Sed Franc. in capit. fina. de tempor. ordin. dicit quod in mediocribus, dispensant episcopi, nisi reperiat prohibitum. vt in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudic. & sic per hoc sentit hanc materiam reducendam ad dictum. §. & eius materiã. ¶ Ego credo hoc reducendum ad illas regulas, quæ in materia dispensationum traduntur, per Abb. in. d. §. de adulterijs. Quarum vna est, q̄ in adulterijs, & minoribus criminibus dispensant episcopi, nisi hoc reperiat prohibitum. Alia est, q̄ in maioribus criminibus adulterio, non dispensant episcopi, nisi permissum reperiat, & dicit permissum, si in genere permittatur, supposito, q̄ non expresse caueat de ep̄o, vt not. Inno. in c. dile-

c. dilectus. de temp. ordi. glo. in. c. postnatis. verb. dispensatum. de cleri. excom. minist. & gl. in. c. in quibusdam. in glo. fina. de poen. inferior tamen nequit dispensare, nisi de eo caueatur. vt not. Ianoc. in. c. veniens. de eo qui furt. ord. recept. quod intellige nisi ille habeat iurisdictionem episcopalem in loco. per gloss. in Clement. 2. de electio. tenet Abb. in. d. §. de adulterijs. nu. 5. permissa tamen dispensatione etiam inferior episcopo, habens iurisdictionem ordinariam, poterit eam facere per glo. not. in. c. licet canon. in gl. pen. de electio. lib. 6. ¶ Circa irregularitatem vero quæ contrahitur ex defectu natalium, dicendum quantum ad hoc vt ad ordines possit illegitimus promoueri, non tamen potest assumi ad prælaturam, vt in. c. 1. de fil. presbyte. Papa vero potest dispensare cum eo, quo ad omnia, episcopus vero tantum quo ad minores, & simplex beneficium: vt in. c. 1. de fil. presbyt. libr. 6. ¶ Ex hoc inferitur quod etiam ad canonicatum in ecclesia Cathedrali poterit cum eo dispensare, quia textus in dict. c. generaliter loquitur de beneficio simplici. ita tenet Archidi. quem sequitur Dominic. in dict. c. 1. ¶ Aduertendum tamen, quod cum iste dispensationes sint odiosæ, & per consequens restringendæ, vt in dict. c. 1. & cap. 2. eod. titu. non amplius censetur in eis concessum, quàm est expressum: vnde si dispensatur cum illegitimo ad ordines minores non potest ad sacros &c. & si ad episcopatum, nõ ad archiepiscopatum, per ea quæ not. glo. in. c. 1. de fil. presbyt. libr. 6. not. Docto. in c. literas. eod. titu. ¶ Hinc est, quod si dispensatur cum laico, vt fiat clericus tantum ad minores ordines poterit promoueri, ex hac dispensatione, vt dicit glo. nota. quæ approbatur communiter per Docto. in dict. c. literas. ¶ Prædicta procedunt, quãdo sit habitatio per viam dispensationis, si tamen fiat per modum legitimacionis, restituendo primis natalibus, facta simpliciter completeretur omnia ista. not. Abb. in c. cum

c. cum Vitonen. col. 3. nu. 8. de electio. vbi bene distingit. Ad quod optimè facit quod not. Bartol. in. l. 2. ff. de vulga. & pupil. Salyc. in authen. item si quis. C. de natu. liber. & Abb. in dict. c. cum Vitonen. de elect. vbi dicit. quod legitimo iure ex toto restituit natalibus primis, & dat legitimato omnia iura legitimi. Ista tamen restitutio non potest fieri, si quis est illegitimus, quia natus ex matrimonio diuina lege prohibitum. secundum Ioan. Andr. & doct. in. c. per venerabilem. qui filij sint legit. Item aduertendum, quod per subsequens matrimonium legitimantur illegitimi. vt in. c. tanta. qui filij sint legit. quo ad omnia, scilicet, honores, & ordines, quod procedit dummodo, cum illa ex qua fuit habitus talis filius illegitimus, potuerit esse matrimonium contractum per illum patrem illegitimum, tempore conceptionis. vt est text. in dict. c. tanta. tenet Abb. in. c. innotuit. de elect. ¶ Quod procedit etiam, si instrumenta dotalia in tali contractu matrimonij non interfuerint. vt in. c. 1. qui filij sint legit. Nec etiam requiritur, quod ex cõcubitu inuenta in domo fuerit genitus, vt est text. iunct. glo. in dict. c. innotuit. de elect. & ibi tenet Abb.

ADDITIO.

De hac legitimacione, quæ per subsequens matrimonium fit, omnino est videndus Doct. Hispanus Didac. Coarruias in epitom. super 4. decreta. in. 2. par. c. 8. §. secundo. vbi flores odiferas (vt ita dixerim) omnium modernorum vsque ad hæc tempora studiosissimè recollegit.

Circa illum vero qui patitur defectum in membris, si esset corpore vitiatu. Quæro quis possit dispensare? Dicendum quod quantum ad beneficium solus Papa, ita determinat Innocen. in. c. 1. de corpore vitia. ad quod fecit ille text. tenet Franc. in cap. significauit. eod. titu. ¶ Circa illum qui patitur defectum in ætate

M quis

quis possit dispensare. Dicendum quod quantum ad beneficium solus Papa, ut notat gl. in c. cum dilectus. de electio. quantum ad omnes etiam idem est dicendum, ut tenet gloss. in Clemen. generalem. de ætat. & qual. ¶ Circa bigamum vero glo. tangit quæstionem. in c. 2. de biga. & finaliter videtur concludere, quod Papa possit dispensare in minoribus ordinibus & non in sacris. sed Innoc. ibi sentit, quod Papa indistincte possit. Nam bigamus prohibetur promoueri, ex sententia Pauli apostoli. Papa vero in administratione maior est Paulo, cum sit successor apostolorum, ita latius tenet ibi Francisc. ¶ Episcopus vero cum bigamo etiam in minoribus ordinibus nequit dispensare, pro quo est text. & ibi tenet Domini. in c. non confidat. 30. distin. ¶ Circa irregularitatem vero propter lepram. Dicendum quod soli Papæ est permessa dispensatio: cum alijs hoc non reperiatur permissum, arreptius vero, vel morbo caduco grauatus per solum Papam poterit dispensari ad ordines, non tamen per inferiores, cum non reperitur hoc eis permissum. ¶ Sed quæro circa irregularitatem, quæ provenit ex infamia iuris. Dicendum quod episcopus non potest in ea dispensare, nisi eo casu, quo potest infamia. Eo enim casu poterit, nam sublata infamia tollitur irregularitas, tanquam eius sequela. Vnde considerandum, quod episcopus directe non potest tollere infamiam, quia est reseruatam principi, indirecte tamen potest in criminibus, in quibus potest dispensare. ita not. gloss. in c. Euthemium. verb. infamiam. 2. quæst. 3. & Abb. in cap. cum te. de re iudi. Intellego tamen quod sic accessorie tollat irregularitatem eum infamia, incipiendo dispensationem a delicto: non tamen posset directe & principalem tollere irregularitatem, ad quod optime facit, quod not. Domini. in c. non confidat. 30. distin. ut tamen infamis infamia facti promoueatur, non credo quod episcopus possit dispensari. Cum sibi non reperiatur permissum, ad quod.

quod facit quod notat Domini. in dict. cap. non confidat. ¶ Circa illum vero qui contraxit in sacris constitutus matrimonium, quis possit dispensare? Dicendum, quod si ille contritus est, vel ingressus religionem, episcopus cum eo potest dispensare, alijs autem non, ita probatur in c. 1. & 2. qui cleric. vel youen. & tenet gloss. & Abb. in dict. c. secundo. Ordinarius vero sine licentia sui episcopi, ex dispensatione poterit in susceptis ordinibus ministrare pro quo est text. in cap. Lugdunensis. 9. quæst. 2. & gloss. in c. si significasti. de offic. archidia. ¶ Circa illum vero qui cum non esset ordinatus. Quæro quis possit dispensare? dicendum quod circa beneficium, episcopus dispensare poterit, & ut ministrer in suscepto. Ut tamen ascendat ad maiores ordines, solus Papa dispensat, ita probat text. in c. secundo. & ibi Abb. de cleri. non ordina. ministran. ¶ Circa illum vero qui non habet scientiam competentem. Dicendum, quod aut dignitas est tanta, quod non est tolerabilis. Et tunc etiam Papa non potest dispensare, ut quia esset maximum peccatum. ¶ Ex quo etiam sequitur quod etiam suæ dispensationi vel mandato, iudex non esset in hoc parendum, per ea quæ not. Ioan. And. & Abb. in c. cum adeo. & in c. si quando. de rescript. Aut dignitas non est tanta, & tunc Papa indistincte poterit, cum supra ius posituum omnia possit. c. proposuit. de concessi. præbend. Episcopus tamen non potest, imo talem ordinans est puniendus. ut est optimus text. in c. quando episcopus. 24. distin. Nisi esset spes quod iste adisceret. ita notat Hostiens. in c. cum incunctis. de electio. & Vincent. in c. illiteratos. 36. distinct. Item si esset alijs nimium proficuum ecclesie, ordinari posset argum. cap. quæris. de ætate & qualita. ita tenet Hostiens. in dict. c. cum incunctis, prædicta procedunt respectu ordinandorum. Dicendum tamen est, quod dispensat episcopus cum idiorum, iam ordinato, ut non deponatur, sed doceatur, ut in capitulo.

sedulo. & in. c. nullus. 38. distinct. & cap. placuit. 10. quæst. 1. ita determinat Specul. titu. de dispensatio. §. nunc de episcoporum. versic. 27. cum idiota. ¶ Cum ordinato vero extra tempora nebita, solus Papa dispensat. vt est text. in. c. literas. de temporib. ordin. Vnum tamen in dispensationibus huiusmodi est attendendum, quod cum religioso, fauore religionis facilius dispensatur. vt in. c. 2. qui cleri. vel vouen. & in. c. secundo. de aposta. ad quod facit optimus text. in. cap. legi. circa fin. 16. quæst. 1. Item est aliud notandum, quod illis casibus quibus permittitur episcopo dispensare cum irregulari, non poterit hoc facere, his qui eum ordinauit, vel beneficium ei contulit, cum in hoc deliquerit, & ex hoc debeat puniri. Ita tenet Abb. in cap. fin. de purga. cano. ad quod posset allegari gloss. in cap. præsentium. 1. quæst. 5. quod valet ad multa. Item est aliud considerandum, quod per potestatem datam de absoluendo, non poterit cum huiusmodi irregularibus dispensari. ita not. Domin. in. c. miror. 50. distinct. ad quod facit quod not. Archidia. & Hugu. item facit c. cum illorum. de senten. excom. vbi text. dicit quod plus se habet dispensatio, quam absolutio. ¶ Ex quo infertur, quod cum per has indulgentias, quæ à sede Apostolica quotidie conferuntur, tantum detur potestas absoluendi, non poterit vigore illarum dispensari, cum huiusmodi irregulari, vel alijs, & hæc nota, per quæ fit finis huius tractatus.

A D D I T I O.

Casus 163. in quibus episcopus dispensat scribit Guilielm. in Specul. titu. de dispensatio. §. nunc de episcoporum dispensatione, 171. ponit Ioan. Selua de beneficio. in 4. part. quæst. 7. bona glo. in. c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. vbi ponit de dispensatione episcoporum, & quid sit dispensatio, & quod quando decoloraretur status ecclesie in his etiam quæ iuris positiui sunt non est dispensandum. text. est in

est in cap. & si illa. 1. quæst. 7. Abb. in capit. cum olim. fina. verb. de clericis coniuga. Et 157 casus in quibus dispensat episcopus ponit Ioan. Rande. in tract. de dispensatio. §. primo cum ordinato extra tempora. 172. ponit Bertachi. de episcopis quæst. 49. in. 2. parte, quarti libri. num. 107. fol. 43. in lib. 4. diuersi doctorum. & ibi fol. 45. col. 3. nu. 14. ponit 4. casus in quibus episcopus non dispensat. Et plures per Syluest. verb. dispensatio. versic. decimo quæritur. & casus quinquaginta in quibus solus Papa dispensat per Diuum Antonin. in. 3. part. titu. 22. cap. 7. vbi inuenies plures in hac materia irregularitatis, reseruati Romano præfuli. ¶ Et plures irregularitates, quæ non ita communiter contingunt. congerit prædictus Diuus Antoninus in dict. 3. part. tit. 28. cap. 6. & Summistæ verb. irregularitas. & quæ in hac materia ponit Nicolaus Plouius per regulas in suo tract. de irregularitate, quem inuenies in. 9. volu. tractatum, vbi de hac materia licet videre. Latissimè per Præposit. Alex. in cap. si quis episcopus. cum seq. cap. 11. quæst. 3. vbi plures quæstiones differit in hac irregularitatis materia Cardin. Zabarel. in cap. nisi. §. personæ. de renuntiatio. Optimè per Domin. in cap. hinc etenim. 49. distinct. col. 2. & Archidia. in dict. casu quis. 11. quæst. 3. ¶ Cum necessariam fore existimus scientiam casuum, in quibus iure inducitur irregularitas illi qui clericos audit, vt post alios docet Do. præceptor Doctor Marti. Nauar. olim Cathedram primariam in Gymnasio Salmantino legens iure proprio in cap. 1. §. caueat. de poen. dist. 6. nu. 25. Ideo hæc annotanda curauimus. Cum celeriter sit obuiandum criminibus, vt est text. in. c. ad hæc vbi Cardin. Zabarel. col. 1. not. 3. de rescri. ad id citans Cicero. 6. Philippica, omne malum (inquietis) nascens faciliè opprimitur, inueteratum plerunque fit robustius. Ouidius in epistolis, Flamma recens parua spera se fudit aqua. Hierony. ad Eustochium de virginitate seruan

da, dum paruus est hostis interstice nequitia elidatur in se mine & de spiritali hoste loquitur quod pater quia prax-misit, non sinas cogitationes crescere. vide de homine perfecto Bernard. quia si quis incidit in irregularitatem oportet cognoscere se esse irregularem ne incidat in maiorem vinculum durante irregularitate celebrando, vel quid in ordine sibi prohibito exercendo, vt satis edocet iste tractatus, quod à principio facilimè remediū quæritur, & plura peccata editantur, alias quidem si cæci peccasti cæci ibitis ad inferos cum ignorantia iuris neminem excuset, ignorantia enim iuris positui non excusat sacerdotes qui debent esse periti. 1. quæstione quarta. §. notandum. 16. quæstione prima. capit. si cupis. 37. distinct. §. vt itaque. 39. distin. Petrus tenet in expresso Cardi. Zabarel. in capit. super literis. colum. 3. op. 1. de rescript.

Quero an occultum delictum irroget irregularitatem gloss. tenet quòd non in capit. erubescant impij. distin. 32. per capit. vlti. de tempor. ordin. nisi in homicidio, & simonia in ordine. 1. quæstione. 1. reperiuntur. Quæritur quidam de populo interdicto ingressus est monasterium an ante vel post professionem possit licitè ad ordines promoueri, & diuinis officijs interesse interdicto generaliter, vel specialiter non relaxato: & dic quòd potest, quia iudicatur persona ecclesiastica, vt per plura probat Federi. de Senis in consil. seu quæstione 32. ¶ Et quid de illo qui ad diuina recepit aliquos interdictos alijs circa obseruationem interdicti seruatis vtrum sit irregularis. vid. optimè per Federic. de Senis in consil. 70. incipien. reuerendæ dominæ vicariæ. ¶ Quæritur prælatus petens, quòd rex faciat iustitiam de malefactoribus an sit irregularis, & debet abstinere ab executione, vid. Aegidium de Bellamera in consil. 14. in princip. ver sic. tertio inducit. ¶ Vide Dominic. consil. 133. incipien. istud dubium tangit Archidiaconus Irregu-

Irregularitas in clericis etiam contrahitur, si clericus compulsi aliquem ad furandum, vel induxit eum ad hoc, & iste delinquens est postea suspensus: clericus enim ex tali suspensione remanet irregularis. ita Bald. in l. si hæres ho. §. item si seruum. ff. de legat. primo. bonus text. in capit. de cætero. de homicid. vbi causam præstans homicidio efficitur irregularis. ¶ Quæritur, clericus fuit læsus, & damnificatus à Titio, ipsum accusauit ciuilitè ad emendandam damni cum protestatiōe, an efficiatur irregularis si ex tali accusatione fuit truncatus vel occisus per iudicem iustitia hoc exigente, dico quòd non si ita gessit in corde prout expressit ore vel libello, secus tamen si illum accusaret criminaliter ad vindictam, nam licet præcederet protestatio tanquam contraria facta illi non prodest imò morte vel truncatione accusati sequuta efficitur irregularis. tex. est qui ita debet intelligi in. c. 2. de homi. lib. 6. ex mente Anchar. ibi. Sed quæro eo casu quo aliquem accusauit sine protestatione iam quòd efficiatur irregularis secuta morte vel mutilatione peccet saltem venialiter. Quæstio est dubia in primis videtur quod efficiatur irregularis sine dubio, & quod peccet, nam est contra prohibitionem c. ne sententiam. ne cle. vel mo. prout diximus supra cap. 6. nu. 48. Ergo idem hic dicendum erit, argum. text. in. c. 2. cum simili. de maiori. & obedi. sed hic non est præceptum, sed decencia quia indecens est, quod seruus Christi accuset alium criminaliter, & sic habuit originem à iure positiuo & non à diuino, vt à nobis probatū est, præterea est poena irregularitatis, & ideo sola sufficit sine eo quod peccet, nam quoniam est poena in constitutione si non constat de eius mente contra veniēs cum in illa puniatur puniri ve possit non peccat ex cōtrauētiōe. vi. tex. in. c. pen. de ho. lib. 6. & Abb. & Feli. c. postulasti. de hom. Marian. c. ad audiētiā. q. 51. eo. tit. Doctor à Flechilla in hac quæstione dixit quod clericus accusando criminaliter quod peccet mortaliter

taliter ea ratione, quia venit contra præceptum concilij in quo cautū est, q̄ clericus non exercitet vindictā sanguinis nec inter sit vbi vindictā sanguinis exercitatur, sed ille accusando est huiusmodi igitur peccat mortaliter, ita se suscripsit prædictus Doctor de Flechilla. ¶ Si causam suam vel suorū proprio sic dolore tactus & ira nō ex proposito proponeret suā accusationem sine protestatione: imo expressē ad vindictā sanguinis, an peccaret dubito. ¶ Et quōd peccet accusans aliquem, quia venit cōtra prohibitionem, tenet Villadiego de irregularitate, c. 6. no. 48. vbi inquit, q̄ clericus nō habens iurisdictionē præsentia suam adhibens mutilationi seu occisioni peccat grauitur, habens tamen iurisdictionem vna cum peccato efficitur irregularis, ergo à fortiori in nostro casu cū vindicta sanguinis & eius executio sit clericis prohibita, etiam in casu licito, vt patet Ioan. 18. Dixit ergo Iesus Petro, mitte gladium tuum in vagina, calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? quasi dicat non occidas vel truces aliquem, quia esset inducere impedimentum sacrificij quod quotidie à te & ab alijs in altare in memoriam meæ passionis debetis facere, & sic cum interrogati uē ibi prohibuit, fuit visus inducere Petro & successoribus præceptū ne funderent sanguinem quod est intelligendū secundū iura canonica, & verē ista accusatio criminalis non est sine culpa, nam dictum est à Christo, cuius vita debet esse nostra instructio Lucæ 23. Pater, dimitte illis non enim sciunt quid faciunt, facit etiā nam non seruans formam statuti peccat mortaliter, vt probat Boeri. quæst. 1. nu. 73. & accusans aliquem criminaliter vel ciuilitur sine protestatione est huiusmodi igitur, &c. ¶ Præterea clericis non licet occidere peccatores quanuis hoc esset licitum sacerdotibus legis, vt patet per S. Thom. 2. 2. quæst. 64. arti. 4. ¶ Confirmatur, quōd etiam non potest iuste cogi, vt sit testis in causa sanguinis, quia non conuenit

uenit ei cooperari occasionem ad hominis occisionem, secundum eund. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ¶ Præterea clerici ab accusatione abstinere debent, quia non fit sine culpa, vt dicit glos. in c. si quis episcopus. Archidiaconus. 2. q. 17. vbi vid. ergo. &c. ¶ Præterea clerici non debent esse vltorū proprię iniurię cap. seditiosarios. 46. dist. gl. in c. & qui commendat. 47. dist. ergo cum sit cōtra eius officij quicquid acciderit inducit peccatum, & efficitur irregularis. ¶ Præterea omne peccatum est deuiatio ab aliqua lege naturali vel diuina, vel humana rectē posita. Vnde Ambrosi. dicit quōd peccatum est dictum, concupitum, vel factum contra legem quæcunque autem lex loquitur, his qui sub lege sunt loquitur, vt dicitur ad Rom. 3. sed omnis homo faciēs cōtra legem cui subiectus est peccat, & omnis clericus est legi Papæ subiectus cui est cautū, quōd aliquem nō accuset criminaliter ergo contra hoc faciendo peccat mortaliter, & efficit irregularis, quia huiusmodi accusatio est clericis prohibita, vt prænotatū est. ¶ Præterea transgrediens præcepta contēnendo legislatorem, vel sic, quōd impediatur finis quem intendit peccat mortaliter, non autem si ex rationabili causa, præcipuē in casu in quo legislator decerneret non esse seruandū secundū Thom. 2. 2. q. 147. artic. 3. ad secundū. Sed accusator clericus modo prædicto est homicidio ergo irregularis & peccat mortaliter transgressio legis quando obliget ad mortale omnino per Adrianum quæstione sexta. quodlibeti. ¶ Quæritur etiam an irregulares, vt mutilati bigami, vel alijs non ratione criminis admittantur in testimonium contra clericos gloss. est in sum. secunda quæstio. tertia. quōd in criminali causa non sint admittendi ad idem est sententia Abb. antiqui cōmunitur recepta in capit. primo. de exceptio. dicentis vitiatum corpore in criminalibus aduersus clericum non fore admittendum in testem: quam sequitur Hippolyt. in M 5 praxi

praxi causa crimina. §. non videndum. nume. 52. & in singula. 379. quod videtur minis dura sententia. idem tenet Bald. in sua marga. verbo, mutilati. ¶ Deinde dubitatur an clericus possit cogi ferre testimoniū in causa criminali coram iudice laico: Guido Papa tenet quod de licencia superioris poterit, videlicet sui episcopi si sit clericus secularis vel Vicarij sit regularis vel abbatis si sit monachus, ita tenet in decisio. Dalphina. quæst. 65. incipi. licet de iure clericus: tamen contrariū tenet Goffred. in summa de testib. cogen. & Innocent. in capit. dilectorum. eod. tit. tenet Thom. secunda secundæ. quæstione. 70. artic. primo. Et additio. ad Guidonem vbi supra. Referens Ioan. Andr. in nouella in dist. dilectorum ad finem. quærens quid de laico, qui aspirat ad clericatum idcirco in causa sanguinis deponere recusat, dicit enim fore honestum ipsum non cogi etiam in foro ciuili, quin etiam non possit, quæ sententia firmari possit ex alia quæ in simili adduxi supra in capit. sexto. numer. 20. id etiam comprobatur ex. l. penul. ff. de milita. testa. & ex philoso. in quiente quod parum distat a re quod quasi minimè distare videtur. ¶ Quæritur an falsificans literas Summi Pontificis, vel impetrantes falsas literas & defensores, & fautores sint irregulares: dic quod sic cap. ad falsariorum ibi omnibus officijs & beneficijs ecclesiasticis sint priuati, de quo text. per Caietan. in sum. verb. ex cōmunicatio. c. 27. vbi in fine inquit: aduerte quod vt refert S. Antoninus archiep. Florentinus in. 3. parte, ex Hostien. literis domini Papæ nec in magno, nec in modico quis manum apponere potest, etiam literam vel punctum corrigendo: & tales sunt falsarij Felin. c. 2. col. 2. versi. Stylus. de rescr. Gomezi. in tract. breuium. num. 6. ita quod ipso facto excommunicationis sententiam incurrit, reseruatam sedi Apostolicæ, exceptis officialibus quibus hoc competit, sed videtur dicendum si in vna litera quis emen-

emendasset non censi excōicatus vel irregularis, vt Ioannes Gerson in. 2. parte operum fol. 188. in. c. quidam scholaris. tradit in pulchra quæstione de illo, qui vnam literam in Bullis apostolicis emendauit, respondit eū, de quo quærebatur, non debere se excōicatum putare, nec irregulārē ad effectum cessandi à missarū celebratione. Est tamen te debere esse, vt data oportunitate abundante, cautelam nō spernat, cum id q̄ est abundans non nocet actui perfectē celebrato, & in hac sententia est ille doctor solennis quem præceptorem Salmaticæ habuimus omni eruditione præditus in. c. si quis autem. pagin. 370. vers. hoc prænotato. de pœnitent. dist. 7. quod dictum ipse intelligerem si non dolose hæc leuis correctio contingeret, si vero dolose quod apparere posset, si damnū tertio resultaret ex literæ correctione, vt puta quia sensum dictionis tolleret, quo quidē casu enodatū à prædicta constitutione ad falsariorū crederem, ex intentione Summi Pontificis, quæ rectē intuenti clara est, ac per cōsequens sequenda, cū idem sit in litera vel pūcto, quæ in syllaba, nam & si dura sit lex sequenda est, & nullus debet esse ita audax & temerarius, vt audeat dicere cur ita facis, & sic: talem omnino à celebratione diuinorum ante absolutionem eiusdem quæ Summi Pontificis dispensationem debere cessare existimārē, tum quia tutior in foro conscientie, tum etiam, quia ex sensu literæ prædictæ decreta ad falsariorū, regulata ex principijs iuris constat per prædicta dictum Gersonis tamen cum magistro intelligendū de eo qui emendauit literam tantum ex simplicitate potius quàm ex malitia, & quia nullū præiudiciū tertio irrogaretur si prætenderet suū ius ex tali correctione, tñ ijs cōcurrentibus ex eius intentione cōstat ad cautelam fore habilitandū q̄ sanctius putamus ex supradictis: nā vbi periculum vertitur in tutiorē partē interpretandū est gl. in c. aliter. 30. q. 5. c. ad eius. 5. dist. c. ad audientiam. de homic. Et quod

& quod literæ sint falsæ ex mutatione literæ probo, quia literæ deuiant à vero ex eius mutatione seu correctione, ergo commisit falsum. l. 1. ff. de regul. cat. & l. post diuisionem. C. de iur. & facti ignoran. l. si quis legatum. in principio. ff. de falsis. tradit Matth. ab Afflicis in decisio. Neapolitanis decisio. 21. incipien. dubitabitur apud Regiam maiestatem. nu. 7. vbi diffuse tractat materiam falsificantis literas vel sigillum Regis, & vide eundem in decisio. 404. incipi. fuit per illustrem magnum capitaneum. vbi subiicit referendo Bald. post Innocen. in capit. ex literis. de fide instru. quod nullus potest apponere manum ad rescripta vel priuilegia nisi cancellarius, vel officialis curiæ, & si alius apponat manus est falsarius etiam si in loco non suspecto etiam si in syllaba vel puncto, & sic non distinguit an noceat vel non. Ergo indistinctè manum apponens ad literas Summi Pontif. etiam si literam tantum mutet efficitur falsarius ac erit excommunicatus & irregularis, q̄ maximè & sine dubio procedit si celebrasset diuina non obtemperata dispensatione Papæ. ¶ Quid vero de alchimis quia à Ioanne XXII. in extrauagan. spondent, sub titul. de crimin. falsi inter communes si fuerint clerici debent priuari beneficijs habitis, & ad habenda redduntur inhabiles, & perpetua infamia notatur, & quod sit irregularis pater nam talis est infamis, infamia iuris. Et infamis est irregularis, vt supra probatum est, ergo & alchimista, cum sit huiusmodi quousque specialiter sit restitutus à principe per l. indulgentiam. C. de generali aboli. & sine vlla sententia puto eos infamie labe notari, ex verbis prædictæ constitutionis ibi, scienter vtentibus perpetuæ infamie nota rescriptis. & ibi. ipsiq; ppetuo sint infames, ergo ipso iure cū sit poena inducta per verbū præfens, vt not. Cassad. in decisio. 1. de simon. fol. 235. & p prædictā extrauag. vide hodie non esse dubitandū an incidat in poenā falsi prout Ioā.

ab Ana.

ab Ana. dubitat in cap. ex conscientia. de crimin. falsi. fin. q. De qua materia an alchimie scientia sit licita vel reprobata scribit optimè idem Ioan. ab Anani. in capit. ex tuarum. de sortilegijs. nu. 8. & 9. Quæro de periurio an sit irregularis postquam condemnatus fuit de periurio seu blasphemia, & in hac questione materiam periurij tractabo leuiter tamen, vel tamen te scire ipse nunquam se iactat ne in promptum mei periculi incidam, vt alias probat imperator Iulianianus in l. si pater dotem. C. de dotis promissio. Sed tamen res ipsa laudat authorem. Et quod sit irregularis sicut homicida probat Ludo. Gomez. in tracta. de gratia expectari. nu. 87. & ibi dicta hic referas. Probatur nam est infamis. l. si quis maior. C. de transact. 6. quæst. 1. infames. gl. in capit. 3. de iure iurand. lib. 6. verb. periurio. Et quis à periurio absolueri possit, vid. ipsum Gom. in tracta. de breuib. nu. 50. Ex his dubito de decisione aliquorum dicentium quod per sententiam relegationis non efficiatur quis inhabilis ad beneficia ex notatis per glo. in §. relegati. In tit. quib. mod. ius patriæ pot. sol. & quod not. Petr. de Anchar. in Clem. si Romanus. de præben. & not. in ca. cum non ab homine. & cap. at si clerici. de iudic. Sed cum iste, sic relegatus sit infamis, cogitandum puto de infamia eius quæ in dignitatibus est abiicienda. vt per Hiero. Barchino. in præct. cancel. apostolicæ pagina 131. versic. quod per sententiam. Hinc etiam potest dici, quod remotus à Senatu nostri Caroli vel alterius principis tanquam infamis, quod non poterit ordinari, nisi fuerit restitutus à principe: cum talis sit infamis cum per turpitudinem suam à Senatu fuerit remotus, nec potest esse iudex, nec testimoniū dicere. l. casius. ff. de Senato. Felih. c. ciscitatus. de rescript. Ideo enim à testimonio repellitur, quia est dignitas. Ergo à fortiori ab ordinibus dum clericus sit maior quousque milite seclari, antecedens pater in capit. præceptum.

ptum. 32. q. 5. consequens de se notum est & probatum est
 à me in q. 315. col. 5. vers. adde quòd simplex. Clericus per-
 cussit clericum iniuriose taliter q̄ ibi fuit sanguinis effusio;
 tandem cõfederatus cū percusso, sine superioris absolutio-
 ne celebravit est dubium an sit irregularis. In quo dubio
 sunt duo capita an clericus percussus clericum incidat in
 canonem, refragante regula q̄ privilegiatus cõtra pariter
 privilegiatū nō gaudet privilegio suo. Secundū vero ca-
 put an ex cõsensu partiū sicut est remissa iniuria. Ita etiam
 absolutio prædicti canonis saltem vt ab inferiore sacerdo-
 te possit absolui sine eo q̄ petat Romano Pontifici absolu-
 tionē, dubiū optimū puto & ab aliquo nō tactum, de quo
 fuit rogatus, & q̄ sit excoicatus patet in c. de monialibus.
 de sent. excom. vbi monialis percussus monialem incidit
 in canonis sententiā, & est cõtra pariter privilegiata perso-
 na igitur ita in clerico cõtra clericū, cum sit paritas ratio-
 nis, & an privilegiatus propter aliquā qualitatē vratur pri-
 vilegio suo contra similiter privilegiatū, vt est in nostra
 quæst. vi. Deci. in c. in præsentia. nu. 51. de probationibus,
 vbi plene differit licet satis dubiè & inuoluntè veritas in hoc
 colligi possit. Etiam si percussus sit etiam clericus incidit
 in excom. canonis. c. cum pro cau. c. monachi. ex c. porro.
 de sent. exco. nec obstat q̄ privilegiatus cõtra pariter pri-
 vilegiatū non gaudeat privilegio suo. l. fed & si milites. in
 prin. ff. de excus. tut. l. administra. §. fin. & l. cum ex oratio-
 ne. eod. tit. Bart. & Ias. in l. quas actiones. C. de sacrosan. ec-
 cle. Deci. in c. in prima. de probat. Hippol. sing. 99. quia id
 nō procedit, qñ vnus agit de damno, vt clericus percussus,
 alius nō. vt. l. verum. §. fin. ff. de minorib. vel quia clericus
 in hoc habet privilegiū passivè nō activè, id est, q̄ percus-
 sus clericus, vt seruetur illæsus gaudet privilegio, percussus
 vero minimè: & ita nō sunt hoc respectu æquè privilegia-
 ti ex mente cõmunitatis. ¶ Et ad secundū q̄ incidat in canone
 etiam

etiam consentiente percusso, est text. in c. cõtingit. de sent.
 excom. nec ab eo renuntiari potest cum sit inductū in fa-
 uorem totius ordinis clericalis principaliter, vt patet in d.
 c. contingit. & omnino quæ ibi dicit Felin. col. 1. hic sunt
 addenda. ¶ Est etiā irregularis monachus in apostasia or-
 dinatus ad sacros qui in illis non potest sine dispensatione
 Papæ ministrare, vt per Ioan. de Ana. in c. cõsultationi. de
 apostatis. in princip. & ibi an possit ad superiores ordines
 ascendere. ¶ Præterea suspensus ab officio si durate suspen-
 sione ingerit se in diuinis efficitur irregularis tex. est secun-
 dum Philip. Franc. ibi vers. secundo nota. col. 1. in c. 1. §. sci-
 turis. de re iudica. lib. 6. & alleg. ad idem tex. in c. 1. de sent.
 excom. eod. lib. 6. ¶ Si vero esset suspensus beneficio & ce-
 lebraret interim nō efficitur irregularis, vel alias veniat cõ-
 tra suspensionem, vt voluit glo. in c. latores. de clerico ex-
 com. minist. Innoc. in c. nisi cū prudēt. de renū. tenet ex-
 pressè istos allegando Philip. Franc. in c. cum medicina-
 lis. §. vlti. in fin. verb. de sent. exco. lib. 6. Innoc. in c. si cele-
 brat. de cle. excom. Zenzeli. in Clem. 2. de vi. & hon. cleri.
 ¶ Miles qui sæpius fuit acie, & conflictu, militando regijs
 stipendijs, an possit promoveri ad sacros ordines vid. Rip.
 lib. 2. respons. c. 34. nu. 1. fol. 116. ¶ Simoniacus est irregula-
 ris secundū institutionē ecclesiæ intelligendū est de simo-
 nia quæ subiaceri iudicio ecclesiæ videlicet de simonia, quæ
 est in opere exteriori, nō de simonia quæ est zātū in volūta-
 te instituit enim ecclesia, vt si p̄ timorē Dei non dimittūt
 spū alia vèdere, saltē si more humano dimittāt, huius autē
 simoniacus excoicatus est excō. minori. cuius excoicatio
 nō trāsit in aliā psonā. Itē irregularis est vñ si exequat offi-
 ciū suū peccat mortaliter, tñ si cõsecrat cõsecratū est, & si
 ordinat ordinatū est. Characterē enim habet vñ imprimi-
 tum. Sed illi qui ordinati sunt ab ep̄o simoniaco si sciant
 se ordinatos à simoniaco nō debent exequi officiū suū,
 donec

*Quid de
monacha
apostata.*

*Suspensus
ab officio
celebrans
efficitur
irregula-
ris.*

*Secus in su-
spenso à be-
neficio.*

donec cum eis fuerit dispensatum, secundum Guilielmū. Altifiodorensem libr. 3. tracta. 27. quæst. 3. princip. §. circa tertium capitulum. fol. 252. Queritur vtrum prælatus ecclesiasticus cuius Baluius recepit duellum in propria cura, ipso sciente & non impediente, cum tamen p̄sit, incurrat irregularitatem si fuerit mors subsequuta, præsupponendum est; quod duellum non solum est malum, quia prohiberetur, sed etiam de se est malum, ibi enim spernitur Deus: nec obstat de duello facto inter Dauid & Goliath, hoc enim fuit ex privilegio speciali. Privilegium autem paucorum non faciant legem communem, nullo ergo modo est licitum, sed omnes peccant, & indicens, & imperans, & suscipiens, vnus magis quam alius, ad formam igitur his suppositis vtrum incurrat irregularitatem vel non. Distingendum est. aut enim Baluius illius prælati hoc facit de speciali mandato domini sui. Et tunc prælatus peccat mortaliter, & incurrit irregularitatem, si mors fuerit sequuta, vel detroncatio membri cum ad paria iudicentur in Clementi. 1. de homicid. Aut hoc facit non de speciali mandato, sed dominus suus hoc sustinet, & non impedit, casu tamen quo impedire posset, & tunc adhuc peccat mortaliter, sed non incurrit irregularitatem, sicut quidam opinantur. Ita Herueus in quodlibet. 8. quæst. 27.

Prælati an sit irregularis ex homicidio seu truncatione secuta propter eius iurisdictionem temporalem.
 Quæro an episcopus habens iurisdictionem temporalem in aliquo loco potest constituere iudicem laicum etiam in causis criminalibus, & mandare ei vt puniat reū secundum ius & non efficitur irregularis, dum modo non exprimat de morte vel mutilatione secundum Huguri. in cap. omnis autem lex. 3. dist. Angel. Clauasi. in sum. verb. episcopus. §. 25. qui dicit quod præfens non debet esse vindicte sanguinis nam esset irregularis bonus text. in cap. ex literis. de excessib. prælator. cap. fin. ne solvice. su. libro. 6.
 Quæro vtrum ordinatus a non suo episcopo valeat ordinario

dinario dic quod sic, glo. in cratum. de regul. iur. lib. 6. & in. c. 1. & 2. de temp. ord. eod. lib. & in. c. quid translatione. eod. tit. tenet non quo ad executionem, & tenet suspendi possit a suo episcopo interim tamen si celebraret non erit irregularis, quantum male faciat, vt annotaui in dict. regularitatem. vbi videas. ¶ Quæro baptismi dilatatio quomodo & quando inducat irregularitatem. de quo vide Florent. 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 2. & 3. per totum: & ibi duo casus in quibus talis promoueri potest. ¶ Ioannes clericus non existens in sacris ordinibus assumens habitum confessoris, si audiat sic confessionem alicuius, fingens se esse sacerdotem, & confessorem, qua audita dicit se deluisse confitentem, & deridet eum, sit irregularis & suspensus, ita vt non possit de cætero ad sacros ordines promoueri, istam quæstionem aliquibus in locis contigisse fui certificatus & rogatus pluries super ea ideo non spernenda, vid. Henric. a Gandauo quodlib. 11. quæst. 25. & eius dicta hic pro transcripta habe. ¶ Sacerdos fieri non potest qui vinum non potest bibere. glo. in cap. ipsi apostoli, vbi addita hic pro comprobatione annotabis. 2. quæst. 7. ¶ Neophiti non possunt promoueri, & an sit conuenienter prohibitum per Ioan. Turres-Cremata in. c. prohibentur. 48. dist. ¶ Quidam clericus celebravit diuina tempore interdicti coram matre habentem indulgentiam missam audiendi tantum, quæ habebat infantem lactantem vel biennij secum, quem tamen vidēs illum non excludit an sit irregularis; ego dicebam quod non. Nam si ipse celebraret coram aliquo animali irrationali non efficeretur irregularis vt est notum, sed talis puer est huiusmodi quousque habet discretionem & rationem intellectus, vt Beatus Tho. 2. 2. q. 10. art. 12. §. Respondeo dicendum. Dicit in hæc verba post modum vero postquam ab vtero egreditur antequam vsu liberi arbit. habeat continentur sub parentum cura, sicut sub quodam spiritali

Vinum nō bibens nō ordinatur. Neophiti.

N vtero:

utroque quando dicitur enim. vsum rationis non habet puer; non differt ab animali irrationali. Vnde sicut bos, vel equus est sicut animal, ut utatur eo cum voluerit secundum ius civile sicut proprio instrumento, ita de iure naturali est, quod filius antequam habeat vsum rationis sit sub cura patris hec ille. Ergo concludendum est per prædicta huiusmodi celebrans non effici irregularis. ¶ Queritur an ordinem retinerans, an sit irregularis puta, quis ordinatus ad primam tonsuram legitime iterum eam recepit, & sic de singulis alijs, prout Salmantice contingit, & lis est adhuc subaudi

Mutus & surdus non possunt ordinari.

Mulier opessa a sponso an ingredi religio- nem possit.

cc. ¶ Mutus & surdus an sint irregulares & inhabiles ad ordines sacros de luminis probat ad partes & tenet, quod sic respondendo optime ad contraria Ioan. And. in capit. cum apud. C. col. 4. quæst. 7. de sponsalib. ¶ Quid de muliere cognita contra suam voluntatē, & sic in vita ab sponso an nihilominus possit religionem intrare secundum dispositionem casus in cap. ex publico. de conu. conuiga. non possit est opinio Ioan. in cap. si euangelica. 55. distin. & videtur verior, nam licentia data ab illo textu est in matrimonio rato, non tamen copula consummatum, in quo Romanus Pontifex ex opinione Theologorum nullam habet potestatem ad dissoluendum, ut in d. c. ex publico. annotavi. Tum etiam quia cognoscendo sponsam de præsentis sponsus vitur suo iure, & sic non peccat saltem mortaliter, ut probat Couar. in suo epitome super. 4. Ergo qui suo iure vitur nemini facit vim seu iniuriam. ¶ Tum etiam, quia huiusmodi matrimonium non potest diiudicari ratum & consummatum quantumvis per vim nam multa non debent fieri facta tamen tenet licuti est in contrahenti spōsalia per verba de præsentis subharrata, tamen alia in primis per verba de futuro: & in astricto ad votum castitatis seu religionis simplici dico voto. ¶ Vide 51. conclusionibus per Nicolaum in tracta. sacerdotali. capit. de irregularitate

ritate fol. 77. quas de verbo ad verbum nullo verbo addito seu detracto transcripsit Plouius de irregulari. in 9. vol. tractatuū. ¶ Mulier corrupta est inhabilis, ad hoc vt possit esse abbatissa nec illegitimato. text. & ibi à me posita in capit. iuuenicolas. de quæst. 1. ¶ Expositus an sit ordinandus de cuius patre dubitatur, & sic an sit legitime natus vel illegitimus spiritus aut incestuosus seu ex serua & sic serpus. Anchar. tangit sed ipse in quæstione non se firmat in cap. si a patre. de infan. vel languidis. numer. 6. ¶ Suspensus si celebret an sit irregularis, dic aut est suspensus à diuinis & efficitur irregularis cap. tanta. de excelsib. prælatorū. aut ab alio officio, ut in Clem. cupientes. §. quod si. de pœn. ita Cardin. ibi numer. 9. ¶ Sodomita est irregularis, nec præsentari poterit ad beneficium ecclesiasticum Læberti. de iure patronatus 18. artic. 9. quæstionis principalis. primæ partis, secundi libri. fol. 243. vbi vid. & Montalt. in tracta. de reprob. sententiæ Pilati artic. 1. ¶ Contrahens matrimonium post eius resurrectionem, cum muliere, quam ante mortem habuit in matrimonio non est irregularis, quia diuisio carnis in duas vxores non in duo coniugia facit bigamiam, talis enim licet cognouerit vxorem, quæ duobus coniugijs fuit sibi copulata non tamen cognouit duas vxores. secundum Hug. quem refert & sequitur Turre Crema. in capit. licite dimittitur quæst. 2. 32. quæst. 7. ¶ Quæro vtrum liceat hominem occidere pro defensione sui honoris? & videtur quod sic, grauior est honoris iactura quam rerum capit. si perfodiens. de homicid. Sed pro rebus defendendis licet percutere, fortius ergo pro honore conseruando licet percutere sic argumentabatur Bartol. in l. prima. C. vnde vi.

¶ Rursus & secundo æquè iusta causa est honoris & vitæ conseruandæ, sed pro vita tuenda iuste aduersarius percutitur, similiter & pro honore tuendo iuste vapulabit. Ma-

Expositi an irregulares.

Sodomita.

Bigam? nō est qui post suæ resurrectione accipit iterū in vxore quā ipse antea habuit copulatā in matrimonio.

ria. Salomoniani. l. vt vim. num. 5. ff. de iusti. & iure.

¶ Tamen illicitum est hominem occidere, quando periculum vitæ naturalis non versatur, & sic non liberabitur ab irregularitate ex traditis à Clauas. de Seifello nu. 125. in dict. l. vt vim. quem vide per Clem. vni. de homi. ibi aliter vitare non valens. Sed cui est impositum verbum infame potest aliter ipsum euadere vt constat, ergo quo ad nostram materiam non est legitima defensio.

L A V S D E O.

INDEX EORVM QVÆ HIS TRACTATIBVS De Irregularitate, Suspensione, & Interdicto tractantur, & exponuntur, iuxta literarum ordinem.

A. ABSOLVTIO

cum solēnitatis
est ordinis sacer
dotalis, & suspē
sus, vel excommunicatus
eam exercens tempore in
terdicti efficitur irregula
ris. in. c. 3. num. 18.

Aboluere an possit existens
in excommunicatione mi
nori. in. c. 2. nu. 6.

Abcindens membrum aridū
efficitur irregularis, ratione
deformitatis, quæ causatur
in homine. c. 6. num. 9.

Abcindens digitum vtrūm
fit irregularis. ibi num. 10.

Abcindens vitilia est irregu
laris. ibi num. 11.

Abortioni præstans causam,
quo casu fit irregularis. in. c.
6. num. 36.

Accelerans mortem alterius
vt citius moriatur, vel trans
mutans infirmum in lecto
ad aliam partem an efficiat
irregularis. in cap. 6. nu
mer. 34.

Accusator in causa criminis,

ex cuius accusatione sequi
ta fuit mors, vel membri mu
tilatio vtrūm sit irregularis?
& quid de iudice, aduoca
to, & teste? in. c. 6. nu. 32.

Administratio sacramentorū
tempore interdicti, in qui
bus casibus olim, & hodie
fit permessa. in. c. 5. num. 2.

Amputatio membri est debili
tatio corporis. in. c. 6. nu. 3.

B.

BAPTIZANS solenni
ter, si est excommuni
catus, vel suspensus
efficitur irregularis in. c. 2.
num. 10.

Baptizare solenniter non po
test irregularis, alias illud fa
ciendo peccat mortaliter.
ibi num. 11.

Beneficium principis est la
tissimè interpretandum. in
c. 6. num. 61.

Beneficium inductum à prin
cipe miserationis gratiæ re
nunciari non potest. ibi nu
mer. 63.

Bigamus est irregularis. in. c. 1.
num. 30. & in. c. 13.

N 3 Bigamus

I N D E X.

Bigamus quot modis dicatur.
in.c.13.num.1.

Bigamus verus est cognoscens
uxorem suam quam virgi-
nem habuit, etiam peracta
poenitentia: ibi & omnino
vide Ludou. Gomezium in
tracta. de breuib. nu. 20.

Bigamia contrahitur de facto,
etiam non attento iuris effe-
ctu. ibi num. 2.

Bigamus an sit contrahens cū
muliere ante à seipso corru-
pta. ibi num. 3.

Bigamus ordinatus vtrum reci-
piat ordinis characterem? &
an gaudeat privilegio fori.
ibi num. 4.

C

CAMPANA pulsari
an possit tempore
interdicti? in.c.5. nu-
mero. 14.

Campana si potest pulsari tem-
pore interdicti ad sermo-
nem prædicandum. ibi.

Cautela abundans non nocet.
in.c.2.num.4.

Celebrans tempore interdicti
omissa iuris solennitate est
irregularis. in.c.1.num.28.

Celebratio diuinorum si est
permissa, cum ecclesia femi-
nis, vel sanguinis effusione
est polluta. in cap. 5. nume-
ro. 10.

Celebrans in loco interdicto
quemadmodum efficitur
irregularis, an sit id quando

communicat in crimine cri-
minoso, vtpote, quia eum iu-
uat qui celebrat in loco in-
terdicto. in.c.5.num.25.

Celebrans in loco interdicto,
an incurrat irregularitatē?
ibi num. 21.

Celebrare faciens corā se tem-
pore interdicti, tanquam au-
toritatem impendens est ir-
regularis. ibi num. 22.

Claudus an sit irregularis. in
cap. 11.num.1.

Clausula sola facti veritate in-
specta inducit alterationem
ordinis iudicarij. in.c.1. nu-
mero. 7.

Clericus nunquam censetur
priuatus ipso iure suo bene-
ficio, quanuis grauisimum
delictum commiserit. in.c.
1.num.19.

Clericus homicida si renun-
tiet beneficium, videlicet
eius renuntiatio ante priua-
tionem. ibi num. 21.

Clericus excommunicatus di-
uinum officium impediēs,
etiam violenter expelli po-
test sine metu excommuni-
cationis, à loco in quo diui-
na celebrantur, & tales sic
impedientes sunt excom-
municati, & etiam si sint
exempti ab alio, quā à sum-
mo Pontifice à tali excom-
municatione non possunt
absolui. in capit. 2. numero
26.

Clericus

I N D E X.

Clericus dans causam rixæ, ex
qua sequutum fuit homici-
dium, per amicos ipsius cle-
rici interuenientibus, an cle-
ricus incurrat irregularita-
tem, cum fuit forsan causa
præordinata homicidij? in
cap. 6. nu. 43.

Clericus accusans latronem, si
iustitia exigente fuerit occi-
sus, quando efficitur irre-
gularis, quid etiam de eo
qui clamat latrones, latro-
nes, capite si postea captus
latro fuit suspensus. ibi nu-
mer. 44.

Clericus præsentiam suam ad-
hibens cum aliquis occidi-
tur, vel mutilatur, peccat si
non habet iurisdictionem,
alias si habet iurisdictionem
efficitur irregularis, quia
adhibendo præsentiam sui
præstat autoritatem homi-
cidio, vel mutilationi. ibi nu-
mero. 48.

Clericus ministrans arma in
bello, an sit irregularis? &
& quibus casibus liceat cle-
ricis arma mouere? ibi in
dict. c. 6. num. 50.

Clericus generaliter scribens,
quod capiatur aliquis, si ca-
ptus occidatur efficitur irre-
gularis. ibi num. 51.

Clericus indicans iudici secula-
ri delinquentem, si captus
truncatus vel occisus sit, ef-
ficatur irregularis, ibi nu-

mero. 52.

Clericus celebrans aggressus
ab aliquo, poterit aggresso-
rem occidere, & statim per-
ficere missam. in.c.6. nume-
ro. 74.

Clericus aggressus tenetur fu-
gere, si potest sine periculo,
potiusquam interficere suū
inuaforem, quoad euitan-
dam irregularitatem. ibi nu-
mero. 75.

Clericus rogatus qualiter cri-
minosus esset puniendus,
si consulat quod morti an
sit irregularis. ibi numero
82.

Clericus notoriè criminosus
est irregularis, quod decla-
ra, vt in.c.9. num. 1.

Clericus per saltum promotus
est irregularis. in.c.8. nu. 1.
& c. 3. num. 17.

Clericus missam celebrans, si
deficiat in missa celebra-
do propter infirmitatem su-
peruenientem, si accedit ad
verba consecrationis, scili-
cet, hoc est, &c. alius cleri-
cus exinde incipiet. in cap.
8. num. 3.

Clericus si præterit furtum, ra-
pinam, vel iniuriam, & ac-
cusat malefactorem coram
iudice seculari, & ille man-
dato iudicis occiditur, vel
truncatur, an iste clericus sit
irregularis. in cap. 6. nume-
ro. 44.

N 4 Commu-

I N D E X.

Communicans cum excommunicato nominati à Papa, est excommunicatus maiori excommunicatione, & à solo Papa poterit absolui, & interim celebrans efficitur irregularis, si vero communicans cum tali excommunicato esset laicus peccaret mortaliter, & maneret excommunicatus, excommunicatione minori. in. c. 2. num. 23.

Communicans excommunicato, denuntiato à quocunque inferiori à Papa, si communicat ei in diuinis, est excommunicatus minori, & est ei interdictus ingressus ecclesie, non tamen efficitur irregularis, secus tamen esset eo casu in quo post huiusmodi interdictum ingerat se diuinis in suo officio. ibi num. 74.

Contritus de peccato si decessit irregularis, supposito quod non obtinuerit absolutionem à tali irregularitate, euoluit ad supernam patriam. in. c. 3. num. 15.

Complectorium dici an possit in secundis uesperis, in festiuitatibus in quibus interdictum ipso iure suspenditur. in cap. 5. num. 20.

Conducere armatos in bello iniusto non inducit irregularitatem. in. c. 6. num. 16.

Conditio specifi. è & non per se qui pollens adimpleri debet. ibi num. 22.

Consulens mori pro defensione fidei, vel patrie, non est irregularis morte sequuta. ibi nu. 81. cum seq.

D

DANS operam rei illicitæ, si non adhibuit diligentiam, quam potuit adhiberi, an sit irregularis. in. c. 6. nu. 37.

Dauid fuit præfigurator Christi. in. c. 1. nu. 3.

Debitatum quid dicatur? in cap. 6. num. 4.

Debitans alicui membrum, ita quod ex percussione efficitur aridum, an sit irregularis? ibi num. 7.

Defendens se defensione necessaria occidendo non efficitur irregularis. ibi nu. 70.

Defensio vtrum sit licita pro rebus, cum moderamine inculpatae tutelæ, & an efficitur irregularis occidendo, vel mutilando pro earum defensione. ibi nu. 91.

Defectus natalium impedit ordinis susceptionem. in cap. 10. num. 1.

Defectus in aliquo membro, vel alias corpore vitiatas, vtrum ad sacros ordines promotionem impediatur, in. c. 11. num. 1.

Digitus

I N D E X.

Digitus an sit membrum vel membra. in cap. 6. num. 10. & 11.

Dispensatus à Romano Pontifice, cum causa, vel sine ea, est totus quo ad forum fori, & quo ad forum conscientie et si iuris positui sunt, Quid in dispensato sine causa ad pluralitatem beneficiorum. in. c. 1. num. 8.

Dispensat Papa in his quæ iuris positui sunt, absque causa expressione, cum eius potestas sit amplissima. ibi num. 9.

Dispensatio sine causa, potius dissipatio & factum temerarium quam dispensatio dici debet. in. c. 1. nu. 10.

Dispensatus in his quæ diuini, vel naturale iuris sunt, sine causa vtrum sit securus in foro conscientie. ibi numero. 11.

Dispensare quis poterit cum irregulari, satis latè tractatur in. c. 16. ubi in finali additione posui plures casus, in quibus episcopus dispensat, & plures in quibus solus summus Pontifex.

Dormiens occidens aliquem quem videns occidere cogitabat non est irregularis. in. c. 6. num. 69.

E

EBRIUS delinquens duplices poenas meretur.

in. c. 6. num. 54.

Ebrietas quando veniale, & quando mortale peccatum inducat. ibi num. 55.

Ebrietas voluntaria insania est, ibi num. 56.

Ebrius in foro seculari, an sit puniendus propter delictum commissum in ebrietate? ibi num. 57.

Effectus plures excommunicationis maioris. in cap. 2. num. 9.

Effectus plures amicitie. ibi num. 18.

Episcopus, vel alius potens, si interfuit celebrationi clerici irregularis, si videatur ei præstare auctoritatem, & si isti tales incurraunt irregularitatem. in cap. 5. num. 22.

Episcopus, vel alius potens irregularis, si possint exercere ea quæ sunt iurisdictionis. ibi num. 24.

Eucharistia sacramentum tempore interdicti confertur infirmis, cum debita solennitate. in cap. 5. nu. 5.

Eucharistia debet renouari in qualibet septimana. ibi numero. 7.

Eucharistia sanis in festiuitatibus quibus suspenditur interdictum ipso iure, vtrum eis possit ministrari. ibi numero. 18.

Excommunicatus, suspensus, vel interdictus celebrare efficitur

I N D E X.

citur irregularis, cap. 1. nu.
 27. quod satis declaratur in
 cap. 2. statim subiecto. nu. 1.
 cum sequen.
 Excommunicationis minoris
 duplex species. ibi num. 2.
 Excommunicati, suspensi, &
 interditi efficiuntur irre-
 gulares si ministrant in offi-
 cio competenti certo ordi-
 ni, non aliàs. ibi num. 8.
 Excommunicatus tenetur vi-
 tare communionem aliorū,
 etiam excommunicatorū,
 aliàs peccaret eis communi-
 cando. ibi num. 21.
 Excommunicato participans,
 quo casu hodie sit excom-
 municatus. ibi num. 22.
 Excommunicatus efficitur pe-
 cus diaboli. capit. 3. nume-
 ro. 4.
 Excommunicatio minor non
 est in usu. ibi num. 8.
 Excommunicatus, suspensus,
 vel degradatus tenetur dice-
 re horas canonicas in mo-
 dum suffragij, tanquam pri-
 vata persona, si tamen eas
 diceret officinando, princi-
 paliter coram populo effi-
 ceretur irregularis. in cap. 3.
 num. 18.
 Excommunicatus, vel suspen-
 sus celebrans, solum incur-
 rit irregularitatem, si faciat
 actum reservatum certo ordi-
 ni, non tamen si exerceat
 iurisdictionalia, ut est ex-

communicare vel absolute
 re, sine solennitate ecclesię.
 ibi. num. 19. & vide in. c. 5.
 num. 24.
 Excommunicatus, vel suspen-
 sus benedicens mensam,
 vtrum sit irregularis. in. c. 2.
 num. 13.
 Excommunicatio est iurisdic-
 tionis magis quam ordi-
 nis. in. c. 3. num. 19.
 Exercens officium vtile non
 tamen necessarium, dicitur
 dare operam rei illicitę,
 ideo homicidium qualiter-
 cunque sequuntur, illi impu-
 tabitur. Idem est si faciat rē
 sibi prohibitam. in cap. 6.
 num. 41.

F
FACTVM consumma-
 tum requiritur ad irre-
 gularitatem contrahen-
 dam: ideoque vulnerans ali-
 quem lætaliter, si tamen nō
 est mortuus non efficitur
 irregularis. in cap. 6. nume-
 ro. 20.
 Fama qualis, & quomodo sit
 probanda. in capit. 2. nume-
 ro. 15.
 Fama sola facit probationem,
 vt interdictum custodiatur.
 ibi num. 16.
 Favorem homicidio præbens
 est irregularis, quid si im-
 pendat in bello iusto. in. c. 6.
 num. 33.
 Foetus inanimati abortum,
 non

I N D E X.

non facit irregularem, qui
 causam abortionis dedit. in
 cap. 6. num. 29.
 Forma data in aliquo actu spe-
 cificę, & non per æquipol-
 lens est adimplenda. Ludo.
 Gomez. in capit. 1. numer.
 183. de constit. libr. 6. An-
 dræ. Tiraquel. in tractat. Re-
 tractuum. chart. 155. col. 2.
 num. 11.
 Furiosus, infans, seu dormiens,
 quanuis hominem muti-
 lent, vel occidant, non sunt
 irregulares, & quid de
 ebrio? in capit. 6. nume-
 ro. 53.

G

Generationem impediēs,
 dando causam, siue
 eam det in masculo,
 siue in foemina, non est ir-
 regularis, idem est etiam, si
 dederit causam abortioni, si
 partus nondum erat viuifi-
 catus anima rationali. in. c.
 6. num. 36.
 Gibosus an à promotione re-
 pellatur. in capit. 11. nume-
 ro. 5.

H

HOMICIDA volun-
 tarius dispensatus à
 Papa sine causa in ca-
 su irregularitatis, est tutus in
 conscientia foro. in cap. 1.
 num. 12.

Homicidium committitur mā-
 dato, non tantum casu in
 quo mandatur expressē &
 directē, sed quando indire-
 ctē, vel limitatiuē. in cap. 6.
 numer. 78. & sic mandans
 efficitur irregularis. ibi nu-
 mero. 83.
 Homicidium committitur ra-
 tihabitione. ibi nu. 88.
 Homicida indistinctē, an sit
 irregularis latē distingui-
 tur. in capitulo. 6. numero
 13.
 Homicidium commissum pro
 defensione alterius, quan-
 uis sit alterius vtriusque pa-
 rentis inducit irregularita-
 tem defensori. in cap. 6. nu-
 mero. 77.

I

INDICANS aliquem qui
 quærebatur vt caperetur,
 & postmodum fuit ca-
 ptus, & occisus, vel trun-
 catus, is qui indicauit an sit
 irregularis. in cap. 6. nume-
 ro. 51.
 Ignorantia probabilis excu-
 sat quem à vinculo irregu-
 laritatis, quanuis existens
 in maiori excommunicatione
 ne celebret. in cap. 2. nume-
 ro. 19.
 Ignorantia crassa neminem
 excusat. in capit. 2. numero
 14.
 Ignorantia crassa quæ dica-
 tur?

I N D E X.

- Interdicti tempore valde reprehendere debent, qui pulsari faciunt campanam, cū in missa celebratur hostia salutaris. in capit. 5. numero. 11.
- Interdicti tempore, vel cessationis generalis, an possint clerici extra ecclesiam in camera recitare horas cum socio. in. c. 5. nu. 16.
- Interdicti tempore, quibus festiuitatibus sit licitum celebrare diuina ianuis apertis, & pulsatis campanis. in. c. 5. num. 17.
- Interdictum violans efficitur irregularis, in dict. cap. 5. num. 1.
- Interdicti tempore an ordines conferri possint? ibi num. 3. versi. de ordinibus.
- Irregularitatis diffinitio. in. c. 1. nu. 1.
- Irregularitas omnis est de iure positiuo. ibi num. 2.
- Irregularitas cur inuenta? ibi num. 14.
- Irregularitas, num per baptismum tollatur? ibi num. 15.
- Irregularitas non est, nisi in casibus expressis in iure. ibi num. 16.
- Irregularitates plures, non erant perpetuæ in veterite stamento. ibi num. 23.
- Irregularitas ex quibus oriatur? ibi numero. 26. vb. plures irregularitates annotantur.
- Irregularis est infamis infamia facti, vel iuris, etiam post peractam poenitentiam, & qualiter prædicta infamia tollitur. ibi num. 31.
- Irregularis omnis ille iudicatur, qui sine dispensatione prohibetur ordinari. ibi numer. 33.
- Irregularitas nulla est mentalis. in. c. 6. num. 23.
- Irregularitas impedit executionem ordinum, etiam post peractam poenitentiam, ideoque requiritur præ dispensatio. in capit. 3. num. 16.
- Irregularitas nunquid contrahatur ex homicidio perpetrato nomine meo, me tamen ignorante, & ratum habente cum primum sciui. in cap. 6. nu. 25.
- Irregularis non est qui vadit ad inimicum animo occidendi, & cum inuenit mortuum, & nihilominus amputat caput. ibi num. 28.
- Irregularitas contrahitur ex homicidio, quando voluntas, vel culpa præcessit homicidium, non alias. ibi numer. 30.
- Irregularis quo casu quis efficitur, si dabat operam rei licitæ, vel illicitæ. vid. ibi num. 37.

Irregu-

I N D E X.

- Lingua impeditur, an sit irregularis? in. c. 11. nu. 1.
- M.
- MANDANS committit homicidium directè non solum iudicatur irregularis, sed etiam mandans aliquem verberari. in. c. 6. nu. 78.
- Mandati reuocatio requiritur, ad hoc vt mandans excusetur. ibi num. 79.
- Membrum dicitur, quod habet officium distinctum, & de per se. in. c. 6. num. 2.
- Membri amputatio est debilitatio corporis. ibi num. 3.
- Membrum, an dicatur digitus, supra legito sub dictione Digitus.
- Membrum superfluum habes, an ordinari possit in capit. 11. num. 1.
- Moderamen incupatæ tutelæ quid dicatur. in. c. 6. nu. 71.
- Mors vulnerati adscribitur, quoad irregularitatem, licet ab alio sequuta fuerit mors vulnerati. ibi nu. 19.
- Mutilatio est quando officium membri impeditur. in. c. 6. num. 5.
- Mutilatio quandoque sumitur pro totali membri abscissione. Sicut truncatio quæ accipitur quando membrum in totum abscinditur. ibi num. 6.
- Medicus, vel chirurgicus secuta morte infirmi, quo in casu effi-
- laris est dās operam rei licitæ, quando non adhibuit diligentiam, quam debuit, eo casu in quo fuit in lata, vel leui culpa, non tamen in leuissima. ibi num. 42.
- Irregularitas putativa, quæ nā dicitur? ibi num. 46.
- Irregularis num sit, infans doli capax occidendo? ibi numer. 58.
- Irregularis non est impubes nō doli capax, quanuis maior infante, licet occidat, vel mutilet. in. c. 6. nu. 68.
- Intellectus subauditi non sunt admittendi. ibi num. 59.
- Infans aliquādo inuenitur præ maturi intellectus. ibi numer. 65.
- Infans an puniatur poena homicidij. ibi num. 66.
- Itum primum inuadentis, nō tenetur inuasus expectare, ad hoc vt iudicetur iusta defensio. ibi num. 72.
- Iudex venit decapitandus, si tortus decedat, propter torturam immoderatā, & quomodo eximatnr ab hac poena. in. c. 6. num. 88.
- L.
- LEO, vel vrsus, occidēs aliquem, in aliqua domo, dominus domus vbi erat talis leo, vel vrsus, vtrū sit irregularis? in. c. 6. nu. 31.
- Leprosus an sit irregularis. in cap. 14.

I N D E X.

su efficiantur irregulares, licet adhiberent omnimodā diligentiam, ibi num. 3. 8.
Mutilatio & occisio equiparantur quo ad irregularitatem, ibi num. 76.
Nihil & inutile æquipoſſent in iure, in c. 6. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
ORDO iudicialis, est in propriis poſitui, quantum ad iudicium fuerit in paradiso terreſtri præfiguratus, in c. 1. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinatus ante ætatem legitimam celebrando, efficitur irregularis, ex cōſtitutione Pij II. cuius abſolutio efficitur regulari, in c. 3. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinatus an poſſit eunuchus, in c. 1. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinatus ante ætatem ſtatutam, an ordinem recipiat, eiſque privilegio gaudeat, in c. 2. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinatus ab alieno episcopo, ſine licentia ſui præfulis, an gaudeat privilegio fori, ibi num. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinibus minoribus conſtitutum, miniſtrando in ordine ſuo ſi ſit irregularis, in c. 2. num. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordines ſi poſſunt conferri tempore interdicti, in c. 5. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ordinem nullum habens cele-

brando, ſi incurrat irregularitatem, in c. 2. num. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
PAPA in his quæ iuris poſitivi ſunt nulla etiam expreſſio cauſæ facta diſpenſat, cum ſit eius potestas ampliffima, in c. 1. num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Papa an beneficiabus habeat liberam, & abſolutam potestatem, & eſt pro ratione voluntas, ibi num. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Papa diſpenſat cum homicida voluntario in irregularitate, in c. 6. num. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Pœna privationis iuris, vel privilegij nō habet locum niſi ſit expreſſa in iure, in c. 1. num. 1. 7. & c. 6. num. 2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Pœna de poſitionis non habet locum, niſi ſit expreſſa, ibi num. 1. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Percuſſus non lætaliter, ſi decedat ex propria culpa, vel propter medicorū imperitiam imputatur percuffori, quo ad incurſum irregularitatis, in c. 6. num. 1. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Percuſſus poſt longum tempus, ſi obiit, ſi præſumitur mortuus à vulnere, in c. 6. num. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Prædicatores omnino debent abſtineri in ſuis prædicationibus, quando quis detinetur in carcere pro crimine, ne dicant aliquid, ex quo iudex moveatur ad occidendum, vel mutilandam delinquentem:

I N D E X.

quentem, & quando, & qualis hæc ſuggeſtio debeat eſſe, vt non efficiantur irregulares, in c. 6. num. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Princeps tollere poteſt ordinem iudiciorum, & qualiter, in c. 1. num. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Principum ſpecialitates ſexaginta & ſex pono remiſſive, ibi num. 6. verſi. ideoque deducitur.
Pulſans campanam ſeu campanellam, in caſu ſibi permiſſo, vel nō permiſſo, quæ cum non eſſet bene ligata, vel caſu cecidit hominemq; occidit, num pulſans erit irregularis, in c. 6. num. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Prælatuſ eſt irregularis, ſi permiſſit mori carceratum, ex defectu cibi, æris, vel propter ſtriſtum carcerem, ibi num. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
QUATVOR homines erant in aliqua domo, & vnus proiecit lapidem, occiditq; Petrum, & neſciatur quis fecit, an omnes reputabuntur irregulares, vel quis eorum, in c. 6. num. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Quando quis dicatur impendere operam rei illicitæ, in cap. 6. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
RATIO cur mitius cum lege, quam cum eius miniſtro agitur, in c.

2. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Renocatio mandati eſt neceſſaria ad hoc vt mādans excuſetur, in c. 6. num. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
SACRIFICIA veteris teſtamenti, virtutē expiandi, vel proficiendi, an haberent, & quid de eircuncifione, in c. 1. num. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Sacrorum ordinum collatio, debet fieri temporibus quatuor, & ſabbatho Dominicæ paſſionis, ac ſabbatho ſancto, in c. 8. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Spado non tenetur ſecum virilia deferre, prout vulgares exiſtimant, in cap. 1. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Suſpenſionis pœna, non eſt canon latæ, ſed ſerendæ ſententiæ, in c. 1. num. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Suſceptionē ordinis impedit ſexus muliebris, ibi num. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Suſpenſionum plura genera, & diſcrimen inter ſuſpenſionem, interdictum, & excommunicationem, in c. 3. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Suſpenſionis eccleſiaſticae diffinitio, ibi num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92.

Suspensus ab officio, & beneficio, si abstinet se ab officio & non à beneficio, an episcopus cum eo dispensare possit. ibi num. 6.

Suspensus minori suspensio-
ne, siue sit iuris, vel hominis
celebrans peccat, non tamen ef-
ficatur irregularis, secus est
in suspensio maiori suspen-
sione, vel excommunicatio-
ne. ibi num. 7.

Suspensus à canone celebrans
non est irregularis, secus est in
suspensio à iudice. ibi nu. 10.

Suspensus à iure maiori suspē-
sione propter delictū cele-
brando est irregularis, secus si
propter defectum natalium
vel infamiam. ibi nu. 11.

Suspensus à iure, si à iudice su-
spēdatur, intelligitur renoua-
re suspensionē iuris, non ta-
men nouā exequi. ibi nu. 12.

Suspensus solo vinculo irregu-
laritatis manēte celebrans,
non incurrit nouā irregula-
ritatem, quia est defectus,
non tamen delictū. ibi nu. 14.

Suspensus est fornicator, vel pu-
blicus concubinaris, ideoque
celebrando efficitur irregu-
laris, & est necessaria dispē-
satio Papę ad tollendam su-
spensionem, etiam dimissis
à se concubinis. ibi nu. 17.

Simonia mentalis nunquam
inducit, in prohibitis cōstituti-
one ecclesię. in. c. 6. n. 24.

Sepultura ecclesiastica cōcedi
vtrū possit, in festiuitatibus
in quibus interdictum tolli-
tur ipso iure. in. c. 5. nu. 18.

TEMPORE interdicti
premissa, habent locū
in tempore cessatio-
nis à diuinis. in. c. 5. nu. 15.

Testiculo vtroque carens, vel si
careat vno solummodo, an
ordinari possit. in. c. 11. nu. 2.

Veteribus, secūdu Apost.
omnia in figura con-
tingerūt. in. c. 1. nu. 4.

Via tutior est eligēda in vtro-
que foro, quoad forum ani-
mę. in. c. 2. num. 17.

Violatores sunt interdicti qui
perforant portas ecclesię,
vel modicū eas aperiunt, cū
corpus Christi in ecclesia
celebratur, vt ab extra à lai-
cis videatur tempore inter-
dicti. in. cap. 5. nu. 13.

Violans interdictum, est irre-
gularis. in. c. 5. nu. 1.

Violans interdictū est suspēsus
ab officio, nec poterit exer-
cere iurisdictionalia, idē etiā
est de omni irregulari. ibi
num. 24.

Violans cessationē à diuinis, an
sit irregularis, sicut violans
interdictum. ibi num. 26.

Vbi eadē est ratio, eadē debet
esse iuris dispositio, et in
materia pœnali. ibi nu. 28.

TRACTATUS CONTRA HÆRETICAM prauitatem, Editi per Gundisaluum de Villadiego sacri palatii Apo- stolici Auditorem.

AD ILLVSTRISSIMAM REGI-
nam Hispaniæ, Gundisaluus de Villadiego sacri Pa-
latij Apostolici Auditor.

ALVATOR noster, Regina cla-
rissima, olim in euangelio prædixerat,
Circa finem seculi pseudochristos,
& pseudoprophetas surgere: & mul-
tos seducere: & fideles suos multas in
mundo habituros pressuras: sed tamen
portas inferi non præualituras. Proin-
de vt dicit Apostolus. Oportet hæreses esse: vt qui probati
sunt manifesti fient. Quapropter oportet nos cum Pro-
pheta ex aduerso consurgere: & murum opponere pro do-
mo Israel: & euangelici meminisse mandati: quo ab ipsa
veritate præcipitur: quod si nos oculus, aut pes, aut dextra
scandalizauerit manus: à compage corporis auferatur: cū
melius sit his carere membris. Nam superfluo extra eccle-
siam positus resistimus: si ab his quæ intus sunt in eis quos
decipiunt vulneramur. Hi enim nec vt infideles discedūt
neque permanent vt fideles, sed mysteriorum percepta
notitia, & fidei nostrę secretioribus perscrutatis? Cōuersi
postmodum impugnant nos, & cōtradictionibus suis cor-
da nostra dirumpunt: conculcantes verbi Domini mar-

garitas & ornamenta fidei maculantes. Ex quibus nouissimis diebus istis multi in prouincijs & regnis tuæ ditioni suppositis in lucem prodierunt, qui ante in antris latebant: legem veterem suscitantes quæ ab olim sepulta iacet, ac in passione Christi cõsummata est: iuxta ipsius vocem inter crucifixores emissam, quando etiam velum (quod ipsius secreta tegebat) scissum est in duas partes, à summo vsque deorsum, vt reuelata facie mysteria Iesu conspiceremus. Quique æmulatores Moyfi se iactant: cum reuera ipsius capitales existant inimici: vt pote doctrinam eius vt falsam respuentes: Si enim (vt veritas inquit) Moyfi crederent? vti que & Christo crederent. De illo enim ipse scripsit. Vnde & illud Hieronymi. Proh dolor prouinciæ tuæ compete re factis video: ibi enim cespitè terra fecundo, Dominici feminis puritatem centeno fructu olim referebat. Nunc autem sulcis obruta frumenta in lolium auenasque degenerant, ibi quondam soli iustitiæ Christus oriebatur. Nunc autem Lucifer ille qui ceciderat, supra sidera posuit thronum suum. Cum itaq; sceptrum regni de manu altissimi susceperis, & pro tanti honoris fastigio talionem ei iuxta vires, tua celsitudo impendere teneatur. Assurge obsecro viriliter & vestigia redemptoris amplectere: & vbi mulieres Hierusalem eum plangebant & lamentabantur cum baiulans sibi crucem exiret in Caluariam: tu qui iam examinatum in cruce, & postea resurgentem adoras, fontem aperilachrymarum, vbi rursus manibus huiusmodi sceleratorum hominum illum expui, blasphemari, crucifigi & lancea perforari dietim vides. Nam iuxta illud Hesther. Quis nouit vtrum idcirco veneris, vt in tali tempore pareris? quod vbi tua maiestas (vt dignum est) peregerit vniuersi ditioni tuæ subiecti clamabunt, teq; benedicent dicentes. Tu gloria Hierusalem: tu lætitia Israel: tu honorificèria populi nostri, quia fecisti viriliter & postremo post tẽpo-

rale

rale regnum quod obtines æterni regni gloriã cõsequeris. Et quo magis iuridicè ista peragi queant presentẽ tractatũ agere institui, & materiam prosequi ordine subsequenti.

QVÆSTIO PRIMA.

BRIMO quero quid faciat hereticum & quid sit hereticus. Ad hoc respõdet Magister. 4. Sent. dist. 13. inducendo varias sanctorũ sententias. Ait enim Hilarius. Extiterunt plures qui cælestium verborum simplicitatem nõ veritatis ipsius ab solutionem susciperent aliter interpretantes quã dictorum virtus postularet. De intelligentia enim hæresis non de scriptura est: & sensus non sermo sit crimen: idem intelligentiæ sensus in crimine est. Hieronymus dicit, q̄ ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæresis. Augustinus diffiniens quid sit hereticus ait. Hæreticus est qui pro alicuius temporalis commodi & maximè gloriæ principatusque sui gratia, falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur. Gregorius super Ezechielem. Qui in expositione sacri eloquij vt auditoribus placeat aliquid fingit sua verba loquitur non Dei. Qui autem in verbis dominicis aliter quam is qui protulit senserit: etsi sub alio intellectu, tamẽ ad ædificationem charitatis tendit. Domini sunt verba quæ dicit. hæc ille. Inter istas autẽ diffinitiones illa Aug. videtur esse præstantior: & hanc secutus est Gratianus. 24. q. 3. c. hæreticus. & gl. in Cle. vnic. de vsur. S. Tho. 4. Sent. dist. 13. ar. 3. dicit, q̄ hereticus dicitur qui à fide diuisus est. & hoc facit ex quadã electione: ad cuius euidentiam considerandũ est secundũ eũ q̄ in fide sunt aliqua ad quæ explicitè cognoscenda omnis homo teneat, vt sunt articuli fidei. Vnde si in his aliquis errat infidelis reputatur & hereticus si pertinaciam adiungat. Si autem circa illa ad quæ explicitè credenda

a 2 homo

homo non tenetur errare? non iudicatur hæreticus, ut si aliquis simplex credat Iacob patrem fuisse Abrahamæ quod est contra veritatem Scripturæ, quæ fides profiteretur quousque; sibi innotescat, quod fides ecclesiæ contrarium habet quia non discedit per se loquendo à fide ecclesiæ, nisi ille qui scit hoc à quo recedit de fide ecclesiæ esse. Et quia quædam sunt quæ in fide ecclesiæ implicitè continentur, ut conclusiones in principijs, ideo in his diuersæ opiniones sustinentur quousque; per ecclesiã determinetur quod aliquid eorũ est contra fidem ecclesiæ, quia ex eo sequitur aliquid contrarium fidei directè. Idem sequitur præfatus Doctor. 2. 2. q. 11. art. 2. vbi subiungit quod aliqua dicuntur pertinere ad fidem dupliciter. Vno modo directè & principaliter sicut articuli fidei. Alio modo indirectè & secundario sicut ea ex quibus sequitur corruptio alicuius articuli, & circa vtraque; potest esse hæresis eo modo quo & fides. Idem tenet. 1. p. q. 32. ar. 4. Et inde est quod non dicitur hæreticus qui male sentit de articulis fidei, sed etiam ille qui non tenet rectam fidem erga sacramenta ecclesiæ de hære. ad abolendam in prin. Ex quibus sequitur quod si extra prædictos casus reperiatur alius in quo quis dicatur hæreticus illud erit largè & improprie per quæ modum debet intelligi id quod dicitur quod simonia est hæresis. 1. q. 1. eos de simo. c. quotiens. Item & quilibet excommunicatus & qui priuilegium Romanæ ecclesiæ infringit, & qui eius præcepta transgreditur. Item contumax & quilibet infidelis & plures alij modi qui not. per glo. 24. q. 3. illi qui. & per Inno. de hære. firmissimè. per Host. in summ. de hære. §. 1. & c. si Papa. 40. dist. ita tenet Cald. consil. 4. tit. de hæret. Confirmatur etiam istud per id quod dicit S. Tho. 4. Sent. vbi supra. vbi dicit, quod simoniaci dicuntur hæretici per similitudinem: quia sicut hæreticus contra fidem sentit, ita simoniacus operatur: ac si contra fidem sentiret dum pretio sacra vult adipisci. & per eundem modum intelliges alios modos

dos improprie hæresis, de quibus prædictum est: & quia fides principaliter consistit in corde, & etiam secundario in ore, iuxta illud Apostoli ad Roman. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Similiter hæresis principaliter consistit in corde secundum quod Hilarius dicit. Intelligentiæ sensus in crimine est: sed secundario in ore. Vnde Hieronymus dicit, quod ex verbis inordinate prolatis incurritur hæresis: non quia hæresis per se in his consistat: sed quia sunt occasio & causa erroris ut Thom. dicit ibi. Adde etiam quod verba sunt signa earum quæ in anima sunt passionum, ut Philosoph. dicit. Non enim præsumitur quis dicere, quæ ante animo non cogitauit. de lib. lega. Labeo.

Sed quæro iuxta hoc. Pone quod ille qui dixit aliquid contra fidem, dicit se non seriose nec ex animo, sed potius per lubricum linguæ aut ioco illud dixisse, an sit puniendus. Lopus & dominus Cardin. in dict. Clemen. vnica. §. sane. de vsur. Dicunt quod extraordinarie punietur arbitrio iudicis, & imponetur ei aliqua leuis poenitentia salutaris. 17. dist. nec licuit. 24. quæst. 1. hæc est fides. Augerem tamè ego poenam ex qualitate personæ, & ex qualitate loci & personarum assistantium, & scandali exinde insurgentis, quæ omnia & etiam alia in puniendis delictis sunt attendenda. de homi. sicut dignum. in princ. ff. de poen. aut facta. Talis enim locus non est permittendus per quem venitur ad crimina. ff. ad l. Aquil. Nam ludus. de homi. continebatur. & ibi in gloss. Item quando per lubricum linguæ: si fuit in culpa, ut hæc lubricitas in eo causaretur punietur, alias non. Præsumerem tamen ego verba seriose fuisse dicta, & ex malo animo processisse periura prædicta; & etiam quia omne male factum prauè præsumitur actum. ut in l. si non conuictij. C. de iniur. & de præsumpt. cap. 1. Nisi ex alijs coniecturis contrarium appareret. Eo tamen casu

quo huiusmodi verba non saperent hæresim: sed excusaretur ioco, vel lubrico linguæ non posset poenam infligere inquisitor. artic. cap. accusatus. §. sanè. de hære. lib. 6. sed ordinarius illud faceret.

QVÆSTIO II.

Secundò quæro, vnde dicatur hæresis. Ad quod dicendum secundum Isidorum quod hæresis est nomen Græcū: & idem quod diuisionem importat: vnde & hæretica diuisiua dicitur. Hieron. tamen in epist. ad Galat. & habetur transumptiuè 24. q. 3. hæresis. dicit, quod hæresis Græcè ab electione dicitur, quod scilicet eam sibi quisquæ eligat disciplinam quæ putat esse meliorem: & vtrumque istorum dicitur cõuenienter. Ex hoc enim quis efficitur hæreticus, quod eligit singularè opinionè tenere, diuisam & distinctam à cõmuni ecclesiæ catholice dogmate, & determinatione. Vnde si quis nunquam fuisset in vnitæte ecclesiæ, ut potè Iudæus vel Sarracenus: etiam si teneat contraria fidei nostri, non est iudicandus hæreticus: non enim potest dici diuisus ab vnitæte ecclesiæ: qui nunquam in ea fuit. ut dicit glo. in Clem. vnica. de vsur. Similiter etiam si quis catholicus teneret contrarium aliquid fidei, non tamen eligens, sed per errorem credens, illud etiã per catholicam ecclesiam tenere, paratus corrigi vbi in errorem se lapsum cognosceret nõ esset hæreticus. Pro quo est optimus textus. 24. q. 3. dixit Apostolus, ibi cum dicit. Sed qui sententiam suam quanuis falsam atque peruersam: nulla pertinaci obstinatione defendunt: præsertim quam non audacia suæ præsumptionis pepererint: sed à seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt: quærunto autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum inuenerint: nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. **Compe-**

tis

tit autem & Latine hoc nomen eidem. Nam potest dici hæresis ab hærendo: quia suæ opinionem vehementer inhæret per electionem: ut prædiximus: & ex prædictis iustificari potest: quod not. Innoc. de summ. Trinit. cap. firmiter. dicens, quod si aliquis habet fidem catholicam implicite: quia credit quicquid ecclesia credit, sed falso opinatur naturaliratione motus: quod pater maior vel prior sit filio, vel quod tres personæ sunt tres res à se inuicem distinctæ & separatæ, & distantes, quod non est hæreticus dum modo hunc errorem suum non defendat, & hoc ipsum credit: quia credit sic ecclesiam credere, & suam opinionem fidei ecclesiæ supponit paratus se submittere iudicio ecclesiæ, vbi ecclesiam sciret contrarium sentire. Hæresis enim requirit pertinaciam, ut de summa Trinit. Clem. vnica. §. porro. & dicta Clem. vnica. §. penul. de vsur. Licet tamen ego excusarem huiusmodi hominem ab hæresi: non tamen excusarem illum à peccato si errauit in his, quæ scire tenebatur de pertinentibus ad fidem. De quibus per Sanctum Thomam. 2. 2. quæstione. 2. artic. 5. quia & ipsa ignorantia est peccatum in hi, quæ scire quis tenetur. 38. dist. qui ea. & per Philosophum. 3. Ethicor. & per Magistrum. 2. Senten. distin. 22.

QVÆSTIO III.

UERTIO quæro: an schismatici sint iudicandi hæretici. Ad quod respondet Hier. in epist. ad Galat. & habetur transumptiuè. 24. q. 3. quod inter hæresim & schisma hoc interest quod hæresis peruersum dogma habeat. Schisma vero post episcopalem discessionem ab ecclesia separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte inteligi potest diuersum. Cæterum nullum schisma est, nisi sibi aliquam hæresim constringat, ut rectè ab ecclesia recessisse videatur. Et ad clario-

a 4 rem

rem intellectum huiusmodi considera, quod hæresis & schisma distinguuntur secundum ea, quibus vtrumq; per se directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei. Schisma autem opponitur vnitati ecclesiasticæ charitatis. Et ideo sicut fides & charitas sunt diuersæ virtutes quauis quicumque fide careat charitate. Ita etiam schisma & hæresis sunt diuersa vitia quauis quicumque est hæreticus, sit etiam schismaticus, sed non conuertitur. Verum est tamen, quod sicut amissio charitatis est via ad amittendum fidem, iuxta illud. 1. Timoth. A quibus quidam aberrantes scilicet à charitate & alijs huiusmodi conuersi sunt in vaniloquium, &c. Ita etiam schisma est via ad hæresim. Et sic innuit Hieron. in autoritate præinducta. ita declarat S. Tho. 2. 2. q. 39. art. 1. & propter hoc dicit glo. 24. q. 1. didicimus. quod schisma inueteratum sapit hæresim: quasi velut quod si non esset hereticus, non perduraret tandiu in schismate. Ex quibus inferitur, quod si quis recederet ab obedientia Papæ qui vices Christi tenet qui est caput ecclesiæ, nolens superbè & contumaciter & in contemptum ei subijci esset schismaticus tantum. Vbi tamen ideo recederet ab ipsius obedientia, quia crederet quod ille non habet potestatem condendi canones aut quod potestas suprema ecclesiæ non residet penes ipsum tanquam qui vicem gerit eius qui est caput ecclesiæ, qui est Christus. Iuxta illud Apostoli ad Coloss. 2. & ad Ephes. 1. Qui dedit ipsum caput supra omnem ecclesiam. Iste hæreticus iudicandus foret, vt dicit glo. 19. dist. c. nulli. & in. c. generali. de elect. lib. 6.

Q V Æ S T I O I I I I.

QUARTO quæro. Quot sunt species hæresis. Hoc determinat Isidorus. 8. lib. Ethic. c. 5. & habetur transumptiuè. 24. quæst. 3. c. quidam. vbi multæ

multæ enumerantur quibus sic enumeratis magister Gratianus subinfert aliam hæresim dicens. Sed quicumque aliter sanctam scripturam intelligit quam sensus Spiritus sancti flagitat, à quo scripta est: licet de ecclesia non recesserit tamen hereticus iudicari potest. Et habuit hoc à Hieronymo, vt supra diximus in primo membro. Et intellige. quod ille dicitur aliter exponere sanctam scripturam quam Spiritus sanctus flagitat qui ad hoc sanctam scripturam retorquet quod contrariatur ei quod per Spiritum sanctum est reuelatum. Ita dicit S. Thom. 2. 2. quæst. 11. art. 2. Ex quo sequitur quod si quis daret aliquem intellectum Sacre scripturæ qui non esset contra veritatem reuelatam per Spiritum sanctum, sed præter illam nõ ad corruptionem fidei, sed ædificationem fidelium, non esset hereticus iudicandus. Et hoc satis apertè innuit Gregorius super Ezechielè, vt patet in autoritate inducta supra in primo membro. Augustinus etiam in lib. de hæresibus commemorat aliquos catholicos tractatores, qui de hæresibus scripserunt diuersas earum species enumerantes, ipse etiam ibidem nominatim plures exprimit. Inter omnes autem hereses post Christi aduentum prima fuit illa, quam quidam discipuli incurrerunt de sacramento altaris: de qua scribitur Ioann. 6. Cum enim Christus prædixisset. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, & subiunxisset quædam alia iuxta hoc illi perditii homines dixerunt. Durus est hic sermo, & quis poterit eum audire, & ex illa die abierunt retro. Et vt dicit ibi Nicolaus. Non est intelligendū hoc de duodecim apostolis, vel de septuaginta duobus discipulis, quia illi Christo adhæserunt, secundum quod patet ex discursu euangeliorum, sed multi alij sequebantur ipsum ad audiendum eius doctrinā, & de istis multi retrocesserunt, & quæ ista fuerit prima heresis patet de consec. dist. 2. prima heresis. Et postquam

postquam illi sancti patres de quibus prædiximus prædictas hæreses conscripserunt, multæ aliæ subortæ sunt nouiter & diuim suboriuntur. Et iuxta verbum Saluatoris nostri, de quo in primo themate præmisimus: quo magis finis seculi appropinquat, eo magis hæreses subcrescent, quod partim ex prælatorum negligentia prouenire cõspicuum est. Dormientibus enim hominibus (vt Saluator inquit) inimicus homo superfeminavit zizania. Ex alio etiã hoc prouenit, quoniam post illa tempora quo illi Sancti Doctores scripserunt multi articuli fuerunt per ecclesiam determinati q̄ sint contra fidem. Vnde si quis modo pertinaciter contrarium affirmaret hæreticus censeretur, quod minime contegisset ante determinationem ecclesiæ, vt dicit S. Tho. 1. p. q. 32. art. 4. & prodest scire huiusmodi hæresum species vt ex illis possit cognosci quid sit hæreticus, vel quid faciat hæreticum: de quo in primo dubio tactum est, quod non sine difficultate cognoscitur in aliquibus articulis, vt dicit August. in lib. de hæresib. Illud tamen indubitatum existat q̄ cum malum infiniti sit, vt Pithagorici dicunt, teste Philosopho. 2. Ethi. & per consequens infiniti errores possent occurrere contra fidem, cõsequenter possent hæreses in infinitum multiplicari. ¶ Sed iuxta prædicta quæret aliquis curiosus de scholæ eorum qui volunt sapere plus quam oportet sapere contra doctrinam Apostoli. Cur Deus permittat tot hæreses esse totq̄ eorum sectatores in inferno demergi? Ad hoc respondet August. & habetur in cap. fin. 24. quæst. 3. Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hæreticos esse permittit vt cum interrogant nos ea quæ nescimus sic discutiamus pigritiam & diuinas scripturas cupiamus. Ideo enim Apostolus ait. Oportet hæreses esse vt qui probati sunt manifesti fiant. Hi enim Deo probati sunt qui bene possunt docere. Et quamquam iste intellectus Augustin. sit bonus ad illam autoritatem Apostoli,

Apostoli,

Apostoli, superficiestamen literæ magis capit hunc sensum: vt ideo Deus permittat hæreses esse vt constãtia fidelium cõproberetur, sed vtrumq̄ rectè dictum stat. Vel dicas q̄ ista quæ in secretis Dei consistunt nõ sunt à nobis inquirenda, iuxta illud Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Et postea subditur. Multos enim subplantauit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus eorum. Et Eccl. 7. Quid necesse est homini maiora se querere, cū ignoret quid conducatur sibi in vita sua? Et post pauca. Neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Habemus etiam exemplum Apostoli, qui cum de prædestinatione verba ageret & peruenisset ad illud: quare quosdam eligat; alios autem reprobet, iuxta illud. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. sapientissime intulit. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Et de eodem August. super Ioann. in illo verbo. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Dicit, quare hunc trahat, & quare illum non trahat noli inuestigare si non vis errare. Per idem respondet Magister. 2. Senten. distin. 23. his qui quærunt, Cur Deus permiserit primum hominem peccare cum posset eius voluntatem vertere in bonum? quia omnipotens est. Posset inquit ille reuera, cur non fecit? quia noluit. Cur noluit? ipse nouit. Non debemus plus sapere quam oportet sapere: hoc vnum in huiusmodi debet nobis abundè sufficere, quod vt dicit August. in Enchiridion. Deus omnipotens cui rerum est summa potestas cum summe bonus sit nullo modo fineret aliquid mali esse in operibus suis, nisi vsque adeo esset omnipotens, & bonus, & bene faceret etiam de malo. Quomodo autem illud intelligatur, & quare ex malis Deus eliciat bona latissimè

prose-

proficitur Magister. . Sent. d. 46. & per prædicta etiam
sufficenter respondetur ad id quod multi petunt. Quare
Deus permittat legem Mahometi in tantum præualere.

Q V Æ S T I O V.

QVINTO quæro de comparatione hæreti-
corum ad alios infideles & infidelium inter
se inuicem. Ad quod dicendum secundum S.
Thom. 2. 2. quæstio. 10. articulo. 6. quod in in-
fidelitate duo possunt considerari, quorum unum est
comparatio eius ad fidem, & ex hac parte grauius peccat
contra fidem qui renititur fidei susceptæ. Sicut grauius
peccat qui non implet quod promissit, quam qui non im-
plet quod nunquam promissit: & secundum hoc infideli-
tas hæreticorum qui profitentur fidem euangelij, & ei re-
nituntur eam corrumpentes grauior est quam Iudæo-
rum & aliorum infidelium qui nunquam fidem euange-
lij susceperunt. Sed quia Iudæi susceperunt figuram euan-
gelij in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt;
ideo etiam eorum infidelitas est grauius peccatum quam
infidelitas gentium qui nunquam fidem euangelij susce-
perunt. Aliud quod in infidelitate consideratur est cor-
ruptio eorum quæ ad fidem pertinent. Et secundum hoc
cum in pluribus errent Gentiles quam Iudæi, & Iudæi
quam hæretici: grauior est infidelitas Gentilium quam
Iudæorum, & Iudæorum quam hæreticorum, nisi forte
quorundam puta Manicheorum qui etiam circa credibili-
lia plus errant quam Gentiles. Harum tamen duarum graui-
tatum prima præponderat secundæ quantum ad rationem
culpe ex hoc quod renititur fidei quæ ex hoc quod non ha-
betea quæ sunt fidei. Hoc enim vltimum videtur magis ad
rationem poenæ pertinere. Vnde simpliciter loquendo,
infidelitas

infidelitas hæreticorum est pessima. Si autem quæras ex
quo inter infideles peiores sunt hæretici vt proxime dixi-
mus. Quid si cõparemus eos ad idololatrias. Ad hoc dicen-
dum secundum Thom. 2. 2. quæst. 94. art. 3. quod grauitas
alicuius peccati attendi potest dupliciter. Vno modo ex
parte ipsius peccati: & sic peccatum idololatriæ est grauis-
simum. Sicut enim in terrena republica grauisimum esse
videtur, quod aliquis honorem regium alteri impendat
quam vero regi: quia quantum in se est totum reipublicæ
perturbat ordinem. Ita in peccatis quæ contra Deum com-
mittuntur quæ tamen sunt maxima. grauisimum esse vi-
detur quod aliquis honorem diuinum creaturæ impen-
dat: quia quantum in se est facit alium Deum in mundo mi-
nuens principatum diuinum. Alio modo potest attendi
grauitas ipsius peccati ex parte ipsius peccatis: sicut dicitur
grauius peccatum eius qui peccat scienter, quam eius qui
peccat ignoranter: & secundum hoc nihil prohibet gra-
uius peccare hæreticos qui scienter corrumpunt fidem quæ
acceperunt, quàm idololatrias ignoranter peccantes. Et ex his
tu clarè poteris inferre quod cum isti hæretici qui nouiter
in Hispania detecti sunt potius à potestate quam simplices
hæretici sint iudicandi: cum non in parte tantum de fide
Iesu Christi malè sentiant: sed in totum eam abijciant ad
legem Moyfi iam diu sepultam reuersi: peiores quam alij
hæretici sunt iudicandi: quia in pluribus, imo in totum
aberrant. Vnde super illud Apóstoli ad Galat. 4. Quomo-
do conuertimini iterum ad egena & infirma elementa. di-
cit glo. Hier. Legis obseruantia cui tunc dediti erant: erat
peccatum poenæ par seruituti idolorum cui ante conuer-
sionem vacauerant. & sic apparet quod est crimen poenæ,
par idololatriæ: & nedum propter atrocitatē delicti: quin
etiam propter periculum proditoris deberent principes
eos à suo consortio in totum expellere: præsertim ne par-
ticipes

ticipes fierent consiliorum suorum: aut eorum quæ statum
 regium concernunt, quod apertè dicit Concil. Tolet. De
 quo habetur. 2. q. 7. non potest. cuius verba sunt. Nō potest
 erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Vnde
 subiungit de quibusdam Iudæis, qui dudum Christi facti
 fuerant & demum in Christi fide sunt præuaricati, vt à tes-
 timonio repellantur. Non est enim eis credendum qui
 fidei veritatem à se abiecerunt: & istud stat in aperto, qui
 enim fidem Christi susceptam ad quam strictissimè tene-
 tur sefellit, quomodo fidem quam principi terreno debet
 firmam tenere poterit? Ad quod etiam facit quod scribitur
 Prouer. 6. Homo apostata vir inutilis gradens ore peruer-
 so annuit oculisterit pede digito loquitur prauo corde ma-
 chinatur malum & in omni tempore iurgia seminat. Ha-
 bet etiã aliud malum huiusmodi apostata, quod qui iam
 incurrit vix potest ad bonum reparari, vt dicit Apostolus
 ad Hebræos. 6. Impossibile est eos qui semel illuminati
 sunt, & post pauca & prolapsi sunt, scilicet, per apostasiam
 rursus renouari ad poenitentiam: & accipitur ibi impossi-
 bile pro difficili. Hic est enim vnus modus impossibilita-
 tis, vt habetur. 7. Metaph. quod potissimum in istis de qui-
 bus paulò ante præmisimus locum habet, qui à parenti-
 bus Iudæis perfidiam legis veteris cum sanguine trahunt.
 Et ex his inferri potest ad quæstionem quam posuit Ol-
 dradus confi. 51. An Iudæus transiens ad sectam Sarraceno-
 rum sit puniendus: & tandem post multa conclusit quòd
 non, & inter cætera motiua sua est illud, quod deterior est
 infidelitas Iudæorum quam Sarracenorum, aut Genti-
 lium, vt superius diximus. Pro quo etiam est text. apertus
 1. quæst. 1. nonne. cum ergo de peiore transeat ad minus
 malam non est ob hoc puniendus. Ex quo etiam sequi-
 tur, quod isti apostatæ qui in legem Iudæorum recidunt,
 peiores sunt quam si essent apostatæ legem Sarracenorum
 ample-

amplectentes, vel aliam huiusmodi. Vnum tamen non
 omittam, quod licet omnes infideles, tam Iudæi, quam
 alij sint mali & iniqui, vtpote infideles, tolerantur ta-
 men per Ecclesiam in infidelitate sua, vt vel sic tolera-
 ti finaliter conuertantur ad fidem, vt de multis iam vi-
 dimus. vt in capit. qui sincera. 45. dist. & capit. sicut Iu-
 dæi. de Iudæis. Magis tamen sunt tolerabiles ritus Iu-
 dæorum quam aliorum infidelium, licet Iudæi sint pe-
 iores, vt diximus. Cuius ratio est, quia cum in eis olim
 præfigurabatur veritas fidei quam tenemus, prouenit hoc
 bonum quòd testimonium fidei nostræ habemus ab ho-
 stibus, & quasi in figura repræsentatur nobis quod cre-
 dimus, quod in alijs infidelibus non contingit. vt dicit
 Sanctus Thomas. 2. 2. quæstione. 10. articulo. 11. & hac
 consideratione licet iure non sit expressa iura prohibent,
 ne Sarraceni publicè faciant ceremonias suas, inuocan-
 do publicè nomen Mahometi, vel similia faciendo.
 vt in Clemen. vnica de Iudæis. Hoc tamen non reperitur
 prohibitum in Iudæis. & hoc tenent Matth. & dominus
 Cardin. & Ioan. de Imol. in dist. Clem.

QVÆSTIO VI.

 EXT O quæro, an hæretici sint toleran-
 di? Et distinguendum est, quia aut occur-
 rit casus, in quo non possent puniri hære-
 tici quin simul puniantur & boni, vel quia
 latent inter bonos, vel quia habent multos sequaces, ita
 quòd sine catholicorum periculo interfici non possunt, &
 tali casu hæretici sunt tolerandi, & hoc apertè Dominus
 ostendit Matth. 13. vbi in parabola prohibuit colligi ziza-
 nia, ne forte eradicantes zizania eradicarent simul & triti-
 cum. Quando vero ex occasione hæreticorum non im-
 minet

minet periculum bonis, sed magis tutela & salus tunc licite possunt occidi. vt dicit Augst. contra Parmenianum. Sicut enim si saluti totius corporis humani expediat præcisio alicuius membri: puta cum est putridum vel corruptiuum aliorum membrorum laudabiliter & salubriter abscinditur. Ita cum quælibet persona singularis comparetur ad totam communitatem, sicut pars ad totum. Si aliquis homo sit periculosus communitati, & corruptius ipsius propter aliquod peccatum laudabiliter & salubriter occiditur: vt bonam commune conseruetur, modicum enim fermentum totam massam corrumpit. vt 1. ad Corinth. 5. Ad hæc aptari possunt. not. per D. Thom. 2. 2. quæstione 64. artic. 2. & si hoc in alijs enormibus criminibus locum habet fortius in crimine hæresis, quod sua grauitate flagitiosissimum est: vt in præhabitis patet eo maxime, quia iuxta Apostolum. 2. ad Timoth. 2. hæresis vt cancer dicitur serpere. Vnde ressecanda est à principio. Ne paulatim intima cordis corrodat, & spiritualem vitam adimat: ressecandæ siquidem sunt putridæ carnes & scabiosa ouis à caulis repellenda ne tota domus massa corpus ardeat corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexãdria vna scintilla fuit: sed quoniam non statim oppressus est totum orbem eius flâma est populata. 24. quæst. 3. ressecandæ. Ioan. quoque Apostolus in canonica sua. Si quis, inquit, venit ad vos & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum nec ei dixeritis. Qui enim dicit illi, aue communicat operibus illius malis. Hæc Ioãnes quæ de scismaticis, siue hæreticis vitandis verbis docuit etiam factis exhibuit. Narrat enim de illo auditor eius vir sanctissimus Policarpus, quod tempore quodam cum apud Ephesum balneas lauandi gratia fuisset ingressus & vidisset ibi Cherintum exilijs continuo & discessit non lotus dicens. Fugiamus hinc ne & ipsæ balneæ corruant, in quibus Cherintus lauatur

lauatur inimicus veritatis, de quo est text. 24. q. 1. omnis qui. Adde pulchrum text. ea. causa & quæ. dignior. Vnde & si in alijs criminibus occultis teneatur quis crimen proximi celare propter charitatem. vt in. c. si sacerdos. de offi. ordi. & 1. q. 1. Christus. Hoc tamen fallit in crimine quod pertinet ad corruptionem communitatis spiritualem, vel corporalem. Hoc enim casu tenetur quis illud propalare testificando, vel denuntiando. vt dicit S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. Idem sentit Innoc. de testi. cogen. c. 1. & ponit exemplum in hæresi, quod vt patet ex præmissis spirituale detrimentum inferre communitati est aprissimum. Prodest etiam hæc punitio criminum reipublicæ, vt cæteri metu pœnæ arceantur à similibus committendis. 23. q. 5. non est innocentiz. de vit. & honest. cler. vt clericorum, & inde est quod vt magis ista in plurimorum exemplum veniãt publicè debent malefactores puniri. l. capitalium. §. famos. ff. de pœni. 7. q. 1. denique. versic. turibula quoque.

Q V Æ S T I O VII.

SEPTIMO quæro. Ad quem spectat iudicare de hæresi. In hoc distinguere iniqua aut agitur de articulo nondum deciso per ecclesiam, aut de articulo iam deciso. ¶ Primo casu iudicium spectat ad Papam, vt probat text. 24. q. 1. quotiens. & cap. hæc est fides. & cap. 1. de iuram. calum. & cap. maiores. de bap. quod etiam Sacræ scripturæ autoritate ostenditur. Nam & Saluator Petro dixit: quem summum Pontificem constituit. Ego pro te rogavi Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Lucæ. 22. Et vbi Christus discipulos interrogauerat. Vos autem quem me esse dicitis? Petrus respondit. Tu es Christus filius Dei viui. Matth. 16. Hoc etiã tenet S. Tho.

2.2.q.1.art.10. Et huius ratio est, quia vna fides debet esse totius ecclesie, secundum illud. 1. ad Cor. 1. Idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, quod seruari non posset, nisi quaestio de fide exorta, determinaretur per eum, qui toti ecclesie praest, vt sic eius sententia à tota ecclesia firmiter teneatur. Illud idem sequitur August. de anthona in summa sua de potestate ecclesie quest. 10. art. 1. & hoc fatis figuratum est Exod. 18. vbi dictum est Moyfi qui fuit rector Iudaeorum, sicut Papa rector est omnium Christianorum. Esto tu populo in his quae ad Deum pertinent vt ostendas ei ceremonias & ritum colendi Deum. Sicut ergo omnes quaestiones emergentes de lege & de cultu Dei, reseruabantur Moyfi determinandae. Sic omnia quae sunt fidei Christianae spectant ad determinationem Papae. Vnde dicit Cyrillus in lib. thesau. Vt membra maneamus in capite in nostro apostolico throno Romano Pontifice maneamus, à quo nostrum est quaerere, quid credere, quid tenere debeamus. Et Maximus in epistola orientibus missa dicit. Omnes fines orbis terrae qui Dominum sincere receperunt, & vbiq; terrarum catholici veram fidem confitentur, in Pontificem Romanorum tanquam in solem respiciunt, & ex ipso lumine catholicae & apostolicae fidei recipiunt veritatem, licet enim apud alios forte posset esse profandior scientia ad ista decidenda quam in Romanum Pontificem. Deest tamen eis potestas de his iudicandi & statuendi, quae in solo Romano Pontifice residet, vt praediximus. Cautè tamen ageret Papa si cum de istis dubius articulus occurrit concilium generale faceret congregari, vt cum eius consilio decideret, quid esset tenendum & credendum. Sicut Apostolifecerunt Actuum. c. 15. quando insurrexit heresis illorum qui dicebant legem Moyfi simul cum euangelio obseruandam. Conuenerunt enim Hierosolymis videre de verbo hoc. Simile fuit. in. c. firmiter. de sum. Trin. & cap.

cap. damnamus. eod. tit. & c. vnico. eo. tit. l. 6. & Clem. vni ca. eod. tit. Et hoc idem in omnibus arduis consultè esset agendum. vt apparet. 50. di. de. eo. 96. di. bene quidè. 35. q. 5. ad sedem. 3. q. 9. q. quis. integrum est enim iudiciu quod plurimorum sententijs confirmatur. de offi. deleg. prudentiam in prin. 20. di. de quibus. C. de fideicom. l. fin. Est enim tanta in hoc Papae potestas, qd si possibile foret qd angelus de caelo aliquid contra fidem doceret aut sentiret, per Papam iudicari & excommunicari posset, vt probatur ad Galat. 1. cap. Sed licet nos aut angelus de caelo euangelizauerit vobis, praeter quam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Si tamen contingeret Papam errare in his quae sunt fidei, tunc damnari posset per Concilium generale. vt in. c. si Papa. 40. dist. cum glo. & per glo. 15. di. sicut. & 19. di. Anastasius & Innoc. in. c. ex parte. de verb. sign. & per Doct. in. c. in fidei fauorem. de haere. lib. 6. Nec per hoc dicimus inferiorem dicere ius in superiorem, cum Papa sit maior Concilio generali. vt in. c. significasti. de elect. & c. aliorum. & c. nemo. 9. q. 3. quoniam cum Papa incurrit haeresim desinit esse Papa cum non sit de corpore ecclesie. pro quo est glo. 24. q. in acatius, ergo & multo minus potest dici gerere vices eius qui est caput ecclesie. Et hinc sententiae generalis Concilii dari debet, vt potè quae veritatem continet indubitata. Nam & si Papa possit errare in his quae sunt fidei. Nam & legimus aliquos Romanos Pontifices haeresim incurrisse, vt patet in dicto. c. Anastasius. 19. dist. cap. nunc autem. 21. dist. Tamen Concilium generale in tangentibus fidem errare non potest, & de hoc verè intelligitur praedicta autoritas Lucae. Ego pro te rogavi Petre, vt non deficiat fides tua. Dictum enim est ei in persona totius ecclesiae, cui etiam consonat illud verbum Saluatoris nostri Marc. 28. Ego enim vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem saeculi. Non siquidè tantu

b 2 Petro

Petro nec duodecim apostolis dictum intelligitur cum morte finierint dies suos nec vsque in finem seculi perseuerauerint, sed potius vniuersali ecclesie quæ in finem est duratura quæ in generali concilio repræsentatur, & tantæ autoritatis est concilij determinatio in huiusmodi quodd euangelium illa nominatur, vt patet ad Galat. 2. quando Paulus dixit, quodd Petrus non ambulabat ad veritatẽ euangelij. Id tamen in quo Paulus reprehendebat Petrum erat, quodd ipse subtrahebat se à gentibus nolens manducare de cibis eorum, sed obseruabat ritus Iudæorum in cibis propter timorem Iudæorum qui superauerant à Hierosolymis: hoc tamen non erat contra aliquod de quatuor euangelij, sed erat contra determinationem concilij generalis quod ab Apostolis fuerat celebratum super huiusmodi legibus non seruandis, Actuum. 15. Ad quod etiam ostendendum sola vniuersalis synodus loquitur sub nomine Spiritus sancti, vt ibi patet. Nam cum in eodem Concilio fieret diffinitio dictum fuit. Placuit Spiritui sancto & nobis: & istis verbis post modum vsa fuerunt generalia concilia quæ in ecclesia vniuersali fuerunt congregata, vbi ergo talis assessor accedit locus errandi non potest occurrere. Et si contrarium dicere mus nil certũ esset in fide. Vnusquisq; enim sequeretur opinionem suam & fluctuaremus omnivento doctrinæ sicut paruuli cõtra Apostolum ad Ephes. 4. vbi ait q; Christus dedit in Ecclesia quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios vero pastores & Doctores ad cõsummationem sanctorum in edificationem corporis Christi donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & paulò post vt iam non simus paruuli fluctuantes & circumferamur omnivento doctrinæ in nequitia & astutia hominũ ad circumventionem erroris, quasi velit quodd cum fuerimus in fide istorum qui fidem ecclesie repræsentant non fluctuabimus in doctrina fidei tanquam paruuli. Sed prædictis

dictis videtur obstare. c. tria. iuncto. c. placuit. 36. q. 2. & c. fin. de rap. vbi apparet quodd illud quodd circa matrimoniũ non contrahendum inter raptorem & raptam fuerat erroneè per conciliũ statutum fuit postea emendatum. Ad hoc tamen statresponsio, quodd illud non est de spectantibus ad fidem, in quibus obtinet quodd prædiximus. Vel aliter dicendum quodd illud non fuerat erroneè statutum, licet esset contra testimonia veteris legis vt voluit gloss. & male. in dict. c. tria. Nam cum illud esset præceptum iudiciale non obligabat in lege noua, sed fuit correctum, quia pro hoc tempore sic fuit visum legislatori, siue quia sibi placuit quodd sufficit. vt. §. sed quodd principi. instit. de iure natu. & per Philosophum. 5. Ethic. Hæc dixi submittens me determinationi sanctæ matris ecclesie. Aut quærimus circa ea quæ iam sunt per ecclesiam decisa, & tunc legatus sedis apostolicæ est competens iudex. vt cap. vt commissi. de hæret. lib. 6. Item episcopus poterit iudicare de quæstione fidei & contra hereticos procedere, & etiam capitulum sede vacante in. c. ad abolendam. de hæret. in prin. & etiam inquisitores per sedem apostolicam deputati in. c. per hoc. & c. vt inquisitionis. de hæret. lib. 6. & clem. in eod. tit. Per hoc enim q; Papa deputat inquisitores super hæretica prauitate non videtur facultatem super his procedendi ordinarijs tollere: vt in. d. c. per hoc. Ex quo infertur, quodd per potestatem datam delegato ad vniuersitatem causarũ non videtur, etiam in illis causis abdicatã potestas ab ordinario. hoc colligit ex illo tex. iuncta glo. quæ vult quodd inquisitor hæreticæ prauitatis dicitur esse delegatus ad vniuersitatem causarum, ex quo habes optimam limitationem ad cap. studuisti. de offi. le. vt non habeat locum in delegato ad vniuersitatem causarũ. pro quo est glo. in. d. c. per hoc. facit in simili quodd not. Bar. in. l. 1. C. de offi. prefect. vt. vbi tenet, q; licet in ciuitate fiat vnus officialis super damnis

datis vel superabundantia: non tamen propter hoc tollitur
 iurisdictio quam habet potestas qui habet vniuersalem iu-
 risdictionem. pro quo bene facit text. in dict. l. 1. & in l. fin.
 iuncta glo. C. de iurisd. omn. iud. & glo. in c. in Galliarum.
 25. q. 2. Hoc tamen limita, verum esse quotiens vna iurisdic-
 tio subalternatur alteri, vt in exemplo prædicto. Si tamen
 ille specialis iudex esset superior generali vt putà iudex de-
 putatus per statutum super causis appellationum & nulli-
 tatum, tunc generalis iudex non se intromittit de speciali.
 Idem etiam si non se habet tanquam superior, sed tanquã
 differens specie, vt est iudex in sinuationum. C. de testam.
 consulta diuina. ita determinat Bald. in l. vnica. ff. de offic.
 consu. Poterit etiam cognoscere de crimine hæresis, dele-
 gatus ab episcopo deputatus, aut à capitulo, sede vacante.
 vt in Clem. in §. 1. & in Clem. 2. de hære. Debet tamen ta-
 lis inquisitor ac etiam delegatus annum quadragesimum
 attingere, vt est tex. in dicta Clem. 2. in princ. cum gloss. ex
 quo limitatur. cap. cum vicesimum de offic. deleg. Idem si
 sit delegatus à Papa cum text. dictæ Clem. generaliter lo-
 quatur. ¶ Sed an inquisitor possit committere vices suas.
 Solutio glo. in dict. Clem. 2. arguit pro & contra. Finaliter
 tenet quod sic per illum text. & per tex. in Clem. 1. §. por-
 rò. eod. tit. & hanc opinionem tenent communiter Docto-
 res. Sed dubium est de vicario generali episcopi, aut capi-
 tuli sede vacante. & dicendum est secundum Lapum, &
 Ioan. de Imol. in dicta Clem. 1. de hære. Quod non pote-
 rit sine speciali commissione episcopi de hoc crimine co-
 gnoscere per tex. in c. licet, de offi. vica. li. 6. Est autem tam
 lata istorum potestas quod contra quoscumq; etiam quan-
 tumcunque exemptos poterunt procedere, & eos de hoc
 crimine condemnare, non obstante quocumq; priuilegio
 exemptionis. vt in c. ad abolendam. §. fin. de hære. Fallit ta-
 men hoc in episcopis contra quos procedere non possunt
 in qui-

inquisitores, nisi expressè hoc sibi committatur. vt in cap.
 inquisitores. eod. tit. li. 6. Debent tamen nuntiare Romano
 Pontifici si illi de hoc crimine infamati siue suspecti exi-
 stant. vt dicit ibi tex. Crederem tamen q̄ vbi essent suspe-
 cti de fuga carcerari possent vt ad Papam remitterentur.
 vt in §. audient. in auth. de defenso. ciui. coll. 3. Ad quod fa-
 ciunt not. per Bar. in l. magistratibus. ff. de iurisd. omn. iud.
 ¶ Sed quæro iuxta hoc an ille text. procedat tantum in in-
 quisitoribus, an etiam locum sibi vendicet in ordinarijs de
 hoc crimine inquirentibus. Ego putarem quod tantum in
 inquisitoribus locum habeat, non enim debet extendi ad
 episcopum aut ad capitulum sede vacante, cum de ipsis
 non loquatur nec per hoc quod sint episcopi qui hæresim
 incurrunt effugiunt iurisdictioem episcopi in cuius terri-
 torio delinquant. pro quo est glo. in c. ibi enim. 3. q. 6. & in
 c. 1. de rap. & per Inno. in c. cum inferior. de maio. & obed.
 ¶ Vt etiam iuxta idem quæritur, an episcopus possit proce-
 dere contra inquisitorem, si hæresim incurrat. Lopus Abb.
 in d. c. inquisitores. dicit, q̄ non durante officio nisi crimẽ
 esset adeo notorium quod non requireretur causæ cog-
 nitio. de fil. presbyt. quoniam. Idem sequitur ibi Domi. hæc
 opinio possit etiam iustificari per ea quæ not. Bar. in l. fin.
 ff. de rer. diui. vbi tenet, quod si duo sint domini in solidum
 alicuius castri, & vnus delinquat, non poterit puniri à
 domino, quia non habet in eum iurisdictioem. Nã par in
 parem non habet imperium. de elect. in cap. innotuit. Sed
 hoc non obstante ego crederem indistinctè posse dici q̄
 possit contra eum super huiusmodi crimine procedere cu
 istud sit delictum per quod perditur iurisdictio ipso iure.
 Pro quo faciunt not. in prædicta materia per Bart. in l. qui
 iurisdictio. ff. de iurisd. omnium iud. in addit. & ponit
 exemplum in crimine læsæ maiestatis. C. de dignit. l.
 si gradatum, & l. quotiens, libro. 12. C. de offic. rect.
 b 4 prouin.

prouin. l. 2. vbi videtur glo. eo etiam casu quo delinqueret in male procedendo in officio indubiè posset eum punire cum ordinarius delegatum apostolicum male se gerentè in causa sibi commissa punire possit: sic tamen vt ex hoc iurisdictione eius non impediatur iuxta not. per Doct. in cap. fin. de rescrip. & per Cyn. & legistas in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. oportet. In processu autem super hoc crimine faciendo episcopi & inquisitores apostolicæ sedis habent exhortationem à iure in virtute sanctæ obediētæ, sub interminatione maledictionis æternæ vt contra suspectos vel diffamatos de huiusmodi prauitate districtè & promptè procedant: sic tamen quòd malitiosè & fraudulenter hoc nephandum crimen falso alicui non imponāt: q̄ si odij gratia vel amoris: lucri aut commodi temporalis obtentu contra iustitiam & cōscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate. Aut obtentu eodem prauitatem ipsam alicui imposuerint: ac eum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare: præter alias pœnas pro qualitate culpæ eis imponendas. Episcopus autem superior suspensionis ab officio per triennium. Alij vero excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua quidem excommunicationis sententia qui eam incurrerint, non nisi per summum Pontificem poterunt, præterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione præmissa absolutionis beneficium obtinere: nullo in hac parte priuilegio suffragante. De quo est text. in Clem. l. §. verum. de hære. Insuper si quis episcopus in expurgando hæreses de sua diocesi negligens fuerit vel remissus cum id certis iudicijs apparuerit deponendus est ab officio episcopali: & in locum ipsius alter substituendus est: qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem. de hæret. excommunicamus. in fin. Ex quo manifestè apparet quam dampnabiliter

biliter, & cum quanto animarum periculo episcopi & alij ad quos huiusmodi inquisitio spectat tam detestandū facinus persequi ac punire omittant. Inferiores autem prælati de hoc crimine se intromittere nequeunt: cum superioribus præfatis sit reseruatam vt prædiximus. Potestates autē siue domini temporales ac eorum officiales de hoc crimine cum sit merè ecclesiasticum se intromittere nequeunt: vt de eo cognoscant, aut iudicent, aut incarceratos ab episcopo & inquisitore à carcere liberent, executionem tamē super hoc crimine fiendam sibi à iudicibus ecclesiasticis prædictis iniunctam adimplere non detraherent, aut eorum iudicium seu sententiam directè vel indirectè impedire quoquo modo non præsumant. Si quis vero de præfatis secularibus iudicibus contra prædicta fecerit, aut præfatis episcopo & inquisitoribus in prædicto fidei negotio se opposuerit, siue illud quouis modo impeditur: & qui scienter in prædictis dederint auxilium, consilium, vel fauorē: excommunicationis sententiam incurrat ipso iure, quam si per annum animo sustinuerit indurato ex tunc velut hæreticus condēnetur. c. vt inquisitionis. §. si. de hære. li. 6.

Q V Æ S T I O VIII.

CTAVO quæro, de ordine qui debet teneri per iudices in procedendo contra hæreticos. Ad quod dicendum q̄ in primis clerum & populum conuocabunt exponendo eis inquisitionem: quam facere intendunt. Auxilium quoque & consilium & fauorem ab ipsis petent. c. vt cōmissi. in. §. 1. de hære. lib. 6. & solent inquisitores primo ire ad episcopum loci, vel vicarium, & ostendere eis facultatem & auctoritatem suam, & rogare q̄ congreget clerum, quo cōgregato ostendunt eis literas & facultatē prædictas, sermonē faciūt & eorum auxiliū & fauorē postulant. Postea simile
b 5 faciunt

faciunt cum potestate siue correctore ciuitatis, & concilio siue vt Hispanicè loquamur, consistorio: demum conuocant totam concionem populi, & habito sermone ad populum idem faciunt vt prædiximus. Postea interpolatim inquisitor facit sermones ad populū de fide. Et cōueniens est, quòd ad minus duæ monitiones præmittantur contra omnes hæreticos, vt relictis erroribus suis ad fidem catholicam reuertantur, & ad ecclesiæ gremium redeant, quæ tanquam pia mater non claudit gremium redeanti, vt. c. fu per eo. de hære. lib. 6. Et pro his monitionibus satisfacit auctoritas Apostoli ad Tit. 3. vbi dicit hæreticum hominem post vnā & secundam admonitionem deuita. ad idem 24. q. 1. quæ dignior. & q. 3. dixit Apostolus. Inquisitores etiam & abundantia, consueuerunt addere tertiam monitionem, vt magis processus suos videantur iustificare. In quibus monitionibus quarum singulæ decem dies continent monent eos ad conuersionem, & reuertentibus promittunt benignam misericordiam. Quibus pactis procedendum est ad inquisitionem, recipiendo in vnaquaque parochia iuramentum à rectore parochiali: & ab alijs probis & honestis viris: & si illi deponant aliquos de parochia, fore hæreticos, aut diffamatos, siue suspectos: consueuerunt secreto eos coram se vocare & secreto ad cōuersionem monere, & vbi nec sic voluerint: proceditur contra eos secundum formam iuris, qui processus determinatur apertè per tex. in Clem. 1. §. 1. de hæret. vbi tex. dicit, qd procedendū est per dicecefanos episcopos, & per inquisitores à sede apostolica deputatos simul cōuenientes. Sunt tamē quædā quæ possunt vnus sine alio agere, vtpotè citare, arrestare, seu capere ac carceri mancipare: etiā ponendo in cōpedibus vel manicis ferreis prout secundū Deum viderit expedire. Poterit etiam inquirere quisque prædictorū sine altero contra illos de quibus viderit inquirendum: dico tamē

men carceri mancipare siue arcto qui magis ad poenā quā ad custodiam videatur, aut tormentis supponere eos cōtra quos proceditur, aut diffinitiuam sententiam ferre contra eos nō poterit episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine episcopo, aut eius vel capituli sede vacante super hoc delegato: quod tamē intellige dummodo adinuicē copiā habere valeant infra octo dierum spatiū postquā inuicem se requisierint. Si autem cōuenire non potuerint propter præmissa, tunc inquisitor ordinario, vel e contra ordinarius inquisitori poterit super præmissis cōmittere vices suas, vel per literas significare eidem suum cōsiliū vel assensum, vt dicit ibi text. vt cum maiori puritate & integritate res agatur. Inhibitum est inquisitoribus & tam ipsorum quā episcoporum à capitulorum sede vacante delegatis, siue commissarijs, ne prætextu inquisitionis officij quibusuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, & si secus fecerint eo ipso sententiam excommunicationis incurrunr à qua non possunt absolui præterquam in mortis articulo, donec plenariam satisfactionem fecerint his à quibus extorserunt, à qua satisfactione nullis pactis, aut priuilegijs, aut remissionibus poterunt liberari, & ne hoc latere possit notarij & officiales dicti officij, nec non fratres & socij inquisitorum ipsorum & commissariorum qui dictos inquisitores aut commissarios secretè prædicta nouerint commississe si indignationem Dei & sedis apostolicæ offensam voluerint euitare, grauiter ipsos arguere & corrigere studeant in secreto, quòd si taliter ea sciuerint vt probare valeam prælatis inquisitorum & commissariorum eorundē studeant nuntiare. vt in Clem. 2. eod. tit. Pondera tamē illū tex. qui non loquitur de episcopis, vnde licet ipsi ab his debeant abstinere, nō tamen poena prædicta haberet locum in illis cum non sit expressum, voluit enim dignitati eorum deferre. vt in. c. sanè. lo. 2. de offi. deleg. & in. c. 2. eod. tit. lib.

tit. lib. 6. ita tenet glo. in dict. Clem. 2. quam sequuntur ibi cōmuniter Doct. Episcopus tamen debet aliquid nō habere propter inquisitionem nec partem aliquā de deputatis inquisitionis officio, vt patet in extrauag. Boni. ex eo. §. pe. ita tenet Io. An. in. c. fi. §. 1. de hære. li. 6. Considera etiā circa idem q̄ tex. ille prohibet illicitas extorsiones non tamē per hoc tollit p̄enas pecuniarias, applicandas officio imponi, & exigi secundū gloss. ibi circa quod dicit Matth. quod bene possunt inculpatis de hoc crimine imponi p̄nitentię in pecunia pro pauperibus, vel alijs pijs operibus. vt. c. accu. §. de quæstionibus. & §. si vero. de hære. li. 6. Refert etiam fratrem Aluarum Hispanię tenuisse q̄ hęc multam pecuniariam inquisitores imponunt quotiens aliqui proferunt verba hæreica, aut ludendo, aut ex ira, aut ex facta simplicitate & ignorantia quæ tamen excusationē non habet. Ex his casibus & similibus possunt pecunialiter puniri. Nā & ecclesia hoc facit. 23. dist. quamquam de Iudæ. ad liberandam de rapto. in archiepiscopatu. Item inquisitores possunt hæreicis conuersis p̄enas commutare vel minorare in. c. vt cōmissi. de hære. lib. 6. Nā & alias iudex ex certis causis minorat p̄enam. ff. de poenis, aut facta. §. fin. Item pro hoc facit litera dictæ Clem. 2. à contrario, per hoc enim quod dicit q̄ modis illicitis non possunt extorquere pecuniam, ergo licitis sic. de præsum. nonne. 25. dist. qualis. ff. de iudi. cum prætor. Item quia dict. Clem. ponit verbum extorqueant quod sonat in vitium violentiæ vel fraudis, ergo secus si iustè condemnet, sed caueant secundū eum ne imburseant, quia reputaretur extorsio, sed dēt pauperibus vel applicent officio inquisitionis in Clem. statutum de elect. & præsump. literas. de offi. ordi. dilectus. Item per omnia sequitur Dom. Card. in dicta Clem. 2. & 4. Clement. ad nostrum. in fin. eod. tit. ¶ Sed quæro iuxta prædicta, vtrum inquisitores possint recipere modica exennia

exennia quæ consistunt in esculentis & poculentis mera liberalitate oblati quæ paucis possunt consumi diebus & veritas huius quæstionis pendet ab illa. An alij iudices possint ista recipere. In quo fuit varietas inter Doct. Nam glo. in. l. plebi. ff. de offi. præsi. tenuit quod licet olim illud licitum esset per dictam l. & per. l. solent. ff. de offi. procon. su. tamen hodie illud est immutatū per iura noua & corre. Sed Bart. in dicta. l. plebisci. post Guill. tenet opinionem contrariam. Sed in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. scriptum tenet opin. dict. glo. quod etiam tenet glo. in dicto. §. & dicit quod lex plebiscito & alia iura quæ innuunt contrarium possent habere locum in defectum sui salarij: & tunc etiam mediocriter & à sponte dantibus, vt innuit tex. in dict. §. & glo. in dicta. l. plebiscito. Prædicta dicit fore vera in iudicē ordinario, sed iudex delegatus indistinctè potest secundū eum accipere esculentum & poculentum quod paucis consumi possit diebus dummodo mera liberalitate sit oblatum, vt. c. statutum. §. in super. de rescrip. lib. 6. Et ista opin. sequitur Bal. in dict. l. solent. licet non ita plenè distinguat. & opin. istorum Doctorum satis est conformis legibus ordi. Hispaniæ, quæ indistinctè prohibent iudicibus, ne aliquid à paribus recipiant. Adtingit tamen Bald. ibi, quod pro quibusdam minimis non offenditur lex: vt pro vni parisianorum, vel pro duabus sialis maluasiz. ff. de condit. & demonst. l. quanuis. quia pro tam paruo iudicis animus non flectitur. Ad quod etiam ego induco tex. c. & si quæstiones. de simo. vbi pro modico voluntariè oblato in collatione rei spiritualis non committitur simonia: licet in spiritualibus omnis traditio & p̄missio cessare debeat. Adde glo. not. 11. q. 3. non licet. Ex quibus inferitur ad decisionem quæstionis propositæ, quod cum inquisitoribus & commissarijs sint deputati redditus officij: & sic in eis militet ea ratio quæ in ordinario præsertim quia

quia cum sint delegati ad vniuersitatem causarum, vt not. in. c. per hoc. de hære. lib. 6. naturam ordinariam sapiunt secundum gloss. de appell. cum causam. Idem in eis quod in ordinarijs erit dicendum.

Vt iterum quæro circa præmissa in quo territorio sit hæreticus de hoc crimine conueniendus. Ad hoc respondeatur per text. in cap. vt commissi. §. 1. de hæret. lib. 6. quod in loco vbi hæresim incurrit, etiam si ad aliam iurisdictionem se conferat. sed an in loco illo ad quem se transtulit poterit conueniri. dic quod sic. vt dicit ibi glo. cum etiam ibidem censetur delinquere hæresim illam retinendo facit, in simili quod in d. Bar. in d. si Dominum. ff. de fur. & si abducta. C. eo. & si. sed nec legatarius. ff. de cōdi. furti. vbi tenet; quod si aliquis fecit furtum Florentiæ & reperitur Perusij cum re subtracta poterit ibi conueniri, scilicet, Perusij. Nā sic mutatione Domini nascitur noua actio furti, ad pœnā applicandam pariter sic mutatione territorij & iurisdictionis, noua nascitur actio, siue accusatio furti ad vindictam publicam per dictam. in l. si dominum.

Q V Æ S T I O IX.

NON quæro contra quos possit procedi obtentu huius criminis. Dicendum est quod contra hæreticos credentes fautores & receptores eorum. vt in. c. vt offi. in prin. & cap. vt inquisitionis. in prin. de hære. lib. 6. Qui autem dicantur hæretici determinat text. in. c. ad abolendam. in prin. eod. tit. in Volumine. De quo tamen vide quæ latè scripsi supra in primo membro. Inter cæteros autem ille qui diceret pertinaciter, quod exercere vsuras non est peccatū, hæreticus iudicaretur in Clem. vnica. §. vlti. de vsuris. Item qui propter contumaciam in causa hæresis excommunicatur, si per. annū in ex-

in excōmunicatione persistat est velut hæreticus cōdemnandus in. c. cū contumacia. de hæreticis. li. 6. Et nedum cōtra hæreticos procedi potest verū etiam contra suspectos & infamatos de hæresi. vt in dict. c. vt officium. in princ. & de huiusmodi suspicione est exemplum in casu. c. fina. de pœnis cōtra illum qui diu in excōmunicatione etiam pro qualicunq; causa inflictā perseuerauit, & in similibus. De sortilegijs verò & diuinationibus non se poterunt inquisitores intromittere nisi hæresim sapiant manifestē, vt. c. accusatus. §. sanè. de hære. lib. 6. Ex his inferitur ad quæstionem. Quidam frater professus exiuit ordinem & accepit uxorem. An inquisitor hæreticæ prauitatis possit de hoc cognoscere. Butric. in. l. 3. C. de sum. Trinit. distinguebat, quia aut accepit eam clam, & præsumitur dolose hoc fecisse, & non per errorem, & sic contra eum non poterit procedere. Aut accepit palam, & eo casu non præsumitur in dolo sed erroneè hoc fecisse: putans sibi licere, & quod erret in fide: & sic cognitio pertinebit ad inquisitorem. Idē sequitur Panor. in. c. cū quidam. de iureiuran. & in suo consil. 68. Inferitur etiā ad aliā quæstionē. An inquisitor hæreticæ prauitatis possit pcedere cōtra illū qui, bina nuptias cōtraxit itaq; viuentē primā uxore, dedit secundam: & Lupus abbas in. d. §. sanè. dicit quod fuit consultum quod sic, quia videtur committere cōtra vnum de sacramentis ecclesiæ: & per cōsequens hæreticus est habendus. de hære. ad abolendam in prin. Idem sequitur ibi Dñicus, sed ego distinguere, vt supra proxima quæst. An scilicet clam vel palam illud fecerit, & per hoc poteris ad multa similia respondere.

Vt iterum quæro circa præmissa, an inquisitores præfati procedere possint cōtra diuinatores & sortilegos. Ad hoc dicendum est quod non nisi hæresim sapiant manifestā, vtprediximus, quando autem dicantur sapere hæresim est satis difficile diffinire. Sed Quidrad. consil. 210. volens hoc

hoc determinare dicit, quod si quis per inuocationem demonis vult aliquid futurum scire, hoc hæresim sapit manifestè quia vult demoni attribuerè quod soli Deo est referuatum, iuxta illud Isai. 41. Annunciate nobis quæ futura sunt, & dicemus quia dixistis vos. Idem tenet Ioan. An. in addit. ad Specul. tit. de furtileg. & hoc casu potest intelligi tex. 26. q. 5. episcopi. in prin. vbi prædictos appellat hæreticos. Non tamen ego crederem hoc esse verum sic simpliciter loquendo. Sed pro veritate huius considerandum est, quia futura dupliciter cognosci possunt. Vno quidem modo in suis causis: Alio modo in seipsis. Causæ autem futurorum tripliciter se habent. Quædam enim produciunt ex necessitate & semper suos effectus, & huiusmodi effectus futuri per certitudinem prænosci & prænuntiari possunt, ex consideratione suarum causarum sicut astrologi pronuntiant eclipses futuras. Quædam vero causæ produciunt suos effectus non ex necessitate, & semper, sed vt in pluribus raro tamen deficient, & per huiusmodi causas possunt præcognosci effectus futuri, non quidem per certitudinem, sed per quandam coniecturam, sicut Astrologi per considerationem stellarum, quædam prænoscerè & prænuntiari possunt de pluuijs & siccitatibus, & medici de sanitate vel morte. Quædam vero causæ sunt quæ si secundum se considerentur habent se ad vtrumlibet, quod præcipue videtur de potentijs rationabilibus quæ se habent ad opposita secundum Philosophum, & tales effectus, vel etiam si qui effectus vt in paucioribus casu accidunt ex naturalibus causis per considerationem causarum prænosci non possunt nisi in seipsis considerentur. Homines autem huiusmodi effectus in seipsis solum considerare possunt, dum sunt præsentès, sicut cum homo videt sortes currere vel ambulare. Sed considerare huiusmodi antequam fiat est proprium Dei, qui solus in sua æternitate videt ea quæ futura

futura sunt tanquam præsentia, & de hoc intelligitur præinducta auctoritas Isaix, Annunciate nobis, &c. Si quis vero huiusmodi futura prænoscerè, aut prænuntiari quoquo modo præsumserit nisi Deo reuelante manifestè usurpat sibi quod Dei est. Hæc ponit sanctus Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. de quo etiam vide eundem. 2. 2. quæst. 172. art. 1. cum agit de prophetia & in summa contra Gentiles libr. 3. cap. 154. vbi subiungit, quod maligni spiritus veritatem fidei corrumpere molientes. Sicut abutuntur operatione miraculorum, vt errorem inducant hominibus, & argumentum veræ fidei debilitent non tamen verè miracula facièdo, sed ea quæ hominibus miraculosa apparent. Ita etiam abutuntur prophetica prænuntiatione: non quidem verè prophetando, sed prænuntiando aliqua secundum ordinem causarum huiusmodi occultarum, vt videantur futura prænoscerè in seipsis quod hominibus persuadent qui occultas rerum causas non cognoscunt. Prædicti siquidem spiritus subtilitate intellectus sui magis possunt cognoscere quam homines. Quomodo & qualiter effectus naturalium causarum impediri potest & causas effectus aliquos occultè producentes, & ideo in prænuntiando futura mirabiliores, & veraciores apparent quam homines quantumcumque scientes. Hæc ille: pro quibus allego bonum text. 26. q. 5. sciendum. Vnde quidam astrologi qui homines diuinos se gentibus ostentare volunt cum videant, quod per principia illius scientiæ de futuris actibus hominum qui ex arbitrij libertate procedunt, aliquod certum, seu firmum de terminare non valent, cum enim intellectus aut ratio non est corpus, nec actus organi corporei: & per consequens nec voluntas quæ est in ratione: vt patet per Philosophum 3. de anima. Nullum autem corpus potest imprimere in rem incorpoream: ex quo sequitur, quod impossibile est corpora cælestia directè imprimere in intellectum, &

c volun-

voluntatem: sed tantum indirectè in quibusdam bestialibus hominibus qui rationem & intellectum subiiciunt appetitui sensitiuo: huiusmodi vani homines & insani recurrunt ad dæmones: à quibus per quædam occulta pacta multa de futuris intelligunt. Vnde August. secundo super Genesim, ad litteram dicit: fatendum est quomodo à mathematicis vera dicuntur instinctu quodam occultissimo dici: quod nescientes humanæ mentes patiuntur: quod tamè ad decipiendos homines fit, spirituum immundorum & seductorum operatione, qui quædam vera de temporalibus rebus nosse permittuntur. Vnde concludit. Quapropter bono Christiano siue mathematici, siue quilibet impiè diuinantium & maximè dicentes vera, cauendi sunt: ne consortio dæmoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant: & pondera illud quod au. dicit illos diuinantes qui vera dicunt: maximè fore vitandos. Dæmon enim qui intendit perditionem hominum, & iuxta apostoli Petri vocem, Tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret: sæpissimè in suis responsis vera dicit, vt homines assuefaciat ad hoc vt ei credatur. Vnde Athanasius exponens illud quod habetur Lucæ 4. increpauit illum dicens. Obmutescere dicit, quauis vera fateretur dæmon: compeſcebat tamen Christus eius sermonem, ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget: vt nos etiam assuefaciat ne curemus de talibus, etiam si vera loqui videantur. Nephias enim est vt cum adsit nobis scriptura diuina, à diabolo instruamur. Interdum etiam Deus permittit ea quæ à dæmonibus prædicuntur euenire: vt ipsi qui hoc audiunt & vident probentur, & appareat quali fide sunt vel deuotione erga Deum, sicut legitur in Deuter. c. 13. Moyses ex præcepto Domini populo præcepisse dicens. Si surrexerit in medio tui pphetes, aut qui dicat somnium se vidisse, & prædixerit signum atq; portentum, & vene-

rit

rit quod locutus est, nō audies verba pphetæ, aut somniatoris, quia tentat vos dñs Deus vester. vt palā fiat, vtrū diligatis eū an non. in. c. nec mirū. 26. q. 5. qui est tex. August. Similiter quoq; dæmones se habent in operationibus. Operatur enim quædam secundū ordinem naturalē cū propter fabulitatē ingenij sui, naturas rerū occultas sciant, quæ hominibus propter grossitiē ingenij miraculosa videtur: eo quod illorū causas nō attingūt, non tñ dæmones præter naturæ ordinem quicquā efficere possunt. de quo optimus tex. August. in. d. c. nec mirum. Quibus præmissis quo ad quæſtionē ppositā videretur dicendū, quod si quis inuocās dæmones vel sortilegia aut diuinationes exercēs, credit dæmones aliqua de futuris scire, ad quorū cognitionem non perungūt, aut in operabilibus credit eorū virtutē ad aliqua se extendere, ad quæ secundū rei veritatē se nō extendit, huiusmodi error cū pertinacia hæresim induceret. Et sic intelligo text. in. d. c. Ep̄i. ad quod etiā bonus tex. ead. causa. q. 7. nō obseruetis. Qd̄ satis apertè Dñs insinuare voluit Deuter. 18. vbi inter abominationes Gētiliū prædicta maleficia & sortilegia cōnumerauit. Si vero ista credulitas falsa cessaret, licet res sit valde illicita: non tñ hæresim saperet, cū discessum à fide nō haberet in quo ratio hæresis consistit, vt ex superioribus patet. Ex quibus manifestè deprehenditur quā magnū inſtet periculū his, qui ad has vanitates & insanias falsas se cōuertunt. Ex huiusmodi etiā damnata cū dæmonibus societate detestabile idololatriæ scelus sæpissimè incurritur. Dæmon enim superbiæ caput, summo opere ab hominibus adorari desiderat, vt patet Matthæi 4. Vnde de quibusdam auidissimè his vanitatibus deditis, taliter perſuadet, & talibus modis eos allicit, vt sacrificium vel reuerentiam ei exhibeant. Contra quos dicitur Iſaie vigesimo octauo. Dixistis, percussimus fœdus cum morte & cum inferno fecimus pactum, & in Summa,

c 2

Qui

Qui talibus socijs se immiscet non valet illæsus euadere. Vltimus quæro: an Inquisitores præfati possint pcedere contra Iudæos: qui inducunt Christianos ad eorum ritum aut eos defendunt: occultant & fouent in dictis erroribus, & dicendum est, quòd sic secundū Oldra. consil. 36. Item tenet Ioan. Andr. in. c. contra Christianos. de hæret. lib. 6. in nouel. quod dicit ex extrauagā. Gregor. & Clemen. clarè patere. Quæ quidem extrauag. referuatæ sunt in suo vigore per cap. fin. in prin. eod. titu. & lib.

Q V Æ S T I O X.

DECIMO quæro: quibus modis procedi possit contra hæreticos ad puniendum eos de hæresi. Ad quod dicendum, quòd tribus modis, scilicet, accusando, inquirendo, denuntiando. Adde quartum, scilicet, per viam notorij. De primis tribus est text. de accus. super his. in princ. & cap. licet Heli. de simo. De vltimo est text. in. d. c. licet Heli. Pro euidencia primi aduerte, quòd & si accusationis genus illaudabilis intentionis esse dicatur, vt in. c. si quis episcopus. 2. quæst. 7. de quo per gloss. 2. quæst. 6. c. decreto. illud tamen debet intelligi quo ad vulgi opinionem: alias enim præsumitur quis bono zelo accusare. de dolo & contum. veritatis. Ex charitate enim debet accusatio prouenire de accusa. si quis episcopus: & non zelo vindictæ priuatæ aut odij personalis. eod. titu. accusasti, & qui accusat publicè, salutis custodiam gerit. C. de famo. libel. l. vna. Pro quo vi de bonam glo. in dict. c. si quis episcopus. 2. quæst. 7. & si in omni crimine hoc procedat: à fortiori in huiusmodi crimine hæresis quod grauissimum est, vt ex superioribus patet. Cum etiam in opprobrium Dei cedat: cuius opprobria dissimulare non debemus, quia ipse nostra deleuit. vt in. c.

in capit. in nonnullis. de Iudæis. Et licet regulariter laicus clericum accusare non possit. vt capit. 1. & 2. & quasi per totum. secunda quæstione septima. & de accusatio. capit. cum. P. Tamen fallit hoc in crimine hæresis, vt voluit glo. secunda. quæstione 7. in sum. Est & aliud speciale in hoc quod regulariter non potest recedi ab obedientia prælati instituta accusatione, aut iudicio contra illum. octaua quæstione quarta. nonne. Fallit tamen in hoc crimine, nam etiam ante institutionem accusationem recedi potest à prælato hæretico. iuxta glo. cap. sacerdos. secunda quæstione septima & capit. cum non liceat. de præscriptio. Est etiam & aliud, quòd quamquam in alijs criminibus accusator in publicum prodire debeat. tertia quæstione nona. capit. non oportet. & capit. habetur. & inscriptionem facere. vt. l. libellorum. ff. de accusatio. & l. qui crimen. C. qui accusare non possunt. & l. penulti. C. de accusatio. & cap. super his. eodem titu. & cap. licet Heli. de simo. & similem carceris custodiam subire. C. ead. l. fin. Speciale tamen est in hoc crimine, quòd vbi propter potentiã personarum contra quas proceditur, videant Episcopus vel Inquisitores graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem nominum eorum, qui accusant, procedi poterit eorum nominibus sub secreto seruatis, vt in capit. fin. §. iubemus. de hæret. libr. 6. seruata forma illius. capit. adde etiam, quòd hæreticus hæreticum accusare potest. secunda quæstione septima si hæreticus, & per gloss. 23. quæstione quarta. ipsa pietas, quod in hoc crimine speciale est, cum alias regulariter criminolos criminolum accusare non possit. tertia quæstione septima. capit. qui siue. & cap. pastoralis. & de accus. c. 1. Quod autem ad Inquisitionis ordinem si specialiter contra aliquem infamatura de hoc crimine procedatur, procedendum est iuxta formam. capit. qualiter. cl. 2. §. debet. de accusat. Si autem ge-

c 3 neralis

neralis inquisitio fiat in ciuitate vel diocesi: tunc ex testibus in illa generali inquisitione examinatis etiam si sufficienter contra aliquem deponant non poterit ille condemnari, sed oportet, quod eo nominatim vocato & data sibi copia defensionis contra eum procedatur & iterum probationes sufficientes fiant, ut voluit Innoc. de elect. bonæ. el. 1. & Spec. titu. de no. cri. in prin. imo ex talibus probati. in generali inquisitione habitis, adhuc ad torturam non posset procedi iuxta doctrinam Bart. in l. fin. ff. de questio. Quantum autem ad denuntiationem dicendum est, quod procedere debet euangelica monitio iuxta illud euangelij. Si peccauerit in te frater tuus, &c. 2. quest. 1. si peccauerit de iudi. nouit. & qui hanc monitionem non præmitteret à denuntiatione repelleretur. de accus. c. 2. & cap. qualiter. el. 2. & ca. super his. Hoc tamen limita verum cum peccatum esset occultum secus autem si publicum. Nam eo casu præmonitio non requiritur secundum illud apostoli. 1. Tim. 5. Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Quod intelligitur de peccatis publicis. ut dicit August. in lib. de verbis domini. Item in heresi occulta ubi posset imminere periculum in dilatione, ut quia est aliquis hæreticus occultus, qui priuatim homines à fide auertit. Aut sit tractatus occultus quomodo ciuitas tradatur hostibus: quod etiam celerrimum exoptat remedium. His casibus alio etiam non expectato, statim procedendum est ad denuntiationem nisi forte aliquis firmiter æstimaret, quod si atim per secretam admonitionem huiusmodi mala posset impedire, ut dicit Sanct. Thom. 2. 2. quest. 33. artic. 7. & 4. sent. dist. 19. Generale tamen est in omnibus denuntiationibus, quod si crimen est adeo occultissimum, quod nequeat probari non habet locum huius denuntiatio, in tantum quod etiam si prælatus contrarium mandaret non esset sibi in hoc obediendum, cum sit contra præceptum Domini: qui delicta

ista fratrum occulta noluit reuelari, imo eo casu peccaret præcipiens & obediens. Obedire enim oportet Deo magis quam hominibus. iuxta illud Actuum. 5. & si generaliter prælatus præciperet (ut si dicatur) quod quis sciuerit corrigendum. Intelligendum est sanè illud præceptum, scilicet, saluo ordine iuris & fraternæ correctionis: quia tamen medicus corporalis sanitatem ægroti confert si potest, sine alicuius membri abscissione. Si autem non potest, abscindit membrum minus necessarium, ut vira totius conseruetur. Sic & medicus spiritualis agere debet: si enim potest emendare fratrem quantum ad conscientiam salua fama & illæsa, illud faciat, ut prædictum est: si tamen hoc non potest, tunc quia conscientia præferenda est famæ. Voluit dominus, ut etiam cum dispendio famæ conscientia fratris per publicam denuntiationem à peccato liberetur. Vbi tamen de occultis aliqua indicia apparent, puta per infamiam, vel per alias suspensiones posset prælatus præcipere ista sibi reuelari eo modo sicut & iudex inquirat contra infamatum, quia iam illud non est omnino occultum nec ab hoc deuiat, id quod in capitulis religiosorum fit: ubi etiam sine aliqua præambula monitione denuntiantur secreta proximi delicta. Nam illa sunt de aliquibus leuibus quæ famæ non derogant & si essent talia de quibus frater infamaret contra præceptum domini faceret, qui per hunc modum peccatum fratris publicaret: quod est intelligendum modo prædicto. Ista tamen sunt de mente S. Tho. 2. 2. quest. 33. artic. 7. & 4. senten. dist. 19. tenet idem dicens etiam in peccato omnino occulto regulam euangelij locum habere. & inducit quod August. in regula dicit. Innocentes non estis si fratres vestros quos iudicando corrigere potestis tacendo perire permittatis: nec ex hoc aliquis efficitur proditor criminis, quia non manifestat crimen ad infamandum sed ad corrigendum. Sed Ioan. in. c. nouit. de iudi. tenet quod in peccato omnino occulto taliter, quod probari

non potest non habeat locum hæc denuntiatio: alia enim omnino occulta diuino iudicio sunt relinquenda. sexta quaestione prima. si omnia. & hoc videtur voluisse gloss. in dicto capit. si peccauerit. Sed Panormit. ibi dicit quod stante hoc secreto: licet in publicum non debeat res produci: pro quo videtur mihi bonus textus in dicto capit. si peccauerit. & ibi gloss. Debet tamen fieri diligens exhortatio à fraterna admonitio erga ipsum in secreto vt se emendet, vt dicit ibi textus & adhuc si oportueret poterit hoc significare presbytero suo, aut prælato in secreto qui monendo & orando poterit prodesse & non obesse. Pro quo bon. text. vigesima secunda quaestione quinta. hoc videtur. & quia Sanct. Thomas tenuit contrarium vbi supra: ad motiua sua stat responsio, quod debent intelligi modo prædicto, & ad prædicta multum facit text. in Clem. 2. de heret. vbi probatur, quod delictum, quod probari non potest non debet iudici denuntiari. Ad idem induco etiam text. in capit. qualiter. el. 1. de accusationib. in fine. vbi iudex qui generaliter inquirit super statu ecclesie non debet ad occulta reuelanda astringere testes in inquisitione deponentes. Pertinet enim ad debitum charitatis crimen fratris celare de offic. ordin. si sacerdos. prima quaestione. 1. Christus quid fecit eo præcipue: quia cum res eo modo est occultissima iudicialis auctoritas nil prodesse potest: cum nec probationibus iste conuinciqueat, nec subijci torturæ vt iniquus confiteatur: ex quo indicia non præcedunt. Et ex his infertur ad istas generales monitiones quæ sunt in ecclesijs à iudicibus sub pena excommunicationis: vt scientes furta vel alia delicta huiusmodi debeat reuelare. Per prædicta enim col-

ligere poteris qualiter illæ sint intelligen-

dæ: & quo modo & ad quid

astringant.

QVAE-

Q V Æ S T I O X I.

NDECIMO quarto de citatione hæreticorum. Et pro huius euidencia est distinguendum, quia aut querimus de citatione verbali, aut de citatione reali. Primo caso citandus est qui de hoc crimine impetitur quacunque via procedatur contra eum, vt habeat copiam se defendendi: cum enim defensio sit de iure naturali. vt in Clem. pastoralis. §. ceterum. de re iudic. nemini deneganda est quantumcunque excommunicato & criminoso. de excep. cum inter. & c. fin. Si tamen esset hereticus relapsus sine aliqua audientia esset iudicio seculari relinquendus de heret. ad abolendam. §. illos. & c. super. eod. tit. lib. 6. Quis autem dicatur relapsus. vide pulchrum text. c. accusatus. eod. tit. & libr. Ego tamen putarem, quod licet relapsus non debeat audiri super crimine, vt in dictis iuri. Si tamen vult excusare se relapsus non fore bene esset audiendus. Nam cum dispositio excludens exceptiones fundatur super certa qualitate: non videtur excludere exceptiones detrahentes illi qualitati. vt voluit gloss. c. cupientes. §. quod si per. 20. de elect. lib. 6. & Clem. vnica. de secret. po. & fruct. & Bart. in l. prima. §. paruit. fert. quod vi aut clam. Sic in proposito est dicendum. vt cum illa iura se fundent super relapsu, non videantur tollere defensionem quo ad hoc quod iste posset dicere se non rapsu. & hanc citationem poterunt Episcopi & Inquisitores nedum per se, sed per alios facere. vt in cap. vt commissi. in princ. de heret. lib. 6. Aut querimus de citatione reali. hoc est per capturam persone, & similiter illam face re possunt, & tam verbalem quam hanc realem citationes Episcopus sine Inquisitore, & Inquisitor sine Episcopo facere poterit. de heret. Clem. 1. §. primo. Regulare enim est quod conuentus super crimine capi potest personaliter, &

c 5 incar-

incarcerari, & præsertim quoniam delictum est maximum sicut hæresis. De qua materia videlicet per Bart. in l. fina. ff. ad leg. Iul. pecu. & in l. 1. ff. de custo. reorū. & in hac captura seruatur de more ista practica, quod informatione præhabita per iudicem de maleficio, & malefactore, sine alia citatione verbali præcedente, mittunt ad capiendum reum, si crimen sit enorme, cuiusmodi est istud, & hoc ne fugam arripiat conscius de crimine. ita dicit Salyc. in l. 2. C. de exi. & intro. re. quod dicit probari per illum text. præsertim iuncta glo. & licet ista modestia in carcerando sit seruanda, ut nemo sit de domo sua trahendus ad carcerem. ut l. nemo. de domo. ff. de regul. iur. & l. pleriq. ff. de in ius vocan. Hoc tamen procedit in ciuili, non tamen in criminali iuxta glo. in d. l. nemo. Seruandum tamen est, quod mulieres non ponantur in eodem carcere cum masculis, sed ad partem in alio carcere, quia periculo sa est sexuū cōmixtio, ut in l. quoniā. & in authen. nouo iure. C. de custo. reo. & in authen. ut nulli. iudi. §. si vero. collat. 9. quod procedit nedum in carcere deputato ad custodiā, sed etiam deputato ad poenā, iuxta formā. c. pen. de hæret. & c. quāuis. de poen. lib. 6. ita tenet gl. in d. c. quāuis. Et de forma quæ debet teneri in huiusmodi carceribus hæreticalibus, & de custodiis adhibendis & substitutis ab eis, & de iuramento quod per eos præstandum est, & qualiter diuersas clauis debeant carceri adhibere, & modo ministrandi necessaria carceratis, vide text. not. in dicta Clem. 1. §. 1. de hæretic. Sed pone, quod in castro siue territorio alicuius domini temporalis hæreticus manet: & citatus verbaliter per Inquisitores non vult coram eis comparere, an dominus castri teneatur eum in manibus Inquisitorum ponere si sit ab eis requisitus. Ad hoc dicas, quod sic, pro quo est text. apertus capit. ut inquisitionis. in princ. de hæret. lib. 6. Quid autem sit in alijs criminibus, vide Bald. in v. sib. feud. titul. de pace tenen. §. si iudex. vbi dicit, quod si est suus

subditus

subditus non tenetur eum tradere, secus autem si alienus est subditus, in quo tamen examinando non insisto, quia non est presentis speculationis. Sed cuius expen. erit remittendus. Bald. vbi supra tenet quod si aliquis priuatus pro suo interesse hoc petit, fiet expensis petentis, ut l. cum sapē. C. de ero. mili. anno. libr. 10. Si autem iudex ex officio hoc petat, tunc expen. publicis illius terræ, ad quam fit remissio. argum. l. mulier in opus. ff. de cap. & postlimi. reuer. Ego tamen putarem, quod in crimine hæresis si officium sufficeret ex redditibus illius essent fiende. Sed iuxta prædicta quero an delegatus ab Episcopo, vel Capitulo sede vacante, aut ab Inquisitore possit hanc personalem capturam facere. Et videretur quia non, quia delegatus non potest citare personaliter, ut voluit gloss. in l. consentaneum. C. quomodo & quando iu. Sed gloss. in l. secunda. ff. de iurisd. omn. iudic. dicebat quod delegatus principis hoc potest: secus in delegato inferioris à Principe, qui hoc non potest ante litem contestatam, sed bene carcerare potest post litem contestatā. Sed Bart. ibi & in dict. l. plerique tenet delegatum inferioris à Principe nequaquam hoc facere posse per textum in autenti. de testibus. §. si vero ignoti. vbi delegatus non potest coercere testes, & eos torquere. Non obstat secundum eum textus in autenti. de exhibend. re. §. si vero etiam. vbi dicitur, quod delegatus non potest aliquid facere, quia lis non est contestata. quasi innuat, quod litem contestare posset, quia non vult hoc dicere, sed debet intelligi, quod si lis esset contestata, posset deueniri ad sententiam etiam absente reo. & sic posset aliquid facere per quæ videretur, quod cum delegati prædicti de quibus in questione proposita, sint inferioris à Principe non possent huiusmodi capturam personalem facere. Contrarium tamen ego teneo, pro quo induco text. expressum in dicta

Clem. 1.

Clemen. 1. §. primo. de heret. vbi aperte hoc probatur. hoc etiam probari potest, quia ea ratione qua istud venit in generali delegatione facta per Principem, vt patet in precedentibus, scilicet, quia Princeps potest ista committere que sunt meri imperij: & videtur commisisse tanquam sine quibus illud videretur iurisd. delegati: videtur idem, dicendum in predictis inferioribus de iure canonico secundum quod ea que sunt meri imperij sunt delegabilia de offic. ordi. quod sedem & de rapt. in archiepiscopatu. cum simi. Et ex dicta Clem. probatur quod ille qui habet iurisdictionem in crimine potest carcerem creare pro custodiendo criminosos. Sed pro veritate huius est aduertendum, qd quadruplex est carcer. ¶ Primus est perpetue pene: & huiusmodi carceratio est meri imperij, quia illa pena equiparatur morti, vt not. Innoc. de accusa. c. qualiter. 2. ¶ Secundus carcer est modice coercionis, vt cum iudex facit poni nuntios in cippis, & iste carcer est meri imperij: sed minimi, de quo potest intelligi. l. 2. C. de sportul. quia iste carcer adhibetur, quia forte nuncius contempnit iurisdictionem iudicis. ¶ Tertius est carcer custodie, & est eiusdem speciei cuius est causa principalis secundum Guil. & Bald. in l. imperium. ff. de iurisd. omn. iudic. vnde si causa est pecuniaria est iurisdictionis: si sit criminalis est meri imperij. ¶ Quartus est carcer domesticus, qui non est licitus nisi in casibus expressis in iure. ff. de offic. presid. l. Diuus. & iste carcer non est sub aliqua specie iurisdictionis, quia competit priuato, vt voluit Bald. in dicta. l. imperium. ex quibus concludere potes, qd ille qui licite potest carcerare quod quo modo sit ex predictis colligitur poterit carcerem constituere: & per contrarium qui non potest carcerare non poterit constituere carceres. Et de hac materia multiplicis carceris, vide eundem Bald. in auth. si captiui. C. de episc. & clericis.

Ulterius,

Ulterius quero, quis providebit de expensis custodibus carcerum predictorum. Solutio. Hoc determinatur per text. dictæ Clem. 1. §. sanè, scilicet, quod episcopus providebit custodi deputato per ipsum. Et intellige de suis redditibus non de parte prouentuum Inquisitionis officio deputata, vt in extrauag. Benedicti ex eo. §. verum. ita tenet glo. in dict. Clem. & Inquisitor similiter providebit illi quem ipse deputabit, scilicet de prouentibus deputatis officio. vt in dicta glo. ex quo patet secundum Zen. ibi quod carceratus non providebit custodibus quod dicit non esse dubium in deputatis ad perpetuos carceres, quia tales sunt priuati bonis. facit. l. cum sæpè. C. de ero. mili. anno. lib. 12. Idem tenet ibi Matth. tu dicas in causa hæresis nullum fore dubium per istum text. in alijs autem dicunt Matth. & Ioan. de Imol. seruandâ esse consuetudinem, qua cessante glo. in dicta. l. cum sæpè. dicit quod seruari debet expens. eius qui illum facit custodiri. Illas tamen postea refarciet custoditus & sic seruatur. Hoc ego limitarem vbi isti custodes nõ essent salariati de publico. Nam tunc nihil possent à partibus petere. Pro quo facit text. optimus in arg. in l. Archiatri. C. de professo. & medi. lib. 10. & not. in simili per Innoc. in c. 1. de postu. & vbi aliquis carceretur iniuste iudex qui iniuste fecit eum detineri tenetur ei ad interesse. iuxta doctrinam glo. & Bald. in l. 2. §. fina. ff. si quis cautio. Quis autem providebit carceratis, & circa crimen hæresis dicas, quod Episcopus & Inquisitor debent ordinare vnde eis provideatur, vt probat text. in dicta Clementi. §. porro. in alijs vero gloss. in c. diffiniuit. 17. quæst. 4. tenet, quod custos carceris providebit carceratis. Sed non intelligas, quod habeat providere de suo, sed de eleemosynis destinatis ad vsum pauperum: hoc poterit facere. vt. l. iudices. C. de episc. audien. vbi autem ista cessarent consuetudo habet quod is ad cuius petitionem fuit carceratus provideat

uideat carcerato. Postea autem carceratus satisfaciēt eidē de prædictis. Sed pone quod cum de mandato prædictorum volunt incarcerare eosdem hæreticos ipsi se defendunt. Dicas quod inuadi possunt cum armis per ministros iustitiæ & si in illa defensione occiderentur cum sit illicita nullam poenam incurrerent occisores, vt probat text. optimus in l. si seruus. C. de his qui ad eccles. confug. non enim permittitur iustē inuaso se defendere iuxta not. per Bart. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. & per Doct. Card. in Clemen. si furiosus. de homi. An autem hæreticus ad ecclesiā confugiens gaudeat immunitate. ita vt de ecclesia extrahi possit & capi. & dicas, quod non gaudet, pro quo est gl. in authen. de manda. princi. §. neque autem. collar. 3. facit ad idem tex. in l. 1. C. de his qui ad eccles. confug. Et quoniam ad hanc incarcerationem faciendam necessarij sunt officiales armati habent Inquisitores facultatem à iure, vt possint habere officiales armatos ad hoc exequendum secundum text. in Clemen. 2. §. fin. de hæret. Ex quo inferitur ad quæstionem nunquid Episcopus qui iurisdictionem ordinariam habet possit habere officiales armatos pro executione iurisdictionis suæ? Panor. mouet hanc quæstionem in cap. significasti. de offic. deleg. & dicit se fuisse interrogatum de hoc à quodam episcopo. Cui refert se respondisse, quod non, nisi haberet temporalem iurisdictionem in loco: ad quod primo inducit iura quæ dicunt Episcopum in executione iustitiæ debere implorare auxilium brachij secularis, vt cap. administratores. & c. principes. 23. q. 5. Item alibi cauetur quod sicut pro spiritualibus debent principes recurrere ad ecclesiā: ita in temporalibus debent prælati recurrere ad Principes seculares, vt. c. cum ad verū. & c. si imperator. 96. dist. nec promiscuis actibus sunt eorū officia turbāda, vt. l. cōsultra diuina. C. de testa. Itē ecclesię fuit interdita executio gladij temporalis dicente dño Petro. Con-

uerte

uerte gladium tuum in locū suum. vt le. & no. in. c. nouit. de iudi. Item arma clericorū sunt lachrymæ & orationes. vt in. c. conuenior. 23. q. 8. sed vide Bal. in. l. nam salutem. §. fin. ff. de offi. præfec. vigi. quin contrariū tenet nullū aliud inducens fundamentū ad hoc & hæc opinio mihi placet, & eā obseruat cōmunis vsus & pro huius fundamento facit tex. in. d. Clem. vbi Papa concessit facultatē Inquisitoribus, vt possint armatos officiales habere. Ex quo innuitur quod penes Papā est potestas habendi armatos & mouendi arma in huiusmodi criminibus ad ecclesiasticū forū spectantibus alijs nō potuisset eam Inquisitoribus cōcedere. Non ergo de necessitate ad laicos in his est recurrendum, vt contraria opinio præsupponit. Præterea fundatur, & aliter ex eadem Clem. vbi Papa per concessionem spiritualem dedit hanc facultatem Inquisitoribus, non autem episcopis qui in prædicta inquisitione cum eis concurrunt. Ostendens apertē quod Episcopis non erat necessario conferenda, quia de iure eis licebat alias sicut Inquisitoribus cōcessit, sic & Episcopis concessisset. Confirmatur etiā, quia Episcopus per iurisdictionem suam potest etiam laicos in certis criminibus capere & corporaliter coercere. vt est tex. cū glo. 26. q. 5. contra idolorū. 16. q. 4. attendendum, & de adult. c. 2. quod nemo dubitat egere ministris armatis. Nec obstant fundamenta in contrarium inducta, videlicet, quod ecclesia nō habeat exercitium gladij materialis. Nam illud est ad inferendum alicui mortem vel membri mutilationem, & hoc casu intelliguntur iura pro cōtraria parte inducta. Secus autē ad exequendū iustitiā sibi cōpetentem. vt probatur per prædicta. Similiter ad illud quod dicitur quod ecclesia implorat auxiliū brachij secularis: dici potest, quod inde non cōcluditur intentū opinionis cōtrarię. Nam inter ipsosmet seculares iudices idem obseruatur, quod vnus implorat auxiliū alterius vbi vires ipsius nō sufficiunt ad exe-

ad exequendum quod sibi incumbit. ut est tex. in l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cler. & etiam iudices seculares inuocant in subsidium auxilium ecclesie ubi per se non possunt suos subditos donare. ut not. Innoc. in c. licet ex suscepto. de foro compe. & hæc notabis.

QVÆSTIO XII.

DVODECIMO quæro de ordine procedendi contra hæreticos quo ad telam iudiciariam ordinandam. Dicas quod licet in alijs criminibus plenissimo iuris ordine seruato debeat procedi. de quo vide text. in l. absentem. ff. de poen. & in l. 1. C. de requi. re. & per gl. 3. quæst. 9. in summa. & per Bart. in dict. l. absentem. & per Salyc. l. absentem. C. de accusa. ubi plenè. & per Doct. in c. veritatis. de dol. & contu. Tamen in hoc crimine hæresis est spirituale, quia procedi potest super eo simpliciter, & de plano sine strepitu & figura iudicij. ut in c. fin. in princ. eod. titu. lib. 6. Ex quo inferitur, quod in accusatione non erit necessaria solennitas requisita per l. libellorum. ff. de accusat. & in l. in causis. C. eod. pro quo est text. in Clem. sæpè. de verb. signi. Inferitur etiam quod conclusio in causa non est necessaria per gl. ibi. imo quomodocunque reus se defendere voluerit admittetur. Ad quod faciunt not. per Bart. in extrauag. ad reprimendam. in versic. sequentia. & ubi is contra quem in hoc delicto proceditur contumaciter se absentat: prouisum est de remedio, ut debeat excommunicari: & si per annum in excommunicatione persistat, velut hæreticus est puniendus. de hæret. cum contumacia. lib. 6.

Sed pone, quod secundum veritatem iste non est hæreticus, nunquid huiusmodi poena à iure in eum inflictæ propter contumaciam teneat? & dicendum est, quod sic quia contu-

contumax fuit secundum rei veritatem venire enim tenebatur ad iudicem. ut l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ff. de iuris. omni. iudi. l. 2. ubi hoc tenet Bal. Sed Bart. in d. l. absent. dicit quod istis casibus quibus proceditur contra absentem, & habetur pro confesso propter contumaciam, si postea constaret iudici de innocentia contumacis, ut si videret vim hominem, quem absens dicitur occidisse, non poterit ad punitionem criminis procedere. Nam ex veracōfessione talem non condemnaret. ff. ad l. Aquil. inde Mercurius. §. fin. cum l. seq. quanto magis ex ficta. hoc tamen in crimine hæresis non potest praticari, quia cum sit crimen quod in mente intrinsecus latet non potest in aperto liquere iudici de alicuius innocentia, ergo illud ut mihi videtur pondera tamen tex. cum glo. in d. c. cum cōruma. loquitur enim quando citatio fuit decreta contra illum qui suspectus erat in fide. Nam tunc ad primam suspensionem additur alia ex contumacia: & sic prima simplex presumptio transit in violentam, ut innuit ille tex. Secus ergo ubi citatio emanaret contra non suspectum. Item pondera in alio, nam loquitur de eo qui animo pertinaci perduraret per annū in excommunicatione, secus ergo si non daretur pertinacia, ut potest quia aliquo impedimento prætermisit contumaciã prædictam purgare, ubi tamen per hunc modum puniendi contumaciam non procederetur possent recipi testes contra absentem legitime citatum & ad diffinitiuam procedi confito de crimine ex quo lit. contesta. non requiritur ut præ diximus.

QVÆSTIO XIII.

Decimotertio quæro de probatione fienda in crimine hæresis. Ad quod dicas quod fieri potest per diuersas species probationis. Potest enim probari per confessionem propria

d cum

eum illa inter omnes probationis spes obtineat principalem. Et ad obtinendam illam poterit procedi ad torturam eius quod de hoc crimine imperitur. Requiritur tamen quod procedant iudicia, alias non est quis torturæ subijciendus vt. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæsti. & c. cum in contemplatione. de regul. iur. etiam si de grauissimo crimine agatur. C. ad leg. Iul. maie. l. 3. alia tamē sunt iudicia ex quibus iudex potest iudicare diffinitiuē in causa. vt in. l. iudicia. C. de rec. dlui. & etiā in criminali. C. de probat. l. sciant euncti. & ista debent esse ita vehementia quod sint indubitata: vbi autem essent dubitata sufficerent ad torturam, ita tenet Ioan. An. in addit. ad Specum. de probat. in fin. & in tit. de noto. cri. Quia autem sunt illa multi multa dixerunt, sed conclusio vera est quod de hoc non potest dari certa doctrina sed relinquatur arbitrio iudicis. l. 3. §. eiusdem quoque. ff. de testi. hoc tenet Bart. in. l. fin. ff. de quæsti. vbi ad instruendum iudicem ex quibus animum suum debeat mouere ponit certa exempla subiungens eiusdem iudicis arbitrio committi in plura iudicia requirantur: aut vnum tantum sufficiat. Adde tamen quod eo magis debet augeri tortura quo maior suspicio est contra delinquentem. vt not. Bal. in v. sib. feud. tit. de controuer. inuesti. c. 1. §. item si vassallus. Qualis autem probatio sufficiat super his iudicijs ad subijciendum quem torturæ dicit requiri duos testes vbi illi deponunt de indicio tantum iuxta gloss. l. fina. C. famil. hercisc. vbi tamen super delicto vnus tantum sufficeret ad torturam vt voluit gloss. in dicta. l. 3. C. ad leg. Iul. maie. Et addit Bart. vbi supra quod ex eo quod dari debet defensionis copia patri antequam subijciatur torturæ: non sufficerent testes quæ in generali inquisitione fuerunt examinati contra reum, quia non fuerunt examinati ipso citato & existente contradictore. Considera insuper quod etiam vbi alia iudicia extrinseca non

precedunt

precedunt ex eo quod reus facit coram iudice, puta loquendo trepide, pauendo, & variando potest habere iudicia sufficientia ad torturam secundum Bart. in dicto §. tormenta. Et inter cætera tormenta: solent inquisitores præfacti criminis indituro ieiunia ad veritatem eruendam: quæ etiam quæstiones nomine intelliguntur, quod etiam patet per etymologiam. Nam tormentum dicitur quasi torquens mentem, nemini tamen dubium quod per ieiunium asperum torqueatur quis. pro quo est gloss. in dicta Clem. 1. de hære. verfi. tormentis. In hac tamen confessione per tormenta extorta requiritur perseuerantia in. l. 1. §. Diuus. ff. de quæstio. oportet enim secundum Bart. ibi, vt ille qui fuit confessus in tormentis reducat in loco publico iudicij, & ibi coram testibus & notario confiteatur, seu ratificet confessionem primam, & tunc obseruetur de consuetudine, & quoniam in supponendo reum torturæ de grauissimo præiudicio agitur: obseruat communis cōsuetudo, quod prius debeat solennis aduocatorum disputatio coram iudice fieri super hoc, an sit torquendus vbi aduocatus rei debeat admitti: vt pro collegæ vili si postulerit §. quæstioni de adult. & per gloss. legis virtus. ff. de legib. sed ibi quæstioni & examinationi non debent interesse. ita tenet gloss. in authent. de testib. §. quia vero. in gloss. super versic. aduocatorum, & gloss. videtur idem velle in. l. 2. circa princip. C. de iura. cal. ita determinat Bartol. in. l. custodias. ff. de public. iudi. & in dicta l. legis virtus. & propter gravitatem præiudicij est indutum, quod in hæresi nec inquisitor sine ordinatione, nec ordinarius sine inquisitore procedat ad faciendum reum torqueri sed ambo simul. vt est text. in dicta Clem. 1. §. 1. Potest etiam fieri probatio per testes. Sed dubitatur, quo testes debeant interuenire. Quidam dixerunt ad

d 2

effectum

effectum condemnationis non sufficere duos testes, pro quo allegant. c. excommunicatus. §. addicimus. de hære. & hoc non. Host. in summa eod. tit. §. qualiter. ubi subiungit, quòd iniquum videbatur, quòd de tanto crimine damnaretur ex dicto minorum testimonio, sed in contrarium facit. c. ut officium. §. verum. eod. tit. lib. 6. Ioan. de ligna. in dicta Clem. in fin. dicit non esse dubium, quòd per vnum testem & famam, quis non potest damnari de tanto crimine, non de testium literis. & idem tenet Math. eod. tit. Clem. 2. allegat not. per glo. de testi. veniens. & similiter non ex præsumptione de præsump. literas. tamen videntur quòd per duos testes possit damnari, ad hoc quòd notat Innoc. de sum. sicut. ubi dicit, quòd licet in alijs criminibus requirantur probationes luce meridiana clariore, tamen in crimine hæresis sufficiunt minores. C. de hære. l. 2. & secundum eum leuia signa sufficiunt ad cõuincendum quem de hæresi de præsump. literas. Sed hoc dictum Innoc. debet intelligi secundum not. in dict. l. 2. & sic trāsit Ioan. de Inol. in dict. Clem. Idem tenet Dom. Cardi. ibi propter solam generalitatem quæ habet quæ sufficiat duo testes ad probandum crimen, nisi ubi contrarium reperitur, vt in illicito vniuersis. & c. in b. in negotio. de testi. Idem tenet Ioan. An. & Dom. Cardi. ut officium. §. verum. de hære. lib. 6. & hæc opinio mihi videtur vera, pro qua etiam facit glo. not. in similib. q. 4. præsul. Nec obstat tex. in dict. §. addicimus, quia non requiritur ille numerus testimonium ad cõuincendum vnum hæreticum, sed ad cõuincendum plures, & inde est quòd illorum remittitur hoc arbitrio iudicis, vt si videat expedire pro multitudine hæreticorum, nedum tres, sed etiam plures, & adhuc totam viciniam possit ad testificandum cogere. Est tamen speciale in hoc crimine, quòd testes qui alias à iure repelluntur admittuntur in hoc casu in fidei fauorem, vt pote Iudæi. vt cap. contra

Christi.

Christianos. de hære. lib. 6. idem dicerem de alijs infidelibus, quia illi solum repelluntur à testimonio contra fideles. c. pagani. 2. q. 7. & c. Iudæi. & licet vniuersis. de testi. de quorum numero isti hæretici non existunt. Item quia nõ apparet ratio specialitatis in Iudæis, vt illi magis admittantur cum sint pessimi infideles, vt. r. q. r. nonne. de quo superius dictum est. Admittuntur etiam excommunicati & participes & socij criminis in testimonium: præsertim in defectum aliorum testimonium: & sic hæreticus contra hæreticum admittitur, vt dicit tex. in c. in fidei fauorem. de hære. lib. 6. & per illum tex. dicit Panor. in c. literas. de præsum. etiam fratrem esse cogendum contra fratrem super prædicto crimine ferre testimonium. Admitterem etiam domesticos & familiares eorum, quoniam cum istud crimen secretum sit: melius & aptius per familiares quam per alios probari poterit. vt. l. consensu. C. de repu. quinimo etiam serui contra dominos, cum tormentis admittendi forent, quia admittuntur in crimine læsæ maiestatis. C. ad leg. Iul. maie. l. si. ergo à fortiori in crimine hæresis, cum longe grauius sit æternam quam temporalem lædere maiestatem: & hanc argumentationem facit tex. in simili in c. vergentis. de hæret. Ad idem text. cum glo. 12. q. 2. questionem. periuri etiam admittuntur dummodo contra se & contra alios in hoc crimine attestentur: dum tamen ex manifestis apparuerit indicijs, tales non animi leuitate, aut odij fomite, seu corruptione pecuniæ, sed zelo fidei orthodoxæ vel le deponere, aut dictum suum quòd ante in forma testimonij deposuerant emendare & corrigere, ac quæ prius tacerunt reuelare: & hoc in fauorem fidei specialiter conceditur. vt. c. accusatus. §. licet. de hære. li. 6. ex quibus limitabis tex. in c. præterea. de testi. cogen. quatenus de corrigendo dictum testis loquitur: & not. per Bar. in l. eos. ff. de fal. Aduerte tamen iuxta hoc, quòd cum isti inhabiles admit-

d 3 runtur:

tuntur, ita demum eorum dictis fides adhibetur, si ex verisimilibus coniecturis, & ex numero testium, & ex qualitate tam deponentium, quam eorum contra quos deponitur, ac illis circumstantijs sic testificantes non falsa dicere præsumatur, vt in dicto. c. in fidei fauorem. conspiratores tamen & inimici non admittentur, sicut, nec in alijs exceptis criminibus, pro quo optimus tex. de simo. per tuas. el. 1. & not. hoc, quia valet generaliter ad omnes casus in quibus minus idonei testes admittuntur. Quid autem considerare debeat in alijs exceptis criminibus, circa testes criminosos, vt admittantur. vide glo. 1. q. 1. si quis episcopus. & 2. q. 1. Deus optimus. & per Doct. in dicto. c. per tuas. de simon. Intellige tamen prædictos inhabiles testes in hoc crimine admittendos fore, contra hæreticos credentes fautores & receptores, & defensores eorum: non tamen sic esset si pro eorum parte inducerentur ad hoc, quod de hoc crimine se purgarent: eo enim casu requirentur testes omnino integri sine aliqua suspitione & catholicæ fidei zelatores eod. tit. cap. filij. in fin. An autem huiusmodi suspecti testes cum examinantur, sint tormentis subiiciendi, vide glo. 5. quæst. 6. in summ. quæ dicit quod sic, si est seruus vel vilis persona, vel si sit liber & sit criminosus & infamis, vel obscurus, vel ignotus, tales enim sine tormentis nõ admittuntur, torquetur etiam quælibet libera persona, licet non sit vilis dum tamen vacillet in testimonio de materia, tamen vide Bart. in. l. ex libero. ff. de quæsti. Sed quæro iuxta prædicta, an id quod dictum est de minus idoneis testibus admittendis in crimine hæresis, habeat tantum locum quando proceditur per viam inquisitionis, aut etiam idem sit cum proceditur per viam accusationis vel exceptionis. Et videtur quod sic, quia eadem est ratio, scilicet fidei fauor & odium criminis, ergo idem ius de rescri. inter ceteras cõsumi. Contrarium tamen concludit glo. in. d. c. in fidei. quia
ab illo

ab illo iure regulari quo canetur tales personas ad testimonium admitti non debere non est recedendum, nisi in quantum reperitur à iure permissum. Qui ergo accusat vel excipit habeat probationes idoneas, nec est accusatio fauorabilis, vt inquisitio ad hoc. 2. quæst. 7. si quis episcopus. & verbum istud inquisitionis debet aliquid operari, alias quare fuisset expressum. de deci. ad audientiam cum concor. & sic transit prædicta gloss. Sed contrarium tenet Archidia. in dicto. cap. in fidei. & allegat. 2. quæst. 7. cap. hæreticus. Sed Ioan. And. tenet glo. in nouel. & ad cap. si hæreticus. respondet quod non tenet vt ibi dicit gloss. & hoc idem probat tex. in dicto cap. in fidei. quia si ille text. teneret, non esset necessaria dicta decre. & sic transit ibi Domi. simpliciter recitando prædictos Doct. Ego tamen potius tenerem opin. Archid. pro quo facit quia eadem ratio est vtrobique, scilicet, fauor fidei, ex qua ratione etiam in poenalis attentio quod expressa est in lege argui potest ad similia. vt ex text. instit. de legi. patro. succe. in prin. & glo. in Clement. 1. de elect. & cap. 1. de tempo. ordin. libro. 6. Præterea dispositio prædicta non est odiosa imo fauorabilis cum non in odium hæreticorum principaliter, sed in fauorem fidei sit inducta. vt text. ibi innuit in principio. Vnde illud est considerandum, & non odium hæreticorum quod venit in consequentiam, iuxta gloss. cap. sciant cuncti. de electio. libro. 6. & l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. Nec est simile de accusatione in alijs criminibus intentata, & de accusatione facta in crimine hæresis. Nam etsi in alijs criminibus accusatio dicatur genus illaudabilis intentionis, iuxta moderationem prædictam: non tamen sic est in crimine hæresis, vt in superioribus diximus. Possit etiam dici quod ille text. non se restringit ad processum inquisitionis, quia non dicit cum proceditur per viam inquisitionis, sed dicit in
d 4 fidei

fidei fauorem concedimus, vt in negotio inquisitionis hæreticæ prauitatis, & loquitur Papa inquisitoribus, vt patet in superscriptione, de quibus certum est quòd licet per viam accusationis possunt procedere appellantur tamen inquisitores, & eodem modo ex eorum nomine appellatur negotium inquisitionis licet per viam accusationis vel exceptionis cognoscant & per hoc fundata manet satis ista pars & responsum restat ad motiua contraria, & quia in tanto crimine cum multa oportet cautela procedi in examinatione testium quos recipi super crimine prædicto contigerit debent adhiberi duæ religiosæ & discretæ personæ in quarum præsentia per publicam si potest haberi personam, aut per duos viros idoneos fideliter eorundem testium depositiones conscribantur. per tex. in. c. vt officiũ. §. verum. de hære. lib. 6. & pondera illum tex. qui requirit interuentum prædictarum personarum nedum in examine testium, sed etiam in describendo eorum depositiones. & prædicta practica examinandi testes potest & iuste debet obseruari in omnibus arduis causis, vt sine omni suspitione res procedat. ita tenet Panorm. de elect. quia propter. & c. cum causam. de testib. & quo liberior sit facultas in his procedendi datur facultas, & iure religiosi, qui ante cum essent in seculo erant notarij, ac etiam clericis, qui ante clericatus ordinem notariatus officio fungebantur: vt in hac examinatione & in alijs huic officio incumbentibus officium prædictum notariatus exerceat, vt dict. c. vt officium. §. ad conscribendas. Probatum etiam hoc crimen per instrumenta, vt potest si apud aliquem reperiantur libri improbatæ lectionis secundum Archid. & Ioan. And. in dicto cap. filij. Sed ego crederem vltra hoc requiri alias coniecturas ex quibus iudex informet animum suum: poterat enim esse quod erant in domo sua nesciente, aut quod habeat illos libros vt deprehenderet errores hæreticorum:

non

non ad illos sequendum & imitandum, sed potius ad confundendum & impugnandum: iuxta text. in cap. qui de mensa. & in. §. sed contra. 37. dist. An autem alias delictum probari possit per instrumentum, remitto ad gloss. capit. cum in ecclesijs. de maior. & obediens. & cap. cum in positionibus. de iureiur. lib. 6. & per Ioan. And. in regula semel malus de regul. iur. lib. 6. in mercu. & per Bart. l. in senatus. ff. ad turpill. & per Bald. in. l. contra negantem. C. ad lacqui. & Salic. in. l. fina. C. de proba. Probari etiam potest crimen hæresis per præsumptiones, sed propter gravitatem præiudicij requirentur euidentissimæ coniecturæ. Nã etiam si quilibet crimen probari queat per iudicia. vt in dicta. l. fina. C. de probat. & late per Ioann. And. in addit. ad Specul. tit. de probat. circa finem. Sed quo magis crimen est graue maiores præsumptiones, & euidentiora iudicia requiruntur: sic probat tex. not. cum glo. in dict. cap. literas. de præsump. & ibi tenet Panormit. quando tamen ex præsumptionibus iudicatur, temperare debet iudex poenam aliquantulum. vt not. Innocen. de præsumpt. quia verisimile.

Q V Æ S T I O XIII.

Decimoquarto quæro, de publicatione testiũ fienda in hoc crimine. Ad quod dicas quòd fieri debet, sicut & in alijs causis, vt reus habeat facultatem se defendendi. Si tamen propter potentiam personarum contra quos deponunt graue periculum imminere speraretur ex publicatione nominum prædictorum: tunc non publicè, sed secreto coram dicecesano, vel ipso absente coram eius vicario vbi inquisitores procedunt, quando verò procedit episcopus coram inquisitoribus, & vtroque casu coram alijs personis

d 5 prouidis

providis & honestis iurisq; peritis, huiusmodi publicatio est fienda, vt efficacius huiusmodi periculis occurratur, episcopus vel inquisitores præfati poterunt super his secretum indicere illis, quibus hanc publicationem facient: & in eos sarcano consilij, seu procellus patefecerint excommunicationis sententiã quam ex secreti violatione ipso facto incurrant, poterunt promulgare, pro quo est tex. in. c. fi. §. pen. de hære. li. 6. Sed occurrit dubitatio, an vbi simile periculum occurreret etiam in alijs criminibus possit huiusmodi publicatio omitti. & Do. Anto. in. c. præterea. de spon. el. 2. tenet, q̄ in materia peccati esset duntaxat hoc admittendum, pro quo inducit text. ibi. sed Pan. ibi dicit, q̄ pro & contra facit tex. in. d. c. fin. contra facit inducendo per locum à speciali: pro quo facit inducendo generaliter, sed ipse stat primo dicto. Ego tamen tenerem, q̄ cū dispositio illius capituli sit exorbitans à iure: exceptio à cõmuni regula iuris non habebit locum, nisi in illo casu expresso, & vbi similis casus occurreret, quod vix posset contingere, attendita gravitate huius delicti. Nã casus excepti à communibus iuris regulis non extenduntur, nisi vbi est per omnia eadem ratio, vt tenet gloss. in. l. 1. C. de condi. inde. & in. l. illud. C. de sacros. eccl. & tex. c. cum delicta. de confir. vti. vel inuti. nec dictum Dom. Anton. placet indistinctè, quoniam ille tex. c. præterea. loquitur quando agitur de modico præiudicio vt potè de sponsalibus de futuro, imo fundatur contrarium ex eo in quantum probat, quod si sponsalia essent iurata, illud non foret admittendum.

Q V Æ S T I O X V.

Decimoquinto quæro de sententia ferenda in crimine hæresis, & de pœna huius delicti. Modus autem qui debet obseruari est, quod antequam sententia feratur, inquisitores præfati & episcopus

episcopus faciant secum conuenire viros sapientes & doctos, Deum timentes, cum quorum consilio procedere habent ad sententiam ferendam, vt cap. vt commissi. de hære. lib. 6. & si videatur eos iudicandos fore hæreticos, tunc eis citatis debet sententia declaratoria ferri contra eos, per quam declarentur hæretici & seculari curiæ tradendi, ac bona eorum occupanda fore per eos ad quos spectant. vt cap. cum secundum leges. eod. tit. & lib. quia eidem seruatur vbicunque pœna ipso iure imponitur, vt not. gloss. cap. commissa. de elect. eod. lib. & per Ioan. And. & Domin. c. pro humani. de homic. ep. l. 16. Pœna autem hæreticorum est, quod sunt excommunicati ipso iure, & postquã per iudicem ecclesiasticum fuerint de hoc crimine damnati, tradi debent iudici seculari, animaduersione debita puniendi, clericis à suis ordinibus degradatis: bona autem hæreticorum si fuerint clerici, applicantur ecclesijs in quibus fuerant beneficiati. Si vero laici extiterint, fisco seculari. in cap. excommunicamus. el. 1. de hæret. in princip. & de hoc ultimo est text. eod. tit. libro. 6. Hodie tamen bona hæreticorum in tres partes diuiduntur, quarum vna assignatur domino temporali, alia officialibus inquisitionis, tertia vero ipsi officio, vt in extrauagan. Clement. sed illa tantum loquitur de inquisitoribus Italix: & sic ad alias prouincias non extenderetur, iuxta not. per Innocen. & Ioan. And. in simili in cap. 1. de loca. Lex enim Frederici Imperatoris quæ est tertia & incipit Patarenorum, dissidat & bannit hæreticos credentes fautores, & receptatores eorum ac perpetuè infamiæ eos subiiciat, & istæ leges Frederici sunt approbatæ. capit. vt inquisitionis. in princip. de hæret. lib. 6. Sed iuxta præmissa quæro, quæ pœna debent puniri per iudices seculares, quorum potestati relinquuntur. gloss. tangit quæstionem in cap. excommunicamus. el. 2. eod. tit. & dicit quod pœna ultimi

na ultimi supplicij. Host. & Ioan. And. in. c. ad abolendam. eod. tit. tenet q̄ p̄cna ignis; debent ergo cremari secundū Euangelium Ioan. 17. c. Si quis in me non manserit: mittetur foras sicut palmes & arefcet. & colligēt eum & in ignē mittent & ardet. Et ius ciuile punit hæreticum p̄cna mortis, vt. l. Arriani. C. de hære. iuncta. l. vltimum supplicium. ff. de p̄cenis. & sic transit recitando prædictos Doctores. Panor. in. d. c. ad abolendam. idem tenet in cap. excommunicamus. el. 2. eod. titul. sed ista fundamenta non probant. Nam illa autoritas Euangelij non intelligitur de hæreticis tantum, sed etiam de his qui recedunt à Deo per defectum charitatis, nec loquitur de igne materiali, sed de igni infernali: leges etiam ciuiles superius inductæ loquuntur de p̄cna mortis, non tamen per ignem infligenda, quod vbi iura volunt exprimunt tanquam seuerissimā & atrocem p̄cnam: vt patet in multis casibus, quos enumerat Salic. in. l. vnica. C. de vile. age. non rumpen. inter quos non enumerat istum, vnde crederem ignem ipsis dari potius ex consuetudine quæ est optima legum interpret, quam ex aliqua expressa iuris dispositione. Vassalli autem & alij quicumque eis tenebantur astricti debito fidelitatis, vel dominij, aut alicuius obsequij: ipso iure ab omni huiusmodi obligatione sunt liberi. vt est text. de hæreti. capit. finali. Quo ad p̄cnam autem confiscationis bonorum quæro de quæstione not. supposito, quòd bona hæreticorum confiscata debent diuidi in tres partes vt dictum est. Pone quòd habens immobilia Ferrariæ per Inquisitorem Florentinum sit Florentiæ legitime condemnatus de hæresi, ad quos illa bona pertineant. Io. Cal. disputauit istam quæstionē & arguit primo, q̄ illa bona licet sint sita Ferrariæ pertineant ad officiales & commune Florentiæ postquam ibi fuit de hæresi condemnatus: nam bona veniunt accessorie, & in consequentiam ad personā quæ cōdemna

ta est

ta est Florentiæ: & regulat. accessorium, de reg. iur. lib. 6. & c. de prudentia. de dona. inter vir. & vxor. ff. de aur. & arg. lega. cum aurum. in fin. faciunt ad idem not. per glo. in. c. quod ad re. de elec. conu. & c. de exact. tribu. l. si. lib. 10. vbi in publicandis bonis attenditur locus personæ quæ deliquit. Secundo sic dicit lex: vbi quis in iudiciam fecerit ibi p̄cnas subeat delictorum, vt non alius tale quicquam agere præsumat: ad exemplum respiciens, vt in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. si quis autem. col. 2. & canō dicit, ibi vindicetur iniuria vbi plestibilis est orta præsumptio. 23. q. 4. si illic. Item officiales Florentini laborauerunt in procedendo & condemnando hæreticum; ergo bona videntur eis debita ratione laboris, & officialibus Ferrariensis dicendum est: qui non laborat non manducet. de cen. fr. procuraciones. & no. ff. de dam. in lect. quantis. Tercio ratione personæ sortitur quis sortitur etiam super rebus ubi sitis. c. sanè. de foro. compet. C. vbi in rem. actio. l. vlt. & ibi not. Quarto pro hoc facit. c. cum secundum leges. de hære. lib. 6. debet enim intelligi ille rex. de domino temporali illius loci cuius erat episcopus qui tulit sententiam. ad hoc optime. l. Titium. §. iutores. ff. de ad. iur. In conuictum videtur q̄ ad officiales officij inquisitionis Ferrariæ & commune illius ciuitatis pertineant bona ibi sita licet ubi sit facta condemnatio. Primò quia dispositio super rebus cōcepta debet referri ad superiorem loci vbi res sita est, vbi cunq̄ fuerit domus dictæ rei, patet hoc in iurisdictione, vt dictum. c. sanè. & c. ex parte. & c. fin. eod. tit. idem in supplementatione negligentiz. 10. q. 2. caselas. & Clem. quia regulares. de sup. negli. præla. Item cum bona hæreticorum sint confiscata, vt prædictum est & occupatio sit fienda per procuratorem in prouincia deputatum, vbi sunt illa bona. C. de boni. vacan. l. si quando. lib. 10. ergo ad Florentinos prædictos pertinere non poterunt ad idem facit. c. postulasi. de foro

foro compe. & l. cum vnus. ff. de bo. adiudi. possi. & c. Romana. §. contrahentes. de for. compet. lib. 6. & de hære. vt officium. & c. per hoc. eod. lib. & pro ista secunda parte cōcludit: & hanc firmat per iura pro hac parte inducta: & ne detur confusio iurisdictionum. De tercio vero parte inquisitorum dicit, quod debeatur illis de Florentia ratione laboris quem sustinuerunt: & cū his se expedit de ista questione. Petrus de Ancho. in repet. c. accessorium. de regul. iur. lib. 6. & ista conclusio mihi placet, cum iura quæ de confiscatione prædicta loquuntur ad bona referantur, & in rem sunt concepta. Ad quod facit doctrina Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit. An autem in hac confiscatione veniant bona quæ hæreticus tenebat in feudū vel emphyteusim ab alijs, vide latè per Specul. rit. de feud. §. 1. versic. 40. & per Bart. in l. si finita. §. de vectigalibus. ff. de damn. infect. & per AEgid. de Bellam. decif. 375. Quid autem si vir sit hæreticus, an propter hoc dos vxoris sit confiscata. Dicas quod non, nisi vxor sciens à principio cum esse talem ipsum in maritum acceperit, vt in cap. decreuit. de hæret. lib. 6. ex quo habes vnum casum in quo dos confiscatur. An autem propter vxoris hæresim confiscetur dos, videtur quod non per. l. quinque legibus. ff. de bon. damn. quia iste casus non est de illis. Sed ego dicerem contrarium. Nam ex quo in crimine læsæ maiestatis illud habet locum vt ibi ergo à fortiori in crimine hæresis, sic arguit text. de hære. vergentis, vbi tamen vir vel vxor in hæresim laberetur qui fidelis eorum manet posset propria autoritate ab alio recedere. Si tamen ille hæresim abiuuaret, cogeretur ad eum redire, quod intellige si sine iudicio ecclesiæ ab eo recesserat, secus si iudicio ecclesiæ sit rament ista separatio quo ad cohabitationem, non quo ad vinculum probatur hoc in cap. de illa. de diuor. & eo. casu quo fidelis recederet, totam dotem aut donationem propter

pter nuptias recuperare deberet. de dona. inter virum & vxorem. c. 1. & consultum est coniugi catholico ab hæretico separari ne seducatur ab eo, & in errorem labatur. & propterea Dominus præcepit Deutero. 7. dicens. Filiam tuam non dabis filio eius, neque filiam illius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum ne sequatur me, & vt magis seruiat dijs alienis. Irasceturque furor Domini, & delebit te cito. Si autem non conuincantur de hæresi sufficienter hi contra quos proceditur, sed alias de hoc crimine inueniantur suspecti: tunc iuxta considerationem suspicionis qualitatumque personæ debent canonicè se purgare, quod si renuerint excommunicandi sunt vsque ad satisfactionem condignam, & si per annum in excommunicatione perstiterint, sunt velut hæretici condemnandi. vt in dicto cap. excommunicamus. el. 1. in. §. 1. vbi vero susciperet purgationem, & in ea deficeret tanquam de crimine conuictus haberi debet quod in omni crimine est generale, vt. c. inter sollicitudines. de purg. cano. & cap. tua. de coha. cleri. & mulie. Est & alius modus procedendi contra suspectos prædictos, vt iuxta quantitatem suspicionis & alijs debitis circumstantijs consideratis discreta poenitentia eis iniungatur, atque præter iuratoriã cautionem ab ap. sufficiens exigatur securitas, scilicet, de certa poena soluenda, si poenitentiam non impleuerit vt saltem poenæ temporalis timore debeant coerceri. pro quo est tex. c. literas. de præsump. in fine. Et vbi ipsi in vita non implessent hanc poenitentiam iniunctam compellendi sunt eorum hæreses eam adimplere. per tex. in. c. parrochiano. de sepul. & c. in literis. de rap. & c. à nobis. el. 2. de sent. excom. Secus autem si poenitentia non iniuncta illi decessisset. vt. c. accusatus. §. porro. de hære. li. 6. Et vbi prædictus suspectus obligasset bona sua pro huiusmodi poenitentia iam iniuncta adimplenda transfirent bona huiusmodi in quemcunq; etiã particularem

cularē successorē dictorum bonorum cum predicto onere, ut probat idem text. §. si vero. qui text. satis apertē terminat illam difficultatē, an pro delicto bona delinquentis sint tacitē obligata fisco, de qua per glo. in l. rescriptum. ff. de pactis. & in l. aufertur. §. fiscus. ff. de iur. fisci. & per Bart. utrobique, & etiam per eum in l. post contractū. ff. de donat. & per illum textum dicti. c. accusatus: §. si vero videtur fundari q̄ non inducatur illa tacita hypotheca secundū Petrū de Ancho. ibi, sed ego dicerem q̄ ille text. nō facit ad propositum loquitur eam de poenitentia iniuncta suspectis de heresi non autē de bonorum confiscatione quæ simpliciter contra convictos de heresi, hoc tamen indubiē probat ille text. quōd pro poenitentia alicui iniuncta non sunt bona illius tacitē hypothecata cum ibi expressa fuerit facta bonorum hypotheca. Quoad quæstionem autē principalem Bart. in dicta lege rescriptam tenet, quōd sunt tacitē hypothecata fisco, sed non tali hypotheca quæ faciat profertur creditoribus ipsam fiscum: sed in dicta lege aufertur. §. fiscus. & in dicta lege post contractum: indistinctē tenuit tacitam hypothecam illo casu cessare: sed quia de hoc principaliter hic non agitur: remitto ad not. plenē per Bal. in dicta. l. rescriptum. vbi videbis longam distinctionem quæ euacuant istam materiam satis ad longum.

QVÆSTIO XVI.

Decimo sexto quæro de poena imponenda contra credentes fautores & receptores hæreticorum, hoc determinatur per textum in dicto. c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. vbi text. decernit tales excommunicationi subiacerē: & si taliter excommunicatione non datus satisfacere neglexerit in-

fra

fra annum extunc efficitur infamis & excluditur ab officijs publicis & consilijs: nec ad eligendos alios publicos officiales, nec in testem admittitur & efficitur intestabilis actiue & passiuē, & alix multæ poenæ contra tales ibidem imponuntur, quæ causa breuitatis omittantur. Predicta vero sunt quatenus de credentibus loquuntur in his qui credunt hæreticos fore bonos ad catholicos viros & fauent eis. Si tamen crederent eorum erroribus: eo casu essent hæretici iudicandi, tanquam à fide deuiantes, ut in. c. penul. §. fina. eodem titul. Sed iuxta hoc quæro, ex quibus actibus dicatur quis præstare auxilium siue opem aut fauorem hæreticis Archid. & Ioan. And. in cap. quicumque. eodem titul. lib. 6. latē prosequuntur hanc materiam. Sed tu dicas, quōd interdum præstatur auxilium de iure, ut puta exercendo officiū aduocacionis siue procuracionis pro eis, ad quod faciunt not. per Hostien. in cap. proposuit. de cle. excom. mini. & text. in cap. si aduersus. de hære. Quandoque non per viam iuris, sed veniæ siue misericordiæ obrinendæ: & licet illud regulariter licitum sit, ut. l. si fuerit. ff. de re. da. & l. in metallum. & in. l. Diuus. ff. de poen. tenet Barto. in. l. in furti. §. ope. ff. de far. In foro tamen conscientix dicerem, quōd ibi non esset spes de correctione illud esset illicitum & videtur impendi fauor delinquenti. Ad quod induco gloss. 23. quæst. 7. reos. Sed in crimine heresis generaliter dico non licere, etiam ibi spes esset de correctione. Nam si hoc obtinet in crimine læsæ maiestatis: ut non liceat pro criminoso in illo crimine supplicare, ut. l. quisquis. C. ad leg. Jul. maiest. à fortiori in crimine hæresis locum habere debet. cum longè grauius sit æternam quam temporalem lædere maiestatem. de hæret. vergentis, ad quod facit gloss. sexta quæstione prima. si quis cum militibus. Quandoque præstatur fauor alias extra iudicium, & tunc prosequere materiam, ut. latē prosequitur

e gloss.

gloss. in. Clemen. 1. de poen. & in cap. primo. de offic. delega. & in capit. notum. 2. quæst. 1. & per Innocen. de homi. sicut dignum & per Bart. in dicto. §. ope. & per Salyc. in. l. non eo minus. C. de accusat. & licet alias receptatores delinquentium si eorum sunt consanguinei mitius puniantur. ut in. l. 2. ff. de recepta. Hoc tamen non putarem in hoc crimine hæresis locum habere: cum & pro delicto patris filij puniantur propter tanti criminis atrocitatem. ut dicta l. quisquis & dictum. c. vergentis. & c. quicumq; §. filij. eo. titul. libro. 6. licet ipsi non deliquerint. quanto magis non esset eis habenda misericordia, ubi tales flagitiosissimos receptarent: eorum delictis quodammodo per hoc communicantes, sed in hoc ultimo cogita.

QVÆSTIO XVII.

Decimo septimo quæro. An poenam inflictã à iure contra hæreticos possint iudices, qui de hæresi iudicant minuere, vel etiam ex causa augere aut mutare. Respondeo quòd sic. Nam hoc generale in omnibus criminibus. ut in. l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui nor. in fam. & l. & si seuerior. & l. si possidonium. C. ex quibus cau. infam. in rro. Vnde hæc regula non reperiatur violata, in crimine hæresis debet idem in eo quod in alijs iudicari. Quæ autem sint iustæ causæ minuendi poenas delictorum, ad hoc respondet gloss. in dicto. §. poena grauior. dicens multas fore causas. Potest enim minui poena ratione senectutis vel iuuentutis. ut l. auxilium. §. in delictis. ff. de minorib. vel quia sine dolo deliquit. ff. de poen. l. si quis aliquid. §. instrumenta. & l. absentem. §. finali. & l. respiciendum. §. delinquent. eodem titul. Augeri autem possunt poenæ, quando multitudo est in delicto: quia multis

grassan-

grassantibus opus est exemplo. ff. de poenis. aut facto. §. finali. Sed istud vltimum limita verum ubi multitudo illa patenter & sine scandalo poenã sustineret. Si tamen scandalum timeretur de punitione multitudinis detrahendum esset propter multitudinem seueritati & rigori. ita tenet gloss. not. in capitul. comessationes. 44. distinctione. & in cap. latores. de cler. excommu. miniff. At ubi multitudo vellet errorem suum pertinaciter defendere seuerè essent puniendi, ut voluit glossa in dicto capitul. comessationes. & in capit. quoties. el. 2. 1. quæst. 7. vel si confidentes in multitudine vsu peccandi sibi fecissent, ut in cap. primo. de poen. distinctione. 6. Si tamen ista cessarent, & parati essent illi multi corrigi, & de eorum correctione esset spes: ex misericordia mitius esset cum eis agendum. 50. dist. ut constitueretur. & cap. si. de transact. & dict. cap. comessationes. cum multis fimi. Quor autem dicantur multi. vide glo. in dict. cap. latores. De modo autem expandi vitium à multitudine. vide text. not. in dicto capit. comessationes. & de modo puniendi multitudinem delinquentem, vide omnino text. in dicto capit. latores. Quæ autem sint consideranda in agendis siue diminuendis poenis. vide text. in. l. respiciendum. & l. aut facta. ff. de poenis. & in. l. secunda. ff. de termi. mo. & gloss. 2. quæstione. 3. §. notandum. Reperitur tamen vnum speciale iuxta hoc in crimine hæresis, quod licet sit regulare in alijs criminibus quòd ubi poena venit ex causa augenda vel minuenda, illud debet iudex facere in sententia: non autem potest post sententiam, ut voluit glo. in. d. §. poena grauior. & d. l. si seuerior. in tantu, ut etiam si de innocentia cõdemnati post sententiam cõstet: id tamen quod sententiã est sine principis licentia, immutari nõ põt, ut in. l. 1. §. fin. ff. de quæsti. & l. Diui. ff. de poenis. tamen in hoc crimine est speciale: ut etiam post sententiam possit poena mitigari vel mu-

c 2 tari,

tari, cum vsum fuerit iudicibus expedire. vt est not. in cap. vt commissi. §. nec non. de hæret. lib. 6. Sed illum text. ego intelligerem strictè in terminis, in quibus loquitur cum exorbitet à iure communi, videlicet quando redeuntibus ab hæresi vel alias suspectis est imposita pœna carceris vel alia huiusmodi. Secus autem vbi quis esset tanquam hæreticus condemnatus, quod enim non mutatur quare stare prohibetur. C. de testam. sancimus, & de appell. l. præcipimus. Vnum tamen non omitam quod alteratio pœnæ, quæ est necessaria, nedum potest fieri in sententia, sed etiã post sententiam: vnde si condemnatus in pecunia propter crimen non potest soluere: iudex ex nullo poterit ad pœnam corporalem intermutare, & hoc obinet in quocũq; crimine. pro hoc. ff. de in ius voc. l. fin. & de iure omn. iud. l. fin. quis id quod. §. seruos. Cautius tamen faciet iudex si formet sententiam bimembrem, hoc modo, videlicet cõdemnare in pecunia, & nisi solueris infra talem terminum mando quod patiaris talem pœnam corporalem. ita not. Bald. in. d. l. et si seuerior. faciunt not. in simili per eum in l. cum iudex. C. de sententijs.

QVÆSTIO XVIII.

Decimo octauo quæro. An in causa hæresis liceat appellare: & distingue, quia aut est lata diffinitiuã & ab ea non licet appellare, vt in. c. vt inquisitionis. §. primo. de hæret. lib. 6. ibi cũ dicit condemnatus. Aut grauamen contingit in processu causæ & tunc potest appellari secundum Archi. ibi. Nam nulli est neganda legitima defensio de except. cum inter. & ne innocens grauetur præmissum est omnibus oppres- sis appellare. 2. quæst. 6. c. 2. & 3. nec obstat ille tex. in. d. c. vt inquisitiones. secundum eum imo facit, pro quo loquitur de illis

de illis de quibus iam constabat per sententiam latam fore hæreticos. Sic etiam constitutio Innocentij Quarti. de qua hic fit mentio dicit. Item appellationes & proclamationes huiusmodi personarũ, &c. & alia constitutio quæ incipit. Commissis nobis cælitus sic dicit. Igitur proclamationis & appellationis beneficium ab hæreticis receptoribus & fautoribus eorum penitus amouemus. Ex quibus verbis apparet, quòd de his quos hæreticos esse constat prædicta iura loquuntur. idem sequitur ibi Ioan. Andr. Hi enim quos constat esse tales nullo iuris beneficio gaudere debent. vt in authen. de priuileg. do. circa medium. & in tam graui crimine cum multa debet cautela procedi. de hæret. vt officium. §. verum. libr. sexto. Idem Gen. idem sequitur Domi. qui ex prædictis infert, quòd vbi lex, vel statutum tollit remedium appellandi à diffinitiuã: non videtur tollere ab interlocutoria, quod est notandum, & pro hoc ego induco doctrinam Innocent. in capit. significauerunt. de testib. & in capit. penult. de noui oper. nuntiat. vbi tenet quod q̄ etsi in iudicio possessorio non admittatur appellatio, vt in. l. vnica. C. si de nomen. po. Illud tamen est verum in diffinitiuã quo casu iura loquuntur. Secus autem in interlocutoria, de qua non disponunt, tollendo remedium appellandi ab ea: quod etiam iustificari posset, quia eo magis admittenda est in hoc casu appellatio ab interlocutoria: quia grauamen non est reparabile per appellationem à diffinitiuã per ea quæ no. in. l. ante sententiam. ff. de appellat. non reci. & in. l. ante sententiæ. C. quo. appel. non reci. & per gloss. in Clemen. 1. de hæret. in vers. ipso iure. quæ optime facit ad hoc quod quantumcunque lex, vel statutum tollat appellationem non tamen tollitur facultas appellandi: vbi propter dolum iudicis vel aduersarij esset sententiatum, & præsumitur dolum in iudice si erat capitalis inimicus eius contra quem

pronuntiat. vt. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidam. Probatur autem prædicta conclusio ex text. l. diem proferri. §. stari. iuncta. l. ita demum. ff. de arb. & l. 3. C. eo. Dolus autem aduersarij colligitur ex his quæ dicit text. in dicta. l. ita demum. videlicet si corrumpit iudicem vel pecunia vel ambitione vel aduocatum, aut procuracionem partis aduersæ & generaliter si in lite dolose versatus est. & hanc conclusionem firmat Bald. in capit. pastoralis. §. fina. de offic. deleg.

QVÆSTIO XIX.

Decimo nono quæro de executione fienda contra condemnatos de hoc crimine. In quo est dicendum, quod si sunt ecclesiastici viri tunc per Inquisitores, & ordinarios fiet executio in bonis eorum: Vbi vero seculari iudici sunt tradendi: debent prius à suis ordinibus degradari, quod generale est in omni crimine, vt in cap. cum non ab homine. de iudic. & in cap. nouimus. de verb. signi. vbi textus dicit, quod cum maxima clementia per ecclesiasticum iudicem sunt tradendi precibus interpositis apud eum, ne ad mortem vel membri mutilationem procedat. Secularis tamen potestas faciet executionem corporalem, prout iura volunt. Illud enim cõuenit iudicio ecclesiastico propter suam modestiam & ecclesiæ clementiam & hoc incumbit seculari iudici propter rigorem disciplinæ & iustum conseruandum. In degradatione autem prædictorum reperitur specialiter in hoc crimine statutum, vt non requiratur numerus Episcoporum de quo in capitulo degradatio. de pœn. lib. 6. imo quia tantus Episcoporum numerus faciliter cõuenire non potest, solus episcopus conuocatis Abbatibus alijsque Prælati & religiosi personis, ac literatis suæ diocesis,

cesis, de quibus sibi expedire videbitur, poterit eos degradare, vt in. c. 1. de hæret. lib. 6. & licet ille text. dicat quod ille personæ conuocatae debeant esse de dioecesi, vbi tñ ibi non reperirentur recurrendum esset ad aliam dioecesim vt dicit ibi Ioan. And. in nouel. Sed occurrit iuxta hoc dubitatio. An ista degradatio debeat fieri tantum vbi clericus traditur curiæ seculari in ortis supplicio deputandus. At etiam sic idem quando debet perpetuo carceri mancipari. iuxta formam. c. ex communicamus. el. 2. eod. tit. Pater. mouet ibi quæstionem, & tandem concludit etiam in secundo casu, scilicet, perpetui carceris habere locum prædictam degradationem, pro quo facit secundum eum aperte text. in dicto. c. 1. ibi cum dicit, aut perpetuo immutandus, &c. Si vero laici fuerint de hoc crimine condemnati statim sine alio adminiculo seculari sunt relinquendi iudicio, animaduersione debita puniendi. Potestates autem siue iudices & alij domini temporales officiales siue eorum nuntij, taliter sibi relictos statim recipiant & sine dilatione debita animaduersione puniant non obstantibus appellationibus per eos interpositis aut interponendis, cum tam secundum ius Canonicum quam etiam secundum legem imperialem appellationis remedium sit hæreticis fautoribus ac eorum receptatoribus & defensoribus interdictum, vt in capitulo, vt inquisitionis. de hæreticis libro sexto. & ex illo textu infert ibi gloss. quod sententia lata in causa criminali debet statim mandari executioni non expectato lapsu decendij, sed ille tex. iudicio meo probat contrarium cum ibi permittatur fieri executionem incontinenti ex eo quod in crimine hæresis non admittitur appellatio, vt dicit ibi text. ergo ibi appellatio non excluderetur, quod est regulare in omnibus criminibus, in tantum, quod in eis nedum condemnato: sed etiam tertio permittitur appellare. ff. de appellationibus.

non tātum esset differenda excusatio nec statim esset fienda. de materia tamen, quia non est præsens speculationis remitto ad no. per Bartol. in. d. l. non tantum. & latius per eum. l. qui vlti. ff. de poen. & per Bald. l. aditos. C. de epico. audien. & in. l. vnica. C. ne ex deli. defun. Consuetudo tamen habet, quod in quocūque crimine non expectato decendio ad appellandum mandatur incontinenti sententia executioni, quo ad poenam corporalem, quod intellige vbi non esset appellatum, de quo remitto ad no. per Doct. in locis prædictis. & per Canonistas in capit. 2. de re iudi. & quo magis sint astricti huiusmodi seculares potestates, & officiales contra hæreticos huiusmodi executiones facere: statutum est, quod ad requisitionem dioecesanorum seu officialium suorum: aut inquisitorum hæreticæ prauitatis iurent præcisè attendere atque inuiolabiliter obseruare & facere à suis subditis obseruari toto tempore sui regiminis in terris suæ iurisdictioni subiectis: constitutiones editas contra hæreticos credentes fautores & receptatores, atque defensores eorum ipsorumque filios & nepotes: & qui iurare id noluerint & seruare velut hæretici, ac de fide suspecti & infames officio & honore sui regiminis spoliarentur & sunt inhabiles ad officia publica de cætero consequenda. vt in capit. vt officium. §. fina. de hæretic. libro sexto. & vltra hoc prædicti omnes si executionem sibi iniunctam contra hæreticos præfatos delatam promptè, prout ad suum spectat officium facere seu adimplere detractent: aut alias sententiam vel processum iudicum qui super hoc crimine procedunt directè vel indirectè impedire præsumperint: & qui scienter in prædictis dederint consilium, auxilium, & fauorem excommunicationis sententiam ipso facto incurrunt: quam si per annum animo sustinerint indurato: ex tunc velut hæretici sunt cōdemnandi, vt in dicto capit. vt inquisitionis. §. prohibe-

hibemus. Ex quibus apertè monstratur quàm solliciti, & attenti debeant esse seculares potestates, & officiales circa ea quæ super hoc crimine eis incumbunt peragenda: horrendumque est quod potestates & domini temporales: qui eos debite modo prædicto non puniunt. Imo & qui deterius committentes eis fauent: illud domini iudicium per os prophetae prolarum incurrant. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua: erit anima tua pro anima eius & populus tuus pro populo eius, vt habetur. 3. Regum 20. Multa etiam flagella diuinæ vltionis quæ in populo propter hoc detestandum crimen sæuire quotidie cernimus habita de eis vindicta misericorditer tollerentur, vt contingit in simili casu. 3. Regum 18. Ex prædictis inferitur ad quæstionem quæ in hac materia est satis necessaria. Pone, quod iudex Ecclesiasticus tradit condemnatum de hæresi iudici seculari, vt ipsum puniat. An iudex secularis possit petere à iudice ecclesiastico, vt communicet sibi processum quem fecit contra condemnatum, vt sic videat an iuste fuerit processum contra eum vel non, vt in euentum procedat ad exequendum sententiam contra ipsum vel non, Bartolus in. l. Diuus. ff. de custod. & exhib. re. tenuit, quod non tenebitur ad executionem faciendam procedere, nisi processus sibi exhibeatur. & idem tenet in. l. magistratibus. ff. de iurisdictione omnium iudicum. ad quod allegat text. in dicta. l. Diuus. ad idem inducit, quod habetur in authenti. de sanctissim. episcop. §. si vero. sed Panormit. in capit. primo. de offic. ordin. reprehendit in hoc Barto. & dicit contra ipsum esse text. expressum in dicto capit. vt inquisitionis. §. prohibemus. vbi dicitur, quod de crimine hæresis cum sit merè ecclesiasticum, nec directè, neque indirectè potest iudex secularis cognoscere, sed pura & nuda executio ad eum pertinet ad requisitionem iudicis ecclesiastici.

Et hæc opinio satis placet, quia fundatur aperte per dictū §. prohibemus. Sed ego limitarem hoc procedere vbi daretur de iniustitia contra sententiam ad impediendū executionem ad quod etiam faciunt not. per Innoc. in dicto cap. 1. de offic. ordin. & in cap. cum in iure. de offic. deleg. & per Archid. 23. quæst. 5. administratores, vbi tamen diceretur eam fuisse nullam; & de hoc exciperetur ad impediendam executionem tunc admittenda foret hæc exceptio per iudicem secularem exequentem, dummodo in breui posset de ea constare, nec requirere alio rem indagari iuxta no. per Bart. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. Nam nullitatis exceptio impedit executionem sententiarum, vt in dicto §. condemnatum. & si cum nulla. eod. tit. & cap. de cetero. de re iudic. & per glossam in c. pastoralis. §. quia vero. de offic. deleg. & per Innoc. in c. cum in iure. eod. tit. Nec obstat text. in dicto c. vt inquisitionis. §. primo. in fine. vbi dicit, quod iudex secularis statim recipiat cōdemnatos de hæresi, & in dilato, sententiam exequatur contra eos: nam ille text. loquitur de condemnatis de crimine prædicto. Constat autem contra quem sententia lata est nulla non esse condemnatum, vt clarè dicit text. in dicto §. condemnatum. Similiter nec obstat text. in dicto §. prohibemus. eiusdem capit. quia hic non cognoscit iudex secularis de crimine hæresis, quod ibi interdicitur. Sed tantum de nullitate sententiarum, quod ibidem minimè prohibetur. Et pro hac conclusione multum faciunt ea quæ notat Angel. consilio 275. addo etiam aliam limitationem ad prædicta, quod vbi iudici seculari aliàs constaret sententiam fore iniustam, non deberet ad eius executionem procedere, ne animam suam damnet: iuxta not. per Innocentium in dicto §. quia vero. capit. pastoralis. & si cogere per iudicem Ecclesiasticum. per censuras, & alias iuris pœnas, potius debet ista humiliter tolerare, quàm

mortem

mortem iniustam alicui inferre, arg. capit. inquisitioni. de sententia excommunic. neque per hoc dici potest quod se intromittit de hoc crimine contra dispositionem dicti §. prohibemus, quoniam non se intromittit cognitionem super prædicto crimine, assumendo quod ille text. prohibet, sed ex conscientia priuata quam habet crimen homicidii, declinando quod quemlibet virum catholicum decet, & est aliud speciale in hoc crimine, quod pro executionibus faciendis & auxilio impendendo contra hæreticos poterunt ecclesiastici iudices recursum habere ad potestates & iudices seculares excommunicatos, & de facto & non de iure officia illa & dignitates possidentes: dummodo sine periculo moræ ad superiores eorum legitime præsidentes recursus nequeat haberi, vt probat text. capit. præsidentes. de hæret. libr. sexto. ex quo text. per locum à speciali dicemus contrarium in alijs casibus, vt ad tales non recurratur. Ex quo poteris assumere nota. limitationem: & intellectum ad omnia iura quæ dicunt quod iudex Ecclesiasticus debet recurrere ad auxilium iudicis secularis quando opus est. 96. dist. cum ad verum. & 23. q. 5. principes. de offic. ordin. c. 1. & è contra secularis ad ecclesiasticum: nam vna potestas per aliam iuratur. 10. dist. c. quoniam. ad quod etiam faciunt not. per Innoc. c. 1. licet ex suspecto. de foro comp. & in d. c. 1. de offic. ordin. & per idem intelliges not. per Barto. in l. vnica. in prin. ff. si quis ius di. non opte. vbi dicit, quod etiã inter seculares iudices potest vnus implorare auxilium alterius potentioris. C. de his qui latro. ocu. l. 2. omnia enim ista debent intelligi modo prædicto: & per eundem modum limitabis etiam not. per Vin. & Ioan. And. in c. per venerabile. §. rationibus. qui fil. sint legi. vbi per illum text. dicunt quod si causa committitur Ep̄o Paduano, & duo sunt electi, alter canonicè, & alter nō, quod intelligitur commissa existenti in canonica possessione, & idem tenet

Archid.

Archid. 11. questione prima. si quisquam debet enim intelligi de illo qui bona fide esset in possessione: secus autem si de facto tantum esset intrusus per prædicta.

QVÆSTIO XX.

Magesimo quæro: an redeuntes ab hæresi indifferenter sint admittendi: & an euadât per hoc pœnas criminis. Archid. in cap. vt commissi. §. nec non. de hæret. lib. 6. dicit, quòd illi qui veniunt infra tempus gratiæ admittendi sunt. Licet enim fuerunt moniti: non tamen sunt coacti, ex quo à nemine sunt præuenti. bene facit. ff. ad Tertul. l. 1. §. mater. cum se. Sed ipse tenet quòd etiam post tempus gratiæ admittendi sunt reintegra, utpote: quia aliquis non fuit personaliter requisitus, nec contra eum probationes sunt receptæ ad hoc de præbend. si tibi absent. libr. sexto. Qui tamen post prædicta tempora venerit indignus est venia, licet errorem detegat. & remittit ad not. in l. prima. C. de his qui latro ocul. & sic recitando ipsum transeunt. Ioan. And. & Domi. ibi. & id quòd isti dicunt de tempore gratiæ, innitur consuetudini quam solent seruare Inquisitores hæreticæ prauitatis, qui vt prædiximus in principio inquisitionis præmittunt sermones ad populum, vbi habent inquire re de fide catholica, differentes: atque admonent omnes hereticos, vt recognoscetes errorem suum ad fidem catholicam conuertantur: quæ tanquam benigna mater, quæ nulli claudit gremium redeuntem: eos benignè recipiet, & solent præfigere certum terminum infra quem isti debeant venire: & istud appellatur tempus gratiæ, sed Hostien. in sum. titul. de heret. sentit aperte quòd antequam sit conuictus de hæresi, quando cunque admittitur confitens errorem suum & volens recõciliari: etiã si timorẽ probationum

num confiteatur: dum modo iudex videat ipsum conuictum & speret de conuersione sua. Ioan. And. in c. excommunicamus. el. 1. §. damnati. eod. titu. in quadam Apostilla sentit, quòd nedum antequam sint conuicti: imo etiam postquam sunt condemnati per sententiam possunt redire & euadere pœnam mortis. & idem sentit gloss. not. in c. pen. eod. titu. In contrarium tamen facit text. in c. ad abolendam §. primo. eod. titu. vbi text. videtur requirere, quod in continenti reddeant & sponte. Nam post damnationem videntur hoc facere timore pœnæ imponendæ, & post probationes videtur facere timore probationum, innuit enim ille text. quod ad hoc vt redeuntibus ad fidem remittatur pœna mortis ista requiritur, scilicet, quòd sponte abiurent & quod incõtinenti. Si ergo quis spectauit probationes contra eum fieri, & per eas cõuinci, & postea vult cõuerti, nec hoc facit incõtinenti nec sponte, quia videtur timore probationum fecisse. Zen. & Dom. Card. in Clem. ad nostrum §. eod. titu. tenet, quòd si postquam negauerunt sunt conuicti nõ admittantur ad huiusmodi reuocationem erroris, ad finem euadendi pœnam corporalem. sed Panor. in d. c. excommunicamus. §. damnati. sequitur opinionem quam Ioan. And. ibi tenuit in Apostilla, de qua prædixi, & pro ea adducit text. in c. accusatus. de hæret. lib. 6. vbi relapsis duntaxat non parcitur: semel ergo lapsis licet sint condemnati parcendum est ex quo volunt ad fidem redire. Dicit tamen, quòd ista opin. aperte non probatur iure, imo potius posset defendi contrarium, quia dictus §. damnati. nullam indulgentiam dat damnatis. & c. ad abolendam. vult quòd statim redeant & sponte, vt dictum est. & c. pen. eod. titul. loquitur de deprehensis in hæresi: & non de condemnatis, sed dicit, quòd alia opinio tanquam mitior est sequenda ar. regulæ odia, & regulæ in pœnis. de regu. iur. lib. 6. & ad. c. ad abolendam. satis coloratæ posset responderi, quòd

satis

fatis in continenti dicitur redire, si nullam dilationē expectat, nec poenae impositionem. l. disponderet. Vel potest dici secundum eum, quod aut sunt condemnati de hæresi, sed adhuc non sunt traditi curiæ seculari, & habet locum poenitentia. Aut sunt traditi curiæ seculari, & tunc non sit locus poenitentia. Nam tunc propriè non dicuntur venire sponte, nec incontinenti. Sed in hac opin. varietate ego dicerem, quod vbi ad sententiam esset processum contra hæreticum nullo modo eius conuersio esset admittenda ad effectum euadendi poenam mortis, & pro hoc induco text. in. d. c. pen. de hæret. in. §. de damnati. iuncto. §. si qui autem. in. §. damnati. disponitur de damnatis per sententiam, vt tradantur curiæ seculari. sequitur statim. §. si qui autem. vbi tex. loquitur de prehenfis in hæresi, non tamen de condemnatis: qui si redire voluerint euadunt poenam mortis, tamen perpetuo carceri sunt mancipandi: hoc etiã probatur per text. in. c. vt commissi. eod. titu. libr. 6. vbi solum conceditur facultas mitigandi poenam vel mutandi de his qui mandatis Inquisitorum obediens fuerunt: propter quod in carcere vel muro fuerunt reclusi. Secus ergo in eis qui in pertinacia perdurarunt, quousque de crimine fuerunt condemnati præterea vt superius diximus cum regula iuris sit quod poenam illam illatam per sententiam nullus possit sine Principis autoritate relaxare: & in hoc casu hæc regula non reperiatur violata, excepto casu prædicto prædicti. c. vt commissi. non debemus hoc extendere ad non expressum. Vbi tamen ad condemnationem non esset processum etiam si esset per testes vel alias probationes de hæresi conuictus: satis crederem reuertentem admitti debere, pro quo facit text. in dicto capit. accusatus. in principio. & apertius in. §. ille quoque. nec obstat text. in dicto capit. ad abolendam. quem supra induximus, quia debet suppleri per textum in dicto capit. accusatus. & hoc

non

non est nouum, quod priores leges trahantur ad posteriores. vt. l. non est nouum. ff. de legibus. Prouidendum tamen est cautè quando isti volunt redire ne simulata conuersione redeant fraudulenter, & sub agni specie gerant lupum: vt capit. vt officium. §. prouido. eodem titulo. libro sexto.

Et aduertendum, quod ea quæ prædiximus circa admittendos hæreticos ad reconciliauonem, & gremium Ecclesiæ atque erroris abiurationem: locum etiam sibi vendicant in his, qui redeunt ab apostasia: cum illa non constituat diuersam speciem ab hæresi: sed tantum addat quandam circumstantiam aggrauantem, vt dicit Sanct. Thom. secunda secundæ. quæstione duodecima. artic. primo. in solutione ad tertium. iuxta illud secunda Petr. 2. melius erat eis viam Domini non agnoscere quàm post agnitam retroire: cum ergo iura præinducta generaliter admittant hæreticos non relapsos ad abiurationem & apostasia non constituat diuersam speciem ab hæresi, vt diximus, iure igitur apostatæ erunt admittendi: nec obstat textus in. l. hi qui. C. de apost. vbi textus in fine. dicit eos reuertentes non fore admittendos. Nam illa lex non est admittenda: cum disponat de materia merè speciali, scilicet hæresis quæ est merè ecclesiastica, nec sub laicorum iudicio potest cadere, vt in capit. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreticis. libro sexto. Non ergo Imperator legem illam condere potuit ad hoc quod facit capit. bene quidem. 96. distinctione. & capit. Ecclesia sanctæ Mariæ. de constitutionib. cum multis simi. præferim hoc casu quo ius Canonicum specificè contrarium disponit, pro quo induco textum in capit. quidam. de apost. vbi compelli iubentur apostatæ per prælatos suos: vt fidem quam promiserunt teneant: ac ritus Iudæicos dimittant. Si igitur compellendi sunt per Ecclesiam

ad id

ad id ergo à fortiori volutariz & spontanez venientes debent admitti quod cautè est considerandum: prædicta vera sunt in hæreticis non relapsis: si enim essent relapsi, sine aliqua audientia essent seculari iudicio relinquendi. vt. d. c. ad abolendam. §. illos quoque. & d. c. accusatus. Sed intellige, quòd eorum conuersio non est admittèda ad hoc, vt pœnam mortis euadant: nequaquam tamen sunt eis humiliter petita sacramenta pœnitentiæ, ac eucharistiæ denegàda. vt in. c. super. eod. titu. libr. 6. Et idem dicas eadem ratione vbi superius dixi, istorum conuersionem non debere admitti: debet enim intelligi iuxta determinationem dicti. c. super. eo. Sed quæro quis dicatur relapsus. Hoc determinat text. in. d. c. accusatus. in prin. & in. §. 1. & 2. & nota, quòd nedum ille qui post abiuratam hæresim recedit in eandem relapsus censetur. iuxta tamen distinctionem illius text. sed etiam ille cui propter suspicionem hæresis fuit indicta purgatio & se purgauit, relapsus dicitur: si in eam post abiurationem est relapsus. vt probat text. in. d. c. ad abolendam. §. illos quoque, quia tamen inter cætera disponit text. in. d. c. accusatus. §. cum vero. quòd ille qui in vna hæresis specie, vel secta, aut in vno fidei articulo, vel ecclesiæ sacramento commisit, & postmodum hæresim abiurauit simpliciter vel generaliter si postea in alia specie siue articulo committat, debet vt relapsus in hæresim iudicari. Iuxta hoc occurrit dubitatio. Pone quòd non sic simpliciter abiurauit, sed tantum in illo arti. postea labitur in alio. an dicatur relapsus. & glo. ibi dicit quòd non. & licet Archid. contrarium ibi teneat tamen Ioan. And. in no. uel. sequitur illam glo. cum verba debeant aliquid operari. de priuileg. si Papa. & quia in pœnis benignior interpretatio est facienda. Subiungit tamen, quòd raro practicabitur iste casus, quia cõsuetudo habet quòd omnis relapsus etiam in vno articulo generaliter abiuret hæresim. Sed
Domi.

Domi. tenet contrarium propter connexitatem quam habent hæreses inter se, quia de vanitate conueniunt in idipsum de hære. excommunicamus. el. 1. & 2. & ex hoc fundamento tollit motiua Ioan. And. & pro hac opin. Domi. Ego iudico ea quæ Sanct. Thom. dicit. 2. 2. quæst. 5. artic. 3. vbi tenet, quòd in hæretico discredente vnum articulum fidei non manet fides formata nec informis in alijs articulis, cuius ratio est, quia species cuiuslibet habitus rerum dependet ex formali ratione obiecti qua sublata species habitus remanere non potest. Formale autem obiectum fidei est veritas prima, secundum quod manifestatur in scripturis sanctis & doctrina ecclesiæ, quæ procedit ex veritate prima. Vnde quicumque non inhæret sicut infallibili & diuinæ regulæ, doctrinæ ecclesiæ quæ procedit ex veritate prima in scripturis sanctis manifestata, ille non habet habitum fidei, sed ea quæ sunt fidei, alio modo tenet quòd per fidem, sicut si aliquis teneat in mente aliquam conclusionem non cognoscens medium illius demonstrationis manifestum est quòd non habet eius scientiam, sed opinionem solum. Vnde ille qui de his, quæ ecclesia docet quæ vult tenet, & quæ non vult non tenet, iam non inhæret ecclesiæ doctrinæ tanquam infallibili regulæ, sed potius propriæ voluntati, ex quo sequitur quòd hæreticus est simpliciter qui pertinaciter discredet vnum articulum fidei: non enim est paratus in omnibus sequi doctrinam ecclesiæ: si enim non pertinaciter iam non esset hæreticus sed errans, vnde manifestum est quòd talis hæreticus circa vnum articulum fidem non habet de alijs articulis, sed opinionem quandam secundum propriam voluntatem, quia non credit ex habita fidei, sed quia sic placet sibi. Forma autem abiurationis hæresim traditur per textum in capit. ego Berengarius. de consecra. dist. 2. & debet scriptura fieri de hac abiuratione, & subscribi manu propria ipsius abiurantis, pro quo
f . est glo.

est glo. 1. quæstione. 7. conuenientibus. & vbi talis persona fuisset ex cuius hæresi multæ ecclesiæ fuissent scandalizata: decet copia illius abiurationis ad omnes illas transmitti vt quæ malæ fuerunt ædificatæ de peruerso gaudeant & ædificentur de conuerso, vt ibi dicit text. in fine.

Sed qualiter debet iudex pronuntiare in sententijs ferendis vel pœnis iniungendis redeuntibus ad fidem, & hæresim abiurantibus. Solutio. Dicas, quod non debet eos pronuntiare hæreticos, quia non sunt. 24. quæst. 1. hæc est fides vbi de hoc. & quæst. vltima dicit Apostolus. & cap. qui in ecclesia, nec pronuntiauit eos tales fuisse: quia modus iste non est datus à iure: sed dicit sic, quia te inuenimus per tuam confessionem, vel probationes legitimas hæreticū vel hæreticos adorasse nunc autem faniori vsus consilio vis prout asseris ad vnitatem Ecclesiæ corde puro & fide non ficta redire. Idcirco te in primis abiurata omni hæretica prauitate, iuxta formam Ecclesiæ ab excommunicationis vinculis: quibus tenebaris astrictus absoluius. Si tamen ad eandem ex corde redieris & iniuncta tibi mādā seruaueris, & quia in Deum & sanctam Ecclesiā modis prædictis deliquisti ad peragendam pœnitentiam condignam: in perpetuum carcerem te detrudi volumus: & præcipimus ibidem perpetuo remanere, nec miretur quis quia dictum est hic sub conditione. Nam causa delendæ quæstionis expedit sic dici: vt si quod ei imponitur non seruasset non censeatur absolutus. & hanc formam ponit Archid. in dicto cap. vt commissi. §. nec non. quem sequitur Ioan. Andr. in nouel. dicens, quod quicquid dicat Archidia. tamen inquisitores nostri temporis bene pronuntiant illum fuisse hæreticum nec apparet quid obster fecū dum eum. Sed quoniam in hac forma præinserta fit mentio de absolutione quæ sibi impeditur à sententia excommunicationis quam incurrit propter incursum hæresis.

Quæro

Quæro an inquisitores possint absolvere hæreticum etiā à sententijs quas Papa die Iouis sancta promulgat contra tales. Archid. in d. c. vt officium. in prin. tenet, quod sic, per illum text. qui generaliter permittit eis absolutionē, & idē sequuntur ibi Ioan. Andr. & Domi. & vltius in eadē forma absolutionis ponitur per modū conditionis, si iniuncta mandata seruaueris &c. hoc est satis iuri consonum. Nam tales reuertentes errorem suum ad arbitrium episcopi debent abiurare & satisfactionem idoneam exhibere, vt dicit text. in d. c. ad abolendam. §. præsentī. Iuxta id vero quod in huius principalis quæstionis themate deducebat. Quæro quæ pœna sit imponenda his si ab hæresi reuertuntur. & dicendam, quod hoc residet in arbitrio episcopi, & inquisitorum, qui in crimine hæresis inquirunt: vt secundū quod eis visum fuerit satisfactionem iniungant tali cōuerso & pœnitenti, vt probat text. in d. §. præsentī. Bona tamē quæ propter hæresim fuerant iudici seculari applicata nō restituantur ei: nisi ex misericordia fecus fiat. vt in. c. vergentis. de hæreti. Sed quæro iuxta hæc, quid si patronus ecclesiæ labitur in hæresim: an reuersus recuperet ius patronatus quod prius habebat, hanc quæstionem tangit gl. 1. quæst. 7. maximum & tenet, quod sic: nisi esset lata sententia super amissione iuris patronatus. Sed Panor. in cap. quia diligentia. de elect. tenet indistinctē illum non recuperare homini ius patronatus, argu. c. vergentis. iuncto. c. pen. de hære. & l. commissi. ff. de publi. & veti. nisi ex gratia sibi restitueretur. Ad quod ego induco not. per Innoc. in. c. fin. de hæret. In hac etiā pœnitentia imponenda debet habere discretio: vt si à principio cōuertantur & spōte, mitius cū eis agatur. Si autem vltius distulerint conuersionem: vt ipse quousque sint conuicti, vel notorium sit eorum crimen quia in eo fuerunt deprehensi, augenda erit pœna, & si opus fuerit vsque ad perpetuum carcerem.

f 2 vt in

vt in dict. cap. penul. §. fin. si qui ante. eod. titul. discretio itaque iudicantis in his debitam moderationem adhibebit attentis prædictis: & etiam coniectura quam habet de conuersione & pœnitentia & dolore huius conuersi. In casu tamen ipso iure reuersus recuperat primum statum, videlicet si mulier alia catholica incidit in hæresim. propter quod perdit priuilegia quæ catholicæ mulieres habent in dote, si illa postea se cõuertat, recuperat ipso iure omnia prædicta priuilegia quæ amiserat, vt in authen. de priuileg. Doct. §. quia enim. in fine. collat. 7.

Q V Æ S T I O XXI.

Nigesimo primo quæro. An si hæretici in errore persistunt & volunt publicè disputare confirmantes errores suos, sit cum eis disputandum. Et idem quæro, circa quoscunque alios infideles. Et dicendum est quod in disputatione fidei duo sunt consideranda, vnum quidem ex parte disputantis, aliud autem ex parte audientium. Ex parte quidem disputantis, est consideranda intentio. Si enim disputat tanquam de fide dubitans, & veritatem fidei pro certo non supponens, sed argumentis experiri intendens: proculdubio peccat tanquam dubius in fide & infidelis, & per hoc induco gloss. 96. dist. nos ad fidem. & in l. 3. C. de summ. Trin. Si autem quis disputet de fide ad confutandos errores, vel etiam ad exercitium vt faciunt Theologi, illud est laudabile, ex parte vero audientium considerandum est: vtrum illi qui disputationem audiunt sint instructi & firmi in fide, aut simplices in fide titubantes. Nam coram sapientibus in fide firmis nullum periculum est disputare de fide. Sed circa simplices est distinguendum quia aut sumus sollicitati & inuitati ab infidelibus puta Iudæis, hæreticis, siue Paganis

nis intentibus corrumpere fidem nostram. Aut non sumus sic sollicitati. Primo casu necessarium est publicè disputare de fide, dummodo reperiantur ad hoc sufficientes & idonei qui errores possint confutare. pro quo facit glo. in dicta. l. 3. & capit. cum quibus. 24. quæst. 3. & credentem ego, quod vbi infideles & hæretici non vellent ad fidelis disputationem venire zelo redeundi ad fidem veritate comperta, sed potius ad quandam inanem ostentationem: cautum esset eos prudenter eludere: verbaque ad aliam materiam conuertere: dummodo simplices qui adstant non sentirent, & hoc ne secreta fidei nostræ in dignis pandamus, & contra doctrinam Christi margaritas seminemus ante porcos. Nam nihil omnino eis respondere auditorum causa vile non videtur ne forte simplices existiment nos responsionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur ex hoc pro quo tex. cum gloss. 43. dist. in mandatis. & eadem dist. §. primo. in glo. Quando autem liceat secreta fidei occultare. vide gloss. not. 27. quæst. 2. inuenta. Vnde Grego. in pastoralis sicut in cauta locutio in errorem pertrahit: ita indiscretum silentiū eos qui eradiari poterant in errorem dereliquit: vbi tamen ista necessitas cessaret periculosum est disputare de fide coram simplicibus, quia eorum fides ex hoc est firmior, quod nihil diuersum audierunt ab eo quod credunt, vt determinat Sanctus Thom. secunda secundæ. quæst. 10. art. 7. hanc autem disputationem non permittitur laicis facere imo excommunicandi sunt si publicè de fide disputauerint. vt probat text. in capit. quicumque. §. in hibemus. de hæret. libro. 6. Discretio autem maxima adhibenda est in huiusmodi disputatione: vt in his quæ sunt fidei principaliter quis inuitatur auctoritatibus noui & veteris testamenti: quia illæ sunt diuinitus reuelatæ, & Theologiæ principia & fidei nostræ: non humana sed diuina reuelatione quæ

constat nobis per sacras scripturas fuerunt nobis tradita. Istitis tamen præsuppositis cum gratia non tollat naturam, sed perficiat, oportet quòd naturalis ratio subseruiat fidei, sicut & naturalis inclinatio voluntatis subseruit charitati. Vnde Apostolus dicit. 1. Corinth. 10. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. Et per hunc modum auctoritatibus Philosophorum interdum sacra doctrina vitur: vbi per rationem naturalem veritatem cognoscere potuerunt. Sicut Paulus Actuum 17. inducit verbum Arati, dicens. Sicut quidam Poetarum vestrorum dixerunt, genus Dei sumus. Et idem fecit secunda ad Titum. 1. cap. in fin. vbi induxit illud Epimenidis Poetæ. Cretenses semper mendaces, malæ bestię, ventres pigri. Et in prima epistola ad Corinth. illud Terentij. Sæpè bonos mores corrumpunt colloquia praua. de quo vide bonam gloss. 37. distinct. cap. turbat, sed tamen sacra doctrina his vitur quasi extraneis argumentis, & probabilibus auctoritatibus vero sacræ scripturæ prædictis, tanquã ex necessitate argumentando concludentibus: & si quis aduersarius nihil crederet eorum quæ diuinitus inspirantur, & per sacram scripturam habentur, non remaneret cū eo iam vltterius via ad probandum articulos fidei per rationem, sicut & in alijs scientijs contra negantes principia non est argumentandum, licet & sit in hoc differentia: quia aliæ scientiæ philosophiæ: licet non possint probare sua principia, & ideo cōtra ea negantem nō disputent sed relinquunt superiori scientiæ. Suprema vero inter eas, scilicet, metaphysica disputat contra negatē sua principia si aduersarius aliquid concedat. Si autem nihil concedit, non potest cum eo disputare. Potest tamen soluere rationes ipsius. Sacra tamen scriptura cum non habeat doctrinam superiorem disputat contra negantem sua principia. Argumentando quidem si aduersarius aliquid concedat eorum

eorum quæ per diuinam reuelationem traditam in Sacris scripturis habentur. Si vero aduersarius de prædictis nil credat non manet amplius via ad probandum articulos fidei per rationem. Poterunt tamen solui rationes quæ in contrarium inducuntur contra fidem, cum enim fides infallibili veritati innitatur. Impossibile autem sit quòd vero demonstretur contrarium: quoniam vero omnia consonant, vt Philosophus dicit. 1. Ethic. concluditur manifestè, quòd probationes quæ contra fidem inducuntur non sunt demonstrationes sed solubilia argumenta. ita dicit S. Tho. 1. parte. q. 1. art. 8. hoc etiam confirmatur. Nam si fides nostra ratione humana posset ostendi præter hoc quòd derogaretur dignitati suæ tolleretur & meritum fidei. Nā fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum, & secundū prædicta debet intelligi illud quod Apostolus Petrus ait. Parati reddere rationē omni poscenti vos de ea, quæ in vobis est fide & spe. 1. Pet. 3. Ex quibus patet quā perniciosè cōuincuntur errare quidā qui sciolos se esse iactant fidem nostram humanis rationibus nitētes fundere quæ tñ diuina veritate & reuelatione consistit: derogant enim dignitati eiusdem vt prædiximus, & inducūt infideles in derisionem fidei credunt enim, quòd huiusmodi rationibus innitemur & propter eas credamus. Ex hoc etiam patet summè reprehendendos eos quicquid ratione attingere non possunt admittere in fide catholica nolunt, cū enim illa excedant omnē rationis humanæ sublimitatem: satis temerariū est ea velle ratione inuestigare. Nā vt Philosophus. 2. meta. Intellectus noster sic se habet ad prima entia quæ sunt manifestissima in natura sicut oculus vespertilionis ad solē. & Iob. 11. Forfitā vestigia Dei cōprehēdes & vsq; ad perfectū omnipotētē reperies: quasi dicat non. & 26. Ecce Deus magnus vincēs scientiā nrām. & 1. Corinth. 13. ex parte enim cognoscimus eo maxime

quoniam ex defectu intellectus nostri etiam de rebus sensibilibus quæ nostri cognitioni subiacet plurima ignoramus quanto magis ea quæ intellectum nostrum infinitum excedunt comprehendere non valebimus. Vnde in his consultum est humiliari Deo, nec de se quicquam præsumere: humilitas enim ad sapientiam disponit. vt dicitur Proverb. 11. vbi humilitas, ibi & sapientia: valde etiam admirandum est de istis hæreticis qui superstitionem Iudæicam sequuntur, quod cum in lege Mosaica multa credenda proponantur quæ ratione humana comprehendere nequeunt illis toto corde inhaerent & fidem nostram abhorrent propterea, quod credenda aliqua prædicat quæ per Dei potentiam possibilia sunt: sicut & illa quæ in lege veteri continentur ostenditur etiam veritas fidei nostræ ex miraculis in ea factis & quæ adhuc diutim videmus: sicut & ego vidi miraculum de Sacramento altaris quod ad omnes infideles conuincendum sufficeret: cum enim miracula solum fiant virtute diuina iuxta illud Psalm. Qui facis mirabilia solus &c. Deus non potest esse testis falsitatis, relinquitur, quod miracula quæ sunt facta ad confirmationem fidei nostræ arguunt ipsius infallibilem veritatem. Item ex alio confirmatur quod est mirabilissimum: vt inquit August. quod inter persecutorum potentissimorum tyrannidem qui fidem Christi impedire, imo extinguere sunt conati: innumerabilis turba nedum simplicium, sed sapientissimorum ad fidem Christi per vniuersas provincias conuolauit in qua omnem humanum intellectum excedentia prædicantur, voluptates carnis cohibentur, & omnia quæ in mundo sunt contemni docentur quibus animos mortalium assentire maximum est miraculorum & excellentissimum diuinæ inspirationis opus: vt contemptis visibilibus sola inuisibilia cupiantur. Adeo vt contempta etiam corporali vita per crudelissima tormentorum

genera:

genera: multi pro Christi fide vitam finierint, quod non aliter quam diuina inspiratione fieri exploratum existit. Si autem dicatur, quod sine miraculis fides Christi fuerit recepta hoc omnibus signis esset mirabilius: si ad credendum tam ardua, ad operandum tam difficilia & ad sperandum tam alta: mundus absque mirabilibus signis motus fuisset, & præsertim à simplicibus & ignobilibus hominibus quales Apostoli fuerunt qui Christi ecclesiam plantauerunt, & si arguatur in contrarium de lege Mahometi quæ falsa est: & tamen à multis recepta: dicendum, quod non est simile quoniam Christi fides habet omnes difficultates de quibus prædiximus, & cum eis à principio sumpsit exordium atque cum martyrij acerbitate tanquam granum frumenti, quod in terra mortuum est multum fructum attulit. Lex autem Mahometi processit via contraria. Nam promisit voluptates carnales eius sectatoribus: ad quarum desiderium carnalis concupiscentia instigat. Præcepta etiam tradidit prædictis promissis conformia voluptati carnali habeas relaxans in quibus promptum est etiam carnalibus hominibus obediri. Documenta insuper veritatis non attulit nisi quæ de facili à quolibet mediocriter sapiente naturali ingenio cognosci possunt. Quin potius vera quæ docuit, multis fabulis & falsissimis doctrinis immiscuit: signa etiam non adhibuit supernaturaliter facta quibus solis diuinæ inspirationi testimonium conueniens adhiberetur dum operatio visibilis quæ non potest esse nisi diuina ostendit Doctorem veritatis inuisibiliter inspiratum: sed dixit se in armorum potentia missum quæ signa & latronibus, & tyrannis non desunt: etiam à principio non crediderunt aliqui sapientes in rebus diuinis & humanis exercitatis: sed homines bestiales in desertis morantes omnis doctrinæ diuinæ & humanæ prorsus ignari, per quorum multitudinem alios armorum violentia in suam

f 5 legem

legem coegit. Nulla etiam diuina oracula præcedentium prophetarum ei testimoniū perhibent, quin potius quasi omnia veteris & noui testamēti documenta, fabulosa narratione deprauat: vt patet legem eius insipienti, vnde astuto cōsilio libros veteris & noui testamenti suis sequacibus non reliquit legendos, ne per eos falsitatis argueretur. Adhuc etiam pro vltiori prædictorum confirmatione non pigebit in medium afferre quid Lactā. in 7. sui operis libro deducit sic inquit. Quis est tam excors tamque cæcus qui non videat in martyribus fuisse sapientiam, licet eorū persecutores malitia & furore excæcati stultos esse arbitrantur: qui cum haberent in sua potestate supplicia vitare cruciari tamen & mori maluerunt, sed possent ipsi ex eo videre non esse stultitiam in qua tot hominū millia per orbem totum vna & pari mente consensuunt. Si enim fœminæ sexus infirmitate labuntur, viri certè sapiunt: si pueri, si adolescentes improuidi sunt per ætatem maturi certè ac senes habent stabile iudicium. Si vna ciuitas desipit, certè vtiq; innumerabiles stultæ esse non possunt. Si vna prouincia vna natio prudentia caret, cæteras omnes habere intelligentiā rectè necesse est: cum vero ab ortu solis vsq; ad occasum lex diuina suscepta sit, & omnis sexus, omnis ætas, & gens & regio & natio vnus ac paribus animis Deo seruiant eadem sit vbiq; patientia idem conceptus mortis intelligere debuerāt aliquid in ea re esse rationis, quod nō sine causa vsque ad mortem defendatur, aliquid fundamenti & soliditatis quod eam religionem non tantum iniurijs, vexatione, non soluat sed augeat semper & faciat firmiterem. Debuerant præterea existimare cum videant dilacerari homines varijs tormentorum generibus & inter fatigatos carnifices inuictam tenere patientiam, contentam tam multorum perseuerantia morientium, non vanā esse, neque ipsam patientiam sine Deo tantos cruciatus posse supe-

superare. Latrones enim robusti corporis viri eiusmodi lacerationes perferre non queunt, exclamant & gemitus edunt, vincuntur enim dolore, quia deest eis inspirata patientia. Nostri autem vt de viris taceam pueri & mulierculæ torturas suas tacitè vincunt, & exprimere illis gemitum nec ignis potest. Ecce sexus infirmus & fragilis ætas, dilacerari seroto corpore vtiq; patitur, non necessitate quia licet vitare si velint, sed voluntate, quia confidunt in Deo, hæc ille. Iure igitur concludere possumus verba Maximi episcopi in quodam sermone in medium proferentes. Nouerimus (inquit) quia non sine magno discrimine de religionis veritate disputamus, quam tantorum sanguine confirmatam videmus. Magni periculi res est si post prophetarum oracula post Apostolorum testimonia, post martyrum vulnera, veterem fidem quasi nouellam discutere præsumas & post tam manifestos duces in errore permanes, & post morientium sudores otiosa disputatione contendas.

QVÆSTIO XXII.

Vigesimo secundo quæro. An de hæresi possit quis accusari post mortem, & dicendum, quod sic, vt vigesima quarta, quæstione tertia. capit. fina. & in capit. filij. de hæreticis. libro sexto. de quo est bona gloss. vigesima quarta, quæstione secunda. in sum. hoc tamen limitat gl. 23. quæst. 4. c. ipsa pietas. nisi illi dum viuerent essent bonæ famæ, per c. in primis. 2. q. 1. sed intellige eā in casu in quo loquitur, scilicet, qñ ille qui accusat esset hereticus vel alias inhabilis, & sic etiā loquitur text. in. d. c. in primis. alias autem credere, q̄ huiusmodi accusatio etiā
contra

contra non infamatum esset post mortem admittenda: & hoc iudicio meo probat satis aperte text. in d. c. filij. cōuincitur autē in hoc casu mortuus de crimine: si postquā erat accusatus seipsum occidit. Nam tunc conficia criminis se videtur occidisse, pro quo est glos. not. in l. fin. C. de iur. fil. li. 10. & ibi tenet Bart. Istud tamen limita nisi hæres vellet innocentiam purgare defuncti vel id quod pro innocentia reputatur vt est quelibet iusta defensio: vt puta prescriptio vel quod fecit ad suam defensionem & similia. Nā qui habet iustam defensionem innocenti par est: nam eius factum potest defendi, quāuis omnino excusari non possit. ff. ad leg. Iul. repet. l. iulia. §. fin. ita tenet Bald. in l. 2. C. qui testam. fa. pos. sed in crimine heresis difficillimē innocentia posset probari, cum in animo consistat heresis: nisi esset casus vbi ex aliquo particulari facto vel dicto illa cōcluderetur: & adhuc eo casu si illi in vita de hoc crimine fuissent infamati vel suspecti, prædicta excusatio non admitteretur. vt in c. filij. de hereti. lib. 6. quod tamen intellige iuxta ea quę inferius dicam in eodem membro: prescriptio etiam in hoc crimine viuente hæretico non procedit: sed eo mortuo admittitur sola quadragenaria aduendum hæredes suos quō ad bona quę habuerunt ab hæreticis: dummodo illi dum viuerent catholici putarentur, alias secus. totum hoc probat text. not. in c. 2. de prescript. libr. sexto. per quem text. declaratur. l. apostatarum. C. de apostata. Forma autem pronuntiandi hoc casu & similibus contra mortuum. vide per gloss. not. in §. per contrarium. In situ. de heredi. quę ab intest. defe. Considera tamen, quod ista accusatio admittitur ad finem occupandi bona illius quem in vita constat hæreticū fuisse: non autē vt aliqua pœna alia puniatur, vt voluit gl. in d. sum. & non mirādū de hoc, cū etiā si cōtra viuente esset accusatio instituta: si tñ antequā pœna sibi inferrēt mortuus extitisset nō esset

esset in eius corpus aliqua iustitię executio post mortem fienda, per text. not. in l. defuncto. ff. de publi. iudi. ex quo manifestē conuincuntur errare assessores seu iudices maleficiorum qui in defunctos faciunt executionem pœnæ capitalis: & hoc tenet Aug. in di. l. defuncto. & faciunt ad idē not. per Cyn. in l. 2. C. qui testa. fac. poss. causant igitur ab hoc, alias tempore syndicatus cōueniri possent, tanquam inferentes iniuriam cadaveri. in l. 1. §. quoties. ff. de iniur. dicit tamen Ioan. de Imol. in dict. l. defuncto. quod quandoque de facto seruatur contrarium: præsertim in grauibus delictis, & vbi esset talis consuetudo toleranda esset in odium & detestationem eorum, & propter facti memoriam. ar. eius quod habetur. 15. q. 1. cap. mulier, vbi etiam animal irrationale punitur propter facti memoriam, & ar. eius quod habetur in c. cum ad monasterium. de stat. reg. vbi monachus qui in morte non resignauit pecuniam quā tenebat tanquam propriam sine consensu abbatis, iubetur sepeliri extra cœmeteriū, cum pecunia in sterquilinio, in signum perditionis. Pœna tamen excommunicationis astringi potest hæreticus post mortem. 24. q. 3. sanē. & per gloss. ea. causa. & quæst. in sum. m. & idem tenet gloss. in c. si quis episcopus. eod. tit. & talis excommunicatio nō ideo fertur, vt ille amplius ligetur, quia iam æternaliter est damnatus, sed in criminis detestationem: vt cæteri hoc iudicium terribile ecclesię audientes, similia committere contremiscant secundum Archid. in dict. sum. hodie tamen non esset necesse in eos ferri sententiam, cum à iure sint excommunicati. de hæret. excommunicamus. el. 1. non tamen tollitur propterea quin possent etiam ab homine excoicari, iuxta not. per glo. & Doct. in cap. ita quorundam. de Iudæ. Inferitur etiā ipsis alia pœna post mortem, quoniam eorum corpora non debent habere ecclesiasticam sepulturam, imo quicumque eos præsumserint ecclesiasticæ

sticæ tradere sepulturæ: ipso facto sententiam excommunicationis incurrant vsque ad satisfactionem condignam à qua absolui non debent: nisi proprijs manibus publicè extumulent, & proijciant huiusmodi corpora damnatorum & ultra hoc locus ille perpetua debet carere sepultura. vt in c. quicumque. in prin. de hæret. lib. 6. & pondera illum text. qui requirit, q̄ suis manibus extumulent, & sic non satis esset si per alium facerent. vt dicit ibi glos. requirit etiam tex. quòd extumulent publicè. Considera tamè, quòd ista accusatio post mortem habet locum tantum in hæreticis: non autem in credentibus fautoribus & receptatoribus eorum qui non sunt hæretici: quia morte eorum huiusmodi crimina extinguuntur. vt probat tex. in c. accu. §. porro. eod. titu. lib. 6. & huius ratio est: quia istorum bona non sunt ipso iure confiscata. vt in eod. cap. §. si vero. & hanc conclusionem tenent Arch. Ioan. mo. & Ioan. And. in. d. §. si vero. qui ad carentiam tamen sepulturæ eo iure quo heretici censentur, vt in. d. c. quicumque. in prin. Sed iuxta prædicta quæro eo casu quo proceditur contra mortuum: an si aliquis voluerit eum defendere admittatur. glo. tangit quæstionem. 23. quæst. 2. c. damnationis. & tenet quòd sic. ff. de procu. seruum quoq; §. publicè. & maximè cum in casu criminali pro inuicto quis possit appellare. ff. de appel. non tantum, sed opponit gloss. quomodo admitteretur cum non possit cauere de rato: ad quod respõdet, quòd satis videtur habere ratum: ex quo non opponit obiectionem contrariæ voluntatis. de conse. d. 4. quæris, sed ego limitarem hoc eo casu quo illi in vita non erant diffamati de heresi vel suspecti: nam tunc non essent aliqui: etiã filij vel hæredes ad eorum defensionem admittendi, pro quo iudicio meo est rex. apertus in. d. c. filij. Sed illo casu aduertendum est, quòd etiam si non admittantur defensores ad excusandum delictum, vel ad opponendum se contra proba-

probationes & contrarium probandum, admittendi tamen sunt ad probandum corruptionem vel falsitatem illius probationis, ita quòd concludant illam non esse legitimam probationem, quia solummodo à iure excluduntur ad probandum contrarium directum eius quod probatum fuerat: secus autem per hunc modum indirectum. sic determinat Ioan. And. in nouel. in. d. c. filij. quem sequitur ibi Domi. & per hoc habes not. intellectum ad omnia iura quæ volunt stare alicui probationi & non admittunt cõtrariam probationem: debent enim intelligi modo prædicto facit in simili quod not. glos. & Bart. in. l. iurisgentiũ. §. quod ferè. ff. de pactis. Limitarem etiam & secundo illum in tex. vt intelligatur tantum in filijs vel hæredibus mortui hæretici qui sunt admittendi illo casu secus autem in alijs extraneis arguendo ex illo text. per locum à speciali, sicut & multa alia specialia propter detestationem tanti criminis reperiuntur statuta: ad quod etiam seruit ratio glo. positæ, quæ dicit quòd aliorum non interest se opponere huic defensionem, & defensio quæ admittitur ex fauore publico per quemcunque præstata. vt in dicto. §. publicè excluditur propter eundem fauorem publicum: cuius maximè interest tam nefandum crimen indilate puniri: & inde est, quòd etiam si in alijs criminibus nedum condemnato: sed etiam tertia permittatur in fauorem condemnati appellare. vt. l. non tantum. ff. de appellationib. in hoc tamen crimine etiam ipsi condemnato appellationis remedium interdicitur, vt latè superius diximus: & hoc propter criminis enormitatem. Sed quæro cui poenæ subijcietur iste, qui mortuum accusauit si succumbat in accusatione. glo. in dicto cap. sanè. dicit, quòd ei cui supponeretur accusatus si viueret, & ei cui modo supponitur: nec mirum cum grauius sit peccare in mortuum quàm in viuum. vt. C. de sepulchr. viol. l. qui sepulchra. sed ego dubito

dubito an illud sit verum cum accusator succumbens puniatur similitudine supplicij. C. de accus. l. fina. imo ab hac poena in multis casibus excusatur, de quibus per glos. not. in l. athle. §. calumniator. ff. de hi. quo. infa.

QVÆSTIO XXIII.

Igesimotertio quæro de poena filijs hæreticorum infligenda. Ad quod est dicendum quòd puniuntur in successione paterna. Nā in bonis paternis minime succedunt: imo illa fisco applicantur. Si enim in crimine læsæ maiestatis hoc est institutum, à fortiori in crimine hæresis locum sibi debet vindicare, cum longe magis sit æternam quam temporalem lædere maiestatem, sic dicit text. de hæret. cap. vergentis. Puniuntur etiam alia poena, quia filij hæreticorum & receptatorum & fautorum vsque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium publicum admitti debent: & si secus actum fuerit est illud irritum & inane. vt cap. quicumque. §. hæretici. eod. tit. lib. 6. quod intellige de secundo gradu descendantium per lineam masculinam. In descendantibus autem per lineam foemininam ad primum gradum duntaxat extenditur, vt in cap. statutum. el. 2. eod. tit. & lib. Item illud intellige de illis quorum progenitores iuxta prædictam distinctionem fuerunt hæretici, vel decesserunt hæretici, non autem illorum quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos ecclesie vnitati: & pro culpa huiusmodi ad mandatum ecclesie poenitentiam recepisse: quā ipsi vel iam perfecerunt vel humiliter prosequuntur, vel sunt parati ad recipiendum eandem, vt in dict. c. statutum. §. sim. Sed iuxta prædicta dubitatur, nunquid filius hæretici ipso facto perdat beneficium ecclesiasticum quod habet

glo. in

glo. in cap. satis peruersum. 56. dist. concludit quòd non, & sic transit Panorm. in dicto cap. vergentis. remittens ad glo. in dicto. c. quicumque. sed aduerte quia gloss. in dicto cap. satis peruersum. non loquitur in crimine hæresis, sed in crimine læsæ maiestatis. & gloss. in dicto capit. quicumque. ad quam remittit nil dicit de hac materia. Ioan. And. in nouel. & Domin. in capit. vt commissi. §. priuandi. eod. titul. & lib. tenet quòd tales ipso iure sint priuati beneficijs, nec est fienda distinctio, fuerint talia beneficia collata filijs vel nepotibus ante delictum parentum, vel post, sed simpliciter est dicendum quod prædiximus, pro quo facit text. in dicto. §. priuandi. qui simpliciter loquitur. & text. in cap. felicis. §. quod si quis. de poen. lib. 6. Nec obstat si dicatur quod ille. §. loquitur in alio casu, quia secundum eos illud est longe minus delictum quam istud. ad quod etiam facit dict. c. statutum. sed salua meliori deliberatione, ego crederem esse fiendam illam distinctionem, quia aut beneficia fuerunt collata ante delictum parentum & filij non sunt illis ipso iure priuati: aut fuerunt postea collata & sunt priuati, & pro hac distinctione facit text. in dict. c. quicumque. §. hæresis. iuncto dict. cap. statutum. vbi inhabilitantur ad beneficia obtinenda filij hæreticorum, & c. & sic iura prædicta loquuntur tantum de obtinendis post hæresim parentum non tamen ante, nec obstat text. in dict. cap. felicis. §. quod si quis. quia loquitur in alio crimine quam hæresis, nec est fienda extensio cum sit ius poenale, per iuria vulgaria, & si illud esset verum omnes poenæ contentæ in dict. cap. felicis haberent locum contra hæreticos, per fundamenta istorum, de quo supra quod est absurdum, præsertim quia interdum pro minori delicto imponuntur maiores poenæ, & sic ratio argumentationis eorum non procedit: pro quo est text. in capit. admonere. 33. quæstio. 2. vbi maior poena imponitur occi-

g denti

denti vxorem, quam occidenti matrem. cum tamen constet longe grauius delictum esse matrem occidere quam vxorem. Restat respondere ad dict. cap. vt commissi. §. priuandi. quod satis videtur vrgere: & dicas quod ille text. est intelligendus secundum iura prædicta non enim inducit nouum ius quoad hanc priuationem. Nam ille text. principaliter emanauit ad declarandum, in quibus inquisitores sine diocæsano posset procedere. Vnde quod de priuatione beneficiorum dicitur enuntiativè narratur, & per consequens dispositionem non facit, iuxta text. in cap. si Papa. de priuil. lib. 6. & vbi velles quod dispositionem inducere debet intelligi de beneficijs, postquam parentes hæresim incurrunt filijs collatis per ea quæ superius diximus, vt iuribus concordentur. Vterius quæro, an poena quæ imponitur filijs hæreticorum extendatur etiam ad bastardos. gloss. in dict. cap. statutum. tangit hanc quæstionem, & arguit pro, & contra. Et finaliter tenet quod extendatur ad eos, ne plus habeat luxuria quam castitas, & idem tenet ibi Archid. & sequitur Ioan. And. in nouel. qui dicit se sic consuluisse cum quibusdam Doctoribus, cum illegitimus sit de sanguine respectu generis: & in ipso etiam timeatur crimen paternum. C. ad. l. Iuliam maiest. quisquis. Item si puniuntur filij legitimi à fortiori bastardi, qui sunt odibiles legi. ar. de præbend. eum qui. l. 6. cum suis concor. Item quia iura generaliter loquuntur, bene facit ad hoc. ff. de in ius vocan. l. fina. veruntamen secundum doctrinam Cyn. in dicta. l. quisquis. illud esset intelligendum de bastardo qui patrem certum posset nominare. secus autem esset in vulgo quæsitis natis ex incerto coitu, qui certum patrem demonstrare nequeunt: quia tunc cessat in eis ratio, cum non constet illum esse patrem eorum. & idem sequitur Ioan. And. in dicto capit. statutum. Subdit tamen ibi Domin. quod vbi communis vñs alicuius

ius ciuitatis vel loci reputaret illos de domo, secundum quod dicit seruari Florentiæ & Perusij, vbi deserunt arma illius agnitionis de qua esse putantur: tunc ad eos huiusmodi poenæ extenderentur: & dicit fuisse hoc de mente Bar. in. l. pronantiatio. ff. de verb. signifi. & in. l. filium. ff. de hi quæ sunt sui vel alie. iur. Confirmo etiam amplius hanc partem, nam in casu odij rationabilis, simplex appellatio filij comprehendit etiam naturalem, vt in. l. libertinum. coniuncta rubric. C. de interdict. ma. inter pu. & tu. hoc autem odium rationabile est, nam cum in crimine læsæ maiestatis filij dicantur digni paterno supplicio. vt in dict. l. quisquis. §. filij verò. à fortiori in crimine hæresis, per dicto capit. vergentis. ad idem facit quod not. Bartol. in l. 2. ff. de accus. & in. l. tutel. ff. de. c. dimi. & in. l. fin. C. de verborum significationum. vbi tenet, quod si ius siue dispositio loquitur per verba naturalia, vt potè filij vel nepotes comprehenduntur etiam naturales & bastardi, quia secundum naturam sic trahunt naturam à patribus sicut legitimi, sic est autem in proposito: quoniam iura superius inducta loquuntur de filijs hæreticorum per verba naturalia, scilicet, filij & nepotes, &c. & præsumuntur imitatores delicti paterni, sicut & naturales: imo multo fortius cum ex talibus complexibus sæpe numero degeneres viri & scelerati nasci consueuerunt. vt dicit text. §. 6. dist. si gens Anglorum. Sed quæro, an poenæ prædictæ se extendant etiam ad filios qui nati sunt antequam eorum patres hæresim incurrissent. Calder. mouet hanc quæstionem in consilijs suis in titul. de hæret. consil. 3. & arguit pro & contra, finaliter tamen concludit, quod non se extendant ad eos per. l. emancipatum. ff. de senat. cum materia sua. Item facit quia filius ante natus ex superueniente dignitate in persona patris non consequitur priuilegium vel honorem.

norem. vt. l. senator. C. de dignit. libro. 12. & l. filij. §. senatores. ff. ad muni. & per consequens si non honorem, ergo nec pœnam vel onus, vt. l. ex qua persona. ff. de regulis iuris. ad idem. l. 1. §. fina. ff. de bon. poss. con. ta. & l. si necesse. §. si deportatus. ff. de bon. lib. per quæ iura filij iam nati propter superuenientem casum in personam patris non repelluntur à successione: & pro hoc etiam inducit. l. diuo marco. C. de quæst. & dicit esse casum expressum in. l. 2. C. de liber. & eo. libe. Ad cuius confirmationem potest induci quod in simili not. Cyn. in dict. l. quis. quis. circa filios illius qui commisit crimen læsæ maiestatis. sed in contrarium facit quod not. ibi Salicet. qui tenet illam pœnam etiam habere locum in antea natis: cum non minus in eis hæreditarij criminis exempla sint metuenda: & quia iura generaliter loquuntur: nec obstat iura in contrarium inducta secundum eum: propter grauitatem enim criminis læsæ maiestatis contrarium in eo statuitur: & per easdem rationes idem ego dicerem in crimine hæresis cum sit longe maius: vt in dicto capit. vergentis. ad hoc etiam facit textus apertus in dicto cap. statutum. §. finali de hæreticis. ibi cum dicit, vel tales etiam decessisse probantur: ex quo innuitur sufficere quod patres eorum in morte fuissent hæretici, nec potest dari conueniens solutio ad illum textum: ad idem facit dicto cap. filij. eodem titulo. quod loquitur de illis qui ostenderunt signa hæresis cum decumberent in lecto propter infirmitatem de qua decesserunt, & contrariatiolluntur per ea quæ diximus, quod sit in hoc crimine speciale, propter eius grauitatem. Sed an inquisitores hæreticæ prauitatis poterunt facere statuta, vt potè augendo pœnam contra hæreticos, vel alias circa hoc crimen disponendo, & dicendum est secundum Lapum, in capitulo. 2. §. statuto. de constit. libro. 6. quod non, quia sunt delegati: vt capit. per hoc.

hoc. & cap. ne aliqui. de hæret. lib. 6. ex quo inferitur quod etiam delegatus ad vniuersitatem causarum non potest facere statuta: quia iure non reperitur sibi concessum. Isti enim sunt delegati ad vniuersitatem causarum. vt not. glo. in dict. cap. per hoc. & cōclusionem istam sequitur etiam Domin. in dicto. §. statuto.

QVÆSTIO XXIII.

Vigesimoquarto quæro. An si aliqui hæretici sunt in vna ciuitate, possit tota ciuitas exuri siue alias destrui, & glo. in cap. si audieris. 23. q. 5. arguit quod sic. per illum text. & videntur ibi velle Ioan. & Lauren. quod quilibet possit hoc facere: sed in contrarium inducitur ead. quæst. si non licet. versi. his igitur. & quæst. 4. versi. non ergo. & quæst. vlti. quicunque. & quod not. 23. quæst. 2. inter hæc. in prima gloss. Archid. in cap. præsidentes. de hæreti. lib. 6. dicit quod ecclesia concedit generalem auctoritatem exterminandi hæreticos. 23. quæst. 5. si vos. & cap. si audieris. quæ non tantum diriguntur principibus. & facit ea causa quæst. 8. legi. & de hæretic. excommunicamus. §. catholici. vbi etiam ad eos exterminandos. conceditur cruce signatis indulgentia vltra maria: tamen occasio & spoliatio talium tutū est quod fiat ex edicto principis vel ecclesiæ. cap. cum secundum leges. eod. titul. lib. 6. ne ex cupiditate vel vltione potius quā ex iustitia vel obedientia pugnare videantur. 23. quæst. 1. quid culpatur. & quæst. 2. cap. 1. & quæst. 3. sex differentiarum: quod etiam tenuit Reyn. in sum. eod. titu. ver. sed nunquid. & Goffred. in sum. eod. titul. §. sed nunquid catholici. & Hosti. in sum. eod. titul. §. qualiter euitentur. ver. sed nunquid catholici. Idem sequitur Ioan. Andr. in nouel. in dicto. c. præsidentes. & Domi. qui subiungit oportere necessario

cessario præcedere iudicis declarationem super crimine hæresis ad hoc vt ista executio fieret per dict. cap. cum secundum leges: sed ista videntur mihi cum supportatione nimis crudæ & indigestæ dicta & in tanta quæstione, vbi de tantorū periculo agit: & præsertim vbi innocentes pro nocentibus puniuntur grauius & profundius scribendum & calamus magis temperandus fuisset: qua propter ego dicere quod etiam si aliqui de ciuitate sint hæretici dum modo ciuitas ipsa hæresim non incurreret: a deo quod delictum istud vniuersitati ciuitatis ascribi possit, non propterea ciuitas possit exuri, aut alias destrui: nullo enim iure hoc reperitur cautum, imo iura clamant in cōtrarium, scilicet, quod peccata suos debent tenere auctores. C. de pœn. sancimus. de his quæ si. ama. parte. c. quæsiuit. ad iura quæ in contrarium inducuntur stat responsio ad. c. si audieris. per quod glo. præfata se fundat dici potest multipliciter. Primo quod illud erat præceptum legis veteris & iudiciale, vt patet clarè. Nam habetur originaliter. Deute. 13. & talia in lege noua cessarunt, nisi de nouo fuisset instituta, nec legitur noua institutio. Nam Cyprianus cui inscribitur ille tex. in decretis non habuit facultatem iura generalia condendi, cum non fuerit Roma. Pontif. eo maxime vbi de incendio & morte inferendis disponitur. vt patet in illo tex. quæ pœnæ ab ecclesia non imponuntur nec cleri. vel mo. sententiam sanguinis. & eod. tit. eos. lib. 6. & de excc. præla. ex literis, vel aliter dicas quod ille tex. non loquitur de hæreticis sed de idolatris: & ista crimina sunt diuersa vt ex superioribus patet. Aliter etiam potest dici quod loquitur quando omnes de ciuitate inficerentur illo crimine: & si non omnes, illud tamen tempore illo licite fiebat stante præcepto Dei qui Dominus est vitæ & mortis, pro quo bonus tex. in dicto cap. si non licet. & in cap. gaudemus. de diuort. vbi de homicidio Sampson fit mentio.

Ad alia

Ad alia vero iura quæ inducit Archid. videlicet c. Legi. respondetur quod auctoritate Dei illa facta fuerunt qui interius auctoritatem occidendi inspirabat, vt in dicto. c. non licet. ad. c. si vos. dicendum est quod loquitur quando auctoritate iudicis illa fiunt, vt patet in fine eiusdem text. vbi dicit diligentissimi rectores, &c. ad cap. excommunicamus. §. catholici, dicas quod intelligitur quando in casu licito bellum contra eos moueretur, & accedente auctoritate superioris qui hanc concedere posset. Alias autem sequeretur absurdum quod pro actu illicito, & reprobato Papa concedere indulgentias. Quæ tamen pro operæ charitatis sunt indulgentiæ. iuxta not. per Docto. c. quod autem. de pœniten. & remissio. pro quo est textus eodem titul. cum ex eo. tenet Sanctus Thomas 4. senten. distinct. vigesima. Stabit ergo in hoc conclusio, quod si ciuitas labatur in hæresim: tunc demum possit exuri & destrui, & non aliter. Hanc sententiam firmat Bartol. in. l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœn. in crimine hæresis, & in crimine læsæ maiestatis, & alias vbicunque filius punitur propter delictum patris, & sic fuit factum de Carthaginæ, quæ propter rebellionem passa est aratrum. ff. qui mod. usufructu. amitt. l. si usufructus. Dicit etiam se vidisse sententiam diffinitiuam. Imperatoris Henrici, quam dedit contra ciuitatem Brixie, quæ fuit sibi rebellis: in qua dicebat illam ciuitatem esse subiiciendam aratro: quam pœnam postea ex misericordia relaxauit, quæ sententia diffinitiuam est lex. vt. l. secunda. ff. de legibus. & in. l. fina. C. eodem. & de re iudicata. capitul. in causis. & ita fecit Papa Bonifacius: qui propter delicta quorundam Templariorum totum ordinem eorum destruxit, quia erant hæretici. Hanc autem sententiam nullus inferior à Principe ferre poterit, nec sine Principis auctoritate hoc fieri potest.

§ 4 secun-

secundum quòd latè prosequitur Barto. in extrauag. quoniam. & idè m sensit vno verbo Salyc. in l. prima. C. de seditione. in fi. Sed quando dicemus ciuitatem committere heresim. vt modo præmissio puniatur: dicas quòd si omnes essent heretici vel maior pars, vt in l. quod maior. ff. ad mun. & hoc tenet Bart. in dicta extrauagan. quoniam in simili materia, & requiritur quod conueniant vt vniuersitas. ad hoc faciendum vtpote communicato consilio, alias dicerentur singuli facere, & non vniuersitas. iuxta not. per gloss. l. sed si ex dolo. §. primo. ff. de dolo. & l. aliud. §. referatur. ff. de re iud. neque per hoc credas, quòd poena corporali puniantur innocentes per nocentibus, quod manifestè patet per ea quæ Bart. not. in dicto. §. nonnunquam. & Salyc. in dict. l. prima. C. de seditione. Sed iuxta prædicta queritur an punita vniuersitate de heresi modo præmissio censeantur singulares puniti ad hoc, vt amplius puniri nequeant. Ad hoc respondeo quòd singulares non eo minus puniri poterunt si culpabiles in hoc delicto reperiantur, quia quod debet vniuersitas non debent singuli, & è contra. ff. quod cuiusq; vni. l. sicut. l. prima. ff. de regu. iur. aliud. §. refertur. facit. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. si in sepulchro. Ad hanc decisionem faciunt not. per Ioan. Mona. & Ioan. And. in cap. felicitis. de poen. lib. 6. in fin. & per Bart. in dicta. l. aut facta. §. nonnunquam.

Q V Æ S T I O. XXV.

Vigesimo quinto: superest nonnullis hereticorum prædictorum obiectionibus & calumnijs respondere. Dicunt enim neminem ad Christi veritatem esse cogendū, verbo esse agendum, disputatione pugnandum: ratione vincendum, ne fictos catholicos ecclesia habeat. & huius

huius opinionis fatetur August. se fuisse cum cœcitate infidelitatis primitus tenebatur. Postmodum vero cum faciem suam ad veritatis lucem conuertit, cognouit nedum verbis & auctoritatibus hanc cõfutari & confundi sententiam, quinimo & exemplis. Nam & ciuitas sua cum primo tota esset in partes donati, ad vnitatem tandem catholicam legum imperialium timore conuersa est. Quam tempore suo vidit ita perniciem præfatam detestari, vt in ea nunquam fuisse crederetur. Item & aliæ multæ ciuitates sibi nominatim commemorabantur, vt in ipsis rebus agnosceret, etiam in hac causa rectè intelligi posse quod scriptum est. Da sapienti occasionem & sapientior erit. Hæc ille in epistola ad Vincentium donatistam. & habetur transumptiue. 23. quæst. vj. vides vt opinor. qualiter autem & sacre scripturæ testimonio hoc idem probetur cõsidera patrem familias seruis suis præcepisse cum ad inuitandū ad nuptias in vias & sepes omnes destinasset, quoscunque inueneritis inquit bonos & malos compellite intrare. Legimus quoque primo Saulum, postea Paulum ad veritatem cognoscendam & tenendam magna violentia Christi cogentis esse compulsum, quin potius, quod mirū est ille qui poena corporis ad Euangelium coactus intrauit plus illis omnibus qui verbo tantum vocati sunt in euāgelio laborauit & quem maior timor compulsi ad charitatem, eius perfectio charitas foras mittit timorem, sed & circa idem aduersarij prædicti obijciunt Deum dedisse liberum arbitrium, & ideo non debere hominem cogi ad bonum, quod & donatus August. obijciebat, cui & ipse respondet. Attende & considera, quòd non ideo voluntas bona misericorditer impenditur vt mala voluntas hominis diligatur. Nam quis nesciat nec damnari hominem nisi meritò malè voluntatis, nec liberari nisi bonam habuerit voluntatem. Non tamen ideo qui diligunt malè

g s suz

suæ voluntati impune crudeliter permittendi sunt: sed ubi potestas datur & à malo prohibendi & ad bonum cogendi sunt. Nam si voluntas mala semper suæ permittenda esset liberati: quare Israelitæ recusantes & murmurantes tam duris flagellis à malo prohibebantur, & ad terram promissionis compellebantur, ubi & subiungit multa alia noui & veteris testamenti euidentia testimonia habentur transumptiuè. 23. quæst. 3. displicet. Hoc etiam Philosophorū schola apertissimè docet, qui enim nec natura ad virtutem inclinantur, nec in ingenuos habent animos, ut verborum doctrina duci queant, quod præcipuè his contingit qui assuetudine longa malum habitum induerunt necesse est quasi veluas quasdam sub iugo ponere, & legum austeritate coercendos fore: ut Philosophus docet 10. Ethic. per hunc modum coacti recta operantes virtutum actibus assuefaciendo. Tandem in bonos viros euadunt: ut ipse dicit. 2. Ethic. Ex eo enim, quòd multoties agitur secundum rationem, imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quæ quidem impressio nil aliud est, quam virtus moralis. ut Tho. ibidem dicit, ad prædictam etiam facit text. 23. quæst. 6. §. fina. Adhuc instant Apostolos in sui fauorem inducentes, quos non legimus violentia aliquos ad fidem compulisse, nec à regibus terræ ad hæc auxilia petijisse, sed qui talia dicunt, ut inquit August. ad Bonifacium comitem: non considerant aliud tunc fuisse, & omnia suis cõuenire temporibus: quis enim tunc in Christum crediderat imperator? quis pro pietate contra impietatem leges ferendo seruiret? tunc enim adhuc illud propheticum implebatur. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Nondum enim agebatur, quod paulò post in eodem Psalm. dicitur, Et nunc reges intelligite,

gite,

gite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. 23. quæst. 4. si ecclesia. Posset etiam aliter eorum obiectio confutari: aliter enim cum his qui nunquam fidei sacramentum susceperunt est agendum, qui non vi: sed proprijs arbitrij, voluntate suadendi sunt, ut ad fidem conuertantur. ut cap. qui syncera. & cap. de Iudæis. 45. dist. & aliter cum eis qui semel sacramentum baptismi adepti sunt, qui etiam si metu ad christianitatem coacti fuissent à principio sicut factum est temporibus religiosissimi principis. Si sebuti quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi sacramentum suscepisse & crismate vinctos esse, & corporis Domini exitisse participes: oportet ut fidem quam etiam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, & fides quam susceperunt vilis, & contemptibilis habeatur, ut in dicto cap. de Iudæis. quod tamen diximus de conuersis per vim, debet distingui iuxta text. in cap. maiores. §. item quæritur. de baptis. Post hæc autem obijciunt, quòd principes res eorum cõcupiscunt, & ut auferant in eos sequuntur. Sed isti pessimi Iudaica superstitione obcecati super quorum oculos, ut ait Apostolus, vsque hodie velamen illud Moyse appositum manet, ut oculos habentes non videant: non attendunt quàm sint cõtraria veritati quæ loquuntur. Si enim principes præfati eorum valent bonæ, nequaquam misericordiam pollicentes eos inuitarent ad pœnitentiam. Sed quia eorum salutem ex viceribus sitiunt, etiam quod fisco suo comperebat. Dum tamen conuertantur liberalissimè ipsis relaxant, nec erubescunt hæretici sua dicere, qui in huiusmodi errorem lapsi nil in suo Domino retinent. ut in cap. quo iure. octaua distin. & capit. quod autem. 23. quæstione septima. Clamant in super dicentes sequam crudelitatem in eos exerceri. Sed his respondetur per illud Hierony. super Isaiam.

Isaiam. Non est crudelis quæ crudelis iugulat: sed crudelis patentibus esse videtur. Nam latro suspensus patibulo, crudelem iudicem putat. vigesimatertia, quæst. quinta. Non est crudelis Deus enim qui miserator & misericors est patiens & multum misericors. Non ideo crudelis & rigidus & cruentus reputatur, quòd diluuiò genus humanum deleuit, & super Sodomam & Gomorrham ignem & sulphur pluit. A Egyptios submersit in fluctibus. Israelitarum cadauera prostravit in Eremo. Dicunt postremo, quòd reuersi ad pœnitentiam non recipiuntur cum ecclesia pia mater gremium non claudat redeunti. Quibus respondetur per id quod scripsimus supra quæst. 20. vbi latissimè pertractauimus quomodo, & qualiter reuersi ab hæresi admittendi sunt. Friuolis igitur ipsorum pessimorum hominum spretis querelis iuris censura in eos est exercenda. Aliter enim rex seruit Deo quia rex est, aliter quia homo est. Quia homo est, seruit viuendo fideliter, quia rex est, seruit leges condendo, iuxta præcipientes & contraria prohibentes ac vigorem iuris in sceleratos exercendo. Et cum his breuiter finem facio. Ad laudem & gloriam Iesu Christi Domini nostri, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat in secula seculorum.

Amen.

L A V S D E O

SALMANTICÆ,

Apud Ioannem & Andream Renaut.

M. D. LXXXIX.